

Begroting 2023-2026

Versie 18 oktober '22

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
Algemeen.....	6
Financieel overzicht Begroting 2023-2026	10
Programma 1: Bestuur en dienstverlening	16
Beleidsveld Gemeenteraad, college en griffie	19
Beleidsveld Samenwerking en Participatie.....	21
Beleidsveld Dienstverlening.....	24
Programma 2: Openbare Orde en Veiligheid.....	27
Beleidsveld Openbare Orde en Veiligheid	30
Programma 3: Sport, cultuur en onderwijs	37
Beleidsveld Sport	40
Beleidsveld Cultuur.....	43
Beleidsveld Onderwijs en kinderopvang	45
Programma 4: Sociaal Domein.....	51
Beleidsveld Samenleving	58
Beleidsveld Jeugd.....	61
Beleidsveld Participatie	65
Beleidsveld Maatschappelijke ondersteuning	69
Programma 5: Kwaliteit openbare ruimte.....	76
Beleidsveld Beheer Openbare ruimte	79
Beleidsveld Afval- en afvalwatermanagement	82
Beleidsveld Vastgoed.....	85
Programma 6: Lansingerland ontwikkelt	88
Beleidsveld Ruimtelijke ordening.....	94
Beleidsveld Infrastructuur en mobiliteit.....	98
Beleidsveld Economische ontwikkeling	101
Beleidsveld Duurzaamheid	105
Programma 7: Grondzaken	112
Beleidsveld: Grondexploitatie.....	114
Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen.....	117
Overzicht: Algemene dekkingsmiddelen.....	119
Overzicht Overhead	122
Onderdelen Overhead.....	124
Paragrafen	128
Paragraaf Lokale heffingen	130
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	142
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	154
Paragraaf Financiering.....	158
Paragraaf Bedrijfsvoering	168

Paragraaf Verbonden partijen	176
Paragraaf Grondbeleid.....	191
Meerjarenbegroting	199
Overzicht van baten en lasten	200
Overzicht incidentele baten en lasten	203
Geprognosticeerde balans.....	209
Uitgangspunten Begroting 2023-2026	211
BBV: Begroting 2023 naar taakvelden.....	214
BBV: Beleidsindicatoren	217
Bijlagen	219
Reserves en voorzieningen	220
Investerings	228

Algemeen

Bestuurlijke inleiding Begroting 2023-2026

Voor u ligt de eerste meerjarenbegroting van het nieuwe gemeentebestuur, ons college en uw raad. De opgaven waar onze gemeente voor staan zijn uitdagend. De afgelopen jaren werkten college en raad samen aan de toekomstperspectieven voor Lansingerland. Mede op basis van deze toekomstperspectieven en de accenten en keuzes die de coalitie daarbij maakte, sloten de coalitiepartijen WIJ Lansingerland, Leefbaar3B, D66 en de ChristenUnie een coalitieakkoord met als titel: 'Samen verantwoord verder' . Naast het bestendigen van een aantal belangrijke ontwikkelingen die al in gang waren gezet bevat het coalitieakkoord de koers voor de komende jaren, onder andere gericht op het realiseren van de toekomstperspectieven. Een belangrijk uitgangspunt van het akkoord is dat college en raad samen besturen met de inwoners en met 'respect' voor elkaars rol. We zijn gestart met een nieuwe samenwerking waar transparantie in het proces en in de afwegingen die wij maken, voorop staan. In dat kader is informatie die nodig is om tot een vastgestelde begroting te komen tijdig en breed gedeeld. Zo zijn alle bouwstenen voor de begroting (indicatieve taakstellingen) met de voltallige raad gedeeld. Zo kan de raad, waar zij dit nodig vindt, aanpassingen in de door het college voorgestelde begroting doorvoeren binnen het uitgangspunt dat de begroting voor 2023 structureel sluitend moet zijn.

De begroting 2023-2026 kwam tot stand in een turbulente tijd. Nadat we langzaam uit de Coronacrisis kwamen diende zich de oorlog in Oekraïne aan met in het verlengde daarvan een energiecrisis en hoge inflatie. Deze ontwikkelingen hebben maatschappelijke gevolgen waarbij een beroep plaatsvindt op de wendbaarheid van de gemeentelijke organisatie en de lokale gemeenschap. Zo organiseren we, samen met diverse particuliere initiatiefnemers, opvang voor ontheemde Oekraïners en zorgen we ervoor dat de energiecompensatie terecht komt bij de doelgroep die dit zo nodig heeft. Naast maatschappelijke impact zorgen deze ontwikkelingen ook voor 'grilligheid' in de begroting, de cijfers bewegen continu. De aanpassing van de verdeelsystematiek van het gemeentefonds verheft dit effect nog eens. Zeker voor een groeigemeente als Lansingerland. Het effect van individuele maatstaven op de einduitkomst van de Algemene Uitkering wordt groter en daarmee de invloed van afwijkingen van groeiprognoses ook, zowel in negatieve als positieve zin. Voor het sociaal domein kunnen we, door bijvoorbeeld data te analyseren, steeds realistischer begroten en houden we grip op de financiën.

De uiteindelijke impact van de herverdeling van het gemeentefonds verraste het college, deze was veel minder negatief dan wij konden voorzien op basis van de gegevens uit de Maartbrief van het Rijk waarop de Kadernota 2023 was gebaseerd en waarbij het college met de raad afsprak een pakket aan maatregelen voor te bereiden. Deze meevaller gaf het college de mogelijkheid een gebalanceerde begroting 2023-2026 op te stellen waarbij voorstellen zijn opgenomen om de eerste stappen te zetten voor de beleidsvoornemens uit het coalitieakkoord, de ambtelijke capaciteit structureel op orde te brengen (dit in lijn met de toezeggingen uit de vorige begroting), het sociaal domein te ontzien bij de ombuigingen en daarnaast ook rekening te houden met alsnog mogelijke tegenvallers in de Algemene Uitkering.

We beginnen de begroting met een verdere toelichting op het hiervoor geschetste algemene beeld van de gemeentelijke financiën voor de komende jaren en lichten daarna uitgebreider toe hoe we van Kadernota 2023 tot de begroting 2023-2026 zijn gekomen. Zoals gebruikelijk volgt daarna de informatie per programma en de verplichte paragrafen.

Algemeen begrotingsbeeld 2023-2026

De omstandigheden waarin Lansingerland zich bevindt -overigens net als alle gemeenten in Nederland- zijn zeer veranderlijk en ongewis. We komen uit een crisissituatie veroorzaakt door Corona maar we blijven geconfronteerd met meerdere nieuwe en vooral zorgwekkende ontwikkelingen. Eerst de oorlog in Oekraïne die nu ook direct invloed heeft op onze eigen gemeente vanwege de kortlopende maar ook langdurige opvang van ontheemden. Dan de mede door de oorlog veroorzaakte schaarste aan gas leidt tot snel oplopende energiekosten. Ook de toenemende, méér dan forse, inflatie en het bestuurlijke rumoer landelijk rond de klimaatdoelstellingen gaan onvermijdelijk invloed hebben op de context waar wij als nieuw gemeentebestuur in moeten opereren. Deze ontwikkeling komen op ons af zonder dat we daar eigenlijk goed op kunnen anticiperen. Dat vraagt soms improvisatie maar vooral wendbaarheid. Niet langs de kant blijven staan en afwachten, maar optreden waar dat kan. En dat doen we dan ook bijvoorbeeld bij het traject Langlopende opvang Oekraïners (LOO). Waar het om gaat is dat we de factoren die wij wel zelf in de hand hebben dan goed moeten organiseren.

Ook in deze tijd wil het college juist ook nieuwe beleidsvoornemens uitvoeren die positief zijn voor onze burgers, bedrijven en (maatschappelijke) organisaties. Daar kunnen we aan de knoppen zitten. We gaan de burgerparticipatie versterken, de veiligheid op straat vergroten door de inzet van extra boa's en voor ouderen een ontmoetingsplek in elke kern faciliteren. We onderzoeken de al langer bestaande wens van gratis OV voor ouderen en denken dat in 2024 te realiseren. Een goede en vriendelijke dienstverlening staat hoog in ons vaandel: met een mobiel servicepunt gaan we het nog gemakkelijker maken voor onze burgers en bedrijven. De herinrichting van station Rodenrijs krijgt al zijn beslag maar we zorgen nu ook voor een bewaakte fietsenstalling. Wij vinden het belangrijk dat bij het integraal beheerplan in de openbare ruimte ook ingezet wordt op verduurzaming. Een aantal plannen kunnen we incidenteel dekken zoals een investeringsfonds voor duurzaamheid om de energietransitie te versnellen. Dat gaan we extra doen naast de landelijke initiatieven. We gaan particulieren helpen met faciliteiten om de elektrische auto te kunnen opladen. Wij hebben ook ambities om de woningbouw te versnellen, met name flexwoningen en seniorenwoningen. Dat vergt vooralsnog alleen aanpassingen van de interne processen, en we denken dat binnen de bestaande uitvoeringsbudgetten waar te maken. Onze ambities om in Lansingerland energieneutrale en gezonde scholen te realiseren zijn verwerkt in de lopende investeringen in het MIP.

De ideeën voor de nieuwe beleidsvoornemens komen voort uit de coalitiebesprekingen; nu hebben we de haalbaarheid in de uitvoering en de daarvoor benodigde financiële middelen, structureel en waar mogelijk incidenteel, in de begroting opgenomen.

Parallel aan de begroting wil het college een collegewerkprogramma presenteren waarin onze ambities inhoudelijk en meer gedetailleerd zijn opgenomen; dat gaat verder dan alleen de nieuwe beleidsvoornemens.

Door de elkaar snel opeenvolgende ontwikkelingen en de vaak gefragmenteerde externe informatie die pas laat tot onze beschikking komt, neemt de grilligheid in de ramingen alleen maar toe. Dat brengt risico's met zich mee. Waar dat relevant is anticiperen wij hierop middels voorzichtige inschattingen, bijvoorbeeld bij de algemene uitkering (Meicirculaire) of dividenden (Stedin). Voorzienbare risico's zien wij bij de ambtelijke uitvoeringscapaciteit. Lansingerland groeit gestaag. Willen wij onze ambities en de voorzieningen voor en de dienstverlening aan onze burgers, bedrijven en (maatschappelijke) instellingen blijvend kunnen blijven waarborgen, zijn aanpassingen noodzakelijk. Om de bestaande niveaus waar te kunnen blijven maken, willen wij de gemeentelijke organisatie laten meegroeien met het inwonersaantal. Wij stellen in deze begroting voor om het structurele personeelsbudget te baseren op 7,5 fte per 1.000 inwoners. Komende maanden wordt de strategische personeelsplanning binnen deze financiële randvoorwaarde uitgewerkt. Dat vergt ook een incidentele impuls voor ontwikkelkosten en een traineeprogramma. De CAO voor gemeenteambtenaren loopt aan het einde van 2022 af. De recent toegenomen inflatie zal onvermijdelijk leiden tot looneisen. De gemeenten worden aan de onderhandelingstafel vertegenwoordigd door de VNG. Bij de kaderbrief gingen wij nog uit van een loonstijging van 2% in 2023; inmiddels zetten we in op 3% met daarbij de opmerking dat op dit moment er vanuit de VNG nog geen indicaties zijn gegeven.

De autonome ontwikkelingen manifesteren zich ook aan de inkomsten kant. Vergeleken met de inzichten bij de kadernota hebben we nu de beschikking over meevallende opbrengsten. Dat geldt allereerst voor de positieve effecten van de Meicirculaire. De ingrijpende stelselwijziging in de verdeling van het Gemeentefonds die in 2023 manifest wordt, de herijking, betekende voor Lansingerland op grond van de informatie van maart jl. forse neerwaartse bijstelling van de algemene uitkering; Lansingerland is een 'nadeelgemeente'. Op die informatie hebben wij de kadernota gebaseerd. De berekening van het maximum aan korting in 2023 (€ 7,50 per inwoner, oplopend naar € 22,50 in 2024 en € 37,50 in 2025 en verder) zoals die bekend gemaakt is in de Meicirculaire 2022 liet echter een aanzienlijk positieve beeld zien dat wij niet geheel hebben kunnen verifiëren. Wij verwachten dat het Rijk andere bevolkingsaantallen heeft gebruikt dan de prognoses die wij zelf hebben gehanteerd. Daarnaast is er nu meer duidelijkheid over de compenserende budgetten voor jeugdzorg (die pakken minder voordelig uit dan onze eerdere ramingen) en het accres blijkt in de Meicirculaire toch groter te zijn dan wij hebben kunnen inschatten op de informatie uit de eerder genoemde Maartbrief. Per saldo is de structurele bruto bijstelling in 2023 circa € 3,6 miljoen. Toch is bij de nieuwe ramingen voorzichtigheid geboden en hebben wij gekozen om daarvan € 2,4 miljoen in te zetten als financiële dekking voor onze ambities en de noodzakelijke aanpassingen.

Met de kennis van nu blijken, ten opzichte van de kadernota, onze eigen inkomsten positiever uit te pakken, met name de OZB (areaalontwikkeling en doorrekening van de indexatie) van circa € 280.000 en legesopbrengsten (€ 155.000). We zetten de lijn voort om de tarieven van de OZB niet-woningen op het niveau van het landelijk gemiddelde te brengen; aangezien landelijk de WOZ-waarden aanzienlijk zijn gestegen, biedt dat ons extra ruimte bij de OZB niet-woningen opbrengsten van circa € 1,1 miljoen. Voorzichtig stellen wij de ramingen van het dividend positief bij met € 390.000 in 2023 op grond van de berichtgeving dat Stedin in 2023 meer winst zal gaan maken. Gezien de recente ontwikkelingen in de gasprijzen is die voorzichtigheid wel noodzakelijk.

Bij de integrale afweging hebben wij gekozen om ook een aantal uitgewerkte maatregelen uit het pakket van indicatieve taakstellingen als dekking in te zetten. Bij de coalitieafspraken was namelijk de opdracht uitgezet om op voorhand al maatregelen voor te bereiden om -als daar een noodzaak voor was- de begroting in 2023 structureel te kunnen sluiten. Voor meer dan € 3 miljoen zijn er aan maatregelen uitgewerkt die echter wel verschillen in de mogelijkheid van snelle uitvoering of technische of juridische haalbaarheid. Rekening houdend met óók de mate waarin een maatregel impact zou hebben op onze bewoners, bedrijven of (maatschappelijke) instellingen, heeft het college de maatregelen ingedeeld naar drie categorieën. Zoals is toegezegd is deze informatie met uw raad gedeeld. Het college acht het verantwoordelijk en ook uitlegbaar om de maatregelen in de categorie 'groen', waarbij de mate van uitvoerbaarheid, zowel technisch als juridisch, groot is en de impact beperkt blijft, in te zetten als dekking, die optelt tot circa € 1,1 miljoen in 2023 en in latere jaren tot € 1,0 miljoen. Op deze manier kan het college voor 2023 een begroting presenteren met een overschot van € 158.000. Voor latere jaren zijn er oplopende tekorten die wij incidenteel ten laste van de algemene reserve brengen.

Financieel overzicht Begroting 2023-2026

Financieel overzicht Begroting 2023-2026

Opbouw begroting

De begroting is opgebouwd uit zeven programma's en de twee overkoepelende overzichten van de algemene dekkingsmiddelen en de overhead. Op dat niveau worden de doelstellingen geformuleerd. Een dergelijk indeling is voorgeschreven. Per programma kunnen gemeenten naar eigen inzicht verschillende beleidsvelden onderscheiden -die een zekere samenhang kennen- met daarin de baten/lasten en de onttrekkingen/toevoegingen aan reserves en een overzicht van kengetallen. Dat geeft het (meerjarig) inzicht wat er in totaal financieel omgaat.

Voor het gemeentebestuur zijn ook de aanpassingen ten opzichte van de vorige begroting relevant; buiten het opnemen een verschillenanalyse per programma zijn er geen voorschriften voor een incrementele totaal opbouw van de cijfers. Met de Kadernota 2023 is daarvoor een eerste aanzet gegeven; dat wil zeggen dat de aanpassingen zichtbaar zijn gemaakt vanuit het vertrekpunt van de vastgestelde begroting 2022-2025, ingedeeld naar soort, zoals autonome ontwikkelingen en algemeen (technische) mutaties. Diverse claims zijn daarbij aangereikt. Vervolgens zijn aan de hand van voorstellen voor indicatieve taakstellingen toegewerkt naar een structureel sluitende begroting voor 2023.

Begroting op twee A4-tjes - van Kadernota 2023 tot begroting 2023 - 2026

De raad heeft in het verleden al aangegeven behoefte te hebben meegenomen te worden in de overwegingen en keuzes van het college. Het college geeft hier invulling aan door onder andere het boekwerk 'Indicatieve taakstellingen 2023 - 2026' (kenmerk T22.04463) aan de raad te verstrekken. Voor het college was dat een handzaam document bij de integrale afweging van ambities, budgettaire mogelijkheden en noodzakelijke structurele taakstellingen. Vervolgens biedt het ook de raad inzicht in de mogelijkheden die het college per beleidsveld zag om te intensiveren (meer ambitie met meer middelen) of te extensiveren (dezelfde ambitie met minder middelen, of ambitie neerwaarts bij stellen); vandaar de analogie met 'begrotingsknoppen' die meer open of dichtgedraaid kunnen worden. Steeds is daarbij het maatschappelijk effect geduid, de haalbaarheid en de relevante context. De begroting op twee A4-tjes, een beknopt en compleet cijferoverzicht in relatie tot beleidskeuzes, beleidsintensiveringen en de keuzes voor de taakstellingen komt wederom terug. Dit overzicht geeft ook duidelijk weer hoe we van Kadernota 2023 tot de begroting 2023-2026 zijn gekomen. In het gevraagde overzicht nemen wij -als een soort van leeswijzer- de verwijzing naar de paginanummers in de begroting op, als toelichting op de 'wereld achter de cijfers'.

Dat overzicht ziet er als volgt uit.

		bedragen x 1.000			
	Programma/paragraaf	2023	2024	2025	2026
Stand baseline (behoedzaam scenario) bij Kadernota		-3.410	-2.462	-2.333	-4.745
Wijzigingen in baseline Kadernota					
Aangenomen amendementen					
<u>Amendement A2022-021: aanpassen uitgangspunten Kadernota</u>					
Schrappen uitgangspunt m.b.t. stelpost inhuur	n.v.t.	450	450	450	450
Schrappen uitgangspunt m.b.t. BTW-compensatiefonds	n.v.t.	260	260	260	260
Nieuwe stand baseline Kadernota (na amendement)		-2.700	-1.752	-1.623	-4.035
Nieuwe mutaties t.o.v. baseline (beleidsarm)					
(A) Sociaal Domein (memo realistisch begroten)					
Bijstelling Jeugdzorg PGB's	4.2 Jeugd	-300	-300	-300	-300
Participatie (schuldhulpverlening, bijzondere bijstand, inkomensondersteuning)	4.3 Participatie	-76	-76	-76	-94
Wmo	4.4 Maatschappelijke ondersteuning	110	115	-7	-628
(B) Technische bijstellingen baseline					

MIP/vastgoed	Bijlagen: Investerings	386	260	183	176
Toerekening uren/overhead	Overzicht overhead	172	172	172	172
Mutaties afval	5.2 afval- en afvalwatermanagement	64	-85	-111	-189
Mutaties riolering	5.2 afval- en afvalwatermanagement	155	120	123	133
Legesopbrengsten	Paragraaf Lokale heffingen	155	155	155	155
(C) Overige bijstellingen nu bekend					
Niet in baseline opgenomen technische bijstellingen	n.v.t.	-108	-108	-108	-108
(A+B+C) Totaal nieuwe mutaties t.o.v. baseline (beleidsarm)		558	253	31	-683

Nieuwe stand baseline (na bijstellingen): geen nieuw beleid					-4.718
		-2.142	-1.499	-1.592	

Aanvullend/nieuw beleid					
(D) Beleidsvoornemens uit coalitieafspraken					
Randvoorwaarden burgerparticipatie	1.2 Samenwerking en Participatie	-100	-100	-100	-100
Wachtgeldregeling voormalig wethouders	n.v.t.	0	0	0	0
Jongeren actief betrekken, zodat hun stem gehoord wordt	n.v.t.	0	PM	PM	PM
Inzet van wijkboa's	2.1 Openbare Orde en Veiligheid	-150	-150	-150	-150
Dienstverlening: exploitatie mobiel servicepunt	1.3 Dienstverlening	-35	-35	-35	-35
Ouderen-ontmoetingspunt in elke kern	4.4 Maatschappelijke ondersteuning	-50	-150	-150	-150
Schulden van jongeren overnemen	n.v.t.	0	PM	PM	PM
Energieneutrale en gezonde scholen	3.3 Onderwijs en kinderopvang				
Gratis OV voor ouderen	4.4 Maatschappelijke ondersteuning	0	-130	-130	-130
Versnellen realisatie flexwoningen	6.1 Ruimtelijke ordening				
Particulieren met eigen zonnepanelen de elektrische auto laten opladen (bij parkeren op niet-eigen terrein)	n.v.t.				
Investeringsfonds voor duurzaamheid (energietransitie versnellen)	6.4 Duurzaamheid				
Realisatie Triangelpark	n.v.t.	0	0	0	0
Subsidieregeling met maatschappelijk nut	n.v.t.				
Exploitatie bewaakte fietsenstalling	6.2 Infrastructuur en mobiliteit	-157	-257	-257	-257
Verduurzamen Integraal Beheerplan (IBP)	Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	-200	-400	-500	-600
Groengebieden / ecologische verbindingen	n.v.t.	0	0	0	0
Kaderrichtlijn Water	6.1 Ruimtelijke ordening				
Versneld realiseren seniorenwoningen	n.v.t.				
Exploitatie fietsenstalling Berkel-centrum West	3.2 Cultuur	0	0	-200	-200
(D) Totaal beleidsvoornemens uit coalitieafspraken		-692	-1.222	-1.522	-1.622

(E) Noodzakelijke aanpassingen: organisatieontwikkeling + risico's in p-begroting					
Organisatieontwikkeling obv 7,5 fte per 1000 inwoners	Overzicht overhead	-1.658	-2.355	-3.939	-4.635
Stelpost CAO-ontwikkeling ophogen	Overzicht overhead	-404	-404	-404	-404
(E) Totaal noodzakelijke aanpassingen: organisatieontwikkeling + risico's in p-begroting		-2.062	-2.759	-4.343	-5.039

(F) Noodzakelijke aanpassingen overig					
Noodzakelijke aanpassingen o.a. projecten 2e datacenter, SIEM/SOC en Diversen versterken digitale dienstverlening		-275	-275	-275	-275
(F) Totaal noodzakelijke aanpassingen overig		-275	-275	-275	-275

(D+E+F) Totaal aanvullend/nieuw beleid		-3.029	-4.256	-6.140	-6.936
---	--	---------------	---------------	---------------	---------------

Begrotingssaldo na aanvullend en nieuwe beleid					
---	--	--	--	--	--

		-5.171	-5.755	-7.732	-11.654
Dekkingsbronnen					
OZB-verhoging niet-woningen naar landelijk gemiddelde	overzicht Algemeen dekkingsmiddelen	1.138	1.150	1.158	1.166
Netto effect meicirculaire t.o.v. kadernota	overzicht Algemeen dekkingsmiddelen	3.598	2.757	3.945	827
- Stelpost herverdeeldeffect	overzicht Algemeen dekkingsmiddelen	-1.200	-1.200	-1.200	-1.200
OZB herijking WOZ-grondslag	overzicht Algemeen dekkingsmiddelen	283	284	281	334
Bijstelling dividend Stedin	overzicht Algemeen dekkingsmiddelen	390	360	191	225
Totaal dekkingsbronnen		4.209	3.351	4.375	1.352
Begrotingssaldo na dekkingsbronnen		-962	-2.403	-3.357	-10.301
Dekking uit indicatieve taakstellingen (besluitvorming DT)					
Categorie "Groen"					
Taakstelling Programma 1 Bestuur en Dienstverlening					
Citymarketing	1.3 Dienstverlening	93	93	93	93
Stoppen met Lansingerlands Initiatief	1.3 Dienstverlening	38	38	38	38
Verhogen leges huwelijken	1.3 Dienstverlening	35	35	35	35
Taakstelling Programma 2 Openbare Orde en Veiligheid					
Planmatiger inzet buurtpreventie en wijkgericht werken	2.1 Openbare Orde en Veiligheid	25	25	25	25
Stoppen met vast cameratoezicht	2.1 Openbare Orde en Veiligheid	10	10	10	10
Verhoging inkomsten leges APV en Drank & Horeca	2.1 Openbare Orde en Veiligheid	4	4	4	4
Taakstelling Programma 4 Sociaal Domein					
Stoppen met het Nieuwe Wij (Participatie)	4.3 Participatie	50	50	50	50
Ombuigen begeleiding (Wmo)	4.4 Maatschappelijke ondersteuning	300	300	300	300
Niet inzetten middelen voor versterken dienstverlening (toeslagenaffaire) (Participatie)	4.3 Participatie	100	100	100	100
Taakstelling Programma 5 Kwaliteit Openbare Ruimte					
(verduurzamen) beheer openbare ruimte	5.1 Beheer Openbare Ruimte	200	200	100	100
Taakstelling Programma 6 Lansingerland Ontwikkelt					
Inzet op deelname samenwerkingsverbanden wordt teruggedraaid	6.1 Ruimtelijke ordening	100	100	100	100
HRT en A12 corridor (economie)	6.3 Economische ontwikkeling	80	80	80	80
Verlagen budget bodemtaken	6.1 Ruimtelijke ordening	85	85	85	85
Totaal dekking indicatieve taakstellingen categorie "Groen"		1.120	1.120	1.020	1.020
Stand begrotingssaldo na dekking indicatieve taakstellingen categorie "Groen"		158	-1.283	-2.337	-9.281

Recapitulatie structureel begrotingssaldo 2023-2026

In onderstaand overzicht is de begroting op twee A4-tjes samengevat door per saldo het effect te laten zien van de beleidskeuzes, beleidsintensivering en de keuzes voor de taakstellingen op de beleidsterreinen. Het overzicht geeft inzicht in de samenhang tussen de beleidskeuzes, -intensivering en keuzes voor de taakstellingen en het netto effect hiervan op het structureel begrotingssaldo 2023-2026.

		Bedragen x € 1.000	-/- is nadelig effect op begroting			
nr	sub	Onderwerp/toelichting	2023	2024	2025	2026
		Stand Kadernota 2023-2026 inclusief amendementen	-2.700	-1.752	-1.623	-4.035
1		Nieuwe mutaties t.o.v. baseline (beleidsarm)	558	253	31	-683
2		Effecten aanvullend/nieuw beleid	-3.029	-4.256	-6.140	-6.936
3		Effecten dekkingsbronnen	4.209	3.351	4.375	1.352
4		Effect indicatieve taakstellingen				
	a	Bestuur en Dienstverlening	166	166	166	166
	b	Openbare Orde en Veiligheid	39	39	39	39
	c	Sociaal Domein	450	450	450	450
	d	Kwaliteit Openbare Ruimte	200	200	100	100
	e	Lansingerland Ontwikkelt	265	265	265	265
		Stand begrotingssaldo na dekking indicatieve taakstellingen categorie "Groen"	158	-1.283	-2.337	-9.281

Voldoende weerstand om gezond te blijven

Incidentele claims en dekkingen

De provincie als financiële toezichthouder ziet strikt toe dat de structurele lasten gedekt worden door baten die naar hun aard structureel van karakter zijn. Voor 2023 voldoen wij daaraan. Bij de financiële positie van onze gemeente is ook de beschikbaarheid over incidentele dekkingsmiddelen relevant. Die hebben wij zeer ruim voorhanden. Naast de forse omvang van de algemene reserve van € 70,5 miljoen (stand eind 2022) hebben we nog de beschikking over bestemmingsreserves die bedoeld zijn om geormerkte budgetten over te hevelen naar latere jaren (€ 161 miljoen stand eind 2022). Voor een deel zijn die technisch noodzakelijk, zoals de kapitaallastendekkingsreserves om gedurende de looptijd van een investering de afschrijvingen te kunnen dekken, of ingesteld voor een specifiek risico's. Door de verkoop van de Eneco-aandelen resteert nog een aanzienlijke omvang van 'onbeklemd budget' van € 110,8 miljoen (stand eind 2022). Opgemerkt wordt dat de algemene reserve bedoeld is voor grote onvoorzienbare risico's; de verplichte post Onvoorzien is structureel opgenomen. Ook wordt de algemene reserve (tijdelijk) aangewend voor begrotingstekorten in latere jaren: deze systematiek wordt door de provincie geaccepteerd. Belangrijk is de notie dat alleen de algemene reserve 'meetelt' bij de bepaling van de weerstandratio, maar de facto hebben wij met de reserve Enecogelden nog een exceptionele financiële buffer. Diverse noodzakelijke opgaven en ambities vergen incidentele middelen. Voor een deel zetten we de reserve Onderzoekskosten daarvoor in.

Algemene reserve

De omvang van de algemene reserve per eind 2022 is € 87.712 miljoen. In 2022 is de omvang per saldo met € 17.289 miljoen gedaald. De voornaamste oorzaken hiervan zijn onder andere de onttrekking voor het Cultuurhuis en de reservering tijdelijke huisvesting. Een eventuele vrijval van de reserve Crisismaatregelen aan het einde van 2022 is daarbij nog niet verwerkt.

Stand algemene reserve	2022	2023	2024	2025	2026
Stand algemene reserve per 1/1	87.712	70.499	64.384	59.717	57.265
Toevoegingen	5.158	-234	-	-	-
Onttrekkingen	22.371	6.039	2.520	103	5.952
Resultaat Begroting 2023-2026	-	158	-2.147	-2.349	-3.155
Stand algemene reserve Begroting 2023-2026	70.499	64.384	59.717	57.265	48.158

De geprognoseerde onttrekkingen van de algemene reserve in de komende jaren is mede het gevolg van de negatieve begrotingssaldi in 2024 en verder; dit zijn tijdelijke onttrekkingen. Deze systematiek wordt door de provincie als financiële toezichthouder toegestaan. Als het betreffende begrotingsjaar is bereikt zal voor dat jaar weer een structureel sluitende begroting moeten worden opgesteld.

Weerstandsratio

Het weerstandsvermogen geeft aan of de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen zonder de noodzaak om direct te bezuinigen en/of de lokale lasten te verhogen. Met een ratio weerstandsvermogen van 1,8 in 2022, 1,6 eind 2023 en 1,5 eind 2023/2024 is Lansingerland ruimschoots in staat om financiële tegenvallers op te vangen. De ratio ligt dan nog binnen de bandbreedte van de door de raad gewenste marge 'ruim voldoende' (tussen de 1,4 en 2,0), waarbij de raad streeft naar een ratio van 1,7. Vanaf 2026 ligt de ratio buiten (onder) de door de Raad gewenste marge 'ruim voldoende'.

Er is een bedrag van circa € 6,5 miljoen nog nodig om ook eind 2026 op de ondergrens van 1,4 te zitten van de score 'ruim voldoende'. Opgemerkt wordt dat in de bepaling van de weerstandscapaciteit, conform de nota risicomanagement en weerstandsvermogen, nog geen rekening wordt gehouden met toekomstige positieve resultaten op de grondexploitatie.

Op basis van de cijfers van het MPG 2021 verwachten we de komende jaren nog wel positieve resultaten die op moment van realisatie (bij de jaarstukken) in de algemene reserve worden gestort.

Bedragen x € 1.000

Stand per 31 december	2022	2023	2024	2025	2026
Algemene reserve	70.499	64.384	59.717	57.265	48.158
Totale weerstandscapaciteit	70.499	64.384	59.717	57.265	48.158
Benodigde weerstandscapaciteit	39.000	39.000	39.000	39.000	39.000
Ratio weerstandsvermogen	1,8	1,7	1,5	1,5	1,2

Tot slot

Bij de toelichting op de programma's en de beleidsvelden wordt uw raad meer gedetailleerd meegenomen in de problematiek en de maatregelen waarvoor het college gericht heeft gekozen.

Programma 1: Bestuur en dienstverlening

Beoogd maatschappelijk effect

Daadkrachtig, integer en transparant besturen met regionale invloed, lokale participatie en een optimale dienstverlening voor onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroet 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	5.777	6.332	6.104	5.835	5.835	5.835
Baten	1.181	687	796	796	796	796
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-4.596	-5.645	-5.308	-5.038	-5.038	-5.038
Onttrekkingen	130	145	0	0	0	0
Toevoegingen	86	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	44	145	0	0	0	0
Geraamde resultaat	-4.552	-5.500	-5.308	-5.038	-5.038	-5.038

Toelichting op (grote) mutaties in het meerjarenbeeld

We zien in 2023 dat de lasten voor het programma in totaal € 228. 000 lager zijn dan in 2022. Daarnaast zijn de baten in 2023 € 109.000 hoger dan in 2022. Hiernaast onttrekken we in 2023 € 145.000 minder aan reserves.

Lasten:

Geen gemeenteraads- of Tweede Kamer verkiezingen in 2023 (€147.000 lagere lasten)

Er vinden in 2023 geen gemeenteraads- of Tweede kamer verkiezingen plaats. Er is om die reden hiervoor in 2023 geen incidenteel budget beschikbaar gesteld (waar dat in 2022 wel zo was). Dit resulteert in lagere lasten van ca. € 150.000 in 2023 t.o.v. 2022 (voor de Provinciale statenverkiezingen (2023) evenals de Europese verkiezingen (2024) is structureel budget beschikbaar)

Begrotingsknop uit kadernota: Stoppen met Citymarketing (€93.500 lagere lasten)

Door het stoppen met Citymarketing, zijn er significant lagere lasten (€ 93.500).

Begrotingsknop uit kadernota: Beleid rondom Lansingerlands Initiatief op een andere manier uitvoeren (€38.500,- lagere lasten)

Door het schrappen van het Lansingerlands Initiatief vervalt de mogelijkheid voor inwoners om aanspraak te maken op een stimuleringsbijdrage voor het realiseren van inwonersinitiatieven door middel van het wedstrijdconcept van het Lansingerlands Initiatief. Inwoners kunnen nog altijd initiatieven indienen, die dan vervolgens door de vakafdeling worden getoetst op meerwaarde, haalbaarheid en of het binnen de beleidskaders past. Het team bepaalt vervolgens of er ondersteuning (in welke vorm dan ook), een aanmoedigingsbedrag vanuit een eigen budget of een subsidieregeling wordt toegekend. De centrale regie en coördinatie op en begeleiding van de initiatieven komt te vervallen.

Afname communicatiebudget i.v.m. gemeenteraadsverkiezingen (€50.000,- lagere lasten)

Omdat er in 2023 geen gemeenteraadsverkiezingen zijn, komt het incidentele budget hiervoor in 2023 te vervallen. Dit resulteert in €50.000 lagere lasten t.o.v. 2022.

Burgerparticipatie als topprioriteit (€100.000 hogere lasten)

Het college heeft burgerparticipatie tot topprioriteit gemaakt. We zijn er als gemeente voor de inwoners. Daarbij kunnen we niet zonder hun betrokkenheid. We werken graag met elkaar samen. Zo maken we van Lansingerland een aantrekkelijke en een fijne gemeente om in te wonen. We geven door een gezamenlijke aanpak burgerparticipatie een extra impuls waarbij we inzetten daarbij in op:

- Het dichten van de kloof tussen bestuur en inwoners (betrouwbare overheid)
- Het vergroten van de kwaliteit van het beleid
- Het werken vanuit gelijkwaardigheid en oprechte interesses (doen we wat de omgeving belangrijk vindt - individuele versus maatschappelijke belangen - democratie)
- Het in kaart brengen van het draagvlak bij belanghebbenden
- Het bevorderen van een inclusieve samenleving, sociale cohesie en een aantrekkelijk Lansingerland

Baten:**Verwachte hogere opbrengsten uit leges reisdocumenten (€75.000 hogere baten)**

Als gevolg van het afschalen van de coronamaatregelen, verwachten wij in 2023 en verder een hogere opbrengst van de leges voor reisdocumenten. Dit resulteert in hogere baten van €75.000 in 2023 (ten opzichte van 2022).

Begrotingsknop uit kadernota: Verhoging leges huwelijken (€35.000 hogere baten)

Door het verhogen van de leges voor de huwelijken zijn de verwachte baten €35.000 hoger.

Mutatis reserves:**Onttrekkingen reserves (€145.000 lager onttrekkingen)**

Wij voorzien in 2023 geen onttrekkingen uit reserves.

Beleidsveld Gemeenteraad, college en griffie

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Lansingerland is een bestuurskrachtige gemeente met een efficiënt en integer bestuur. Openheid is de norm.

Het college werkt in 2023 verder aan goed, efficiënt en ordentelijk bestuur. Openheid is de norm bij zowel de samenwerking met de gemeenteraad als bij inwoners en ondernemers. Doordat we actief meningen en beelden ophalen bij onze inwoners en ondernemers krijgen we een goed beeld van de behoeften om afgewogen besluiten te nemen. Hiermee werken we aan het vertrouwen van inwoners en ondernemers in het gemeentebestuur. Het college blijft ook in 2023 zorgdragen voor een goede kwaliteit van de voorbereiding van politiek-bestuurlijke besluitvorming.

Wat gaan we daarvoor in 2023 doen?

We werken aan de samenwerking tussen ambtelijke organisatie, college en gemeenteraad

De coalitie heeft in het coalitieakkoord 2022-2026 vastgelegd dat zij samen met de gemeenteraad wil besturen. Het coalitieakkoord bevat op hoofdlijnen de onderwerpen waar de partijen afspraken over hebben gemaakt en wat we daarvoor gaan doen. Het uitgangspunt is dat discussie en besluitvorming plaatsvindt in de gemeenteraad. Dit biedt ruimte voor het debat over onderwerpen waar de gemeenteraad de kaders voor ontwikkelt: de vrije kwesties. Dit draagt bij aan het samen besturen van Lansingerland. Om daar uitvoering aan te geven maakt het college in 2023 afspraken met de gemeenteraad over vrije kwesties. Daarnaast maakt de ambtelijke organisatie afspraken met het college over de ambtelijke ondersteuning tijdens commissievergaderingen. Deze nieuwe vorm van samenwerken en besturen is onderdeel van terugkerende overleggen tussen griffier, burgemeester en gemeentesecretaris.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroet 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	2.751	3.108	2.930	2.927	2.927	2.927
Baten	62	0	0	0	0	0
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-2.689	-3.108	-2.930	-2.927	-2.927	-2.927
Onttrekkingen	130	145	0	0	0	0
Toevoegingen	86	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	44	145	0	0	0	0
Geraamde resultaat	-2.645	-2.963	-2.930	-2.927	-2.927	-2.927

Beleidsveld Samenwerking en Participatie

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Effectievere samenwerking en participatie

Voor het realiseren van onze bestuurlijke en maatschappelijke ambities blijven we ons inspannen in diverse regionale samenwerkingsverbanden. Deze regionale samenwerking biedt kansen en mogelijkheden. En tegelijkertijd levert Lansingerland een bijdrage aan de kracht van onder andere de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH). Om onze belangen goed te behartigen en gebruik te maken van de mogelijkheden van onze publieke en maatschappelijke partners, zijn we in diverse samenwerkingsverbanden actief (MRDH, Greenport West-Holland, Corridor A12, GR Jeugd, Alliantie Middengebied).

Burgerparticipatie: samen besturen

Raad, college en organisatie geven samen met inwoners vorm aan de samenleving. We beschouwen burgerparticipatie als een leer- en ontwikkeltraject, waarin we experimenteren en leren met elkaar over onze verschillende rollen en de processen die we inrichten. Processen en werkwijzen om samen met inwoners en samenwerkingspartners het samen besturen en samenleven in Lansingerland vorm te geven. Onze inwoners verwachten daarbij van de gemeente integriteit, gelijkwaardigheid, duidelijkheid, tijdigheid en besluitvaardigheid van het bestuur.

Inwoners betrekken we in een zo vroeg mogelijk stadium en ze geven, waar dat kan, plannen mee vorm. We communiceren duidelijk en begrijpelijk over waar wel en niet over kan worden meegepraat of meebeslist. We werken vanuit de vernieuwde visie op burgerparticipatie. De vast te stellen verordening gaat duidelijkheid geven over de vragen die we bij elk proces willen beantwoorden. Dat doen we samen met onze inwoners en initiatiefnemers. Zowel bij beleidsvorming als bij ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen.

Wat gaan we daarvoor in 2023 doen?

We werken samen in het behalen van doelstellingen bij verbonden partijen

We werken ook in 2023, op basis van de Nota Verbonden Partijen, aan een eenduidige en breed gedragen boodschap in de diverse samenwerkingsverbanden waar Lansingerland aan deelneemt. Een nauwe samenwerking tussen het college en de raad is daar een belangrijk onderdeel van. Hiermee beogen we de doelstellingen van Lansingerland binnen de samenwerkingsverbanden effectiever te bereiken. Met de functie van raadsrapporteur van verbonden partijen en de Wet Gemeenschappelijke Regelingen gaan we in 2023 ook aan de slag.

De visie Burgerparticipatie experimenteren en implementeren

Het jaar 2023 is het jaar van ontwikkelen, leren en experimenteren. Het vertrouwen in de overheid, de mondigere burger en de inzichten over de systeem- versus de leefwereld, maken dat we zoeken naar het antwoord op de vraag: wanneer doen we het goed? De visie op burgerparticipatie is in 2022 vastgesteld, de verordening 'Samen besturen' zal vastleggen welke afspraken we maken met de omgeving over de manier waarop we hen betrekken bij het maken van beleid en ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen. Die afspraken werken optimaal wanneer het bestuur van Lansingerland, de gemeentelijke organisatie en de inwoners met elkaar in de praktijk leren. Doorleven wat de betekenis is van 'Samen besturen'. Inzicht in elkaars rollen, ervaren hoe we processen het beste kunnen aanvliegen en leren omgaan met hoe we besluiten nemen die het beste recht doen aan de democratie en het algemene belang. Het jaar 2023 is ook het jaar waarin we verder werken aan een gereedschapskist, een handreiking voor initiatiefnemers van maatschappelijke of ruimtelijke initiatieven. Het is ook het jaar van (het doorontwikkelen van) de Omgevingswet en het werken met de verordening. De gemeentelijke website wordt een plek waar steeds de meest actuele informatie te vinden is over participatieprojecten. Inwoners kunnen kennis nemen van bijvoorbeeld een logboek (waar we staan met een project, waar er nog input gegeven kan worden en wat er al is besloten) en input geven voor ruimtelijke plannen en maatschappelijke keuzes. We experimenteren met nieuwe processen en werkwijzen. Inwoners betrekken we bij werkvormen om het nieuwe denken over de samenwerking vorm te geven en te doorleven. We onderzoeken wat het beste bij Lansingerland past om, vanuit vertrouwen in elkaar, verder vorm te geven aan het samen besturen.

We werken aan regionale positionering en bestuurlijke profilering

Lansingerland is een groeigemeente met een aantal grote maatschappelijke opgaven rondom de samenleving en de omgeving, zoals: wonen, mobiliteit, duurzaamheid, onderwijs en recreatie. De centrale ligging in de randstad zorgt dat we met een breed pallet aan andere overheden, maatschappelijke partners en ondernemers te maken hebben. Om onze ambities te realiseren werken we samen met deze stakeholders. Bij elke opgave brengen we onze doelen, resultaten en bijbehorende (lobby) strategie in beeld. Naast regionale ontwikkelingen, hebben we ook oog voor landelijke en mondiale bewegingen die ons beleid en resultaten (positief) kunnen beïnvloeden.

De komende jaren investeren we zowel ambtelijk als bestuurlijk in de regionale positionering van Lansingerland. Eén van de lobby strategieën is gericht op de positionering van Lansingerland als 'Home of Horti Science'. Deze strategie verbinden we echter aan de aanpak van de grote opgaven van de gemeente met betrekking tot de omgeving en samenleving. De resultaten van deze opgaven versterken juist de (regionale) positie van Lansingerland. Ook in de nieuwe bestuursperiode verweven we dit in de portefeuilles en de profilering van het voltallige college om zo de positionering van Home of Horti Science zo goed mogelijk uit te dragen.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroet 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	253	257	274	274	274	274
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-253	-257	-274	-274	-274	-274
Geraamde resultaat	-253	-257	-274	-274	-274	-274

Beleidsveld Dienstverlening

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Dienstverlening zonder drempels

De gemeente is er voor ons allemaal. Daarom is het belangrijk om onze dienstverlening aan te laten sluiten op de behoeften van mensen. We zorgen ervoor dat iedereen mee kan doen in onze samenleving. Om hier verder aan bij te dragen, werken het komende jaar in verschillende projecten aan het opheffen van drempels in onze dienstverlening.

Wat gaan we daarvoor in 2023 doen?

Klantreizen

We werken de ingezette verbeteringen op het gebied van klantreizen binnen alle teams in de organisatie verder uit. Daarbij voeren we vanaf 2023 ieder een aantal klantreizen uit bij verschillende teams, centraal aangestuurd door team Service & Contact. De verbeteringen uit deze klantreizen implementeren we direct aan het einde van de klantreis en evalueren we na een half jaar.

De focus bij de klantreizen ligt in 2023 op het digitale component: hoe zetten we de digitale dienstverlening nóg beter en nóg sterker in? Hoe zorgen we ervoor dat onze inwoners en ondernemers zoveel mogelijk zelf kunnen regelen?

We kijken verder ook naar de bereikbaarheid van de organisatie als geheel. Het aantal terugbelnotities is daarbij eind 2023 met een derde afgenomen en we zijn via alle kanalen beter te bereiken.

Flexibele dienstverlening

We kunnen mensen het beste helpen als we goed naar hen luisteren en van tevoren weten welke dienstverlening ze van ons verwachten. Door te werken op afspraak zijn we in staat hier een goede invulling aan te geven. De dienstverlening op afspraak loopt goed. Er zijn voldoende afspraakmomenten beschikbaar om iedereen goed en op tijd te helpen.

De tijd is rijp om meer maatwerk te bieden aan mensen die ons nodig hebben. Bijvoorbeeld aan inwoners die minder mobiel zijn of, om welke reden dan ook, niet naar het gemeentehuis kunnen komen. We werken aan een flexibele, mobiele dienstverlening waarbij we naar onze inwoners toe komen. We rollen onze visie op dienstverlening steeds verder uit. En in onze kernen is eind 2023 een mobiel servicepunt actief. Daar kunnen inwoners terecht voor het aanvragen van producten, het stellen van een vraag en ook om te regelen dat hun documenten op elk gewenst moment én adres kunnen worden bezorgd.

Inclusieve dienstverlening

Lansingerland staat voor een inclusieve dienstverlening. Bij ons telt iedere Lansingerlander volwaardig mee: ongeschoold en hoogopgeleid, arm en rijk, jong en oud, verstandelijk of lichamelijk beperkt of niet etc. In de dienstverlening naar onze inwoners houden we daar rekening mee. We willen dat iedereen ons begrijpt en dat wij de inwoner begrijpen.

Het is belangrijk dat de beleving in de digitale en fysieke dienstverlening geen verschil in gemak, klantvriendelijkheid, snelheid en efficiëntie kent. Inwoners kunnen ons op elk gewenst moment en vanaf elk gewenst apparaat bereiken. Zij vinden op onze website de informatie die ze nodig hebben om volledig zelfstandig een aanvraag te doen of om hun vraag zelf te beantwoorden.

Hoewel we het digitale component steeds verder versterken, blijven de deuren van het gemeentehuis altijd open voor de inwoner die liever persoonlijk contact met ons heeft. We halen daarbij in 2023 letterlijk drempels weg door het opnieuw inrichten van de centrale hal in het gemeentehuis. Dit wordt de plek van ontmoeten en samen werken aan het eindresultaat. De verbouwing van de centrale hal start in 2023 en daarna sluit de digitale dienstverlening volledig aan op de fysieke dienstverlening (voor alle mogelijke producten).

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroet 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	2.553	2.967	2.900	2.634	2.634	2.634
Baten	904	687	796	796	796	796
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-1.650	-2.280	-2.104	-1.838	-1.838	-1.838
Geraamde resultaat	-1.650	-2.280	-2.104	-1.838	-1.838	-1.838

Kengetallen Bestuur en dienstverlening

Beleidsveld	Kengetal	Realisatie 2021	Begr 2022	Begr 2023
Gemeenteraad, college en griffier				
	Beantwoording van artikel 37 vragen binnen wettelijke termijn (30 dagen)	96%	100%	100%
	Vertrouwen in gemeentebestuur	n.v.t.	>33%	
Samenwerking				
	Aantal inwoners lid digitaal burgerpanel	n.v.t.	2.100	2.200
	Aantal uitgezette enquêtes via het burgerpanel	n.v.t.	Min. 5	Min. 5
Dienstverlening				
	Gemiddelde wachttijd aan de balie met afspraak	<1 min.	<1 min.	< 1 min.
	Telefonische bereikbaarheid binnen 30 seconden	<40 sec.	<30 sec.	< 30 sec.
	Maken van een afspraak	<2 weken	<2 weken	< 2 weken

Toelichting op kengetallen Bestuur en dienstverlening

Beantwoording van artikel 37 vragen binnen wettelijke termijn (30 dagen)

Het college zorgt voor adequate en tijdige informatievoorziening aan de gemeenteraad.

Aantal inwoners lid digitaal burgerpanel

We streven ernaar steeds meer inwoners lid te maken van het digitaal burgerpanel, zodat we een goede representatieve basis hebben voor onze peilingen.

Aantal uitgezette enquêtes via het burgerpanel

We zijn omgevingsbewust en hechten waarde aan de mening en ideeën van inwoners. Een aantal keer per jaar zetten we een enquête uit onder het burgerpanel.

Programma 2: Openbare Orde en Veiligheid

Beoogd maatschappelijk effect

Lansingerland is een leefbare en veilige gemeente om in te wonen, ondernemen, opgroeien en recreëren.

Lansingerland is een gemeente met veilige en leefbare wijken. Dat is zo en dat houden we zo. Onze goede scores op het gebied van leefbaarheid, veiligheid en veiligheidsbeleving zijn echter geen vanzelfsprekendheid. Als groeiende gemeente en onderdeel van een metropoolregio, vraagt dit continue inzet en toewijding. Met een vooruit leunende houding (actieve grondhouding) spelen we in op een veranderde maatschappij en houden we zicht op sociale cohesie en mogelijke verharding van omgangsnormen. Samenwerking met onze inwoners, partners en ondernemers is hierbij belangrijk. In Nederlandse gemeenten waar de leefbaarheid en veiligheid onder druk staan, stapelen problemen op het gebied van onderwijs, armoede, gezondheid, werk en wonen zich op. Dat willen wij in Lansingerland voorkomen. Komend jaar richten we ons, samen met ons netwerk, op de punten waar we de meeste impact kunnen maken.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroet 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	6.661	7.237	7.213	7.129	6.948	6.799
Baten	121	40	44	44	44	44
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-6.540	-7.197	-7.169	-7.085	-6.904	-6.755
Onttrekkingen	33	144	93	93	0	0
Toevoegingen	144	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	-111	144	93	93	0	0
Geraamde resultaat	-6.651	-7.053	-7.076	-6.992	-6.904	-6.755

Toelichting (grote) mutaties in het meerjarenbeeld

Meerjarige dalende bijdrage aan de veiligheidsregio (€ 50.000 lagere lasten)

De inwonersbijdrage voor Lansingerland aan de VRR bedraagt voor 2023: € 3.951.000 . En omdat in 2022 een eenmalige bijdrage voor FLO is opgenomen, ligt de bijdrage aan de veiligheidsregio in totaal € 50.000 lager in 2023 dan in 2022. De bijdrage aan de veiligheidsregio loopt verder af naar uiteindelijk € 3.624.000 in 2026. Dit gebeurt op basis van de ontwikkelagenda en de afgesproken herverdeling van de deelnemersbijdrage.

Wijkregisseurs en managers (€ 150.000 hogere lasten)

De wijkregisseurs, wijkmanagers en partners gaan de leefbaarheid in de wijken analyseren en hebben hierbij aandacht voor onderliggende problematieken en het coördineren en regisseren van de handhaving. Zo zorgen we voor maatwerk op wijkniveau. De capaciteit van de boa's breiden we uit met 2 fte en we zetten in op een doorontwikkeling van de wijkregisseurs boa. Hiervoor is een bedrag van € 150.000 voorzien.

Bezuiniging op wijkgericht werken (€ 25.000 lagere lasten)

Voor buurtpreventie en wijkgericht werken is voor elk € 25.000 begroot (totaal € 50.000). Beide budgetten zijn onvoldoende onderscheidenlijk en laten door de jaren heen een structurele onderbenutting zien. De uitgaven hebben bovendien een overwegend incidenteel karakter. Het voorstel is daarom om beide budgetten samen te voegen en op het totaal van € 50.000, € 25.000 te bezuinigen. Deze keuze betekent dat we onder andere naar BTL scherpere keuzes maken voor wat betreft de uitgaven. Daar moeten aanwijsbare prestaties tegenover staan. Voor BTL en wijkgericht werken betekent dit ook dat dit samengevoegde budget planmatiger moet gaan worden ingezet, op basis van een bestedingsplan aan het begin van elk kalenderjaar en wordt geprioriteerd op de doelstellingen van het programma. Het beheer van het bestedingsplan ligt bij de Teammanager V&APV.

Overige mutaties (€ 4.000 hogere baten en € 99.000 lagere lasten)

De overige mutaties leiden tot € 4.000 hogere baten. Dit als onderdeel van de ombuigingsmaatregelen, op de leges. Ook zijn de lasten € 99.000 lager dan in 2022, met name doordat in 2022 een uit 2021 overgeheveld budget beschikbaar was. Dat budget is in 2023 niet meer beschikbaar. In deze lagere lasten is ook de besparing van € 10.000 op jaarbasis opgenomen voor het verminderen van cameratoezicht.

Bibob coördinator

Dit betreft het versterken van de uitvoering van de Wet Bibob met onder meer een coördinator Bibob. Het aantal Bibob onderzoeken is de afgelopen jaren meer dan vertienvoudigd, de verscheidenheid van branches is toegenomen en de beoordelingen daarvan zijn financieel en juridisch complexer geworden. We willen hiermee de integriteit van de gemeente beter beschermen en voorkomen dat de gemeente onbedoeld criminele activiteiten, zoals witwassen, faciliteert. Het corresponderende bedrag is onderdeel van de stelpost organisatieontwikkeling die onder het programma overhead is verwerkt. Dit wordt technisch toegerekend aan het programma Veiligheid bij de Zomerrapportage 2023.

Reservemutaties

Er is in 2023 één onttrekking uit de reserve voorzien. Dit betreft specifieke inzet van € 93.000 op jaarbasis voor veiligheidsaspecten rondom de aanleg van de verbinding A13/A16.

Beleidsveld Openbare Orde en Veiligheid

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Algemeen

We zoeken in onze werkzaamheden continue verbinding met en aansluiting op de samenlevingsvisie, want veiligheid en sociaal beleid gaan hand in hand. We zetten de wijkgerichte aanpak voort en ontwikkelen onze succesvolle aanpak op ondermijning verder. Daarnaast hebben we aandacht voor digitale weerbaarheid.

We richten ons op de volgende prioriteiten:

Veiligheidsbeleid en sociaal beleid gaan hand in hand.

Met repressie en sterkere handhaving zonder oog voor maatschappelijke problematiek bereik je geen veilige samenleving. Perspectief bieden gaat samen met grenzen stellen; ook wel 'preventie met gezag' genoemd. Lokaal Veiligheidsbeleid heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld naar een meer brede en samenhangende aanpak, waar veel samenwerkingspartners bij betrokken zijn. Deze ontwikkeling gaan we verstevigen. Veiligheid is sterk verweven met jeugdbeleid, maatschappelijk werk en het sociaal domein in het algemeen.

Een leefbare wijk is een veilige wijk.

Ons streven is dat elke wijk in Lansingerland leefbaar en veilig blijft. Daarbij leggen we de lat hoog en maken we gebruik van gevalideerde, objectieve meetinstrumenten. We streven er naar onze hoge cijfers vast te houden, zoals een 7,5 of hoger op de veiligheidsmonitor en minimaal een 7 (ruim voldoende) op de Leefbaarometer in elke wijk.

Digitale veiligheid: Versterken weerbaarheid burgers en versterken informatiepositie gemeente.

De digitalisering van onze maatschappij brengt veel kansen en mogelijkheden met zich mee. Echter, we zien ook in Lansingerland de gevaren in de praktijk ervan. Het is een krachtig instrument voor polarisatie, criminaliteit en pesten. Wij zetten ons in om inwoners en ondernemers hierin bewust en weerbaar te maken.

Lansingerland is onaantrekkelijk voor criminaliteit.

Onze aandacht gaat hierbij uit naar High Impact Crimes (HIC) en ondermijning. Met HIC bedoelen we alle vormen van criminaliteit met een grote impact op de betrokkenen. Voorbeelden van dit soort delicten zijn woninginbraak, overvallen en geweldsdelicten. Het zorgt voor zowel objectief slachtofferschap, zoals materiële schade en letsel bij het slachtoffer, als ook subjectief slachtofferschap, bijvoorbeeld door angst voor herhaling bij betrokkenen. HIC heeft dus een groot effect op het veiligheidsgevoel in de gemeente en het vertrouwen van de burger in de lokale overheid. Elke HIC is er één te veel, we streven naar een afname van deze vorm van criminaliteit in Lansingerland. Een uitdaging hierbij is het personeelstekort bij de politie, dat naar verwachting niet voor 2027 is opgelost. We hebben nauw contact met de politie en blijven deze vormen van criminaliteit hoog op de agenda zetten.

Om de gelegenheid voor ondermijnende criminaliteit effectief terug te dringen, moeten we het probleem grondig aanpakken. We laten zien dat we ondermijning in Lansingerland niet accepteren door repressief op te treden waar mogelijk en het bestuurlijk instrumentarium optimaal te benutten. Tegelijkertijd moeten we aan de voorkant voorkomen dat we criminaliteit onbedoeld faciliteren en zoveel mogelijk barrières opwerpen.

We zorgen voor goede hulpverlening aan inwoners en een adequate crisisorganisatie.

Het is onze taak als gemeente om de logistiek met betrekking tot (acute) hulpverlening aan onze inwoners adequaat en efficiënt in te richten. De recente crisis in Oekraïne laat zien dat nationale en zelfs internationale ontwikkelingen invloed hebben op gemeentelijk niveau. Paraatheid van hulpverlening heeft een directe invloed op onze inwoners en verdient daarom blijvende aandacht. We zorgen ervoor dat we zijn voorbereid en uitgerust om hulp te bieden en waar nodig op te schalen. Hulpdiensten als de brandweer en onze bevolkingszorg (gemeentelijke crisisbeheersing) zijn hierin essentieel.

Wat gaan we daarvoor in 2023 doen?

Digitale veiligheid: Versterken weerbaarheid burgers

We ondersteunen onze inwoners en ondernemers in de weerbaarheid tegen cybercrime, criminaliteit en online pesten middels informatievoorziening en voorlichting. Hierbij hebben we (ook) oog voor minder digitaal vaardige groepen in de samenleving.

Lansingerland is onaantrekkelijk voor criminaliteit

Onze inzet op de aanpak van High Impact Crimes blijft intensief.

In 2022 hebben we ingezet op onder andere preventie in samenwerking met politie en buurtpreventies. In 2023 evalueren we onze inzet, continueren we wat werkt en breiden we uit op punten die de meeste impact maken. De boa's en wijkmanagers staan in deze aanpak centraal.

We pakken ondermijning aan.

De aanpak ondermijning is effectief en boekt positieve resultaten. In 2023 zetten we deze ingeslagen weg door en brengen accenten aan om nog meer impact te maken. We leggen de focus op drie doelgroepen die we aanmerken als kwetsbare groep in de ondermijnende criminaliteit in Lansingerland. Dit gaat om arbeidsmigranten, jeugd en pandeigenaren/ondernemers op bedrijventerreinen. Deze doelgroepen zijn allemaal op eigen wijze kwetsbaar en krijgen allen te maken met andere verschijningsvormen van ondermijning. Dit vraagt om een specifieke aanpak per doelgroep. Daarnaast stimuleren we, in samenwerking met de politie, de meldingsbereidheid van inwoners en ondernemers.

Tot slot versterken we de uitvoering van de Wet Bibob met onder meer een coördinator Bibob. Het aantal Bibob onderzoeken is de afgelopen jaren meer dan vertienvoudigd, de verscheidenheid van branches is toegenomen en de beoordelingen daarvan financieel en juridisch complexer geworden. Hiermee kunnen we de integriteit van de gemeente beter beschermen en voorkomen we dat de gemeente onbedoeld criminele activiteiten zoals witwassen faciliteert.

We zorgen voor goede hulpverlening aan inwoners en een adequate crisisorganisatie

Samen met de regiogemeenten zorgen we voor een verdere ontwikkeling en uitbouw van de Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond (VRR). Als uitwerking van de "Ontwikkelagenda" zetten we in 2023 en de jaren daarop extra in op vakbekwaamheid en het versterken van de piketorganisatie. Hierdoor kan de VRR zich 24 uur per dag en 7 dagen per week in blijven zetten voor de veiligheid van de inwoners in de regio.

Daarnaast zorgen we ervoor dat binnen Lansingerland een goed opgeleid en getraind Team bevolkingszorg aanwezig is om, tijdens een ramp of crisis, adequate zorg aan onze inwoners te verlenen.

Algemeen

We werken aan een nieuwe integraal veiligheidsbeleid (IVB) waarin we de prioriteiten voor de komende jaren neerzetten. In Q2 van 2023 wordt het IVB 2023-2026 opgeleverd en aangeboden aan de raad. Het Integraal Veiligheidsbeleid komt tot stand door een samenwerking van team veiligheid, team maatschappelijke opgaven en team ruimte. Daarnaast zijn externe partners betrokken, zoals de politie en de ggz. Tot de realisering van het beleid hanteren wij het Integraal Veiligheidsbeleid van 2019-2022. Het IVB is onderdeel van de bredere opgave 'leefbare en veilige wijken'. Deze opgave draagt bij aan een veilige leefomgeving met een duurzame en preventieve aanpak. In 2023 wordt de opgave uitgewerkt in beleid.

Veiligheidsbeleid en sociaal beleid gaan hand in hand.

We bieden jongeren perspectief en maken ze weerbaar.

Ieder kind heeft een veilige thuissituatie nodig. Een goede start is essentieel voor de ontwikkeling van kinderen tot zowel fysiek als mentaal gezonde volwassenen. Het vergroten van kansengelijkheid voor jeugd draagt een leven lang door. Niet alleen veiligheid, maar ook sociale thema's zoals bestaanszekerheid verdienen hierin onze aandacht. We werken, op basis van data en wetenschappelijke inzichten, nauw samen zowel binnen de gemeente als in vitale coalities met partners. In het kader van preventie zetten we partners beter op de kaart, zodat inwoners de route naar deze partners beter en sneller weten te vinden. Bij vroege signaleringen zullen we handvatten bieden en externe partners inzetten om de-escalerend te werken. Speciale aandacht gaat uit naar ondermijning en digitale veiligheid, aangezien onze aanpak van de afgelopen jaren laat zien dat juist kwetsbare jongeren gevoelig zijn voor deze praktijken. In 2023 zetten we in op communicatiecampagnes en informatievoorziening via scholen, om de digitale weerbaarheid van kinderen en hun ouders te vergroten.

We vergroten de rol van meldpunt zorg om een ander.

Via het meldpunt 'zorg om een ander' kan men zorgen uiten over anderen in situaties die niet acuut zijn (Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg). Het gaat om mensen die de grip op hun leven (dreigen te) verliezen, bijvoorbeeld met onbegrepen gedrag. In 2023 groeit onze rol op dit gebied, omdat de meldingen 'niet acute zorg' van de politie naar de gemeente worden verplaatst. Op 1 januari 2024 treedt naar verwachting het wetsvoorstel aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams) in werking, waardoor betrokken partijen onderling gegevens kunnen uitwisselen en hulpbehoevenden adequaat geholpen kunnen worden. We pakken onze grotere rol actief op en maken hiervoor gebruik van de samenwerking en informatiedeling met (zorg)partners, zoals de politie en de GGZ.

Een leefbare wijk is een veilige wijk.

Versterken van het wijkgericht werken en het oppakken van wijkgerichte taken.

Om wijken te versterken is een ongelijke aanpak, die concreet en effectief werkt, nodig. Het is essentieel om de kwetsbare wijken en de wijken die een neerwaartse spiraal laten zien, te ondersteunen om te voorkomen dat problemen zich opstapelen. Hiervoor zetten we in op een uitbreiding en verdere professionalisering van de wijkregisseur boa, zodat zij kunnen fungeren als aanspreekpunt voor burgers en ondernemers en op wijkniveau kunnen samenwerken met interne en externe partners om de leefbaarheid en veiligheid in de wijk te vergroten. Zij nemen daarin een regisserende rol. Steeds meer taken komen bij de gemeente te liggen, een voorbeeld hiervan is dat in 2023 alle niet acute zaken van de politie direct naar de gemeente gaan. De wijkgerichte taken zoals verwarde personen, jeugd, verkeersovertredingen en handhaving van bijzondere wetten komen bij de wijkregisseur boa terecht. Als gemeente nemen we hierin een regierol, treden proactief op en zorgen voor maatwerk op wijkniveau. Kansrijke allianties met partners zijn onmisbaar om een integraal beleid uit te voeren.

We maken Lansingerland een hartveilige gemeente.

Het is van belang om van Lansingerland een hartveilige gemeente te maken. De overleving na een hartstilstand is wetenschappelijk bewezen vele malen beter als AED's binnen korte tijd aanwezig zijn. Door de gehele gemeente stimuleren we bewoners en organisaties om AED's beschikbaar te maken binnen 6 minuten.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroot 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	6.661	7.237	7.213	7.129	6.948	6.799
Baten	121	40	44	44	44	44
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-6.540	-7.197	-7.169	-7.085	-6.904	-6.755
Onttrekkingen	33	144	93	93	0	0
Toevoegingen	144	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	-111	144	93	93	0	0
Geraamde resultaat	-6.651	-7.053	-7.076	-6.992	-6.904	-6.755

Lansingerland is onaantrekkelijk voor (criminele) ondermijning

Kengetallen Openbare orde en veiligheid

Beleidsveld	Kengetal	Realisatie 2021	Begr 2022	Begr 2023
Openbare orde en veiligheid				
	Alle afspraken uit het Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid (IVB) zijn tot uitvoering gebracht.	n.v.t.	100%	
	Aantal begrote integrale acties met partners in de regio, onder regie van de gemeente	n.v.t.	100	100
	Percentage Bibob toetsen bij vergunningaanvragen op basis van beleidsregel Wet Bibob Lansingerland 2018	100%	100%	100%
	Aantal bijeenkomsten ter vergroting van het bewustzijn	n.v.t.	10	10
	Aantal Officieren van dienst bevolkingszorg (OvdBz)	3	4	4
	Percentage op minimaal niveau opgeleide en geoefende sleutelfunctionarissen	95%	95%	95%
	Aantal signalen van ondermijnende criminaliteit	n.v.t.	50	n.v.t.
	Aantal wijkregisseurs en wijkmanagers	n.v.t.	6	6
	Percentage naar aanleiding van elke melding over een verwarde persoon	n.v.t.	100%	100%
	Aantal gecombineerde rondes boa's en buurttoezicht (en wijkagenten)	n.v.t.	4	4
	Gestructureerd gevoerde overleggen met BTL	n.v.t.	4	4
	Extra inzet tijdelijk cameratoezicht waar nodig	n.v.t.	9	9
	Bestuurlijke sluitingen (incl. bestuurlijke waarschuwingen) panden	n.v.t.	18	n.v.t.
	Last onder dwangsommen	3	8	n.v.t.
	Score Lansingerland in de veiligheidsmonitor			7,5
	Score van elke wijk op leefbaarheid			7
	Acties ter bevordering van AED's in Lansingerland			4

Toelichting op kengetallen Openbare Orde en Veiligheid

Aantal begrote integrale acties met partners in de regio, onder regie van de gemeente

Er worden elk jaar diverse integrale acties met partners in de regio uitgevoerd t.b.v. veiligheid in de gemeente.

Percentage Bibob toetsen bij vergunningaanvragen op basis van beleidsregel Wet Bibob Lansingerland 2018

We voeren Bibob-toetsen uit bij vergunningaanvragen op basis van de APV, Alcoholwet, Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, subsidies en de Huisvestingswet. Het aantal Bibob-toetsen neemt de laatste jaren enorm toe, van 1 in 2018 naar thans 40-60 per jaar.

Aantal bijeenkomsten ter vergroting van het bewustzijn

In de gemeente zijn er jaarlijks diverse bijeenkomsten voor inwoners ter vergroting van het bewustzijn op diverse veiligheidsgebieden zoals digitale weerbaarheid.

Officieren van dienst bevolkingszorg (OvdBz)

De officieren van dienst bevolkingszorg werken samen in een piketregeling met de gemeenten Krimpen aan den IJssel en Maassluis (het KLM). Ze nemen jaarlijks deel aan trainingen en oefeningen, georganiseerd door de gemeente en Veiligheidsregio. blijven getraind door jaarlijks deel te nemen aan diverse trainingen en oefeningen, georganiseerd door de gemeente en Veiligheidsregio.

Percentage op minimaal niveau opgeleide en geoefende sleutelfunctionarissen

Alle leden van het team bevolkingszorg volgen minimaal de basistraining, in vrijwel alle gevallen aangevuld met een verdiepingstraining.

Aantal signalen van ondermijnende criminaliteit

We werken preventief via gedegen gegevensanalyses, landelijke en regionale samenwerking en het vergroten van het bewustzijn bij bewoners, ondernemers en bestuur. O.a. hieruit kunnen signalen van ondermijnende criminaliteit naar voren komen.

Aantal wijkregisseur boa's en wijkmanagers

De wijkregisseur boa's, wijkmanagers en partners gaan de leefbaarheid in de wijken analyseren met aandacht voor onderliggende problematieken en de handhaving coördineren en regisseren. Zo zorgen we voor maatwerk op wijkniveau. In dit kengetal is nog geen rekening gehouden met de afspraken in het coalitieakkoord over de wijkgerichte inzet en doorontwikkeling van de wijkboa (wijkregisseur boa).

Percentage naar aanleiding van elke melding over een verwarde persoon

Samen met professionele partners, zoals de GGD en de GGZ, zorgen we voor maatwerk bij iedere melding.

Aantal gecombineerde rondes boa's en buurttoezicht (en wijkagenten)

Er zal in 2023 gedurende het jaar 4 keer een gecombineerde ronde door boa's en buurttoezicht worden uitgevoerd. Hiermee wordt de samenwerking en de veiligheid in de wijken versterkt.

Gestructureerd gevoerde overleggen met BTL

Buurttoezicht Lansingerland (BTL) is voor de gemeente een belangrijke samenwerkingspartner. Op het gebied van veiligheid en openbare orde streeft BTL dezelfde doelen na als de gemeente en BTL kan een belangrijke bijdrage leveren aan de eigen regierol van bewoners, buurten en wijken, als het gaat om het verbeteren van de veiligheid in de eigen omgeving.

Extra inzet tijdelijk cameratoezicht waar nodig

Als onderdeel van een integrale aanpak zetten we mobiel en tijdelijk cameratoezicht planmatig in op plekken waar extra toezicht nodig is om onveilige situaties aan te pakken.

Bestuurlijke sluitingen (incl. bestuurlijke waarschuwingen) panden

In de repressieve aanpak van ondermijning treffen we waar nodig een bestuurlijke maatregel zoals het sluiten van panden.

Last onder dwangsommen

In de repressieve aanpak van ondermijning treffen we waar nodig een bestuurlijke maatregel zoals een last onder dwangsom.

Score Lansingerland in de veiligheidsmonitor

VeiligheidsAlliantie regio Rotterdam brengt jaarlijks een rapport uit over de veiligheid in de aangesloten gemeenten.

Score van elke wijk op leefbaarheid

De leefbaarometer van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties monitort de leefbaarheid in alle bewoonde wijken.

Acties ter bevordering van AED's in Lansingerland

We voeren gesprekken en ondersteunen acties om het aantal AED's te vergroten. Ook activeren we AED houders om de AED aan te melden bij het landelijke reanimatie oproepsysteem HartslagNu.

Programma 3: Sport, cultuur en onderwijs

Beoogd maatschappelijk effect

Meedoen in een vitale samenleving

De gemeente heeft wettelijke taken op het gebied van sport, cultuur, onderwijs en kinderopvang. Voor sport houdt dit in dat wij voldoende en passende binnensportaccommodaties realiseren en beheren voor het bewegingsonderwijs in onze gemeente. Op het gebied van onderwijs voldoen we aan onze taken in het kader van de wetten op het primair- en voortgezet onderwijs, waaronder de huisvesting van onze scholen. Hiernaast contracteren wij leerlingenvervoer en handhaven we de leerplicht. Op het gebied van cultuur zorgen we voor de aanwezigheid van bibliotheken en subsidiëren we de lokale omroep. We houden toezicht op de kwaliteit van kinderopvang in onze gemeente en zorgen voor een toegankelijk aanbod van voorschoolse voorzieningen.

Naast deze wettelijke taken stimuleren en ondersteunen we inwoners van alle leeftijden om sportief en cultureel actief te zijn. We ondersteunen hiertoe een actief verenigingsleven, stimuleren de organisatie van aansprekende evenementen en zorgen voor een passend aanbod van accommodaties voor onder meer cultuur, sportbeoefening en bibliotheken. Op deze plekken kunnen mensen elkaar ontmoeten en sociale contacten opdoen. Zo ontstaat samenhang die bijdraagt aan een vitale samenleving waarin iedereen die dat wil actief mee kan doen.

Het programma kent de volgende beleidsvelden:

- Sport;
- Cultuur;
- Onderwijs en Kinderopvang.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroet 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	12.497	13.261	14.388	15.592	15.655	14.617
Baten	1.703	1.649	1.595	1.487	1.448	1.072
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-10.794	-11.612	-12.794	-14.104	-14.206	-13.545
Onttrekkingen	6.607	8.933	1.373	2.281	2.063	1.056
Toevoegingen	6.104	7.458	0	0	0	0
Mutaties reserves	503	1.475	1.373	2.281	2.063	1.056
Geraamde resultaat	-10.291	-10.138	-11.421	-11.824	-12.143	-12.489

Toelichting op (grote) mutaties in het meerjarenbeeld

We zien in 2023 dat de lasten voor het programma in totaal € 1.169.000 hoger zijn dan in de begroting 2022 (na zomerrapportage). De baten zijn in 2023 in totaal € 54.000 lager dan in 2022. We onttrekken in 2023 in totaal € 1.373.000 aan de reserves voor het programma Sport, Cultuur en Onderwijs. Hieronder staat een toelichting op de grote mutaties die leiden tot deze bijstelling van lasten en baten in 2023. In programma 3 zijn geen ombuigingsmaatregelen verwerkt.

Uitwerking IHP in begroting 2023: € 724.000 hogere lasten

De gemeenteraad stelde op 30 juni 2022 de actualisatie van het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs (IHP) 2020-2024 vast. Deze actualisatie heeft een meerjarig effect en leidt tot een toename van € 724.000 van de kosten van programma 3. Dit wordt met name veroorzaakt door hogere lasten voor tijdelijke huisvesting en 1e inrichting. Tegenover deze toename van kosten staan in 2023 enkele onttrekkingen uit de reserve tijdelijke huisvesting en de reserve 1e inrichting en onderwijsleerpakket. De verhoging van de kapitaallasten die volgt uit de actualisatie van het IHP is vanaf 2025 zichtbaar en leidt dan tot een structurele toename van ongeveer € 270.000 op jaarbasis.

Sportvelden en terreinen: € 122.000 lagere lasten

We hebben in 2022 € 100.000 in de begroting opgenomen voor de compensatie van sportverenigingen in het kader van de coronamaatregelen. Dit bedrag is in 2023 niet meer geraamd. Dit geldt ook voor de bijbehorende onttrekking uit de reserve crisismaatregelen. De overige lagere lasten van € 22.000 wordt verklaard door een lagere toegerekende rente.

Bevordering sportdeelname: € 121.000 lagere lasten en baten

We ontvingen in 2021 een uitvoeringsbudget van € 80.000 voor het Sportakkoord Lansingerland. Hiernaast ontvingen we een extra uitvoeringsbudget van € 90.285 dat bedoeld is voor leefstijlinterventies waarmee inwoners na corona (opnieuw) kunnen worden geactiveerd. Vanwege corona zijn er echter nauwelijks initiatieven gestart. Het restantbudget van € 121.000 is daarom doorgeschoven naar 2022. Het college heeft besloten om een deel van dit budget aan te wenden voor de pilot 'Volwassenfonds Lansingerland'. De pilot loopt van augustus 2022 tot en met december 2023. Eventuele overloop van de subsidie verantwoorden we in de zomerrapportage 2023.

Kunstzinnige vorming: € 258.000 lagere lasten

De lasten voor kunstzinnige vorming zijn in 2023 lager dan in 2022 doordat de coronacompensatie (€ 118.000, met corresponderende onttrekking uit de reserve crisismaatregelen) niet meer is opgenomen. Ook valt een aantal eenmalige lasten weg ten opzichte van de begroting 2022 en is er sprake van een herschikking van de budgetten in het kader van de eerste jaarschijf in het kader van de subsidie voor het Cultuurhuis. Dit bedrag is hieronder toegelicht. Dit resulteert in totaal tot € 258.000 aan lagere lasten.

Kunstbeoefening en kunstbevordering: € 105.000 lagere lasten

Deze post valt lager uit doordat de budgetten herschikt zijn in het kader van het Cultuurhuis.

Cultuurhuis Casa Cadanza: hogere lasten (i.v.m. vertrouwelijkheid geen bedrag)

In de begroting 2022 is budget opgenomen voor het Cultuurhuis. Conform het raadsbesluit van 30 januari 2020 is er in de meerjarenraming vanaf 2023 een bedrag opgenomen. Dat bedrag is tweemaal geïndexeerd (begroting 2022 1,6% en begroting 2023 6,4%). Daarmee is een totaalbedrag beschikbaar voor 2023 en 2024, de eerste twee jaar dat de Stichting Cultuurhuis Casa Cadanza operationeel is.

Nationaal Programma Onderwijs: € 137.000 hogere lasten en baten

We ontvangen in totaal € 1.339.000 aan uitkeringen in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs. Dit budget is te besteden tot en met juli 2025. We ontvangen maandelijks een deel van dit bedrag van het Rijk en plaatsen dit op de balans onder 'vooruit ontvangen bedragen'. De financiële verantwoording vindt plaats via de tussentijdse rapportages en de jaarrekening. Op basis van deze verantwoording vindt een financiële afrekening door het Rijk plaats. We zien dit budget daarom als taakstellend en verwerken dit budgetneutraal in de begroting. We verwachten in 2023 € 377.000 van de middelen in te zetten. Dat is € 137.000 hoger dan in 2022.

De loonprognose, kapitaallasten en overige mutaties zorgen in totaal voor: €229.000 hogere lasten en € 70.000 lagere baten

In deze mutaties zitten onder meer de stijging van de CAO en de doorwerking daarvan op het programma verwerkt. Ook zijn de gemeentebrede indexaties verwerkt in deze mutaties.

Reservemutaties

Onttrekkingen reserves programma 3

Er wordt in 2023 in totaal € 1.373.000 onttrokken aan de reserves. Dit betreft vooral onttrekkingen in het kader van het geactualiseerde IHP (€ 1.334.000). Er worden in 2023 geen toevoegingen gedaan aan de reserves.

Beleidsveld Sport

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Lansingerland sportief op de kaart

Bewegen en sporten is voor alle inwoners van onze gemeente belangrijk. Onze sportieve ambities hebben wij vastgelegd in de visie 'Scoren met sport' (2019). Wij stimuleren sport en bewegen en maken dit bereikbaar en mogelijk voor iedereen door het realiseren en beheren van sportaccommodaties en door middel van subsidies. We hebben hierbij extra aandacht voor kinderen en jongeren, sociale minima, mensen met een beperking en ouderen.

Voor het realiseren van deze ambities zijn vitale sportverenigingen van groot belang. Wij ondersteunen de verenigingen in onze gemeente bij hun rol in de samenleving en in hun ontwikkeling. Daarnaast houden we de sportaccommodaties op orde. Dat betekent dat we voldoende en geschikte sportmogelijkheden hebben voor ons groeiende aantal inwoners, dat we efficiënt gebruik maken van de accommodaties en dat de accommodaties betaalbaar blijven voor gebruikers en gemeente.

Wat gaan we daarvoor in 2023 doen?

We realiseren, onderhouden en verhuren gemeentelijke sportaccommodaties voor gebruik door scholen, verenigingen en particulieren

Voor het beoefenen van veel sporten zijn sportaccommodaties noodzakelijk. Wij realiseren en beheren hiertoe een breed palet aan binnen- en buitensportaccommodaties. De binnensportaccommodaties zijn ook noodzakelijk om te voldoen aan onze wettelijke taken op het gebied van bewegingsonderwijs. Het 'Accommodatieplan Sport' (2021) vormt het kader voor onze omgang met onze fysieke voorzieningen voor sportbeoefening. Met de voorbereiding voor de realisatie van de in dit plan opgenomen nieuwe sporthal in Wilderszijde starten wij in 2023. Daarnaast verbeteren we de efficiëntie van het gebruik van de bestaande binnensportaccommodaties door het gebruik zo optimaal mogelijk in te plannen en onze nieuwe tarievenstructuur voor sportaccommodaties toe te passen.

We stimuleren sport en bewegen en zorgen dat dit bereikbaar is voor al onze inwoners

Sporten en bewegen is voor iedereen belangrijk. Voor mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking of beperkte financiële middelen is sporten echter niet altijd vanzelfsprekend. Onze sportcoaches zetten zich in om samen met de sport- en beweegaanbieders een passend sport- en beweegaanbod te ontwikkelen of uit te breiden voor deze doelgroepen. In aanvulling Jeugdfonds Sport & Cultuur bekijken we in 2023 de resultaten van het 'Volwassenenfonds Lansingerland' en kijken of er verbeteringen nodig zijn. Dit fonds draagt zorg voor het betalen van lesgeld en materialen voor volwassenen (18+) die leven rond het bestaansminimum. Daarnaast nemen wij deel aan de regionale werkgroep 'Inclusief Sport en Bewegen Haaglanden' om vraag en aanbod voor sporters met een beperking beter te matchen.

Naast het sporten in verenigingsverband zetten wij ons in 2023 ook in voor een beweegvriendelijkere buitenruimte. De coronacrisis bevestigde dat de openbare ruimte zich uitstekend leent voor diverse vormen van sportbeoefening en daarmee 'het grootste sportpark' in onze gemeente is. Daarnaast biedt het ook ruimte voor spelen en ontdekken door kinderen en nodigt de buitenruimte idealiter uit tot een actieve bewegingsstijl.

We versterken de Lansingerlandse sportsector met het lokale Sportakkoord

Met de uitvoering van ons lokale Sportakkoord (2020) dragen we bij aan de vitaliteit van onze sport- en beweegaanbieders, een positieve sportcultuur en benadrukken we het belang van sporten van jongs af aan. We stimuleren sport- en beweegaanbieders om projecten te starten die bijdragen aan de doelstellingen uit het Sportakkoord. Voor de uitvoering kunnen organisaties aanspraak maken op het uitvoeringsbudget dat hiervoor beschikbaar is.

Lansingerland Beweegt gaat in 2023 ook verder met het succesvolle concept Expeditie Lansingerland. Ook dit jaar wordt deze met gebruik van NPO gelden niet alleen in de zomervakantie, maar iedere schoolvakantie georganiseerd. Expeditie Lansingerland geeft kinderen van 4 tot en met 18 jaar de mogelijkheid om laagdrempelig kennis te maken met verschillende sporten en culturele activiteiten. Zo kunnen zij bekijken wat zij leuk vinden en bij hen past, om vervolgens door te stromen naar de sportvereniging van hun keuze.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroet 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	2.546	2.490	2.252	2.176	2.270	2.330
Baten	905	758	639	531	531	531
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-1.641	-1.732	-1.614	-1.644	-1.738	-1.799
Onttrekkingen	212	100	0	0	0	0
Toevoegingen	165	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	46	100	0	0	0	0
Geraamde resultaat	-1.594	-1.632	-1.614	-1.644	-1.738	-1.799

Beleidsveld Cultuur

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Een cultuuraanbod dat toegankelijk is voor iedereen en van betekenis voor Lansingerland

Cultuur is een bindmiddel voor onze samenleving en is mede bepalend voor de identiteit van Lansingerland. In de cultuurnota 'Bruisen, Binden, Boeien' (2017) is vastgelegd wat wij willen bereiken met en op het gebied van cultuur in onze gemeente. Ons doel is een divers cultureel aanbod dat voor iedereen toegankelijk is en waarbij nieuwe verbindingen ontstaan met andere sectoren zoals onderwijs, economie, ruimtelijke ordening, zorg en welzijn. Daarin werken wij samen met culturele partners en inwoners.

Wat gaan we daarvoor in 2023 doen?

Bouwen van het cultuurhuis in Berkel en Rodenrijs

Het cultuurhuis wordt een aantrekkelijke en laagdrempelige ontmoetingsplek die bijdraagt aan levendigheid, verbinding, ontwikkelingen ontmoeting. Naast het fysieke bouwproces subsidiëren wij de stichting Cultuurhuis Casa Cadanza. In 2023 werkt deze stichting verder aan de uitwerking van de exploitatie en programmering van het cultuurhuis en organiseert het communicatieve en culturele activiteiten op en rondom de plek waar het cultuurhuis wordt gerealiseerd.

Stimuleren, verbinden en presenteren van het culturele aanbod

Stimuleren van cultuureducatie voor de jeugd, cultuurparticipatie voor alle inwoners en culturele programmering in de cultuurhuizen en op locatie. Ondersteunen van culturele initiatieven door middel van subsidies. De Cultuurtrein ondersteunt cultuureducatie op scholen. Onze Cultuurcoach verbindt culturele organisaties en helpt het aanbod te presenteren. Middels Museum Lansingerland brengen we kunst en erfgoed in beeld.

Subsidiëren en bestendigen van het bibliotheekwerk

We zetten in op een toekomstbestendige bibliotheek, die een stimulerende leeromgeving en dynamische ontmoetingsplek is voor inwoners van alle leeftijden. De bibliotheek geeft invulling en uitvoering aan haar vijf wettelijke taken: het ter beschikking stellen van kennis en informatie; het bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie; het bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur; het organiseren van ontmoeting en debat en het laten kennis maken met kunst en cultuur. Daarnaast organiseert de bibliotheek uiteenlopende activiteiten voor inwoners van alle leeftijden die te maken hebben met taal en ontmoeting.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroet 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	1.455	1.909	2.244	2.591	2.731	2.729
Baten	114	39	39	39	0	0
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-1.341	-1.870	-2.205	-2.552	-2.731	-2.729
Onttrekkingen	0	313	38	288	538	538
Toevoegingen	97	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	-97	313	38	288	538	538
Geraamde resultaat	-1.438	-1.557	-2.167	-2.264	-2.193	-2.191

Beleidsveld Onderwijs en kinderopvang

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Goed en passend toekomstgericht onderwijs voor iedereen dichtbij

In de visienota Onderwijs 2017-2025 zijn onze doelstellingen op het gebied van onderwijs vastgelegd. Wij streven ernaar om een gemeente te zijn waar:

1. Goed basis- en voortgezet onderwijs dichtbij huis beschikbaar is voor ouders en leerlingen;
2. Het onderwijs aansluit bij de veranderende behoefte en wensen van de samenleving;
3. Gemeente en onderwijs samen zorgen voor een sluitende ondersteuning voor kinderen die een extra steuntje in de rug nodig hebben;
4. Kinderen worden uitgedaagd om het maximale uit zichzelf te halen.

Achterstanden en leerproblemen pakken we snel en adequaat aan. Jongeren hebben toegang tot de onderwijsinstelling die het beste bij hen past, binnen of buiten onze gemeente. Verder hebben ze duidelijke carrièremogelijkheden in de regio door een sterke samenwerking tussen Voorbereidend Beroepsonderwijs, Middelbaar Beroepsonderwijs, Hoger Beroepsonderwijs, Wetenschappelijk Onderwijs, de tuinbouwsector en het lokale bedrijfsleven.

Wat gaan we daarvoor in 2023 doen?

We voldoen aan onze wettelijke taken op het gebied van onderwijshuisvesting, onder meer door het uitvoeren van het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs

In het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs 2020 - 2024, en de actualisatie hiervan uit 2022, zijn onze taken en ambities op het gebied van huisvesting van het primair onderwijs vastgelegd. We gaan in 2023, in nauwe samenwerking met de schoolbesturen, door met de voorbereidingen voor de vervangende nieuwbouw van de Wiekslag, de Oosthoek, de Klimophoeve, de Prins Johan Friso en de restauratie van de Parel. We starten in 2023 met de voorbereiding voor de uitbreidingen van de Klipper, de Prinses Maxima en de Gouden Griffel in Berkel Westpolder. Ook werken we in 2023 aan het verduurzamen van diverse schoolgebouwen. Daarnaast zorgen we voor een nieuwe locatie voor IKC Cadans vanaf augustus 2023. De huisvesting in het Voortgezet Onderwijs valt in onze gemeente onder de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen zelf. Gemeente en schoolbesturen voeren hier jaarlijks overleg over.

Er starten in augustus 2023 naar verwachting twee nieuwe basisscholen in Lansingerland. Deze scholen huisvesten wij in tijdelijke huisvesting in Wilderszijde. Deze nieuwe schoolconcepten sluiten aan bij ons streven naar een verbreding van het aanbod van onderwijsconcepten in onze gemeente. Hiernaast treffen wij in 2023 voorbereidingen voor de permanente nieuwe schoolgebouwen in Wilderszijde. Wij stellen jaarlijks het programma onderwijshuisvesting vast. Hierin spelen wij in op de actuele ontwikkeling van de groei en krimp van onze scholen en de nieuwste inzichten uit de jaarlijkse leerlingenprognoses.

We geven uitvoering aan ons onderwijsbeleid

In lijn met de visienota Onderwijs (2017) zetten we in op de verbetering van de aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp. Daarbij maken we betere grensafspraken met omliggende gemeentes zodat leerlingen op school altijd dezelfde ondersteuning kunnen krijgen ook als ze uit een andere gemeente komen. Ook werken we verder aan het versterken van het aanbod van ondersteuning op scholen in Lansingerland. Samen met een nieuw bestuur van de Samenwerking Onderwijs en Bedrijfsleven brengen we werk, ondernemen en onderwijs dicht bij elkaar.

We zorgen voor een toegankelijk aanbod aan kinderopvang en voorzieningen van voor- en vroegschoolse educatie

Wij geven invulling aan onze wettelijke taken op het gebied van kinderopvang: de uitvoering van de GGD-inspecties en de handhaving van de kwaliteit van de kinderopvang. Ook zorgen we voor het bijhouden van het Landelijk Register Kinderopvang.

Wij zetten door middel van voor- en vroegschoolse educatie (VVE) extra in op het ondersteunen van kinderen met een risico op onderwijsachterstand. Hiermee zorgen we dat deze kinderen een goede start hebben in groep 3 van de basisschool en dragen wij bij aan het voorkomen van uitval. Met de middelen die wij van het Rijk ontvangen voor de uitvoering van dit onderwijsachterstandenbeleid realiseren wij een toegankelijk aanbod van VVE.

We zorgen voor goede uitvoering van leerlingenvervoer

We zorgen voor een goede uitvoering van onze wettelijke taak op het gebied van leerlingenvervoer. Dit doen we door het contracteren van een goede aanbieder voor het taxivervoer en het tijdig afhandelen van alle aanvragen leerlingenvervoer. We worden hierbij geadviseerd door de adviesraad leerlingenvervoer.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroet 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	8.321	8.622	9.515	10.448	10.278	9.558
Baten	509	612	540	540	540	540
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-7.812	-8.010	-8.975	-9.908	-9.738	-9.017
Onttrekkingen	6.395	8.520	1.334	1.992	1.526	518
Toevoegingen	5.842	7.458	0	0	0	0
Mutaties reserves	553	1.062	1.334	1.992	1.526	518
Geraamde resultaat	-7.258	-6.948	-7.641	-7.916	-8.212	-8.499

Kengetallen Sport, cultuur en onderwijs

Beleidsveld	Kengetal	Realisatie 2021	Begr 2022	Begr 2023
Sport				
	Gem. wekelijkse uren bewegingsonderwijs primair onderwijs1	n.v.t.	2	2
	Bezettingspercentage gymzalen	n.v.t.	30%	32%
	Aantal gebruikte strippenkaarten	n.v.t.	400	400
	Aantal verenigingen met aanbod G-sport	n.v.t.	7	9
	% rookvrije buitensportverenigingen	n.v.t.	50%	55%
	Score beweegvriendelijke omgeving (0-100)2	n.v.t.	73	75
	Deelnemers Expeditie Lansingerland		n.v.t.	1.900
	Aanvragen Volwassenenfonds Lansingerland	n.v.t.	n.v.t.	75
Cultuur				
	Aantal activiteiten door Stichting Cultuurhuis	n.v.t.	10	10
	Aantal gesubsidieerde culturele initiatieven	24	40	40
	Aantal scholen dat meedoet met Cultuurtrein	22	15	20
	Aantal bijeenkomsten Cultuurplatform	n.v.t.	8	4
	Percentage inwoners dat lid is van Bibliotheek Oostland	20%	17%	15%
	Totaal aantal uitleningen bij Bibliotheek Oostland	n.v.t.	140.000	130.000
	Aantal deelnemers aan sociaal/culturele activiteiten bij Bibliotheek Oostland	n.v.t.	1.200	1.200
	Aantal deelnemers Piëzo-methodiek bij Bibliotheek Oostland	n.v.t.	405	450
Onderwijs en kinderopvang				
	Aantal leerlingen primair onderwijs	6.811	6.893	6.757
	Aantal leerlingen voortgezet onderwijs	4.594	4.441	
	Aantal Integrale Huisvestings Projecten	7	19	20
	Aantal scholen die voldoen aan BENG/ENG	n.v.t.	3	3
	Trajecten Jeugdcoach op School	368	650	550
	Handhaving leerplicht	n.v.t.	n.v.t.	5
	% Jaarlijkse GGD onderzoeken KDV, BSO, GOB uitgevoerd	80,80%	100%	100%
	Aantal locaties gesubsidieerde peuteropvang	8	9	8
	· Waarvan VVE	6	6	6
	Aantal afgegeven VVE indicaties	23	45	60
	% op tijd gereden ritten leerlingenvervoer	n.v.t.	94%	94%
	Aantal beschikkingen leerlingenvervoer	251	280	270
	Tijdig afgehandelde aanvragen leerlingenvervoer	100%	100%	100%

Toelichting op kengetallen Sport, cultuur en onderwijs

Gem. wekelijkse uren bewegingsonderwijs primair onderwijs

Scholen voor primair onderwijs zijn verplicht om een aantal uren bewegingsonderwijs aan te bieden. De norm hiervoor is in 2020 verhoogd van 1,5 naar 2,0 uur per week. Scholen hebben drie jaar om aan deze nieuwe norm te voldoen. Als gemeente hebben wij een wettelijke taak om zorg te dragen voor voldoende en adequate accommodaties voor het uitvoeren van dit bewegingsonderwijs.

Bezettingspercentage gymzalen

Per jaar is een gymzaal circa 1.500 uur beschikbaar voor gebruik door sportverenigingen en particuliere gebruikers. Het werkelijke jaarlijkse gebruik, gedeeld door deze 1.500 uur, bepaald het bezettingspercentage.

Aantal gebruikte strippenkaarten

Kinderen kunnen sinds de zomer van 2020, door gebruik te maken van de stippenkaart, op een laagdrempelige manier kennismaken met verschillende sport- en culturele activiteiten.

Aantal verenigingen met aanbod G-sport

Versillende verenigingen bieden activiteiten aan die specifiek gericht zijn of rekening houden met sporters met beperkingen (mentaal of fysiek)

Percentage rookvrije buitensportverenigingen

Het percentage buitensportverenigingen dat een rookvrij sportterrein heeft.

Score beweegvriendelijke omgeving (0-100)

De score voor de beweegvriendelijkheid van iedere gemeente wordt jaarlijks gepubliceerd op www.volksgezondheidszorg.info. De score is afhankelijk van vier deelindicatoren: publieke sportaccommodaties, speelplekken, recreatie blauw en groen en nabijheid van voorzieningen

Aantal activiteiten door Stichting Cultuurhuis

Door communicatieve en culturele activiteiten op en rondom de plek waar het cultuurhuis wordt gebouwd en in de gehele gemeente wordt het Cultuurhuis Casa Cadanza op de kaart gezet. Daarmee wordt deze bouwplaats een plek van waarde voor gebruikers zoals inwoners, bezoekers en toeristen.

Aantal gesubsidieerde culturele initiatieven

Culturele organisaties krijgen steun door middel van twee regelingen: de subsidieregeling Sociaal Domein & Cultuur (voor culturele activiteiten die behoren tot de culturele basis van onze gemeente) en de opstartsubsidie 'Levendig Lansingerland' (voor culturele en sportieve initiatieven van inwoners, organisaties en ondernemers die bijdragen aan een positief leefklimaat).

Aantal scholen dat meedoet met Cultuurtrein

De Cultuurtrein is een programma voor cultuureducatie voor basisscholen dat is opgezet door de Bibliotheek Oostland in samenwerking met Stichting Kunstgebouw. De Cultuurtrein is opgezet naar aanleiding van de Rijksregeling 'Cultuureducatie met Kwaliteit'. Het doel is om hiermee de uitvoering van cultuureducatie in het basisonderwijs te ondersteunen. Dit doet de Cultuurtrein door middel van o.a. trainingen en coaching van leraren, co-teaching waarbij een kunstvakdocent de leraar ondersteunt en aanvult, culturele inspiratie-activiteiten voor leerlingen en het bevorderen van de samenwerking tussen scholen en culturele aanbieders.

Aantal bijeenkomsten Cultuurplatform

Het Cultuurplatform is een activiteit georganiseerd door de cultuurcoach van Lansingerland Beweegt waar culturele organisaties elkaar ontmoeten. Het platform heeft als doel om kennis te delen en de deelnemers uit te nodigen tot samenwerking. Daarnaast worden culturele organisaties door middel van coaching en workshops ondersteund in hun professionalisering. Het Cultuurplatform vindt eens in de 2 maanden plaats.

Percentage inwoners dat lid is van Bibliotheek Oostland

Bibliotheek Oostland biedt op vier locaties in de gemeente de vijf kerntaken vanuit de bibliotheekwet: ter beschikking stellen van kennis en informatie; bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie; bevorderen van lezen en laten kennismaken met literatuur; organiseren van ontmoetingen en debat en laten kennismaken met kunst en cultuur.

Totaal aantal uitleningen bij Bibliotheek Oostland

Het aantal boeken en andere vormen van media wat jaarlijks door de bibliotheek uitgeleend wordt.

Aantal deelnemers aan sociaal/culturele activiteiten bij Bibliotheek Oostland

Het totaal aantal deelnemers aan door de bibliotheek georganiseerde sociaal/culturele activiteiten.

Aantal deelnemers Piëzo-methodiek bij Bibliotheek Oostland

De Piëzo-methodiek is een methode om de persoonlijke ontwikkeling van mensen in een kwetsbare positie (en daarmee hun mogelijkheden om mee te doen) te vergroten. Deze methodiek wordt in Lansingerland aangeboden door Bibliotheek Oostland.

Aantal leerlingen primair onderwijs & Aantal leerlingen voortgezet onderwijs

Het totaal aantal leerlingen dat onderwijs volgt bij een school in Lansingerland.

Aantal Integrale Huisvestings Projecten

In juli 2020 stelde de gemeenteraad het Integraal Huisvestingsplan vast, in 2022 werd deze geactualiseerd. Dit plan bevat een uitvoeringsagenda met hierin projecten op het gebied van nieuwbouw en uitbreiding van schoolgebouwen binnen onze gemeente.

Aantal scholen die voldoen aan BENG/ENG

Het aantal schoolgebouwen dat voldoet aan de eisen voor Bijna Energieneutrale Gebouwen (BENG) of Energieneutrale Gebouwen (ENG)

Trajecten Jeugdcoach op School

Op elke basisschool binnen onze gemeente is vanaf januari 2020 een vaste Jeugdcoach op School (JOS). De JOS'ers beantwoorden vragen van ouders en leerlingen op het gebied van opgroeien & opvoeden, verlenen individuele hulpverlening, ondersteunen leerkrachten en signaleren indien nodig de noodzaak voor zwaardere inzet van jeugdhulp en verwijzen naar Team Jeugd.

Handhaving leerplicht

De leerplichtambtenaren zien toe op de naleving van de leerplicht en hebben drie wettelijke functies: leerlingen stimuleren (weer) naar school te gaan, vrijstellingen beoordelen en handhaven bij schoolverzuim.

Percentage jaarlijkse GGD onderzoeken kinderdagverblijven, buitenschoolse opvang en gastouderbureaus uitgevoerd

Bij elk kinderdagverblijf, buitenschoolse opvang en gastouderbureau vindt er jaarlijks een onderzoek plaats op basis van de geldende voorwaarden uit de Wet kinderopvang. Het aantal jaarlijkse onderzoeken dat wij inkopen is gebaseerd op het aantal locaties dat in het Landelijk Register Kinderopvang geregistreerd staat.

Aantal locaties gesubsidieerde peuteropvang

Wij subsidiëren jaarlijks voldoende kindplaatsen voor peuters waarvan de ouders niet in aanmerking komen voor kinderopvangtoeslag en voor peuters met een indicatie voor- en vroegschoolse educatie (vve).

Aantal afgegeven VVE indicaties

Het Centrum voor Jeugd en Gezin geeft aan wanneer peuters in aanmerking komen voor- en vroegschoolse educatie (VVE).

Percentage op tijd gereden ritten leerlingenvervoer

Het percentage ritten in het kader van leerlingenvervoer dat binnen de toegestane marges is gereden.

Aantal beschikkingen leerlingenvervoer

Dit betreft alle toekenningen, betreft alle voor taxivervoer, openbaar vervoer, fiets en kilometervergoeding.

Tijdig afgehandelde aanvragen leerlingenvervoer

Het aantal aanvragen voor leerlingenvervoer dat binnen de norm van 8 weken afgehandeld wordt.

Programma 4: Sociaal Domein

Beoogd maatschappelijk effect:

Kinderen en jongeren kunnen kansrijk opgroeien in Lansingerland

In onze groeiende gemeente werken we samen met onze maatschappelijke partners aan een samenleving waarin kinderen en jongeren (0-27 jaar) gezond opgroeien en hun talenten optimaal kunnen ontplooiën. We willen kansengelijkheid vergroten door in te zetten op onderwijs, sport, cultuur en een veilige en gezonde leefomgeving. Op deze manier dragen we bij aan zelfredzame inwoners van de toekomst die meedoen in de samenleving en op de arbeidsmarkt.

Iedereen kan meedoen in de samenleving van Lansingerland

Ondanks dat een groot deel van de inwoners kan meekomen en meedoen in de samenleving is er ook een deel wat daar moeite mee heeft en niet in staat is om volwaardig mee te doen. Omdat onze gemeente snel groeit, groeit ook de groep voor wie meedoen niet vanzelfsprekend is.

Ouderen kunnen lang zelfstandig blijven en waardig ouder worden in Lansingerland

Lansingerland wil de toenemende vitaliteit van ouderen benutten en hun zelfstandigheid zo goed mogelijk ondersteunen met passende woningen en met preventie.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroet 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	52.280	56.502	54.076	55.270	56.440	57.531
Baten	12.587	10.889	10.023	10.414	10.818	11.235
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-39.693	-45.613	-44.053	-44.856	-45.621	-46.296
Onttrekkingen	3.971	2.892	2	52	52	52
Toevoegingen	2.531	869	0	0	0	0
Mutaties reserves	1.440	2.023	2	52	52	52
Geraamde resultaat	-38.253	-43.590	-44.051	-44.804	-45.570	-46.244

Toelichting op (grote) mutaties in het meerjarenbeeld

We zien in 2023 dat de lasten voor het programma in totaal € 2.549.000 lager zijn dan in 2022. Daarnaast zijn de baten in 2023 € 866.000 lager dan in 2022. Hiernaast onttrekken we in 2023 € 2.890.000 minder aan reserves en voegen we € 869.000 minder aan reserves toe. De bovenstaande wijzigingen worden verklaard door de volgende ontwikkelingen:

Beleidsveld Samenleving

Binnen het beleidsveld Samenleving bedragen de lasten in 2023 €2.570.000. In 2022 waren de lasten € 4.398.000. De lasten in 2023 liggen daarmee € 2.056.077 lager dan in 2022. De baten vallen binnen beleidsveld Samenleving € 390.000 lager uit in 2023 ten opzichte van 2022. Daarnaast wordt er €228.000 minder onttrokken aan de reserves. Hieronder volgt de verklaring voor de wijzigingen.

Beleidsaccenten: € 1.392.627 lagere lasten

De beleidsaccenten vielen in het verleden onder het beleidsveld Samenleving. Echter, de effecten van de beleidsaccenten komen juist ten gunste van de beleidsvelden; Jeugd, Participatie en Wmo. Daarom zijn de budgetten van de beleidsaccenten ondergebracht in die beleidsvelden. In de beleidsvelden informeren wij u over welke budgetten van welke beleidsaccenten daar terecht zijn gekomen. De activiteiten uit de beleidsaccenten worden omgezet in regulier beleid. Het overboeken van deze budgetten resulteert in een lagere last van €1.392.627.

Wet inburgering: € 646.536 lagere lasten

De lagere lasten worden grotendeels veroorzaakt door de incidentele manier van toekennen van het Rijksbudget behorende bij de Wet inburgering. Voor het inkopen van de inburgeringsvoorzieningen ontvangen wij jaarlijks een specifieke uitkering (SPUK). Dit budget bedraagt voor 2022 € 390.171 en vormt een groot onderdeel van de begroting. Voor 2023 is de SPUK nog niet bekend gemaakt omdat dit wordt gebaseerd op een verwacht aantal statushouders. Zodra dit bedrag bekend is gemaakt, voegen wij dit toe aan de begroting voor 2023 en vervalt het grote verschil.

Daarnaast staat er in 2022 voor € 207.913 incidenteel budget op de begroting dat is overgeheveld van 2021 naar 2022. Dit budget is eenmalig toegekend door het Rijk om alle voorbereidingen op de implementatie van de Wet inburgering mogelijk te maken.

Versterken veranderopgave sociaal domein: € 125.000 lagere lasten

In de Begroting 2022 is een belangrijke stap gezet naar ontwikkelen van beleid gebaseerd op data en professionalisering van onze monitoring op het sociaal domein. Voor deze opgave was in 2022 extra inzet en een werkbudget nodig: €175.000 incidenteel in 2022 en daarna € 50.000 structureel. Dit verklaart de terugloop in lasten van €125.000 in 2023 ten opzichte van 2022.

Overige mutaties zorgen voor € 108.000 hogere lasten

Als laatste zijn er kleine wijzigingen binnen het beleidsveld die dit saldo verklaren.

Wet inburgering: € 390.171 lagere baten

De lagere baten worden veroorzaakt door de incidentele manier van toekennen van de specifieke uitkering (SPUK) behorende bij de Wet inburgering. Voor 2022 was dit budget € 390.171 incidenteel toegekend via de SPUK. Ook voor 2023 krijgen wij een SPUK, maar kunnen dit pas inrekenen als het rijk daar meer informatie over verschaft.

Reservemutaties: € 227.913 lagere onttrekking

Er zijn in 2021 voor het bedrag van € 227.913 budgetoverhevelingen (het budget is in 2021 niet uitgegeven en wordt overgeheveld naar 2022) gedaan naar het beleidsveld Samenleving. Het overgrote deel van de budgetoverhevelingen zijn uitgevoerd ten gunste van de Wet inburgering. Deze budgetoverhevelingen verlopen via de reserves. Voor 2023 zijn nog geen budgetoverhevelingen bekend. Dit verklaart het feit dat er dus nog geen onttrekkingen zijn begroot.

Beleidsveld Jeugd

Binnen het beleidsveld Jeugd bedragen de lasten in 2023 in totaal € 20.702.000. De lasten bedroegen in 2022 € 20.626.000. De lasten in 2023 liggen daarmee € 76.000 hoger dan in 2022. Daarnaast wordt er € 1.736.000 minder onttrokken aan de reserve en € 869.000 minder gestort in de reserve. Hieronder volgt de verklaring voor de mutaties.

De leraar trekt aan de bel: € 656.000 hogere lasten

Het budget voor 'De leraar trekt aan de bel' is geïndexeerd met 5,63%. Dit resulteert in € 655.967 hogere lasten in 2023 (ten opzichte van 2022). Dit budget zetten we in voor de Jeugdcoach op School. De beleidsaccenten, waar deze activiteit in 2022 onderdeel van was, werden in het verleden gepresenteerd onder het beleidsveld Samenleving. De activiteiten die onder de beleidsaccenten vielen worden in 2023 onderdeel van het reguliere beleid. Het gaat hier dus om een technische verplaatsing van budget van beleidsveld Samenleving naar beleidsveld Jeugd.

Indexatie Centrum Jeugd en Gezin (CJG): € 165.000 hogere lasten

Door de hoge inflatie lopen de kosten bij onze subsidierelaties sterk op, ook bij het CJG. Om het CJG de taken uit te laten voeren die wij van hen verwachten hebben we de bijdrage geïndexeerd met 7,5%. We hebben voor deze indexatie gekozen omdat we verwachten dat de cao van het CJG de landelijke cao volgt. Deze indexatie is in lijn met de kadernota. Dit resulteert in de € 165.010 hogere lasten in 2023.

Jongerenperspectief: € 116.000 lagere lasten

Via een budgetoverheveling is er in 2022 incidenteel € 182.000 toegevoegd aan het lastenbudget. Vanwege de geldende coronamaatregelen in 2021 én het gebrek aan capaciteit bij cluster Jeugd was het niet mogelijk dit budget in 2021 uit te geven. Deze incidentele ophoging is voor 2023 niet van toepassing en resulteert in € 182.000 lagere lasten. Daarnaast wordt het beleidsaccent Pubers in de spotlight hier geboekt, met als gevolg € 66.000 hoger lasten.

Van regionaal inkopen naar lokale jeugdhulp inkoop € 160.000 hogere lasten

Een deel van de jeugdzorg gaan we lokaal inkopen in plaats van dit te beleggen bij de Gemeenschappelijke Regeling Jeugd Rijnmond (GRJR). Dit volgt uit een keuze om eenvoudige, laagcomplexiteit zorg en zorg gerelateerd aan school niet meer regionaal in te kopen. Dit gebeurt omdat deze zorgsoorten beter aansluiten bij het lokale zorgaanbod en samenwerkingsverbanden. Hierdoor gaan we €160.000 meer lokaal uitgeven.

Inkoop voorzieningen jeugd via GRJR: € 1.110.000 lagere lasten

De GRJR presenteert ieder jaar de begroting. Hierin is per gemeente een verwachting opgenomen van het zorggebruik en de daarmee samenhangende kosten. We leunen op de expertise van de GRJR, maar waar mogelijk zetten we lokaal passende zorg in. Dit kan invloed hebben op de cijfers van de GRJR. We zien in 2023 een fors lagere bijdrage dan in 2022. Belangrijkste oorzaken hiervoor zijn het meer lokaal inkopen en het afschaffen van de vlaktaks.

De GRJR werkt tot en met 2022 met een zogenoemde vlaktaks. In deze verrekeningsystematiek wordt de jaarrekening bepaald op basis van begrotingsinleg en vervolgens de twee jaar erna afgerekend op basis van werkelijke zorgkosten. Dit betekent dat in 2022 nog de helft van de afrekening van 2020 plaatsvindt. Er zal in 2023 geen rekening meer worden gehouden met de vlaktaks. Dat verklaart een verschil van € 800.000. Hierdoor is de bijdrage in 2022 hoog. Voor 2023 en verder gaan we alleen uit van de kosten voor dat specifieke jaar.

Sociaal medische indicatie (SMI) €225.000 hogere lasten

Met de SMI-regeling beogen we ouders met fysieke of psychische problematiek een passende, preventieve ondersteuning te bieden om de thuissituatie te ontlasten en een bedreigde ontwikkeling van hun kinderen te voorkomen of te verminderen.

De gemeente kent deze tegemoetkoming al jaren, echter hebben we de regeling op inhoud en proces verbeterd. De besluitvorming zal in november 2022 plaatsvinden. De regeling werd tot en met 2022 uitgevoerd door verschillende afdelingen (participatie en jeugd). De financiële dekking voor SMI was ook versnipperd over de verschillende beleidsvelden. Dit brengen we nu centraal onder in het beleidsveld Jeugd en heeft als gevolg dat er €225.000 hogere lasten zichtbaar zijn, €25.000 was reeds aanwezig binnen het beleidsveld en is dus enkel omgezet. De hogere lasten worden overgeheveld vanuit bijzondere bijstand (€100.000), jeugdhulp (€50.000) en vanuit de decembercirculaire (€75.000).

Overige mutaties zorgen voor € 96.000 hogere lasten

Als laatste zijn er kleine mutaties binnen het beleidsveld die dit saldo verklaren.

Mutaties reserves:**Budgetoverhevelingen van 2021 naar 2022 €682.000 lagere onttrekking**

Voor het bedrag van € 682.000 zijn in 2021 budgetoverhevelingen (het budget is in 2021 niet uitgegeven en wordt overgeheveld naar 2022) gedaan binnen het beleidsveld Jeugd. Voor 2023 zijn nog geen budgetoverhevelingen bekend. Dit verklaart het feit dat er dus nog geen onttrekkingen zijn begroot.

Tekorten vlaktaks GR JR niet meer gedekt uit reserve € 1.054.000 lagere onttrekking

In het verleden werden overschrijdingen bij de GR JR gedekt uit de reserve sociaal domein. Deze overschrijdingen kwamen voort uit de vlaktaks (declaraties uit voorgaande jaren welke in een later jaar nog worden gedeclareerd). De vlaktaks kent in 2022 zijn finale afrekening, voor 2023 begroten we op dit punt dan ook geen onttrekking meer. Ten opzichte van 2022 geeft dit een verklaring voor de €1.054.000 lagere onttrekking.

Incidentele toevoeging jeugdmiddelen in 2022 € 869.000 lagere toevoeging aan reserve

Wij hebben in de septembercirculaire 2020 incidenteel € 869.000 ontvangen voor 2022 (ter compensatie van de relatief hoge kosten in de jeugdzorg). Deze middelen zijn gestort in de bestemmingsreserve sociaal domein. Deze compensatievergoeding ontvangen wij niet in 2023. Dit verklaart de lagere toevoeging aan de reserve van € 869.000.

Beleidsveld Participatie

Binnen het beleidsveld Participatie bedragen de lasten in 2023 in totaal € 16.161.000. De lasten bedroegen in 2022 € 18.113.000. De lasten in 2023 liggen daarmee € 1.953.000 lager (ten opzichte van 2022). De baten vallen binnen beleidsveld Participatie € 474.000 lager uit in 2023 (ten opzichte van 2022). Daarnaast wordt er €854.000 minder onttrokken aan de reserves. Hieronder volgt de verklaring voor de mutaties.

Uitkeringen gecorrigeerd voor minimumloon en gebruik € 493.000 hogere lasten

De hoogte van de uitkeringen wordt ten opzichte van 2022 met 1,5% verhoogd. Uitkeringen zijn gekoppeld aan het minimumloon. Doordat het minimumloon stijgt, wordt ook de hoogte van de bijstandsuitkeringen aangepast. Vooralsnog gaan we uit van een totale stijging van het aantal bijstandsuitkeringen van 3,5% voor 2023, in lijn met de verwachting van afgelopen jaren. Deze stijging wordt bepaald door de stijging van bevolkingsgroei en het verwachte hogere gebruik van de uitkeringen door het onzekere economische vooruitzicht. Wel is de beginstand van het aantal uitkeringen lager dan werd verwacht in 2021 bij het opstellen van de Begroting 2022, wat een voordeel oplevert. Deze factoren samen verklaren de €493.000 hogere lasten.

Geen energietoeslag in 2023 €1.200.000 lagere lasten

In de Zomerrapportage 2022 is de energietoeslag budgettair toegevoegd. Voor Lansingerland bedraagt het incidentele budget €1.200.000. Dit budget is niet beschikbaar in 2023 en verklaart daarmee een verschil van €1.200.000 lagere lasten. Wanneer het rijk besluit de regeling in 2023 voort te zetten en budget voor 2023 beschikbaar te stellen, wordt dit aangepast in de zomerrapportage.

Incidentele TONK middelen 2022 €300.000 lagere lasten

In de slotwijziging 2021 is besloten om €300.000 over te hevelen van 2021 naar 2022 om eventuele TONK-aanspraken die nog konden volgen uit 2021 te bekostigen. Deze budgetoverheveling heeft niet plaatsgevonden naar 2023. Dit verklaart het verschil van €300.000 lagere lasten.

Sociaal Medische Indicatie (SMI) ondergebracht bij beleidsveld Jeugd €100.000 lagere lasten

Zowel de budgetten als de uitgaven voor SMI zijn centraal ondergebracht in beleidsveld Jeugd. In het verleden werd een deel van de kosten betaald uit de Individuele Bijzondere Bijstand (BB) binnen het beleidsveld Participatie. Het budget van € 100.000, wat jaarlijks betaald werd uit de BB, is nu daar ondergebracht. Dit resulteert in € 100.000 lagere lasten op dit beleidsveld. Er was hierop in 2022 een overschrijding, welke vanaf 2023 structureel gedekt wordt vanuit verkregen middelen voor versterking dienstverlening (zie hieronder).

Middelen versterking dienstverlening €874.000 lagere lasten

In de december circulaire 2021 heeft het Rijk middelen toegevoegd om de dienstverlening van de gemeente te versterken. Doordat we pas in januari 2022 wisten dat we deze middelen zouden ontvangen, konden we geen bestemming geven aan de middelen van 2021. Deze middelen (€ 438.000) zijn incidenteel overgeheveld naar 2022 en kwamen bovenop de middelen voor 2022. Totaal kwam het budget 2022 uit op € 974.000. Voor 2023 komen de incidentele middelen niet terug en zijn deze deels ingezet voor andere activiteiten (waaronder SMI onder beleidsveld jeugd). Het beschikbare budget komt in 2023 uit op €66.000.

Overige mutaties zorgen voor € 72.000 lagere lasten

Als laatste zijn er kleine mutaties binnen het beleidsveld die dit saldo verklaren.

Uitkeringen gecorrigeerd voor minimumloon en gebruik € 466.000 hogere baten

Gemeenten ontvangen van het Rijk de gebundelde uitkering voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ. We schatten de inkomsten op basis van de laatst bekende BUIG-uitkering. Gekoppeld aan de verwachte hogere lasten voor uitkeringen, zie hierboven, liggen de baten in 2023 € 466.000 hoger dan in 2022.

Geen energietoeslag in 2023 €900.000 lagere baten

Zoals ook aan de lastenkant is aangegeven, verwachten we voor 2023 geen energietoeslag. In de Zomerrapportage 2022 is €900.000 baten ingerekend om een deel te dekken van de energietoeslag. Deze baten zijn niet begroot voor 2023 waardoor de baten dus €900.000 lager uitvallen. Wanneer het rijk besluit de regeling in 2023 voort te zetten en budget voor 2023 beschikbaar te stellen, wordt dit aangepast in de zomerrapportage.

Overige mutaties zorgen voor € 30.000 lagere baten

Als laatste zijn er kleine mutaties binnen het beleidsveld die dit saldo verklaren.

Budgetoverhevelingen van 2021 naar 2022 €854.000 lagere onttrekking

Er zijn in 2021 voor het bedrag van € 854.000 budgetoverhevelingen (het budget is in 2021 niet uitgegeven en wordt overgeheveld naar 2022) gedaan binnen het beleidsveld Participatie. Voor 2023 zijn nog geen budgetoverhevelingen bekend. Dit verklaart het feit dat er dus nog geen onttrekkingen zijn begroot.

Beleidsveld Wmo

Binnen het beleidsveld Wmo zijn de lasten in 2023 in totaal € 15.457.455. De lasten waren in 2022 € 14.073.983. De lasten in 2023 liggen daarmee € 1.383.472 hoger (ten opzichte van 2022). De baten zijn in 2023 € 2.107 lager (ten opzichte van 2022). Daarnaast wordt er € 71.394 minder uit de reserve gehaald. Hieronder volgt de uitleg voor de wijzigingen ten opzichte van vorig jaar.

Beleidsaccenten Wet maatschappelijke ontwikkeling (Wmo) € 403.000 hogere lasten

De beleidsaccenten vielen in het verleden onder het beleidsveld Samenleving. Echter hebben een aantal beleidsaccenten effect op het beleidsveld Wet maatschappelijke ontwikkeling (Wmo). Het budget voor de accenten is overgeheveld naar beleidsveld Wmo en de activiteiten die daaronder vielen worden nu opgenomen als regulier beleid. Daarnaast zijn de overgehevelde lasten verhoogd met 5,63%. Dit zorgt voor € 403.000 hogere lasten in 2023 dan in 2022.

Verhoogde tarieven en meer gebruik subsidies Wmo €359.000 hogere lasten

Maatschappelijke organisaties kunnen bij de gemeente subsidie aanvragen voor activiteiten voor inwoners van Lansingerland. Denk hierbij aan partijen Kwadraad, GGZ Delfland en Welzijn Lansingerland. Subsidies worden gegeven voor bijvoorbeeld maatjestracten en inloopsprekuren. De activiteiten helpen inwoners om zelfstandig te blijven wonen en te participeren in de maatschappij. Subsidie budgetten hebben een prijsverhoging (indexatie) van 5,63%. Het percentage van 5,63% is een gewogen gemiddelde gebaseerd op de loon- en prijsindexatie. Dit zorgt voor € 171.000 hogere lasten.

Daarnaast zien we sinds 2021 dat het aantal mensen dat gebruik maakt van gesubsidieerde activiteiten jaarlijks stijgt door bevolkingsgroei. Ook groeit de behoefte aan activiteiten bij de inwoners. We verhogen dan ook volgend jaar het budget. Voor 2023 gaat het om het € 188.000 hogere lasten.

Gebruikersontwikkeling en prijsontwikkeling woningaanpassingen, hulpmiddelen, collectief vervoer € 150.000 hogere lasten

Woningaanpassingen, hulpmiddelen en collectief vervoer zijn open einde regelingen. Dat betekent dat aan iedere inwoner die recht heeft op een regeling/voorziening, we deze voorziening moeten bieden. We zien dat het gebruik van de voorzieningen blijft stijgen. Daarnaast stijgen bij deze voorzieningen ook de prijzen. Wij houden bij het inschatten van de prijs- en vraageffecten rekening met adviezen van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en wat we zelf zien en merken zoals prijsstijgingen. Op basis daarvan verhogen wij de budgetten met €150.000 ten opzichte van 2022.

Ontwikkelingen Huishoudelijke hulp € 452.000 hogere lasten

Op basis van de ontwikkeling van het gebruik van hulp bij het huishouden afgelopen jaren gaan we voor 2023 uit van een stijging van in kosten van 12% t.o.v. 2022. Hier houden we er rekening met een verhoging op het uurtarief van minimaal 4% gebaseerd op voorlopige OVA (Overheidsbijdrage in de arbeidskostenontwikkeling) indexatie 2022 en met een stijging van het gebruik van 8%.

Beleidsvoornemen ouderen ontmoetingsplek in iedere kern € 50.000 hogere lasten

In het coalitieakkoord is het plan opgenomen om in iedere kern een ontmoetingsplek voor onze ouderen te hebben, vergelijkbaar met de Leeuwerik in Bleiswijk. Voor de extra inzet van Welzijn Lansingerland om deze activiteiten te kunnen organiseren is er extra budget nodig. Dit budget wordt ingezet om ontmoetingsplekken te creëren in Berkel en Rodenrijs en Bergschenhoek.

We hebben € 300.000 minde nodig voor de maatwerkvoorziening begeleiding

Vanwege corona is het beroep dat inwoners doen op de gemeente voor begeleiding en het daadwerkelijke gebruik lager dan voor corona. Om deze reden geven we in 2023 €300.000 minder uit aan deze maatwerkvoorziening. De verwachting is dat, wanneer corona geen aanzienlijke impact meer op onze maatschappij heeft, het gebruik weer stijgt en dat het aantal ouderen dat begeleiding zal aanvragen weer toeneemt.

Overige wijzigingen zorgen voor € 19.000 hogere lasten

Als laatste zijn er kleine mutaties binnen het beleidsveld die dit saldo verklaren.

Kleine effect wijziging reserves € 71.394 lagere onttrekking

Betreft een kleine afwijking die niet nader toegelicht hoeft te worden.

Beleidsveld Samenleving

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Een gezonde en verbonden samenleving waaraan iedereen kan meedoen

We willen dat iedereen naar eigen vermogen kan meedoen in de samenleving. Binnen het beleidsveld Samenleving voeren we de taken uit die de Wet publieke gezondheid ons voorschrijft en houden we ons bezig met preventief gezondheidsbeleid. Ook voeren we de Wet inburgering uit. Vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning zorgen we voor onder andere vrijwilligerswerk en ondersteuning voor mantelzorgers. Hierbij hebben we extra aandacht voor doelgroepen die op achterstand staan, zoals inwoners met een lagere sociaal-economische status of inwoners met een migratieachtergrond.

Wat gaan we daarvoor in 2023 doen?

We benutten de kracht van de samenleving

Met het Vrijwilligersinformatiepunt en de verschillende organisaties die werken met vrijwilligers, zetten we in op werving en ondersteuning van vrijwilligers. Daarnaast zorgen we voor ondersteuning en advies voor het toenemend aantal mantelzorgers via Steunpunt Mantelzorg.

Met de inzet op jongerenparticipatie en burgerparticipatie geven we onze inwoners een waardevolle plek in de maatschappij. We onderzoeken duurzame manieren om onze inwoners te laten meepraten, meebeslissen en meedoen. We spelen in op ideeën uit de samenleving en betrekken onze inwoners bij projecten vanuit de gemeente. Hiermee creëren we draagkracht voor ons beleid.

We garanderen de publieke gezondheidszorg in onze gemeente

De GGD Rotterdam-Rijnmond voert voor ons verschillende taken uit om de publieke gezondheidszorg te garanderen. Wij maken hiervoor deel uit van een gemeenschappelijke regeling. De taken omvatten onder andere infectieziektebestrijding, informatievoorziening, soa/hiv-preventie en bestrijding en een gezonde leefomgeving. De basistaak 'collectieve advisering gezonde leefomgeving' wordt per 1 januari 2023 toegevoegd aan het takenpakket van de GGD. Dit sluit aan bij de invoering van de Omgevingswet. Er is voor 2023 eenmalig een eenjarige begroting vastgesteld. De begroting wordt vanaf 2024 weer voor 4 jaar vastgesteld. De GGD (Gemeentelijke gezondheidsdienst) onderzoekt welke effecten corona heeft op de basis taken van de GGD en wat dit betekent voor de begroting 2024-2027 en voor de bijdrage van de deelnemende gemeenten. Het voorkomen van problemen heeft onze aandacht binnen de verschillende beleidsterreinen.

We voeren de nieuwe Wet inburgering uit

In 2023 is voor het tweede jaar de nieuwe Wet inburgering van kracht. Gemeenten zijn nu verantwoordelijk voor het aanbieden van een passend inburgeringsaanbod aan inburgeraars. Dit bestaat uit een (taal)leerroute, een Participatieverklaringstraject en een Module Arbeidsmarkt & Participatie. Verder heeft de gemeente de taak om (asiel)statushouders die inburgeren de eerste zes maanden financieel te 'ontzorgen'.

De nieuwe wet geeft de gemeente de regie en maakt het mogelijk leerroutes te combineren met de toeleiding naar arbeid. In Lansingerland gebruiken wij deze ruimte om te werken aan het hoofddoel van ons beleidsplan om inburgeraars snel en volwaardig mee te laten doen aan de Nederlandse maatschappij. Zij doen dat naar hun hoogst mogelijke draagkracht door middel van betaald werk, vrijwilligerswerk of een andere vorm van dagbesteding. Halverwege 2022 stroomde de eerste kandidaten binnen die moesten inburgeren onder de nieuwe wet. In 2023 monitoren wij het verloop van hun traject en beoordelen of het ontwikkelde beleid uitpakt zoals beoogd. Indien nodig stellen we het beleid bij.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroet 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	3.258	4.629	1.981	2.131	2.139	2.150
Baten	0	393	3	3	3	3
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-3.258	-4.236	-1.978	-2.128	-2.136	-2.147
Onttrekkingen	472	228	0	0	0	0
Toevoegingen	111	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	361	228	0	0	0	0
Geraamde resultaat	-2.898	-4.008	-1.978	-2.128	-2.136	-2.147

Beleidsveld Jeugd

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Kinderen en jongeren groeien veilig, kansrijk en gezond op en ontwikkelen zich tot zelfredzame inwoners

Om zich veilig en gezond te kunnen ontwikkelen tot zelfredzame inwoners is een goede basis voor kinderen en jeugdigen belangrijk. Deze goede basis leggen de ouders/verzorgers in eerste instantie zelf. In een latere fase wordt het sociaal netwerk van een kind steeds belangrijker; kinderopvang, school, sportclubs, vrienden en vakantiebaantjes. Kinderen krijgen in Lansingerland de ruimte om kansrijk op te groeien, hun talenten te benutten en zich te ontwikkelen. Op deze manier groeien ze uit tot zelfredzame volwassenen die volwaardig mee kunnen doen in de maatschappij.

Om dit te bereiken zetten we een breed palet van activiteiten in, variërend van algemene voorzieningen in het voorliggend veld, preventieve activiteiten voor kwetsbare individuen/groepen en (specialistische) jeugdhulp voor jeugdigen die dat echt nodig hebben. We houden hier vast aan het maken van ‘de beweging naar voren’: we streven na dat jeugdigen in een vroeg stadium de juiste hulp of handvatten ontvangen. We verwachten dat hierdoor minder kinderen/jeugdigen in de (specialistische) jeugdhulp terecht komen. Daarnaast kunnen we realistischer begroten, doordat we de afgelopen jaren meer grip hebben gekregen op de financiële opgave rondom jeugdhulp.

Onze belangrijkste doelstellingen voor 2023 zijn:

- 1) Onze kinderen en jongeren groeien veilig, kansrijk, veerkrachtig en gezond op en ontwikkelen zich tot zelfredzame inwoners.
- 2) We zetten in op de beweging naar voren en waarborgen dat jeugdigen en gezinnen ondersteuning op maat krijgen wanneer de draaglast de draagkracht overstijgt.
- 3) We werken zowel lokaal als regionaal aan het terugdringen van de wachtlijsten en zetten met behulp van het lokale veld in op het zoveel mogelijk terugdringen van probleemescalatie.
- 4) We bouwen verder aan een sterk preventief veld dat inzet op het versterken van beschermende factoren en minimaliseren van risicofactoren.

Wat gaan we daarvoor in 2023 doen?

Normaliseren: ‘de beweging naar voren’

Uitblinken lijkt voor jeugdigen de maatschappelijke norm te zijn geworden. Dat zorgt voor een toenemende prestatiedruk. De oorzaak voor het niet uitblinken wordt bij het individu gezocht. Dat hangt samen met het geloof in een maakbaarheid van geluk en succes: niet mee kunnen komen moet verklaard en gerepareerd worden. Dit verhoogt de druk op de jeugdhulp. Om deze druk te verlagen én ervoor te zorgen dat jeugdigen niet onnodig in zware trajecten terecht komen, zetten we in op normaliseren. Dit betekent dat we een brede kijk hebben op wat ‘normaal’ is en accepteren dat verdriet en tegenslag tot op zekere hoogte bij het leven horen. Samen met onze netwerkpartners werken we aan een pedagogisch klimaat wat dit ondersteunt. Daarbij blijft het belangrijk dat jeugdigen en ouders op tijd de goede ondersteuning op maat krijgen. Hiermee vergroten we de zelfredzaamheid van het systeem.

We stimuleren het hebben van een sterk sociaal netwerk en bevorderen dat jeugdigen en ouders zelfstandig problemen kunnen voorkomen en/of oplossen. We doen dit in samenwerking met het voorliggende veld en de partners waar we mee samenwerken op het gebied van preventie en de jeugdhulp. Het versterken van de zelfredzaamheid en eigen kracht staan hierbij centraal. Belangrijke samenwerkingspartners hierbij zijn bijvoorbeeld het CJG, Jeugd- en Jongerenwerk, de Jeugdcoach op School (JOS) en de Sport- en Cultuur Coaches. We hebben bij dit alles niet alleen aandacht voor jonge kinderen, maar richten ons ook op wat pubers bezighoudt en de ontwikkeling van hun talenten. Zo zetten we in op het creëren van meer plekken in de gemeente waar jeugd kan samenkomen.

Jeugdhulp: We stabiliseren of verbeteren de situatie van jeugdigen en diens systeem

Hoewel we inzetten op normaliseren, dient benadrukt te worden dat jeugdigen en opvoeders met hulpvragen waarbij jeugdhulp noodzakelijk is, aanspraak moeten kunnen maken op de juiste ondersteuning. Verder start in 2023 het nieuwe contract voor Jeugd met een Beperking (JmeB). Het doel met dit nieuwe contract is het creëren van een dekkend zorglandschap waarbij we lokaal inkopen waar mogelijk en regionaal inkopen waar nodig. Daarnaast gaan per januari 2023 de, in de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR) ingekochte regionale contracten, in voor specialistische jeugdhulp.

Samen met de lokaal en regionaal gecontracteerde aanbieders, omliggende gemeenten en ons Team Jeugd werken we aan het terugdringen van de wachtlijsten. Het op tijd bieden van hulp is zeer belangrijk. Hierbij maken we gebruik van de extra financiële middelen die het kabinet beschikbaar heeft gesteld voor het aanpakken van knelpunten in de jeugdhulp. Mede door het aanhoudende personeelstekort in de gehele keten blijft dit een probleem. Daarnaast zetten we deze financiële middelen ook in voor lichte vormen van ondersteuning, alternatieven voor specialistische zorg en wachtlijst coaching/overbruggingszorg.

Met het maken van ‘de beweging naar voren’ verwachten we een lichte daling van het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van jeugdhulp. Het absolute aantal cliënten zal met de bevolkingsgroei stabiel blijven. De kosten voor de specialistische jeugdhulp stijgen echter. Dit komt met name door de inzet van zwaardere en langere zorgtrajecten. De druk op de zorgketen is onverminderd hoog. Lokaal en regionaal zijn we bezig om de wachttijden en toename van problemen zoveel mogelijk terug te dringen. Lokaal doen we dit door het versterken van het lokale veld met bijvoorbeeld Praktijkondersteuners Jeugd, Jeugdcoaches op school (JOS), basis GGZ plus en lichte gezinshulp.

Om meer inzicht te krijgen in het gebruik van jeugdhulp versterken we het toezicht en werken we op basis van verzamelde gegevens. Hiermee vergroten we de grip, waardoor we beter kunnen sturen door middel van beleidskeuzes.

Preventie: Versterken van beschermende factoren en minimaliseren van risicofactoren

Per januari 2023 kopen we de preventieve trainingen jeugd opnieuw in. Het gaat hierbij voornamelijk om groepstrainingen aan jeugdigen tot 18 jaar, waarbij ook het systeem wordt betrokken. Deze inkoop draagt bij aan het maken van ‘de beweging naar voren’: normale opgroei- en opvoedproblematiek hoeft niet altijd te leiden tot een preventieve training. Bij de jeugdigen die wel een preventieve training nodig hebben, wordt ingezet op het versterken van de beschermende factoren en het minimaliseren van de risicofactoren. We zetten in op het creëren van een goede balans tussen de draagkracht en draaglast van de jeugdigen en diens systeem. Zo groeit een jeugdige veerkrachtig, kansrijk, gezond en veilig op.

Een goede en tijdige aanpak zorgt ervoor dat problemen niet groter worden. We zetten algemene preventie in waar dit kan. Dit is gericht op het versterken van de eigen kracht van jeugdigen en diens systeem. Meer specifieke preventie zetten we in voor kwetsbare individuen en/of groepen met een verhoogd risico op problemen, met als doel het voorkomen van deze problemen. Een meer gerichte vorm van preventie zetten we in bij kwetsbare jeugdigen en gezinnen met beginnende problematiek. We richten ons op interventies die aantoonbaar effectief zijn en/of bijdragen aan doelen uit de Jeugdwet. De interventies zijn niet alleen op jeugdigen gericht, maar ook op het systeem.

Op alle 22 basisscholen en 6 middelbare scholen in Lansingerland zijn Jeugdcoaches op School (JOS'ers) aanwezig. De inzet van de JOS blijkt in 2022 een groot succes en dit wordt dan ook doorgezet in 2023. De JOS'ers zijn belangrijk in de samenwerking tussen onderwijs, Team Jeugd en de zorg- en welzijnsvoorzieningen. Door de laagdrempelige vorm van hulp en ondersteuning is de verwachting dat minder kinderen instromen in een vorm van (specialistische) jeugdhulp.

De Praktijkondersteuners Jeugd bij huisartsen (POH Jeugd) helpen de jeugdigen in 2023 laagdrempelig en snel. We zien dat de inzet van de POH Jeugd leidt tot een lagere instroom in het gebruik van jeugdhulp. We gaan er vanuit dat deze trend zich voortzet en breiden daarom de inzet van de POH Jeugd in 2023 uit. Ons doel is dat voor circa 40% van de jeugdigen die de POH'ers zien geen doorverwijzing naar jeugdhulp nodig is. De POH Jeugd draagt daarmee bij aan het beheersbaar houden van de instroom van de jeugdhulp. Mocht een jeugdige toch specialistische behandeling nodig hebben, heeft de ondersteuning van de POH Jeugd mogelijk als positief effect dat de hulp beter passend is en daardoor effectiever en minder lang.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroet 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	20.285	20.626	20.278	20.107	20.064	20.069
Baten	408	0	0	0	0	0
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-19.877	-20.626	-20.278	-20.107	-20.064	-20.069
Onttrekkingen	3.198	1.736	0	0	0	0
Toevoegingen	1.858	869	0	0	0	0
Mutaties reserves	1.340	867	0	0	0	0
Geraamde resultaat	-18.536	-19.758	-20.278	-20.107	-20.064	-20.069

Beleidsveld Participatie

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Financieel zelfredzame, betrokken volwassenen

Met de meeste volwassen inwoners gaat het goed. Onze ondersteuning richt zich op de groep volwassenen inwoners die achterop zijn geraakt in de samenleving of moeilijk rond kunnen komen. Dit zijn inwoners met financiële problemen, die geen baan kunnen vinden of die schulden hebben. Vaak hangt dit samen met problemen op andere leefgebieden, zoals gezondheid of een klein sociaal vangnet. Het gaat om mensen die op achterstand staan en door de stijgende (energie)prijzen nog verder in de knel komen.

Werk levert een positieve bijdrage aan het leven van onze inwoners: inkomen zorgt voor onafhankelijkheid en werk draagt bij aan een betekenisvol leven. We zetten daarom in op preventie aan de voorkant om te voorkomen dat een bijstandsuitkering nodig is. Hiervoor werken we o.a. samen met werkgevers om mensen naar een baan te begeleiden in sectoren waar de komende tijd veel werk is. Voor inwoners die toch afhankelijk raken van een uitkering, of financiële problemen hebben, bieden we ondersteuning. Onze hulp en ondersteuning is afhankelijk van waar een inwoner behoefte aan heeft. Zo bieden we voor iedereen maatwerk.

Onze vier belangrijkste doelstellingen voor 2023 zijn:

- 1) Onze inwoners doen naar draagkracht mee in de maatschappij door middel van betaald werk, vrijwilligerswerk of een andere vorm van dagbesteding.
- 2) We ondersteunen minima met voorzieningen die bijdragen aan het vermogen om mee te doen in de maatschappij en verminderen voor hen de hogere lasten door de stijgende energieprijzen.
- 3) We verstevigen onze aanpak van schuldenproblematiek en zijn hierdoor klaar voor een grotere vraag die (mogelijk) ontstaat door de stijgende prijzen.
- 4) Werkgevers in onze arbeidsmarktregio dragen bij aan een arbeidsmarkt waar voor iedereen plaats is met passende werkplekken.

Wat gaan we daarvoor in 2023 doen?

We leveren maatwerk aan bijstandsgerechtigde inwoners

Voor onze bijstandsgerechtigde inwoners bieden we hulp en ondersteuning op maat bij activering en re-integratie. We bieden maatwerk en sluiten aan op de motivatie en vaardigheden van onze inwoners. Voor kandidaten die een kleine afstand hebben tot de arbeidsmarkt, wordt ingezet op directe bemiddeling naar werk. Als dat nodig is, bieden we een kandidaat begeleiding waardoor hij of zij weer aan het werk kan gaan. Voor een kleine groep langdurig werklozen raakt regulier werk echter steeds verder uit beeld. De minister vraagt aan gemeenten (als onderdeel van Participatiewet in balans) om in 2023 meer aandacht voor deze groep te hebben. Inzet om persoonlijke belemmeringen weg te halen, meer ruimte voor bij- en omscholing, of toch een route naar maatschappelijke participatie en/of passende hulp en ondersteuning vanuit de Wmo.

Wij hebben in 2022 nieuwe aanbieders onder contract geplaatst om inwoners te begeleiden richting werk(fitheid). Het nieuwe aanbod sluit beter aan bij de verschillende hulpvragen van onze inwoners, zoals die van inwoners met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Dit is in lijn met de wensen van de minister. Wij bekijken in 2023 de voortgang en beoordelen of ons aanbod dekkend is. We kunnen echter niet alle cliënten actief begeleiden. Binnen het beschikbare budget maken we gerichte keuzes voor de inzet van onze ondersteuning.

We voorkomen dat inwoners een bijstandsuitkering nodig hebben

We doen er zoveel mogelijk aan om te voorkomen dat inwoners een bijstandsuitkering nodig hebben. We zetten extra in op de preventie van jeugdwerkloosheid. Door scholingsadviesgesprekken, een Jongerensteunpunt en intensieve begeleidingstrajecten zorgen we dat jongeren naar school of werk gaan. We bekijken per persoon op welke manier we het beste effect bereiken voor de zelfredzaamheid van inwoners voor de lange termijn. Met duidelijke voorlichting en regelmatige controle aan de poort bereiken wij dat de ondersteuning terecht komt bij mensen die dat echt nodig hebben.

Ook onze handhavende rol draagt hieraan bij.

We zetten ook in op om- en bijscholing van zelfstandigen die zich door de schommelingen op de arbeidsmarkt willen of moeten heroriënteren. Hierbij werken we regionaal samen met het Regionaal Bureau Zelfstandigen en de arbeidsmarktregio Zuid-Holland Centraal, onder andere door middel van het Regionaal Mobiliteitsteam. Met het maandelijks spreekuur van het Leerwerkloket in het gemeentehuis, bieden we aan alle inwoners de mogelijkheid om kosteloos advies te krijgen over opleidingen, om- en bijscholing.

We ondersteunen minima met inkomensondersteunende voorzieningen

Voor minima zijn ook in 2023 voorzieningen beschikbaar die bijdragen aan het vermogen om mee te doen in de maatschappij. Nu de kosten voor levensonderhoud duurder worden verwachten wij dat zij weer meer gebruik gaan maken van deze voorzieningen, zoals de collectieve zorgverzekering, de Rotterdampas, de voorzieningen van Stichting Leergeld en het Jeugdfonds Sport en Cultuur.

We zetten in op preventie en bieden hulp waar nodig bij schuldenproblematiek bij onze inwoners

In 2023 geven we verder vorm aan de invoering van het beleidsplan Schuldhulpverlening met een uitvoeringsplan en de inzet van een ketenregisseur. Specifieke aandacht gaat hierbij uit naar (door de coronacrisis getroffen) ondernemers en inwoners met een hoger inkomen. Financiële problemen of schulden sporen we vroegtijdig op door onze inzet op vroegsignalering in het project Vroeg eropaf. We zetten deze succesvolle aanpak in 2023 voort.

We zetten ons in om zoveel mogelijk mensen aan het werk te helpen

Samen met werkgevers brengen we vraag en aanbod op de arbeidsmarkt bij elkaar. Dit doen we hoofdzakelijk via ons regionale werkgeversservicepunt. In de arbeidsmarktregio Zuid-Holland Centraal werken we samen met gemeenten en UWV, zodat werkgevers en werkzoekenden elkaar makkelijker kunnen vinden, waardoor meer mensen duurzaam aan het werk gaan. Hierbij hebben we oog voor de veranderingen op de arbeidsmarkt en zetten we in op de kansrijke sectoren. Ook lokaal spannen wij ons met collega's van Gebiedsontwikkeling en Ruimte & Economie in om samen met ondernemers met een maatschappelijk hart meer mensen met een ondersteuningsbehoefte aan het werk te krijgen.

Waar nodig bieden we extra voordelen aan werkgevers, zodat zoveel mogelijk werkgevers zich inzetten voor een arbeidsmarkt waar iedereen kan meedoen. Denk aan een werkgeverscheque of loonkostensubsidie. Ook via Social Return blijven we ons inzetten om de kansen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te vergroten. Naast afspraken in aanbestedingscontracten, breiden we dit verder uit in subsidieafspraken met maatschappelijke partners. Daarnaast benaderen we bedrijven en stimuleren we hen werkplekken beschikbaar te stellen voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroet 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	16.750	17.173	16.993	17.256	17.705	18.120
Baten	11.941	10.174	9.700	10.059	10.432	10.816
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-4.809	-7.000	-7.293	-7.196	-7.274	-7.304
Onttrekkingen	41	854	0	0	0	0
Toevoegingen	416	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	-375	854	0	0	0	0
Geraamde resultaat	-5.184	-6.146	-7.293	-7.196	-7.274	-7.304

Beleidsveld Maatschappelijke ondersteuning

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Zelfredzame, betrokken en vitale inwoners

De meeste volwassenen en ouderen zorgen voor zichzelf, investeren in (vrijwilligers)werk en hun sociale leven, onderhouden hun netwerk en nemen deel aan de samenleving. Voor inwoners die dit tijdelijk of voor een langere periode niet zelf kunnen, zorgen we voor passende ondersteuning die zoveel mogelijk gericht is op herstel van eigen regie. De aandacht gaat uit naar verschillende doelgroepen. Denk bijvoorbeeld aan de groep volwassenen die behoefte heeft aan begeleiding bij wonen en voor zichzelf zorgen. Vanuit de Wmo bieden we activiteiten, dagbesteding en begeleiding. Daarnaast staat voor deze groep een opgave in de Woonvisie, zowel voor het begeleid wonen als voor het beschermd wonen. Ook de snelgroeiende groep ouderen vraagt aandacht. Het is onze ambitie om ouderen zo lang mogelijk vitaal, zelfredzaam en veerkrachtig te houden in Lansingerland. Daarbij houden wij rekening met de veranderingen in de samenleving, zoals de groeiende groep ouderen die langer zelfstandig blijven wonen en het aantal beschikbare mantelzorgers dat, in verhouding tot deze groep, terugloopt.

De druk op Wmo maatvoorzieningen blijft stijgen. Dit als gevolg van de sterke vergrijzing, de groeiende groep inwoners met ggz-problematiek (ggz = geestelijke gezondheidszorg) en dementie. Mogelijk wordt in de toekomst een inkomensgrens bij hulp bij wettelijk toegestaan. Hiermee zal de druk op deze voorziening naar verwachting afnemen. Daarnaast zien we een stijging in de kostprijs van de maatwerkvoorzieningen. De behoefte aan noodzakelijke woningaanpassingen blijft groeien zolang ouderen niet op tijd naar een passende woning verhuizen.

Tot slotte is vanwege corona het beroep dat inwoners doen op de gemeente voor begeleiding en het daadwerkelijke gebruik lager dan voor corona. De verwachting is dat, wanneer corona geen aanzienlijke impact meer op onze maatschappij heeft, het gebruik weer stijgt en dat het aantal ouderen dat begeleiding zal aanvragen weer toeneemt.

We verwachten in 2023 ook een inhaalslag van aanvragen op hulp bij het huishouden. Vanwege corona zijn veel operaties de afgelopen 3 jaar uitgesteld. Deze operaties worden in 2023 (deels) ingehaald. Mensen die moeten herstellen van medische operaties hebben vaak hulp bij het huishouden nodig. We treffen maatregelen om ervoor te zorgen dat passende ondersteuning beschikbaar blijft voor inwoners die dat nodig hebben, bijvoorbeeld door het vergroten van het preventieve aanbod, een betere ketensamenwerking en het investeren in een passend woon/zorg aanbod, zoals neergelegd in de Woonvisie.

Onze drie belangrijkste doelstellingen voor 2023 zijn:

- 1) Onze inwoners zijn zo zelfredzaam als mogelijk en kunnen op een volwaardige manier mee doen aan de samenleving.
- 2) We ondersteunen de inwoners die een hulpvraag hebben op een passende manier met vrij toegankelijke of maatwerkvoorzieningen.
- 3) We zorgen voor voldoende aanbod aan voorzieningen waar inwoners terecht kunnen met hun hulpvraag.

Wat gaan we daarvoor in 2023 doen?

We houden het voorzieningenniveau op peil

Op dit moment hebben we landelijk te maken met personeelstekorten, langere levertijden van materialen en hoge inflatie. We streven er in 2023 naar, ondanks deze uitdagingen, de Wmo voorzieningen op niveau te houden. Dit doen wij door in gesprek te gaan met onze aanbieders over dit onderwerp. We kijken samen welke mogelijkheden voor handen zijn en trekken hier samen in op. Voor hulp bij het huishouden en begeleiding bij mantelzorg kijken we met de aanbieders naar hoe zij mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in kunnen zetten. Daarnaast onderzoeken we hoe we de arbeidsmarktregio kunnen inzetten.

We bieden passende ondersteuning aan inwoners die niet of niet geheel op eigen kracht kunnen meedoen in de samenleving

We zetten de ondersteuning van inwoners zo licht in als kan en zo zwaar als nodig. We zetten in op passende ondersteuning. Bij passende ondersteuning wordt gekeken naar de specifieke ondersteuning die de inwoner nodig heeft bij zijn hulpvraag. Dit kan voor ieder persoon anders zijn. Dit doen wij met vrij toegankelijke voorzieningen (zoals informatie, advies, trainingen, cursussen en de inzet van vrijwilligers) en maatwerkvoorzieningen. Door vrij toegankelijke voorzieningen (lichte ondersteuning) in te zetten, beperken we waar mogelijk de instroom in maatwerkvoorzieningen (zwaardere ondersteuning). Doordat we inzetten op passende ondersteuning zien we een hoge tevredenheid onder de inwoners die gebruik maken van een voorziening en zien we dat deze inwoners een betere kwaliteit van leven ervaren. Van de deelnemers aan het cliëntervaringsonderzoek in 2021 gaf 82% aan een positief effect te ervaren van de ondersteuning doordat ze beter de dingen kunnen doen die ze willen.

We bieden inwoners die dat nodig hebben een maatwerkvoorziening in de vorm van begeleiding, dagbesteding, hulp bij het huishouden, woningaanpassingen, vervoer en hulpmiddelen. We zetten in op het doorgaan met het verbeteren van het inzichtelijke maken van het gebruik van de ondersteuning per doelgroep. De groei van het gebruik heeft onder andere te maken met de dubbele vergrijzing, het abonnementstarief, het langer thuis-rijksbeleid en het open-einde-karakter van de Wmo.

We voorkomen problemen bij risicogroepen

Voor mensen met een geestelijke hulpvraag is het belangrijk dat er tijdig en juiste ondersteuning wordt ingezet. Vroegtijdige signalering van de hulpvraag kan verergering van problemen voorkomen. Diverse partijen in het zorglandschap hebben een belangrijke signaleringsfunctie voor ons. We hebben te maken met lichte problematiek, maar ook met complexe en meerdere problemen. Verder staat niet iedereen met een geestelijke hulpvraag open voor ondersteuning en hulp en is het soms nodig om niet-vrijwillige zorg in te zetten wanneer iemand een gevaar voor zichzelf of voor anderen is. We zetten zo licht als mogelijk en zwaar als nodig in op de ondersteuning. Daarnaast ondersteunen wij mantelzorgers, die overbelast dreigen te raken, door begeleiding bij mantelzorg in te zetten. Daardoor kan de mantelzorger op adem komen. Mantelzorgers kunnen de zorg op deze manier langer volhouden. Hierdoor voorkomen we meer of zwaardere ondersteuning. Dit draagt er mede aan bij dat zorgvragers zo lang mogelijk in hun eigen thuissituatie kunnen blijven wonen.

We voorzien in passende woon-zorg voorziening voor mensen met een psychische hulpvraag

Samen met 6 gemeenten (Barendrecht, Albrandswaard, Capelle a/d IJssel, Krimpen a/d IJssel, Ridderkerk, Rotterdam) zijn we in de regio verantwoordelijk voor beschermd wonen. Beschermd wonen is een regeling voor mensen die (tijdelijk) niet meer zelfstandig kunnen wonen in verband met een geestelijke hulpvraag of een hulpvraag rondom gedrag. Het heeft als doel om verergering van problemen te voorkomen en iemand weer zo zelfredzaam als mogelijk te maken zodat zelfstandig wonen weer mogelijk is, al dan niet met een vorm van begeleiding. De mensen wonen in een woonvorm van een instelling of onder verantwoordelijkheid en nabijheid van een instelling in een zelfstandige woning in de wijk. In Lansingerland hebben we een beschermd wonen locatie in Bleiswijk met ook zelfstandige woningen in de wijk. Ook is er een vorm van nachtelijk toezicht. In 2023 geven we handen en voeten aan de verandering van de financiering van beschermd wonen, die van de 7 regiogemeenten naar de lokale gemeente gaat. Dit met oog op de invoer per 1 januari 2024.

We zetten preventief in op bevordering van lichamelijk en geestelijk fitte ouderen

De opgave is groot: er zijn in 2030 30% meer 65-plussers dan nu. En in 2040 is het aantal 70-plussers zelfs verdubbeld. In de communicatie met ouderen activeren we hen om zelf actief te investeren in hun toekomst in Lansingerland. Bijvoorbeeld door mee te doen bij beweegactiviteiten en daardoor fit te blijven of de woning aan te passen op hun toekomstige zorgbehoefte. In de communicatie met inwoners met langdurige aandoeningen richten we ons op het zoeken naar de meest passende ondersteuning gericht op het herpakken van de eigen regie. Ook gaan we met ouderen het gesprek aan over de toekomstige woon- en zorgbehoefte. Met een breed activiteitenaanbod richten we ons op de ouderen met speciale aandacht voor ouderen met langdurige aandoeningen, die daardoor kwetsbaar zijn en ondersteuning nodig hebben.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroet 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	11.986	14.074	14.823	15.776	16.531	17.192
Baten	237	322	320	352	384	416
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-11.749	-13.752	-14.503	-15.424	-16.147	-16.776
Onttrekkingen	261	74	2	52	52	52
Toevoegingen	147	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	114	74	2	52	52	52
Geraamde resultaat	-11.635	-13.678	-14.501	-15.372	-16.095	-16.724

Kengetallen Sociaal Domein

Beleidsveld	Kengetal	Realisatie 2021	Begr 2022	Begr 2023
Samenleving				
	Percentage inwoners dat maatwerkondersteuning ontvangt in het kader van de Participatiewet, Jeugdwet of Wmo	6,3%	7%	8%
Jeugd				
	Percentage kinderen in de leeftijdsgroep van 0-4 jaar dat bereikt wordt door het CJG	n.v.t.	98%	98%
	Aantal unieke cliënten dat gebruik maakt van een maatwerkvoorziening Jeugdwet.	1.348	1.800	1.800
	Rapportcijfer effect van de hulp volgens jeugdigen (bron: CEO Jeugd)	n.v.t.	7	7
	Rapportcijfer effect van de hulp volgens ouder (bron: CEO Jeugd)	n.v.t.	7	7
	Gemiddelde zorguitgaven per kind in maatwerkvoorziening en GRJR.	n.v.t.	€ 7.821	€ 9.072
	Gemiddelde zorguitgaven maatwerk jeugd per kind in Lansingerland. (alle kinderen 0 t/m 17 jaar)	n.v.t.	€ 885	€ 1.015
Participatie				
	Aantal lopende bijstandsuitkeringen op 31 december	600	664	643
	Aantal bijstandsgerechtigden op 31 december	n.v.t.	836	806
	% inwoners met een bijstandsuitkering	1,20%	1,30%	1,30%
	Aantal kandidaten dat is uitgestroomd naar betaald werk	68	120	60
	Aantal formele schuldhulptrajecten	156	159	172
	Gebruik Jeugdfonds Sport en Cultuur	288	270	318
	Gebruik Stichting leergeld	660	719	728
	Gebruik Collectieve zorgverzekering	1.096	1.710	1.208
Maatschappelijke ondersteuning				
	Aantal unieke cliënten dat gebruik maakt van een maatwerkvoorziening Wmo	2.671	2.462	2.976
	Gemiddelde uitgaven per Wmo-cliënt in maatwerkvoorziening.	n.v.t.	€ 3.522	€ 3.474
	Gemiddelde uitgaven Wmo-maatwerkvoorziening per inwoner in Lansingerland.	n.v.t.	€ 134	€ 134
	Tevredenheid kwaliteit ondersteuning (bron: CEO)	71%	90%	90%
	% door hulp een betere kwaliteit van leven heeft (bron: CEO)	82%	87%	88%
	Rapportcijfer voor de toegangsmedewerker met wie de cliënt contact had (bron: CEO)	n.v.t.	8	8

Toelichting op kengetallen Sociaal Domein

Samenleving

Percentage inwoners met maatwerkvoorziening

Dit betreft het percentage inwoners met een maatwerkvoorziening op grond van de Jeugdwet, de participatiewet, de gemeentelijk wet op schuldhulpverlening en de Wmo.

Jeugd

Percentage kinderen in de leeftijdsgroep van 0-4 jaar dat bereikt wordt door het CJG

Om kinderen goed in beeld te hebben, hun ontwikkeling te volgen en afwijkingen tijdig te kunnen signaleren, voert het CJG op vaste leeftijden reguliere contactmomenten uit. Dit kengetal geeft aan hoeveel van kinderen in de leeftijdsgroep van 0-4 jaar in beeld is bij het CJG.

Aantal unieke cliënten dat gebruik maakt van een maatwerkvoorziening Jeugdwet

Dit is het aantal jeugdigen dat in (een deel van) het jaar gebruik maakt van de Jeugdwet.

Rapportcijfer effect van de hulp volgens jeugdigen (bron: CEO Jeugd)

We meten dit kengetal via cliëntervaringsonderzoeken onder jeugdigen die jeugdhulp ontvangen. De effectiviteit van de hulp kunnen we afmeten aan dit kengetal. Hoe hoger het percentage, hoe beter. We streven naar minimaal een 7.

Rapportcijfer effect van de hulp volgens ouder (bron: CEO Jeugd)

We meten dit kengetal via cliëntervaringsonderzoeken onder ouders van een kind dat jeugdhulp ontvangt. De effectiviteit van de hulp kunnen we afmeten aan dit kengetal. Hoe hoger het percentage, hoe beter. We streven naar minimaal een 7.

Gemiddelde zorguitgaven per kind in maatwerkvoorziening en GRJR

Dit cijfer zet de uitgaven voor lokaal en regionaal gecontracteerde jeugdhulp af tegen het aantal kinderen dan in een jaar jeugdhulp ontvangt. Een stijging kan te maken hebben met stijgende salarissen en prijzen maar ook met een gestegen gemiddelde zorgzwaarte.

Gemiddelde zorguitgaven maatwerk jeugd per kind in Lansingerland. (Alle kinderen 0 t/m 17 jaar)

Dit cijfer zet de uitgaven voor lokaal en regionaal gecontracteerde jeugdhulp af tegen het totaal aantal van 0 tot en met 17 jaar in de gemeente.

Participatie**Aantal lopende bijstandsuitkeringen op 31 december**

Dit cijfer is het aantal uitkeringsdossiers vanuit de Participatiewet, IOAW en IOAZ.

Aantal bijstandsgerechtigden op 31 december

Het aantal bijstandsgerechtigden betreft het aantal individuele volwassen personen dat afhankelijk is van een uitkering vanuit de Participatiewet, IOAW of IOAZ. Dit aantal is altijd hoger dan het aantal uitkeringen(dossiers), omdat er meer volwassen personen binnen een huishouden van één uitkering afhankelijk kunnen zijn.

Percentage inwoners met een bijstandsuitkering

Percentage bijstandsgerechtigden ten opzichte van de totale beroepsbevolking in Lansingerland.

Aantal kandidaten dat is uitgestroomd naar betaald werk

Het aantal bijstandsgerechtigden (hoofd uitkeringsgerechtigden) dat is uitgestroomd naar betaald werk en niet langer afhankelijk is van een bijstandsuitkering.

Aantal formele en schuldhulptrajecten

Het aantal unieke gebruikers dat gebruik heeft gemaakt van formele schuldhulpverleningstrajecten conform de gemeentelijke Wet schuldhulpverlening.

Gebruik Jeugdfonds Sport en Cultuur

Het aantal toekenningen aan kinderen door het Jeugdfonds Sport en Cultuur (gericht op sport- en cultuur deelname van kinderen uit minimagezinnen).

Gebruik Stichting leergeld

Het aantal toekenningen (unieke gebruikers, niet toegekende aanvragen) aan kinderen uit minimagezinnen door de Stichting Leergeld (gericht op onderwijsdeelname).

Gebruik Collectieve zorgverzekering

Het aantal volwassen inwoners dat gebruik maakt van de collectieve zorgverzekering (gemeentepakket) via de gemeente. Dit aanbod is alleen toegankelijk voor inwoners met een inkomen tot 130% van de bijstandsnorm.

Wmo**Aantal unieke cliënten (jeugd, volwassenen en ouderen) dat gebruik maakt van een maatwerkvoorziening Wmo**

Dit getal geeft aan hoeveel cliënten in gebruik heeft gemaakt van de Wmo.

Gemiddelde zorguitgaven per Wmo-cliënt in een maatwerkvoorziening

Dit cijfer zet de uitgaven voor de Wmo-maatwerkvoorzieningen af tegen het aantal volwassenen (>18 jaar) dat in een jaar ondersteuning vanuit de Wmo ontvangt. Een stijging kan te maken hebben met stijgende prijzen maar ook met een gestegen gemiddelde zorgzwaarte.

Gemiddelde zorguitgaven Wmo-maatwerkvoorziening per inwoner in Lansingerland

Dit cijfer zet de uitgaven voor Wmo-maatwerkvoorzieningen af tegen het totaal aantal volwassenen en ouderen binnen de gemeente.

Tevredenheid kwaliteit ondersteuning (bron: CEO)

We meten dit kengetal via cliëntervaringsonderzoeken. Hoe hoger het percentage, hoe beter.

Percentage dat door hulp een betere kwaliteit van leven heeft (bron: CEO)

We meten dit kengetal via cliëntervaringsonderzoeken. Hoe hoger het percentage, hoe beter.

Rapportcijfer voor de toegangsmedewerker met wie de cliënt contact had (bron: CEO)

Voordat een inwoner een Wmo-maatwerkvoorziening krijgt, doen we eerst onderzoek naar de situatie van de inwoner. Dit rapportcijfer beschrijft in hoeverre dit contact prettig is verlopen.

Programma 5: Kwaliteit openbare ruimte

Beoogd maatschappelijk effect

Onze ambitie is dat de inwoner van Lansingerland zijn leef- en woonomgeving ervaart als veilig en aantrekkelijk om te wonen, werken, ontmoeten en ontspannen.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroet 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	31.593	31.034	31.566	32.651	33.760	34.594
Baten	19.125	18.496	18.585	18.576	18.736	18.935
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-12.467	-12.538	-12.980	-14.076	-15.025	-15.659
Onttrekkingen	1.273	699	626	899	1.127	1.127
Toevoegingen	5.302	412	394	400	400	400
Mutaties reserves	-4.029	287	232	499	727	727
Geraamde resultaat	-16.496	-12.250	-12.748	-13.577	-14.298	-14.933

Toelichting op (grote) mutaties in het meerjarenbeeld

We zien in 2023 dat de lasten voor het programma in totaal € 277.000 hoger zijn (ten opzichte van 2022). Daarnaast zijn de baten in 2023 € 98.000 hoger (ten opzichte van 2022). Hiernaast onttrekken we in 2023 € 73.000 minder aan diverse reserves en wordt er € 18.000 minder aan diverse reserves toegevoegd. De bovenstaande wijzigingen worden verklaard door de hieronder beschreven ontwikkelingen.

Beheer openbare ruimte

Kosten gas en elektriciteit: € 413.000 hogere lasten

Door de enorme prijsstijgingen voor gas en elektra verwachten we in 2023 € 413.000 hogere lasten dan in 2022.

Kapitaallasten: € 304.000 hogere lasten

Er worden in 2022 (langlopende) projecten afgesloten. Dit leidt tot € 304.000 hogere kapitaallasten in 2023 (ten opzichte van 2022).

Personeelskosten: € 260.000 hogere lasten

De kosten van de loonprognose zijn, in vergelijking met vorig jaar, verhoogd. Deze stijging wordt grotendeels verklaard door een aanpassing van de CAO, het toekomstbestendig maken van de organisatie en een aanpassing in de toerekening van uren aan projecten.

Diverse kleine afwijkingen: € 14.000 hogere lasten

Het restant van € 14.000 hogere lasten ontstaat door diverse kleinere afwijkingen.

Legesopbrengsten kabels en leidingen: € 80.000 hogere baten

We verhogen in 2023 de tarieven voor de leges om de kostendekkendheid te verhogen. Dit levert € 80.000 hogere baten op.

Diverse kleine afwijkingen: € 15.000 hogere baten

Het restant van € 15.000 hogere baten ontstaat door diverse kleinere afwijkingen.

Afval- en afvalwatermanagement

Kapitaallasten: € 108.000 hogere lasten

Er worden in 2022 (langlopende) projecten afgesloten. Dit leidt tot € 108.000 hogere kapitaallasten in 2023 (ten opzichte van 2022).

Diverse kleine afwijkingen: € 20.000 hogere lasten

Het restant van € 20.000 hogere lasten ontstaat door diverse kleinere afwijkingen.

Rioolheffing: € 231.000 hogere baten

De hogere baten worden veroorzaakt door de jaarlijkse stijging van 1,25 % van de rioolheffing en een groeiend aantal betalende huishoudens.

Diverse kleine afwijkingen: € 21.000 lagere baten

Het restant van € 21.000 lagere baten ontstaat door diverse kleinere afwijkingen.

Vastgoed

Kosten groot onderhoud: € 365.000 lagere lasten

De werkzaamheden van groot onderhoud worden uitgevoerd conform het Meerjaren Onderhouds Plan (MJOP). In 2023 verwachten we € 365.000 lagere lasten dan in 2022.

Kapitaallasten: € 182.000 lagere lasten

De afschrijvingstermijnen van een aantal vastgoedobjecten zijn aangepast aan de Nota Activabeleid 2020 en de verlaging van de omslagrente lijden tot lagere lasten in 2023 van € 182.000 ten opzichte van 2022.

Diverse kleine afwijkingen: € 50.000 lagere lasten

Het restant van € 50.000 lagere lasten ontstaat door diverse kleinere afwijkingen.

Verhuur maatschappelijk vastgoed: € 114.000 lagere baten

Op basis van de bijgestelde begroting zoals we die van de externe exploitant hebben ontvangen, verwachten we € 114.000 lagere baten.

Verhuur Bosland: € 56.000 lagere baten

Het huurcontract met Comgoed is in 2022 ontbonden. Dit leidt tot € 56.000 lagere baten in 2023.

Diverse kleine afwijkingen: € 45.000 lagere baten

Het restant van € 45.000 lagere baten ontstaat door diverse kleinere afwijkingen.

Reservemutaties

Beheer Openbare Ruimte (programma 5.1): € 151.000 hogere onttrekking

De investeringsprojecten Verbindingsweg Molenweg-Oudeland, Opwaarden Station Rodenrijs en Bebording autonetwerk worden in 2022 afgesloten. Deze afschrijvingslasten worden gedekt uit de reserve kapitaallasten. Dit leidt voor 2023 tot een hogere onttrekking van € 151.000 (ten opzichte van 2022).

Vastgoed (programma 5.3): € 17.000 lagere toevoeging

Conform het MeerJarenOnderhoudsPlan (MJOP) voegen we in 2023 € 17.000 minder toe aan de reserve groot onderhoud gebouwen.

Vastgoed (programma 5.3): € 256.000 lagere onttrekking

Er wordt in 2023 minder groot onderhoud gepleegd, wat een lagere onttrekking tot gevolg heeft.

Beleidsveld Beheer Openbare ruimte

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Een duurzaam ingerichte en onderhouden openbare ruimte, die technisch op orde is.

Wat gaan we daarvoor in 2023 doen?

We beheren en onderhouden de openbare ruimte en voeren de werkzaamheden op basis van de beheerplannen uit

Onderhoud van de openbare ruimte is een noodzakelijke basisvoorziening en een gemeentelijke taak. Het huidige onderhoudsniveau is vastgesteld door de gemeenteraad. Voor het reguliere areaal is het onderhoudsniveau 'minimaal B' (voldoende), voor de centra en stationsgebieden is het onderhoudsniveau 'minimaal A' (goed). Via inspecties en schouwen controleren we of we aan het afgesproken niveau voldoen. Uitgangspunt bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte is dat de veiligheid niet in het geding komt en er geen kapitaalvernietiging plaatsvindt.

We betrekken inwoners bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en meten de mate van tevredenheid

We betrekken inwoners bij hun leefomgeving en geven hen invloed op zowel de inrichting als het beheer. Dit doen wij via burgerparticipatie en wijkgericht werken, bijvoorbeeld door inwoners zo vroeg mogelijk bij grote investeringsprojecten in hun wijk en/of buurt te betrekken, ruimte te geven aan zelfbeheerinitiatieven en open te staan voor 'right to challenge'.

Wij voeren in 2023 een tevredenheidsonderzoek uit. We zetten hier het burgerpanel 'Lansingerland peilt' voor in. Dit onderzoek herhalen we periodiek om inzicht te krijgen in trends en ontwikkelingen op langere termijn. We sturen waar nodig (en binnen de kaders) bij op de punten waar ontevredenheid over is.

We maken wijken toekomstbestendig door bij renovaties aandacht te hebben voor duurzaamheid

De gemeenteraad stelde begin 2020 de Uitvoeringsagenda Duurzaamheid vast. De Uitvoeringsagenda laat zien welke activiteiten en beleidsdocumenten bijdragen aan de duurzaamheidsdoelstellingen. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan ecologisch maaibeheer. Op graslanden passen we bijvoorbeeld gefaseerd maaibeheer toe om de biodiversiteit te vergroten.

Bij renovaties hanteren we de leidraad Duurzame Inrichting Openbare Ruimte (DIOR). In de leidraad DIOR staan de minimale eisen voor een duurzame inrichting van de openbare ruimte.

We zorgen voor een veilige buitenruimte

Een veilige buitenruimte ontstaat door een integrale aanpak van het beheer en onderhoud in de openbare ruimte en door alertheid in het geval van afwijkingen. Het gaat bijvoorbeeld om afwijkingen als gevolg van het optreden van extreem weer (zoals gladheid of vorstschade) of mankementen in de openbare ruimte (zoals loszittende stoeptegels of defecte lichtmasten). Door monitoring en inspecties constateren en verhelpen we deze afwijkingen snel. De overige afwijkingen reiken inwoners aan.

Dit kan via verschillende kanalen waaronder het meldingssysteem, wijk- of buurtschouwen, social media, WhatsApp, het spreekuur van de wethouder en contact met de wijkbeheerders. Met deze aanpak beperken we het aantal gegrond verklaarde aansprakelijkheidstellingen tot maximaal 10 per jaar.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroet 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	14.664	14.773	15.772	16.471	17.456	18.060
Baten	1.373	913	1.008	1.008	1.008	1.008
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-13.292	-13.860	-14.764	-15.463	-16.448	-17.052
Onttrekkingen	219	200	351	351	571	571
Toevoegingen	3.495	-6	-6	0	0	0
Mutaties reserves	-3.275	206	356	351	571	571
Geraamde resultaat	-16.567	-13.654	-14.408	-15.112	-15.877	-16.481

Beleidsveld Afval- en afvalwatermanagement

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Het duurzaam en kostenbewust inzamelen en transporteren van (afval)water en huishoudelijk afval.

Wat gaan we daarvoor in 2023 doen?

We faciliteren de inzameling en verwerking van het hemelwater

Bij renovatieprojecten vervangen we gemengde riolen zoveel mogelijk voor gescheiden rioolsystemen. Daarmee zorgen we voor een lagere belasting van de rioolwaterzuivering. Bij een reguliere bui staat er net geen water op straat. We sturen op maximaal 4 gegronde aansprakelijkheidsstellingen als gevolg van regenval bij een reguliere bui.

We geven uitvoering aan het Afvalbeleid

De gemeenteraad stelde in 2021 het Afvalbeleid vast. De invoering van diftar (gedifferentieerde tarieven voor restafval) per 1 januari 2023 is een belangrijk onderdeel van dit beleid. We leggen in 2023 de focus op het handhaven van het huidige serviceniveau van de inzameling, op het bieden van een goede informatievoorziening, op het beperken van restafval en het (verder) stimuleren van het scheiden van restafval. We gaan ook aan de slag met handhaving op ongewenst (aanbied-)gedrag.

We meten de tevredenheid van inwoners over de inzameling en verwerking van afvalwater

Wij voeren in 2023 een tevredenheidsonderzoek uit over afvalwater. We zetten hier het burgerpanel 'Lansingerland peilt' voor in. We sturen waar nodig (en binnen de kaders) bij op de punten waar ontevredenheid over is.

We meten de tevredenheid van inwoners over de inzameling van huishoudelijk afval

Wij voeren in 2023 een tevredenheidsonderzoek uit naar de inzameling van huishoudelijk afval. We zetten hier het burgerpanel 'Lansingerland peilt' voor in. We sturen waar nodig (en binnen de kaders) bij op de punten waar ontevredenheid over is.

We realiseren een hoger scheidingspercentage dan in 2022

We zetten in 2023 een grote stap op weg naar de landelijke doelstelling van 75% gescheiden inzameling en behalen een resultaat van 70%. Dit bereiken we door de invoering van diftar en het ondernemen van diverse acties om het meer en beter scheiden van afval te stimuleren. Denk hierbij aan de inzet van afvalcoaches die inwoners informeren en helpen om het huishoudelijk afval beter te scheiden.

We starten de bouw van het nieuwe Afvalbrenghstation

We starten in 2023 met de bouw van het nieuwe afvalbrenghstation aan de Dorsvloerweg in Bergschenhoek

We zorgen voor de inzameling en transport van stedelijk afvalwater

Om de inzameling en transport van stedelijk water zo efficiënt mogelijk te laten verlopen inspecteren we onze rioolbuizen en reinigen we deze waar nodig. Storingen aan gemalen verhelpen we zo snel mogelijk. Hiermee voorkomen we lozingen van vuil water op het oppervlaktewater als gevolg van een gemaalstoring. We accepteren maximaal 1 calamiteit per jaar door (technische) gebreken aan de riolering en maximaal 3 calamiteiten door verstopping van de riolering.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroet 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	12.087	11.919	12.050	12.237	12.363	12.594
Baten	14.615	14.669	14.878	14.987	15.147	15.398
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	2.529	2.749	2.828	2.750	2.785	2.805
Onttrekkingen	0	0	-35	52	52	52
Toevoegingen	1.132	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	-1.132	0	-35	52	52	52
Geraamde resultaat	1.397	2.749	2.793	2.802	2.836	2.856

Beleidsveld Vastgoed

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Gemeentelijk vastgoed zetten we in om onze maatschappelijke doelstellingen te realiseren

Het bezit van vastgoed is geen doel op zich. We zetten ons gemeentelijk vastgoed zo efficiënt mogelijk in met als doel de gewenste maatschappelijke voorzieningen te huisvesten. We streven naar sociaal en financieel rendement binnen een duurzame vastgoedportefeuille.

Wat gaan we daarvoor in 2023 doen?

We optimaliseren het maatschappelijk en financieel rendement van de panden

We starten in 2023 met een nieuwe beheerovereenkomst voor het maatschappelijke vastgoed. Met de nieuwe beheerovereenkomst streven we, naast een minimaal hetzelfde financiële resultaat als begroot, ook naar een verhoging van maatschappelijke meerwaarde en de verhuurbaarheid. Dit bereiken wij door het plan van aanpak dat is opgenomen bij de beoordeling van de gunning van de nieuwe beheersovereenkomst. In dit plan van aanpak heeft de inschrijver zijn visie en expertise omschreven hoe wij deze punten de komende jaren gaan optimaliseren.

We verduurzamen het gemeentelijk vastgoed

We updaten in 2023 het beheerplan gebouwen inclusief een duurzaam MeerJarenOnderhoudsplan (MJOP). Het beheerplan sluit aan bij de routekaart. In deze routekaart zijn de verduurzamingsmaatregelen per pand omschreven om te voldoen aan de getelde doelstelling aan het gemeentelijk vastgoed in de Visie Lansingerland Duurzaam.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroot 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	4.842	4.341	3.743	3.943	3.941	3.940
Baten	3.137	2.914	2.699	2.580	2.580	2.528
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-1.705	-1.427	-1.044	-1.363	-1.361	-1.412
Onttrekkingen	1.054	499	310	496	504	504
Toevoegingen	675	417	400	400	400	400
Mutaties reserves	379	81	-90	96	104	104
Geraamde resultaat	-1.326	-1.346	-1.134	-1.266	-1.257	-1.308

Kengetallen Kwaliteit openbare ruimte

Kengetal	Realisatie 2021	Begr 2022	Begr 2023
Beheer openbare ruimte			
Percentage areaal regulier beheersgebied op minimaal onderhoudsniveau B	100%	n.v.t.	100%
Percentage areaal regulier beheersgebied op minimaal onderhoudsniveau C	n.v.t.	100%	n.v.t.
Percentage areaal centra en stationsgebieden minimaal onderhoudsniveau A	100%	n.v.t.	100%
Percentage areaal centra en stationsgebieden minimaal onderhoudsniveau B	n.v.t.	100%	n.v.t.
Uitvoeren tevredenheidsonderzoek openbare ruimte via burgerpanel	Uitgevoerd	Uitvoeren	Uitvoeren
Aantal aansprakelijkheidsstellingen die gegrond zijn verklaard	4	10	10
Afval- en afvalwater management			
Maximaal aantal storingen per jaar van langer dan 24 uur aan rioolgemalen	n.v.t.	1	1
Maximaal aantal calamiteiten per jaar door (technische) gebreken aan de riolering	1	1	1
Maximaal aantal calamiteiten door verstopping van de openbare riolering	1	3	3
Aantal minuten waarbij tijdens bijzonder intensieve buien water op straat mag staan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Maximaal aantal gegrond verklaarde aansprakelijkheidsstellingen als gevolg van regenval bij een zeer zware regenbui (ontwerp bui 9, waarbij max. 30 min water op straat)	n.v.t.	5	5
Maximaal aantal gegrond verklaarde aansprakelijkheidsstellingen als gevolg van regenval bij een reguliere regenbui	n.v.t.	4	4
Maximaal aantal aansprakelijkheidsstellingen n.a.v. grondwaterstand	0	1	1
Vaststellen nieuw afvalbeleid	Uitgevoerd	n.v.t.	n.v.t.
Verhogen scheidingspercentage	Gerealiseerd	61%	70%
Modernisering afvalbrengstation	In uitvoering	Uitvoeren	Uitgevoerd
Vastgoed			
Het plaatsen van zonnepanelen op Zwembad De Windas	In onderzoek	Uitvoeren	Uitgevoerd

Toelichting op kengetallen Kwaliteit openbare ruimte

Kwaliteit Openbare Ruimte

Voor de onderdelen Groen & Spelen, Onkruidbestrijding, Zwerfvuil, Bebording, Belijning & Straatmeubilair is het onderhoudsniveau in reguliere (woon-)gebieden vastgesteld op B en voor de centra en stationsgebieden op A. Via schouwen en inspecties monitoren we de kwaliteit om deze doelstellingen te behalen. In 2023 voeren we onder onze inwoners een Belevingsonderzoek uit naar het gebruik van en de ervaring met de openbare ruimte. Hierbij zetten we het digitaal inwonerspanel 'Lansingerland Peilt' in; wij streven naar een gemiddeld rapportcijfer van 6,7 voor de gehele gemeente. Voor 2023 stellen wij ons maximaal 10 gegrond verklaarde aansprakelijkheidsstellingen als doel.

Afvalwatermanagement

Afvalwatermanagement kent geen onderhoudsniveau waar op gestuurd wordt. Daar staat tegenover dat er in het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) 2021-2025 meetbare doelen en kritieke prestatie-indicatoren (KPI) zijn opgenomen. De kengetallen komen overeen met de gestelde doelen en KPI's uit het GRP. Het GRP is in november 2020 door de gemeenteraad vastgesteld.

Scheidingspercentage afval

Per januari 2023 voert Lansingerland diftar in. Op basis van de ervaringen van gemeenten die ons voorgingen met het invoeren van diftar is de verwachting dat wij in het eerste jaar een scheidingsresultaat van 70% behalen. Een grote stap op weg naar de landelijke doelstelling van 75%.

Modernisering Afvalbrengstation

In 2023 starten we de bouw van het nieuwe moderne Afvalbrengstation. Dit Afvalbrengstation voldoet aan de wens om afval scheiden voor de inwoners gemakkelijker te maken. Bij het ontwerp en de inrichting van het Afvalbrengstation staat circulariteit centraal.

Programma 6: Lansingerland ontwikkelt

Beoogd maatschappelijk effect

Ook in een groeiend Lansingerland blijft het goed wonen, werken, ondernemen en recreëren

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroet 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	20.082	16.591	16.640	14.847	12.989	13.137
Baten	5.721	5.647	5.835	4.217	3.442	3.679
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-14.361	-10.944	-10.805	-10.631	-9.547	-9.458
Onttrekkingen	8.849	4.201	2.316	1.592	232	3
Toevoegingen	2.028	425	0	0	0	0
Mutaties reserves	6.822	3.776	2.316	1.592	232	3
Geraamde resultaat	-7.539	-7.168	-8.489	-9.039	-9.315	-9.455

Toelichting op (grote) mutaties in het meerjarenbeeld

We zien in 2023 dat de lasten voor het programma in totaal € 49.000 hoger zijn (ten opzichte van 2022). Daarnaast zijn de baten in 2023 € 188.000 hoger (ten opzichte van 2022). Hiernaast onttrekken we in 2023 € 1.885.000 minder aan diverse reserves en wordt er € 425.000 minder aan diverse reserves toegevoegd. De bovenstaande wijzigingen worden verklaard door de hieronder beschreven ontwikkelingen.

Ruimtelijke ordening

Leges bouw- en sloopvergunningen (€ 110.000 lagere baten)

We verwachten in 2023 minder baten uit leges voor bouwvergunningen. Het aantal aanvragen blijft weliswaar redelijk op peil, maar het aantal grote aanvragen dat met hogere baten gepaard gaat, neemt af.

Anterieure overeenkomsten (€ 323.000 hogere opbrengsten en € 276.000 hogere lasten)

Voor de anterieure overeenkomsten (AOK's) moeten de baten en lasten apart worden verantwoord. Voor 2023 ramen we vooralsnog geen resultaat op de AOK's.

Omgevingswet (€ 806.000 lagere lasten)

We werkten in 2022 aan de voorbereiding van de invoering van de Omgevingswet. De Omgevingswet zal op 1 januari 2023 in werking treden. Er zullen in 2023 echter nog verdere implementatiewerkzaamheden plaatsvinden.

Stelpost areaaluitbreiding (€ 149.000 hogere lasten)

Er werd in 2022 areaal overgedragen naar programma 5. Daarom is de stelpost afgeboekt. Voor 2023 is er weer een stelpost voor areaaluitbreiding van € 149.000.

Opstellen Groen Blauwe Leefomgevingsvisie (€ 70.000 lagere lasten)

Er is in 2022 eenmalig € 70.000 geraamd voor het opstellen van een Groen Blauwe Leefomgevingsvisie. Er is daarvoor een onttrekking aan de reserve Onderzoekskosten geraamd.

Opstellen Milieubeleidsplan (€ 50.000 lagere lasten)

Er is in 2022 eenmalig € 50.000 geraamd voor het opstellen van een Milieubeleidsplan. Er is daarvoor een onttrekking aan de reserve Onderzoekskosten geraamd.

Opstellen Gebiedsvisie Bosland (€ 150.000 lagere lasten)

Er is in 2022 eenmalig € 150.000 geraamd voor het opstellen van een Gebiedsvisie voor Bosland. Er is daarvoor een onttrekking aan de Algemene Reserve geraamd.

Bijdrage DCMR (€ 127.000 hogere lasten)

De bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen zijn in 2023 geïndexeerd met 4,8%. Daarnaast zijn de kosten voor de A13/A16 hoger dan eerder geraamd. Dit samen resulteert in hogere lasten van € 127.000 in 2023.

Samenwerkingsverbanden (€ 100.000 lagere lasten)

In het kader van de taakstellingen is het budget voor samenwerkingsverbanden in 2023 met € 100.000 verlaagd.

Kaderrichtlijn Water (€ 50.000 hogere lasten)

Wij zullen in 2023 onderzoek doen naar het beleid op het gebied van een Kaderrichtlijn Water. Hiervoor is een incidenteel budget van € 50.000 vastgesteld.

De loonprognose, kapitaallasten en overige mutaties (€ 316.000 hogere lasten)

De kosten van de loonprognose zijn, in vergelijking met vorig jaar, verhoogd. Deze stijging wordt grotendeels verklaard door een aanpassing in de toerekening van de uren en het toekomstbestendig maken van de organisatie. Als laatste zijn er kleine overige mutaties binnen het beleidsveld die dit saldo verklaren.

Diverse beperkte bijstellingen overige budgetten (€ 1.000 hogere baten)

Het restant van circa € 1.000 hogere inkomsten ontstaat door diverse kleinere afwijkingen.

Mobiliteit en Infrastructuur**Mobiliteitsvisie (€ 40.000 lagere lasten)**

We werkten in 2022 aan het opstellen van de Mobiliteitsvisie. Dit betreffen eenmalige werkzaamheden. Een deel van de werkzaamheden voor het opstellen van de visie zullen doorlopen in 2023. Omdat het niet bestede budget uit 2022 niet kan worden overgeheveld, is er opnieuw een bedrag van € 60.000 geraamd.

Inzet kleinschalig pendelvervoer (€ 60.000 lagere lasten)

We begrootten in 2022 een onderzoek naar de inzet van kleinschalig pendelvervoer. Dit betrof een eenmalig onderzoek.

Tweede bewaakte fietsenstalling (€ 157.000 hogere lasten)

Er zal in 2023, naast de bewaakte fietsenstalling op Station Westpolder, een tweede bewaakte fietsenstalling bij komen op Station Rodenrijs. Dit leidt tot € 157.000 aan extra kosten in 2023.

Elektrisch laden op niet-eigen terrein (€ 182.000 hogere lasten)

Er wordt in 2023 een budget van € 182.000 beschikbaar gesteld voor onderzoek naar een pilot en het opstellen van beleid voor het opladen van elektrische auto's met eigen opgewekte stroom voor particulieren die niet op eigen terrein kunnen parkeren. Dit budget zal worden gedekt uit de algemene reserve.

De loonprognose, kapitaallasten en overige mutaties (€ 45.000 lagere lasten)

In vergelijking met vorig jaar zijn de kosten van de loonprognose verlaagd. Deze daling wordt grotendeels verklaard door een aanpassing in de toerekening van de uren en het toekomstbestendig maken van de organisatie. Ook heeft de verschuiving van de investeringen geleid tot een mutatie van de kapitaallasten. Als laatste zijn er kleine overige mutaties binnen het beleidsveld die dit saldo verklaren.

Diverse beperkte bijstellingen overige budgetten (€ 1.000 lagere baten)

Het restant van circa € 1.000 lagere inkomsten ontstaat door diverse kleinere afwijkingen.

Economische ontwikkeling**Opstellen ontwikkelperspectief voor Bleizo-West (€ 425.000 lagere baten en lasten)**

Wij ontvingen in 2020 van de GR Bleizo een bedrag van € 800.000 voor de visievorming Bleizo-West. De visievorming is in twee delen geknipt: een ontwikkelperspectief en een ontwikkelstrategie. De gemeenteraden van Lansingerland en Zoetermeer hebben in oktober 2021 het ontwikkelperspectief vastgesteld. Het opstellen van de ontwikkelstrategie moet nog worden gestart. De werkzaamheden hieraan liggen stil in afwachting van besluitvorming van de provincie Zuid-Holland. De verwachting is dat de kosten van het opstellen van de ontwikkelstrategie voor een groot deel uit het resterende bedrag worden gedekt. Of er hiervoor nog een bedrag moet worden overgeheveld naar 2023 zal worden bekeken bij de Slotwijziging.

Maatregelen Corona Herstelplan (€ 240.000 lagere lasten)

Het Corona Herstelplan is in 2021 vastgesteld. Door middel van diverse maatregelen worden de lokale ondernemers ondersteund. Hiervoor is in 2022 een bedrag van € 240.000 geraamd.

Opstellen economische visies (€ 57.000 hogere lasten)

We gaan in 2023 aan de slag met het opstellen van diverse economische visies, o.a. op het gebied van Vitale Kernen en Bedrijventerreinen. Dit leidt tot € 57.000 hogere lasten.

A12-Corridor (€ 45.000 lagere lasten)

Er is besloten om het budget voor de A12-corridor in 2023 structureel met € 45.000 te verlagen en daarmee de inzet voor de A12 corridor te beperken.

Holland Rail Terminal (€ 35.000 lagere lasten)

Er is besloten om in 2023 het budget voor de Holland Rail Terminal met € 35.000 structureel te verlagen en daarmee de inzet op de Holland Rail Terminal te stoppen.

De loonprognose, kapitaallasten en overige mutaties (€ 182.000 hogere lasten)

De kosten van de loonprognose zijn, in vergelijking met vorig jaar, verhoogd. Deze stijging wordt grotendeels verklaard door een aanpassing in de toerekening van de uren en het toekomstbestendig maken van de organisatie. Ook heeft de verschuiving van de investeringen geleid tot een mutatie van de kapitaallasten. Als laatste zijn er kleine overige mutaties binnen het beleidsveld die dit saldo verklaren.

Duurzaamheid**Aanpak energiearmoede (€ 395.000 hogere baten en lasten)**

Wij ontvingen in 2021 en 2022 een rijksbijdrage van in totaal € 595.000 in het kader van de aanpak energiearmoede. Met deze gelden worden bewoners ondersteund in het nemen van energiebesparende maatregelen om de kosten als gevolg van de stijgende energieprijzen te beperken. Voor 2022 raamden we een besteding van € 100.000 van het budget. Het restant van € 495.000 zal in 2023 worden besteed.

Funderingsherstel Rottekade (€ 100.000 lagere lasten)

Er is in 2021 en 2022 een pilot opgezet via het Fonds Duurzaam Funderingsherstel voor de Rottekade. De kosten voor het loket raamden we voor 2022 op € 100.000. Deze kosten worden onttrokken uit de algemene reserve.

Investeringsfonds voor duurzaamheid (€ 309.000 hogere lasten)

Om de energietransitie te versnellen, wordt er voor 2023 een budget beschikbaar gesteld voor een mogelijk investeringsfonds voor duurzaamheid van € 309.000. Dit betreft (onderzoek naar) het opstellen van kaders, regelingen en werkprocessen en de mogelijke procesmatige begeleiding van het investeringsfonds. Dit budget zal worden gedekt uit de Enecoreserve. Als er meer zicht is op het benodigde fondsbedrag, zal dit in de Zomerrapportage worden verwerkt.

De loonprognose, kapitaallasten en overige mutaties (€ 16.000 hogere lasten)

De kosten van de loonprognose zijn, in vergelijking met vorig jaar, verhoogd. Deze stijging wordt grotendeels verklaard door een aanpassing in de toerekening van de uren en het toekomstbestendig maken van de organisatie. Ook heeft de verschuiving van de investeringen geleid tot een mutatie van de kapitaallasten. Als laatste zijn er kleine overige mutaties binnen het beleidsveld die dit saldo verklaren.

Diverse beperkte bijstellingen overige budgetten (€ 5.000 hogere baten)

Het restant van circa € 5.000 hogere inkomsten ontstaat door diverse kleinere afwijkingen.

Reservemutaties**Onttrekking reserve Actieplan Omgevingswet (€ 921.000 lagere onttrekking)**

We onttrokken in 2022 € 1,3 mln aan de reserve Actieplan Omgevingswet. De implementatie van de Omgevingswet gaat verder in 2023. Er zal daarvoor in 2023 een bedrag van € 350.000 aan de reserve worden onttrokken.

Onttrekking onderzoeken regionale initiatieven uit reserve Onderzoekskosten (€ 100.000 lagere onttrekking)

We raamden in 2022 een eenmalig onttrekking van € 100.000 aan de reserve Onderzoekskosten voor diverse regionale initiatieven.

Onttrekking Milieubeleidsplan uit reserve Onderzoekskosten (€ 50.000 lagere onttrekking)

Voor het opstellen van het Milieubeleidsplan raamden we in 2022 een onttrekking van € 50.000 aan de reserve Onderzoekskosten. Dit is een eenmalige onttrekking.

Onttrekking Groen Blauwe Leefomgevingsvisie uit reserve Onderzoekskosten (€ 70.000 lagere onttrekking)

We onttrokken in 2022 eenmalig € 70.000 aan de reserve Onderzoekskosten voor het opstellen van een Groen Blauwe Leefomgevingsvisie.

Onttrekking Gebiedsvisie Bosland uit Algemene Reserve (€ 150.000 lagere onttrekking)

We onttrokken in 2022 eenmalig € 150.000 aan de Algemene Reserve voor het opstellen van een Gebiedsvisie voor Bosland.

Onttrekking Middengebied uit reserve Onderzoekskosten (€ 120.000 lagere onttrekking)

We raamden in 2022 een onttrekking van € 120.000 aan de reserve Onderzoekskosten voor onderzoek voor het Middengebied.

Onttrekking Kaderrichtlijn Water uit Algemene Reserve (€ 50.000 hogere onttrekking)

Voor het budget voor de Kaderrichtlijn Water zal er in 2023 een onttrekking uit de Algemene Reserve gedaan worden van € 50.000.

Onttrekking Mobiliteitsvisie uit reserve Onderzoekskosten (€ 50.000 lagere onttrekking)

We raamden in 2022 een onttrekking van € 50.000 aan de reserve Onderzoekskosten voor de Mobiliteitsvisie. Dit was een eenmalige onttrekking. Een deel van de werkzaamheden voor het opstellen van de visie zullen doorlopen in 2023.

Onttrekking Mobiliteitsvisie uit de Algemene Reserve (€ 10.000 hogere onttrekking)

We raamden in 2022 een onttrekking van € 50.000 aan de Algemene Reserve voor de Mobiliteitsvisie. Dit was een eenmalige onttrekking. Een deel van de werkzaamheden voor het opstellen van de visie zullen doorlopen in 2023. Omdat het niet bestede budget uit 2022 niet kan worden overgeheveld, is er opnieuw een bedrag van € 60.000 geraamd.

Onttrekking onderzoeken inzet kleinschalig pendelvervoer uit de Algemene Reserve: (€ 60.000 lagere onttrekking)

We raamden in 2022 een onttrekking van € 60.000 aan de Algemene Reserve voor onderzoeken voor de inzet kleinschalig pendelvervoer. Dit was een eenmalige onttrekking.

Onttrekking Elektrisch laden op niet-eigen terrein (€ 182.000 hogere onttrekking)

Voor het budget voor elektrisch laden op niet-eigen terrein zal er in 2023 een onttrekking uit de Algemene Reserve gedaan worden van € 182.000.

Onttrekking Greenport uit reserve Ombuiging (€ 75.000 lagere onttrekking)

Er stond in 2022 een onttrekking begroot uit de reserve Ombuiging voor onderzoek Greenport. Deze onttrekking staat in 2023 niet meer begroot.

Onttrekking Corona herstelplan uit reserve Crisismaatregelen (€ 240.000 lagere onttrekking)

Voor de maatregelen in het Corona Herstelplan onttrokken we in 2022 € 240.000 aan de reserve Crisismaatregelen.

Onttrekking uit en toevoeging aan algemene reserve voor Ontwikkelperspectief Bleizo-West (€ 425.000 lagere onttrekking én lagere toevoeging)

In verband met een overheveling uit 2021 raamden we in 2022 een onttrekking uit en een toevoeging aan de Algemene Reserve van beide € 425.000 (budgettair neutraal) voor het Ontwikkelperspectief Bleizo-West.

Onttrekking diverse economische onderzoeken uit de algemene reserve (€ 45.000 lagere onttrekking)

We onttrokken in 2022 incidenteel € 45.000 uit de Algemene Reserve voor economische onderzoeken.

Onttrekking loket fonds duurzaam funderingsherstel uit de algemene reserve (€ 100.000 lagere onttrekking)

We onttrokken in 2022 incidenteel € 100.000 uit de Algemene Reserve voor het loket voor de pilot voor het funderingsherstel aan de Rottekade.

Onttrekking Investeringsfonds voor duurzaamheid (€ 309.000 hogere onttrekking)

Voor het budget voor het investeringsfonds voor duurzaamheid zal er in 2023 een onttrekking uit de Enecoreserve gedaan worden van € 309.000.

Het restant van lagere onttrekkingen aan reserves van € 30.000 bestaat uit diverse kleinere afwijkingen.

Beleidsveld Ruimtelijke ordening

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Ruimtelijke ontwikkelingen die bijdragen aan goed wonen, ondernemen, werken en recreëren

Het faciliteren en scheppen van randvoorwaarden voor ontwikkeling op het gebied van wonen, werken, recreëren en infrastructuur.

Een gestructureerde invoering van de Omgevingswet

De Omgevingswet is één integrale wet op het gebied van de fysieke leefomgeving die alle bestaande wetten op dat gebied (ruimte, wonen, milieu, natuur, water en infrastructuur) vervangt. Met als doel: eenduidige regelgeving en makkelijk vindbare informatie over de fysieke leefomgeving. Zodat de gemeente als hoeder van de fysieke leefomgeving de balans kan bewaken tussen een veilige en gezonde fysieke leefomgeving, behoud en versterken van de omgevingskwaliteit en het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen ten gunste van maatschappelijke ontwikkelingen.

Wat gaan we daarvoor in 2023 doen?

We voeren wet- en regelgeving op het gebied van omgevingsrecht vlot, zorgvuldig en adequaat uit

We optimaliseren in 2023 onze werkprocessen verder na de implementatiefase van de Omgevingswet (OW) en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb).

Naast procedurele wijzigingen heeft de invoering van de OW en de Wkb ook financiële effecten, die deels afhankelijk zijn van de keuzes die de gemeenteraad maakt in de transitiefase tussen 2023-2029. In de legesbegroting 2023 houden we rekening met de onzekerheden en variabelen door ze stuk voor stuk mee te wegen. De raad zal de komende jaren nog diverse keuzes maken, waarbij we steeds de financiële effecten van die keuzes bij de besluitvorming in beeld brengen.

De bouwlocaties nemen af en samen met de invoering van de Wkb zal dit zorgen voor een verschuiving in de werkzaamheden: minder vergunningverlening, meer toezicht en handhaving. Met de komst van de OW ontstaat weer de mogelijkheid om voor milieubelastende activiteiten (omgevingsvergunningen milieu) leges te heffen.

De bodemtaken waar op dit moment de Provincie nog bevoegd gezag voor is, zullen gelijktijdig met de komst van de OW worden overgedragen aan de gemeenten, wat een aanzienlijke hoeveelheid meerwerk met zich meebrengt. We verwerken dit in de begroting. Het Rijk heeft nog geen inzicht gegeven of gemeenten hiervoor worden gecompenseerd. We zetten hier op in, maar gaan er vooralsnog vanuit dat we niet worden gecompenseerd.

We werken aan een sterke woonomgeving midden in de metropool

Uitvoering Woonvisie 2021-2025

Met het in 2022 vastgestelde uitvoeringsprogramma van de Woonvisie 2021-2025 werken wij aan een plek voor iedereen. Het uitvoeringsprogramma brengt de diverse uitvoeringsmaatregelen van de Woonvisie overzichtelijk bij elkaar. Hierdoor is het duidelijk hoe we de ambities van de woonvisie willen bereiken. Er is daarbij nadrukkelijk aandacht voor diverse doelgroepen, waaronder lage- en middeninkomens, starters en ouderen en kwetsbaren, waar wonen en zorg een met elkaar verbonden vraagstuk is. De grote woningbouwprojecten zoals Wilderszijde, Bleiswijk, Wolfend en Bleizo-West kunnen hiervoor het verschil maken. Per woningbouwproject wordt o.a. 50% geprogrammeerd als betaalbaar (sociaal en middenhuur/koop). Daarnaast programmeren we per woningbouwproject 40% als gelijkvloerse woning en ca. 5% voor bijzondere doelgroepen. Het voortzetten van het voor onze gemeente onderscheidende rustige, aantrekkelijke woonmilieu benutten we als factor voor een krachtige samenleving. Bovenstaande vertalen we op projectniveau en landt als programma in de Nota van uitgangspunten, Masterplannen en/of bestemmings-/omgevingsplannen.

Het uitvoeringprogramma én de Woonvisie omschrijven verder een aantal instrumenten ten behoeve van het bouwen en betaalbaar houden van wonen. Daarvoor is de Starterslening in 2022 weer voor minimaal twee jaar beschikbaar gesteld. Bij andere instrumenten, zoals bijvoorbeeld de opkoopbescherming, onderzoeken we, veelal in samenwerking met grondzaken, de mogelijkheden ervan.

Afstemming in de regio

Afstemming in de regio vraagt de komende jaren veel aandacht. Om de positie in de regio ten volste te benutten, is regionale afstemming van onze woonopgave noodzakelijk. Denk hierbij aan het aantal (sociale) woningen en het vraagstuk rondom de ontwikkeling van Bleizo-West. Het Regioakkoord, waarin we afspraken maken over onder andere het aantal (sociaal) te bouwen woningen, is in 2022 geactualiseerd. Het Regioakkoord is gekoppeld aan de Woonagenda van BZK. Afstemming hierover tussen gemeenten, regio, provincie en Rijk zal in 2023 een belangrijke opgave blijven.

Woningbouwontwikkelingen

De komende jaren streven wij naar gemiddeld ca. 500 per jaar op te leveren woningen. De verwachting in 2023 is om ca. 73 sociale woningen en 45 overige betaalbare woningen op te leveren. We gaan in 2023 intensief verder met de ontwikkeling van ca. 2.700 woningen in Wilderszijde. Daarnaast brengen we in 2023 ook de ontwikkeling rondom het station Westpolder verder. Voor de woningbouwontwikkelingen in Bleiswijk wordt in 2023 het Masterplan geoptimaliseerd en werken we richting het bestemmingsplan/omgevingsplan. Ook de locaties Wolfend en Driehoek Noordpolder zijn projecten die we in 2023 verder kunnen brengen richting (mogelijke) ontwikkeling.

Specifieke doelgroepen

Het college heeft in 2021 besloten Flexwonen als woonproduct toe te voegen aan het geheel, bedoeld voor mensen met een urgent woonprobleem, zoals starters, mantelzorgers, statushouders, mensen die gescheiden zijn, expats en studenten. Er wordt in 2022 realisatie beoogd. Deze realisatie wordt in samenhang met de opvang van Oekraïners opgepakt. Ten behoeve van de Horti Science en de logistieke sector hechten we sterk aan het stimuleren en faciliteren van kwalitatieve huisvesting voor arbeidsmigranten binnen onze gemeente. We onderhouden daarvoor actief contacten met marktpartijen en streven naar een omgevingsbeleid van de Provincie Zuid-Holland die de kansen van realisatie bevordert. Verder starten we ook met de uitbreiding van woonwagencentrum Meerweg en continueren we de herontwikkeling van Bosland.

We werken samen met onze partners aan de uitvoering van het milieubeleidsplan

We stellen milieubeleid op voor de milieuthema's geluid, luchtkwaliteit, bodem, externe veiligheid, geur, trillingen en licht. Hiervoor stelden we een Nota van Uitgangspunten op, die in 2023 zal worden vastgesteld en die we vervolgens uitwerken tot een Milieubeleidsplan. Dit zal als bouwsteen dienen voor de Omgevingsvisie 2.0. Dit doen we samen met onze ketenpartners en met bewoners via onder andere een burgerpeiling. De op te stellen geluidskaarten dienen als basis voor het geluidsbeleid conform de Omgevingswet.

We werken samen met onze partners aan een Groen Blauwe Leefomgevingsvisie

We stellen een Groen Blauwe Leefomgevingsvisie op. We stelden in 2022 een Nota van Uitgangspunten op, die in 2023 door de raad zal worden vastgesteld. We werken in 2023 deze uitgangspunten, via verschillende sessies met interne stakeholders en externe gebiedspartners, verder uit tot een breed gedragen Groen Blauwe Leefomgevingsvisie. Deze visie dient als bouwsteen voor de Omgevingsvisie 2.0.

Wij zorgen dat wij zo goed mogelijk klaar staan voor de implementatie van de Omgevingswet

Naar verwachting werken wij vanaf 1 januari 2023 onder de Omgevingswet. We hebben ons hierop voorbereid aan de hand van de '27 minimale acties Omgevingswet voor gemeenten' van de VNG (hierna: acties). Deze acties moeten wij als gemeente minimaal ondernemen om de Omgevingswet te implementeren. Wij hebben de acties ondergebracht in vijf deelprojecten, ook wel sporen genoemd. Naast het overkoepelende spoor 0 (over ambities, strategie, aanpak, financiën en communicatie) gaat het om vijf sporen: 1. Omgevingsvisie, 2. Omgevingsplan, 3. Vergunningverlening, toezicht en handhaving, 4. Digitaal Stelsel Omgevingswet en 5. Veranderopgave. Deze acties lopen in 2023 en verder door. Zo bouwen we bijvoorbeeld per bouwsteen het Omgevingsplan op, met als doel om in 2029 een alomvattend Omgevingsplan te hebben conform de Omgevingswet.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroet 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	16.171	10.323	10.065	8.928	8.282	8.668
Baten	4.814	4.829	5.043	3.926	3.146	3.382
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-11.357	-5.494	-5.021	-5.002	-5.136	-5.286
Onttrekkingen	6.448	1.925	540	138	3	3
Toevoegingen	1.597	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	4.852	1.925	540	138	3	3
Geraamde resultaat	-6.505	-3.569	-4.481	-4.864	-5.133	-5.283

Beleidsveld Infrastructuur en mobiliteit

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Onze inwoners en ondernemers verplaatsen zich op een duurzame en veilige wijze.

We gaan voor nul verkeersslachtoffers door vermijdbare oorzaken. Daarbij is specifiek aandacht voor de zwakkere verkeersdeelnemer (tweewielers en voetgangers).

We groeien mee met de toenemende behoefte aan mobiliteit. Hierbij streven we naar een betere bereikbaarheid van onze kernen, meer hoogwaardige fietsverbindingen en beter openbaar vervoer tussen de kernen.

We maken onze mobiliteit duurzamer en gezonder. Fietsers voelen zich comfortabel en veilig op onze wegen en uitnodigende fietspaden. OV-gebruikers reizen gemakkelijk met betrouwbare en snelle OV-lijnen van en naar goede knooppunten. Daarbij streven we moderne vervoersoplossingen na, waarbij ketenmobiliteit en deelmobiliteit een steeds belangrijkere rol spelen.

Wat gaan we daarvoor in 2023 doen?

We werken aan een duurzame en veilige bereikbaarheid

We werken de Metropolitane fietsroutes 'Zoetermeer / Rotterdam centrum' en 'Delft / Rotterdam Alexander' verder uit om in 2024 te kunnen starten met de realisatie van de routes. Dit verbetert de lokale en regionale fietsbereikbaarheid, draagt bij aan onze duurzaamheidsdoelstellingen en faciliteert de toekomstige inwonersgroei van de gemeente en regio.

We werken de in 2022 vastgestelde Mobiliteitsvisie 2040 uit tot mobiliteitsplannen en uitvoeringsprogramma's, waaronder nieuw parkeerbeleid, nieuw wegcategoriseringsplan, verkeersveiligheidsplan en een beleidsaanpak deelmobiliteit. Aan deze plannen zijn concrete resultaten en acties gekoppeld.

Bij gebiedsontwikkelingen is in eerste instantie specifiek aandacht voor de actieve en duurzame vormen van mobiliteit en niet alleen de autobereikbaarheid. Desondanks blijft een goede autobereikbaarheid ook van cruciaal belang.

Samen met de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) zetten we in op herstel van het openbaar vervoer om het aantal reizigers naar het niveau voorafgaand aan de coronacrisis te krijgen, om vervolgens weer verder te groeien.

We continueren de gezamenlijke regionale verkenning van de Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)-corridor Zoetermeer Rotterdam (ZoRo).

Samen met de provincie Zuid Holland werken we de integrale mobiliteitsaanpak N209 verder uit om daarmee de (regionale) bereikbaarheid en verkeersveiligheid op en rondom de N209 te verbeteren en toekomstbestendig te maken gezien de woningbouwopgave en (distributie)bedrijventerreinontwikkelingen.

Ten behoeve van de verduurzaming van de automobilititeit breiden we het regulier laadnetwerk met elektrische oplaadpalen verder uit.

We starten met de exploitatie van een tweede bemande bewaakte fietsenstalling.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroet 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	850	1.598	1.792	1.653	1.637	1.625
Baten	16	15	14	14	14	14
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-834	-1.584	-1.778	-1.639	-1.623	-1.611
Onttrekkingen	10	160	242	0	0	0
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	10	160	242	0	0	0
Geraamde resultaat	-824	-1.424	-1.536	-1.639	-1.623	-1.611

Beleidsveld Economische ontwikkeling

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Een economische succesvolle gemeente met Horti Science als speerpunt

Lansingerland is Home of Horti Science. Met dit profiel zetten we Lansingerland internationaal op de kaart als hotspot voor innovatie en toepassingsgericht onderzoek. We continueren het uitvoeringsprogramma en focussen op de doorontwikkeling van de bouwsteen 'innovatief ecosysteem'. Dit doen we in samenhang met de vijf andere bouwstenen: 1) het zichtbaar maken van Horti Science door onze positioneringsstrategie Lansingerland Home of Horti Science, 2) inzetten op een verduurzaming van de glastuinbouw, 3) creëren van goede randvoorwaarden voor de fysieke ontwikkeling van het Horti Science District, 4) inzetten op een vitale arbeidsmarkt, waar vraag en aanbod op duurzame wijze is gekoppeld en 5) inzetten op een vitale samenleving door te focussen op het belang van gezonde en veilige producten.

We zetten in op de centrumgebieden, de bedrijventerreinen en het brede mkb. De kernen blijven aantrekkelijke gebieden waarin inwoners en bezoekers graag komen om te winkelen, te ontmoeten en te verblijven. De schaarste aan ruimte treft ook bedrijven en bedrijventerreinen. Voor ondernemers die willen groeien en/of verduurzamen is het niet makkelijk om geschikte bedrijfsruimte te vinden. Onze inzet gaat zich hier meer op focussen. Het mkb willen we informeren over kansen, zodat zij meekunnen in de transitie naar de nieuwe economie. Deze is duurzaam, digitaal en circulair. Met de budgetten opgenomen in de begroting kunnen we, met behulp van eenmalige financiële impulsen, visies en uitvoeringsprogramma's voor zowel bedrijventerreinen als kernen opstellen. Ook kunnen we ondernemers met eenvoudige vragen op weg blijven helpen. Voor de uitvoering van de maatregelen die in de programma's komen te staan, hulp bij complexe ondernemersvraagstukken en de ontwikkeling van grotere projecten, zijn de beschikbare structurele middelen niet toereikend.

Wat gaan we daarvoor in 2023 doen?

Samen met onze partners versterken we onze positie als Home of Horti Science

De zichtbaarheid van het merk 'Lansingerland Home of Horti Science' gaan we vergroten door het organiseren van een vernieuwde 'Kom in de Kas' toegespitst op kennis en innovatie. Maar ook in de ontvangsthal van het gemeentehuis, het 'huis van de samenleving' zal 'Lansingerland Home of Horti Science' een prominente plek krijgen.

De ontwikkeling van het Horti Science Park gaat gestaag door. Het streven is om in 2023 de samenwerking met de partners te bekranken in een overeenkomst. We gaan door met de innovatieprogramma's en gaan van start met een pilot waarin het park als 'innovatiezone' wordt aangewezen. Het MBO, HBO en WO experimenteren met hybride lesvormen en dat blijven we faciliteren. We continueren het Energieakkoord Greenport West-Holland waarmee de energietransitie wordt versneld.

Nieuwe werklocaties in gebiedsontwikkelingen

Er zijn geen gronden meer uit te geven op bestaande bedrijventerreinen. Alleen in gebiedsontwikkelingen is het mogelijk om nog ruimte te reserveren voor bedrijven. Het gaat dan om o.a. Bleizo-West, Bosland en Klappolder. Omdat de grond schaars is en tegelijkertijd de behoefte groot is, gaan we in 2023 een afwegingskader opstellen waaraan aanvragen van bedrijven kunnen worden getoetst. Zo kunnen we sturing geven aan de gewenste koers voor de ontwikkeling van de economie in Lansingerland en in de regio.

We benutten en organiseren bestaande bedrijventerreinen beter

De beschikbare ruimte in oppervlakte, bouwhoogte en milieubelasting op een perceel worden niet altijd optimaal benut. We gaan inventariseren waar de grootste knelpunten zitten en vanuit welke rol en met welk instrumentarium de gemeente de knelpunten kan verlichten. Dit alles komt te staan in een beleidsdocument 'Bedrijventerreinen'. Het streven is om eind 2023 de eerste contouren gereed te hebben. Ondernemers die uitbreidings- en (ver)bouwplannen hebben of een bestemmingsplanwijziging aanvragen bij het omgevingsloket, vragen we om de beschikbare ruimte zo optimaal mogelijk te benutten. Daar waar mogelijk denken we mee in de oplossingen.

Hoe meer ondernemers op bedrijventerreinen zijn georganiseerd, hoe beter. Dit kan in de vorm van een ondernemersvereniging, een Bedrijfsinvesteringszone (BIZ) of het hebben van parkmanagement. Een hoge organisatiegraad onder ondernemers verhoogt de betrokkenheid bij het schoon, heel en veilig houden van het bedrijventerrein en de bestrijding van ondermijning. Het accountmanagement gaat inzetten op het verstevigen van contacten met de ondernemers, ondersteunt de ondernemerscollectieven en is voor hen het eerste aanspreekpunt namens de gemeente. Ondernemers op bedrijventerrein Weg&Land treffen voorbereidingen voor de oprichting van een BIZ. Dit zal de 3e BIZ in de gemeente worden. De gemeente dient hiervoor ook verschillende werkzaamheden te verrichten.

We houden de centra vitaal

Het online winkelen heeft in tijden van corona een vlucht genomen. Deze trend blijft zich doorzetten en kan een bedreiging zijn voor de kernen. Tegelijkertijd is de toename van het inwoneraantal een kans. In 2023 stellen we de visie vitale kernen op, die voor de lange termijn richtinggevend is voor de inspanningen van de gehele gemeente. Vraagstukken hierbij zijn: afbakenen van de detailhandel en horecagebieden, het laag houden van het leegstandspercentage van de winkelpanden, zorgen voor een goede mix aan detailhandel, horeca en overige consumentendienstverleners, het verlengen van de verblijfsduur van bezoekers en afspraken over het beeldkwaliteitsniveau in de kernen. Het centrummanagement blijft zich richten op het verhogen van de organisatiegraad van de winkeliersverenigingen en informeert over actuele thema's en trends zoals digitalisering en verduurzaming.

Verduurzamen, digitaliseren, circulair grondstoffengebruik

Verduurzaming, digitalisering en circulaire economie zijn de drie grote transitievoor de aankomende decennia. De toekomst van ondernemers is mede afhankelijk van de mate waarin het hen lukt om hun bedrijfsactiviteiten hierop aan te passen. Koplopers zijn intrinsiek gemotiveerd om nieuwe technologieën te omarmen en uit te proberen. Koplopers zijn vaak ook degenen die zelf nieuwe technologieën ontwikkelen waarmee andere bedrijven de transitie kunnen maken. Het 'peloton' is de groep ondernemers die de koplopers volgen. Zij staan open voor vernieuwen, maar wachten met implementatie van vernieuwing totdat ze meer zekerheid hebben over de werking van nieuwe technologieën. De gemeente ziet het als haar rol om deze groep ondernemers van de juiste kennis en kunde te voorzien. Te informeren over bijvoorbeeld subsidiemogelijkheden, het vinden van samenwerkingspartners en te inspireren met goede voorbeelden.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroet 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	2.051	3.076	2.570	2.610	1.421	1.421
Baten	615	696	271	258	258	258
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-1.437	-2.380	-2.299	-2.352	-1.163	-1.163
Onttrekkingen	2.391	1.996	1.205	1.205	0	0
Toevoegingen	431	425	0	0	0	0
Mutaties reserves	1.960	1.571	1.205	1.205	0	0
Geraamde resultaat	523	-809	-1.094	-1.147	-1.163	-1.163

Beleidsveld Duurzaamheid

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Een duurzamer Lansingerland

We zetten in op de hoofdthema's energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie om Lansingerland ook in de toekomst duurzaam, toekomstbestendig en leefbaar te houden. We doen dit door een effectieve inzet op de onderwerpen met de grootste impact, maken het meer en meer onderdeel van beleid en doen het samen met de samenleving. Op deze manier willen wij zelf steeds duurzamer handelen en stimuleren we inwoners, bedrijven en andere partners om dit ook te doen: slim omgaan met energie, slim omgaan met materialen en je klaar maken voor het veranderende klimaat. Het einddoel is een klimaatneutrale, circulaire en klimaatbestendige samenleving in 2050.

Wat gaan we daarvoor in 2023 doen?

Concentreren: focus op de grootste impact

We brengen focus aan door in te zetten op de thema's die de meeste duurzaamheidsimpact opleveren en waar we als lokale overheid een belangrijke rol in spelen. Op het thema energietransitie focussen we op de glastuinbouwsector (~70% van de CO₂-emissies in Lansingerland) en het ondersteunen van inwoners in de bestaande wijken.

Concreet werken we voor de glastuinbouw bijvoorbeeld aan warmte-infrastructuur, het governance model dat daarbij hoort, geothermiebronnen en de lobby voor de juiste randvoorwaarden. We werken hierbij nauw samen met de sector, warmtebedrijven en andere overheden.

Voor onze inwoners zetten wij in op stimulering en voorlichting om hen te helpen hun huis te verduurzamen. Bleiswijk-Zuid is het eerste startgebied waar de voornaamste focus van acties op is gericht. We ontwikkelen in 2023 verdere gereedschappen om inwoners hierbij te ondersteunen, afgestemd op de behoefte.

Implementatie van het afvalbeleid en maatschappelijk verantwoord inkopen zijn de belangrijkste onderwerpen op het gebied van een circulaire economie. Bij programma 5 wordt deze inzet nader toegelicht.

Op het gebied van klimaatadaptatie hebben wij in 2022 de uitvoeringsagenda vastgesteld, die ook projecten voor 2023 beschrijft. We zetten daarbij voornamelijk in op het verder uitwerken van de ambities per gebiedstype en het ontwikkelen van een intern handboek met klimaatadaptatieve maatregelen. Ook zorgen we voor meer bewustwording over het onderwerp bij inwoners door middel van communicatie. Naast deze prioriteiten bevat de uitvoeringsagenda diverse andere projecten, zoals de uitvoering Regionale Energie Strategie en het tegengaan van energie-armoede.

Normaliseren: Duurzaamheid als vast onderdeel van de norm

We borgen duurzaamheid zo goed mogelijk als standaard binnen onze gemeente. Zo hanteren wij duurzaamheidsnormen op het gebied van gebiedsontwikkelingen en projecten. Waar nodig actualiseren we interne normen en beleid om aan te blijven sluiten op onze duurzaamheidsdoelstellingen. Doordat we duurzaamheid structureel als norm meenemen in onze werkzaamheden maken we uiteindelijk een grote impact. Voor 2023 staan onder andere de Regionale Energie Strategie 2.0 en de actualisatie van de Leidraad Duurzame Inrichting Openbare Ruimte (DIOR) gepland.

Toevertrouwen: benutten van de kracht van de samenleving

We ondersteunen en faciliteren inwoners met initiatieven om de gemeente verder te verduurzamen. Zo blijven we bijvoorbeeld de energietoepaak steunen, zodat zij middels voorlichting, een energieloket en energiecoaches mede-inwoners onafhankelijk kunnen blijven helpen met de verduurzaming van hun woning. Inwoners met een kleinere beurs helpen we met energiebesparende maatregelen, om zo een blijvend lagere energierekening te realiseren. We stimuleren inwoners duurzame keuzes te maken door onze inzet op communicatie, onder andere via een nieuwsbrief en social media.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroet 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	1.009	1.593	2.213	1.656	1.649	1.422
Baten	276	107	507	18	24	24
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-733	-1.486	-1.706	-1.638	-1.625	-1.398
Onttrekkingen	0	120	329	249	229	0
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	0	120	329	249	229	0
Geraamde resultaat	-733	-1.366	-1.377	-1.389	-1.396	-1.398

Kengetallen Lansingerland ontwikkelt

Kengetal	Realisatie 2021	Begr 2022	Begr 2023
Ruimtelijke ordening			
Aantal sociale woningen	43	23	73
Aantal overige betaalbare woningen	27	47	45
Aantal gehuisveste statushouders (taakstelling)	71 85 (plus 18 achterstand 2021)		PM (vaststelling 1e helft 2023)
Aantal nieuwbouwwoningen	264	417	p.m.
% aanvragen voor omgevingsvergunning binnen wettelijke termijn afgehandeld	99%	99%	99%
Aantal aanvragen	638	700	650
Aantal handhavingszaken	76	75	200
Aantal handhavingszaken uitmondend in last onder dwangsom, resp. last onder bestuursdwang	9 resp. 0	10 resp. 1	10 resp. 1
Infrastructuur en mobiliteit			
Fietsgebruik Bergweg Zuid per werkdag-etmaal telpunt	2.150	1.500	2.350
Fietsgebruik Metropoliiaan fietspad nabij station Lansingerland Zoetermeer per werkdag-etmaal telpunt	800	n.v.t.	1.250
Klanten-rapportcijfer busvervoer Rotterdam e.o. (RET)	8	7,9	8
Klanten-rapportcijfer railvervoer Rotterdam e.o. (RET)	n.v.t.	n.v.t.	8
Klanten-rapportcijfer Randstadrailvervoer HTM	n.v.t.	n.v.t.	8
Verkeersslachtoffers met dodelijke afloop	0	0	0
Verkeersslachtoffers met ziekenhuisgewonden	72	n.v.t.	lager dan 2022
Aantal Ov-reizigers RET	*	12.000	13.000
Aantal Ov-reizigers HTM	1.000	n.v.t.	1.500
Aantal Ov-reizigers NS	1.249	n.v.t.	1.500
Aantal scholen dat mee doet met verkeersveiligheidscampagnes	2	3	4
Aantal deelauto's	3	n.v.t.	6
Aantal publieke elektrische oplaadpunten (één paal heeft 2 oplaadpunten)	225	n.v.t.	436
Economische ontwikkeling			
Aantal bedrijven	8.883	6.250	6.250
Vloeroppervlak winkels	78.400	81.000	85.000
Aantal verkochte kavels op bedrijventerrein	6	6	3
Bezettingsgraad markt	93%	95%	95%
Aantal parkmanagementorganisaties	5	6	6
Aantal Bedrijven InvesteringsZones (BIZ)	2	2	3
Exportwaarde Horti Science	n.v.t.	€ 1,1 miljard	€ 1,1 miljard
Toegevoegde waarde Horti Science	n.v.t.	€ 700 mln	€ 700 mln
Arbeidsplaatsen Horti Science	n.v.t.	8.500	8.700
Aantal glastuinbouwbedrijven	n.v.t.	193	191
Gemiddeld oppervlakte glastuinbouwbedrijf	n.v.t.	4,2 ha	4,3 ha
Leegstand winkelpanden in aantallen verkooppunten	n.v.t.	n.v.t.	20
Duurzaamheid			
Totale CO2-emissie Lansingerland (in ton CO2)	n.v.t.	CO2-neutraal in 2050	CO2-neutraal in 2050
De twee grootste subcategorieën:	n.v.t.		
- (Glas)tuinbouw	n.v.t.	CO2-neutraal in 2050	CO2-neutraal in 2050
- Gebouwde omgeving	n.v.t.	CO2-neutraal in 2050	CO2-neutraal in 2050
Aandeel hernieuwbare energie (%)	n.v.t.	100% in 2050	100% in 2050
Huishoudelijk restafval (in kg per inwoner per jaar)	n.v.t.	Reductie tot 100 kg in 2025	Reductie tot 100 kg in 2025
Circulariteit gemeentelijke inkoop	n.v.t.	50% in 2030	50% in 2030
Robuust water- en groensysteem	n.v.t.	Gerealiseerd in 2050	Gerealiseerd in 2050

Toelichting op kengetallen Lansingerland ontwikkelt

Ruimtelijke ordening:

Aantal woningen

De komende jaren verwachten wij dat er gemiddeld ca. 500 woningen per jaar worden opgeleverd. Er worden in 2023 naar verwachting circa 73 sociale woningen en 47 overige betaalbare woningen opgeleverd.

Statushouders

Jaarlijks stelt het Rijk vast hoeveel vluchtelingen een verblijfsstatus krijgen in Nederland. Naar rato van het aantal inwoners krijgt elke gemeente een taakstelling voor het betreffende kalenderjaar. Voor de eerste helft van 2023 wordt in Q4 2022 bekend hoeveel personen de taakstelling voor Lansingerland omvat.

Aanvragen omgevingsvergunningen

Het aantal aanvragen om omgevingsvergunningen blijft hoog, o.a. gezien de woningbouwontwikkeling. We verwachten voor 2023 een kleine daling ten opzichte van de raming van 2022.

Handhavingszaken

Het aantal handhavingszaken op het gebied van bouw- en woningtoezicht (o.a. voortvloeiend uit gegronde klachten m.b.t. illegale bouwwerkzaamheden of huisvesting en eigen constateringen door de bouwinspecteurs van in afwijking van de vergunning bouwen) is het afgelopen jaar verder gestegen. Deels hangt dit samen met het toegenomen aantal bouwwerkzaamheden. We verwachten daarom dat het aantal handhavingszaken in 2023 hoger ligt dan geraamd voor 2022, aangezien het geraamde aantal van 75 halverwege 2022 al was overschreden.

Mobiliteit:

Fietsgebruik Bergweg Zuid en Metropolaan fietspad nabij station Lansingerland Zoetermeer

Wij stimuleren het fietsgebruik binnen de gemeente. Wegens corona en het thuiswerkadvies is er gedurende de coronajaren op de woon-werk fietsroutes een dip zichtbaar. Echter, in 2022 en voor 2023 verwachten wij dat het fietsgebruik toeneemt ten opzichte van de afgelopen jaren. We hebben de ambitie dat fietsgebruik structureel groeit. Er wordt in 2023 gestart met de voorbereiding voor het verbreden van het metropolaan fietsnetwerk. Dit moet het gebruik van de lange-afstandsroute stuwten.

Klanten-rapportcijfer openbaar vervoer

Wij willen graag dat reizigers in de gemeente tevreden zijn over het busvervoer en metrovervoer, en daarnaast ook de overstapmogelijkheden. We streven daarom naar een klanten-rapportcijfer van minimaal een 8 voor zowel het busvervoer als het metro/randstadrailvervoer.

Verkeersslachtoffers

Tussen verkeersslachtoffers (met letsel) wordt onderscheid gemaakt tussen ziekenhuisgewonden en verkeersdoden. Het hoofddoel is 0 verkeersslachtoffers door vermijdbare oorzaken in 2040. Het streven voor het aantal verkeersslachtoffers in het volgende jaar is altijd lager dan het voorgaande jaar. Dit drukken wij niet in aantallen uit, omdat wij nooit de indruk willen wekken dat we een hoger aantal verkeersslachtoffers dan 0 nastreven. Er waren in 2021 geen dodelijke verkeersslachtoffers en 72 ziekenhuisgewonden. Dit zijn enkel de verkeersslachtoffers op wegen in beheer van Lansingerland. De provinciale wegen en rijkswegen maken hier geen onderdeel van uit.

Aantal OV-reizigers

Tijdens corona is het aantal OV-reizigers sterk teruggelopen. Anno 2022 is het openbaar vervoer qua reizigersaantallen tussen de 80% en 85% ten opzichte van 2019 (pre-corona). Wij verwachten in 2023 een verdere groei van dit percentage. 100% van de pre-corona reizigersaantallen verwachten we echter pas in 2025. Wij stellen als doelstelling dat het totale aantal dagelijkse OV-reizigers weer oploopt naar 13.000 per dag voor de metro en buslijnen van RET en 3.000 in-/uit- en overstappers op station Lansingerland Zoetermeer (HTM/NS).

Aantal scholen dat mee doet met verkeersveiligheidscampagnes

Verkeersveiligheid begint al bij de jeugd. Daarom streven wij naar minimaal vier scholen die participeren aan verkeersveiligheidscampagnes. Voorbeelden hiervan zijn School op Seef en de Schoolbrengweek. De scholen zelf wegen dit wel af tegen andere prioriteiten.

Aantal deelauto's

Deelmobiliteit draagt bij aan een afname van het autobezit per huishouden. Met name elektrische deelauto's dragen daarbij ook bij aan de lokale milieudoelstellingen. Anno 2022 is het aantal deelauto's in Lansingerland nog beperkt tot 4 deelauto's. Dit is exclusief de particuliere deelinitiatieven, zoals bijvoorbeeld SnappCar. Voor 2023 streven we een toename van het aantal deelauto's na. Omdat wij momenteel geen actief beleid voeren op het aantrekken van deelautoaanbieders verwachten wij dat deze toename zeer beperkt is.

Aantal publieke elektrische oplaadpunten

Er is in de afgelopen jaren hard gewerkt aan het realiseren van elektrische oplaadinfrastructuur voor personenauto's. De ambitie uit het Klimaatakkoord is dat in 2030 alle nieuwe auto's emissievrij zijn. De verwachting is dat we dan richting 1,9 miljoen elektrische personenvoertuigen gaan in Nederland en dat de overgrote meerderheid van deze voertuigen batterij-elektrisch worden aangedreven. De behoefte aan zowel (semi)publieke als private laadinfrastructuur in verschillende vormen wordt hierdoor groter en groter. Het aantal publieke laadpalen moet daardoor fors toenemen. Anno 2022 zijn er 340 publieke laadpunten in Lansingerland. Voor 2025 is de behoefte aan 623 publieke laadpunten en in 2030 821 laadpunten. In 2023 verwachten wij een toename ca. 100 publieke oplaadpunten.

Economie:

De kengetallen geven weer hoe het in grote lijnen is gesteld met de economie van Lansingerland. De staat van de economie en het economisch vestigingsklimaat zijn afhankelijk van talloze factoren. De gemeente kan hier deels invloed op uitoefenen. Wat de exacte invloed van de gemeente is op deze kengetallen, is moeilijk aan te geven.

Aantal bedrijven

Wij streven naar een sterk economische gemeente en daarmee naar een aantal van 6.250 bedrijven.

Vloeroppervlak winkels

Een groeiende gemeente gaat gepaard met een groeiende behoefte aan winkels. Onze doelstelling is daarom om in 2023 85.000 m² aan vloeroppervlakte aan winkels te hebben.

Aantal verkochte kavels op bedrijventerreinen

In onze gemeente zijn er geen kavels meer te koop op nieuwe bedrijventerreinen. We verwachten in 2023 de koop af te ronden van kavels waar in de voorgaande jaren al belangstelling voor is getoond. Vermoedelijk gaat het om 3 kavels.

Bezettingsgraad markt

Na een terugloop door corona, streven wij in 2023 naar een bezettingsgraad van 95% op de markt.

Aantal parkmanagementorganisaties

Er zijn in 2022 zes parkmanagementorganisaties actief binnen de gemeente. Het streven is om dit aantal te handhaven.

Aantal Bedrijven InvesteringsZones (BIZ)

Er zijn in 2022 twee Bedrijven Investeringszones actief binnen de gemeente, namelijk BIZ Rodenrijs en BIZ Centrum Bergschenhoek. De ondernemersvereniging Weg&Land verkent in 2023 of er voldoende draagvlak is voor de oprichting van een BIZ.

Leegstand winkelpanden in aantallen verkooppunten

Er stonden in 2021 gemiddeld 23 winkelpanden leeg. We streven ernaar om dit aantal in 2023 niet verder op te laten lopen of zelfs te verlagen.

Exportwaarde Horti Science

De waarde van aan het buitenland geleverde goederen uit de tuinbouwsector vanuit de gemeente Lansingerland.

Toegevoegde waarde Horti Science

De waarde die door de tuinbouwsector in gemeente Lansingerland wordt toegevoegd tijdens de productie. Het is het verschil tussen de omzet en de ingekochte grondstoffen.

Arbeidsplaatsen Horti Science

Het aantal arbeidsplaatsen in de tuinbouwsector in de gemeente Lansingerland.

Aantal glastuinbouwbedrijven

Het aantal bedrijven in Lansingerland in de glastuinbouwsector.

Gemiddeld oppervlakte glastuinbouwbedrijf

De oppervlakte van de glastuinbouwbedrijven is een indicator van de grootte van deze bedrijven en de omvang van de sector in Lansingerland.

Duurzaamheid:

Onze inspanningen op het gebied van duurzaamheid kennen vaak geen direct kwantitatief effect, maar richten zich op de grotere lijn en lange termijn. We rapporteren daarom over de voortgang op lange termijn doelen, conform onze inzet en doelstellingen op het thema duurzaamheid. Doordat er meerdere factoren zijn die de CO₂-uitstoot beïnvloeden, is een vergelijking tussen twee opeenvolgende jaren lastig. De langjarige trend geeft een beter beeld en vlakt incidentele invloeden uit. Ook de resultaten van veel van onze inspanningen op dit vlak, zoals beleid, kennen een bepaalde uitwerkingstijd. Deze data is vaak pas later beschikbaar, waardoor deze getallen vaak niet overeen zullen komen met het rapportagejaar van de begroting en jaarstukken.

Programma 7: Grondzaken

Beoogd maatschappelijk effect

Met ons grondbeleid dragen we bij aan de realisatie van ruimtelijke doelstellingen op het gebied van wonen, werken, ondernemen en recreëren.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroet 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	48.599	57.961	51.241	56.746	31.257	25.888
Baten	52.096	57.177	50.456	55.695	30.911	25.812
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	3.497	-784	-785	-1.051	-347	-76
Onttrekkingen	2.831	662	720	985	280	10
Toevoegingen	6.541	-71	-70	0	0	0
Mutaties reserves	-3.710	733	790	985	280	10
Geraamde resultaat	-213	-51	5	-66	-66	-66

Toelichting op (grote) mutaties in het meerjarenbeeld

We zien in 2023 dat de lasten voor het programma in totaal € 6.720.000 lager zijn (ten opzichte van 2022). Daarnaast zijn de baten in 2023 € 6.722.000 lager (ten opzichte van 2022). Hiernaast onttrekken we in 2023 € 1.000 meer aan diverse reserves. De bovenstaande wijzigingen worden verklaard door de volgende ontwikkelingen:

Actualisatie MPG 2022 (€ 6.722.000 lagere baten en € 6.722.000 lagere lasten)

Middels de actualisatie van de grondexploitaties via het MPG 2022 zijn de nieuwste prognoses voor de grondexploitaties vastgesteld door de gemeenteraad. De resultaten hieruit hebben wij verwerkt in de begroting 2023, waardoor de grootste verschillen worden verklaard. Duiding van de verschillen is dus uitgebreid terug te lezen in het MPG 2022 (T22.01077). De eerstvolgende actualisatie van de grondexploitaties vindt plaats via het MPG 2023.

Kapitaallasten en overige mutaties (€ 2.000 hogere lasten)

De verschuiving van de investeringen heeft geleid tot een mutatie van de kapitaallasten. Als laatste zijn er kleine overige mutaties binnen het beleidsveld die dit saldo verklaren.

Reservemutaties

Aanpassing (dotatie) verliesvoorziening uit algemene reserve (€ 1.000 hogere onttrekking)

Op basis van de actualisatie van de grondexploitaties via het MPG 2022 wordt er € 1.000 meer onttrokken aan de algemene reserve en toegevoegd aan de verliesvoorziening.

Beleidsveld: Grondexploitatie

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Realiseren van gebiedsontwikkelingen binnen de financiële kaders en ruimtelijke voorwaarden. We produceren en verkopen bouwgrond. Hiermee geven we invulling aan de doelstellingen op het gebied van wonen, werken en recreëren. We verkopen bouwgrond voor een marktconforme prijs en we beheersen de grondexploitaties en de hiermee samenhangende risico's.

Wat gaan we daarvoor in 2023 doen?

We actualiseren de grondexploitaties en risicoanalyse

We actualiseren de grondexploitaties en risicoanalyses 1x per jaar volledig, gelijktijdig met de jaarrekening. Daarnaast rapporteren we over grote afwijkingen. Dit is lijn met onze financiële verordening. Bij de nieuwe begroting geven we een globale stand van zaken van de grondexploitaties. Bij het in kaart brengen van de risico's en de mogelijke effecten hiervan, formuleren we beheersmaatregelen en voeren we deze uit.

We verkopen bouwgrond voor woningbouw en bedrijven

We ramen voor 2023 circa 1,85 ha aan bouwgrond uit te geven op bedrijventerrein Oudeland en Leeuwenhoekweg. Tevens verwachten we grond voor 265 woningen te verkopen.

We verkopen gronden conform de Nota Grondbeleid

We verkopen gronden voor een marktconforme prijs. We richten in 2023 onze inspanningen op onderhandelingen met partijen om tot resultaten te komen en leveren waar nodig maatwerk. Het grondbeleid draagt bij aan de realisatie van onze (ruimtelijke) doelstellingen. Daarbij is de Nota Grondbeleid 2019-2022 een belangrijk kaderstellend en verbindend instrument. We zetten ons grondbeleid zo in dat het past bij onze kernwaarden en ambities.

In de nieuwe Nota Grondbeleid die we in 2023 willen opstellen, houden we rekening met de verschillende nieuwe beleidsvisies en nota's binnen de gemeente, zoals de Woonvisie en Omgevingsvisie. Daarbij houden we ook rekening met algemene maatschappelijke ontwikkelingen, bijvoorbeeld de nadrukkelijke maatschappelijke wens om sociale woningbouw zo lang mogelijk sociaal te houden.

Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel staan de kosten van dit beleidsveld:

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroet 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	48.599	57.961	51.241	56.746	31.257	25.888
Baten	52.096	57.177	50.456	55.695	30.911	25.812
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	3.497	-784	-785	-1.051	-347	-76
Onttrekkingen	2.831	662	720	985	280	10
Toevoegingen	6.541	-71	-70	0	0	0
Mutaties reserves	-3.710	733	790	985	280	10
Geraamde resultaat	-213	-51	5	-66	-66	-66

Kengetallen Grondzaken

Kengetal	Realisatie 2021	Begr 2022	Begr 2023
Grondexploitatie			
Aantal woningen gronduitgifte	414	239	265
Verkoop van bedrijventerreinen	ca. 3,43 ha	ca. 3,25 ha	ca. 1,85 ha

Toelichting op kengetallen Grondzaken

Binnen de diverse woningbouwprojecten wordt grond voor 265 woningen uitgegeven. Op de bedrijventerreinen Oudeland en Leeuwenhoekweg wordt in 2023 1,85 ha grond uitgegeven.

Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen

Inleiding

In dit hoofdstuk worden de algemene dekkingsmiddelen toegelicht. Dit zijn inkomsten die niet specifiek toe te rekenen zijn aan een bepaald programma, maar waarmee uiteindelijk de saldi van de programma's 1 tot en met 7 kunnen worden gedekt. In de staat van Baten en Lasten (hoofdstuk 4.1) is de (financiële) samenhang tussen de programma's en algemene dekkingsmiddelen weergegeven.

De algemene dekkingsmiddelen zijn:

- Lokale heffingen;
- Algemene uitkering uit het gemeentefonds;
- Dividend;
- Saldo van de financieringsfunctie;
- Overige algemene dekkingsmiddelen.

Overzicht: Algemene dekkingsmiddelen

Overzicht baten en lasten algemene dekkingsmiddelen

Het overzicht van algemene dekkingsmiddelen en post onvoorzien is als volgt:

Bedragen x € 1.000

Totaal programma	Realisatie 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lokale heffingen	507	470	508	514	521	526
Dividend	5	5	5	5	5	5
Financieringsfunctie	3.512	3.175	1.517	1.100	881	679
Algemene stelposten	438	1.059	2.683	2.778	3.660	3.311
Post onvoorzien	-	65	66	68	69	69
Totaal lasten	4.462	4.774	4.779	4.465	5.136	4.591
Lokale heffingen	16.051	17.740	19.887	20.082	20.275	20.515
Algemene uitkering gemeentefonds	78.395	83.301	86.974	88.747	92.060	86.422
Dividend	908	446	1.002	897	728	762
Financieringsfunctie	2.925	3.019	2.341	2.343	2.236	2.078
Algemene stelposten	23	20	20	20	20	20
Totaal baten	98.302	104.527	110.223	112.089	115.318	109.797
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	93.839	99.754	105.444	107.624	110.183	105.206
Onttrekking reserves	-2.694	14.469	4.457	1.614	668	668
Toevoeging reserves	37.677	10.828	2.500	-	-	-
Geraamde resultaat	53.468	103.394	107.401	109.237	110.851	105.875

Lokale heffingen

Lokale heffingen kunnen we onderverdelen in wel en niet gebonden bestedingen. Lokale heffingen waarvan de besteding gebonden is, zijn heffingen waarbij sprake is van een duidelijke relatie tussen de gemeentelijke dienstverlening en de belasting. Voorbeelden hiervan zijn de rioolrechten en de afvalstoffenheffing. Deze heffingen worden op de desbetreffende programma's als baten verantwoord en vallen dus niet onder de algemene dekkingsmiddelen. Lokale heffingen die niet gebonden zijn, vormen algemene dekkingsmiddelen en hebben geen vooraf aangewezen bestemming. In de tabel op de volgende pagina zijn bij de baten opgenomen:

- OZB-belasting (woningen en niet-woningen)
- Hondenbelasting
- Precariobelasting

De lasten betreffende de bijdrage aan het SVHW voor de uitvoering van de WOZ-taken en heffing van gemeentelijke belastingen. Voor verdere informatie verwijzen wij u naar 3.1 paragraaf 'Lokale heffingen'.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

Het gemeentefonds vormt de grootste inkomstenbron voor gemeenten. Bijstelling van de algemene uitkering voor de Begroting 2023-2026 heeft plaatsgevonden via de Meicirculaire 2022 en via een raming van de inkomsten BUIG-uitkering. De raming van de BUIG-uitkering is voor 2023 omlaag geraamd

De Raad is geïnformeerd over de effecten van de Meicirculaire 2022 middels de raadsbrief over de uitkomst van de integrale afweging (U22.03503). De effecten van de Meicirculaire 2022 en de geraamde inkomsten BUIG-uitkering zijn verwerkt in deze begroting. Over de effecten van de Septembercirculaire 2022 wordt de gemeenteraad per brief separaat geïnformeerd.

Mutatie Algemene Uitkering	2023	2024	2025	2026
Meicirculaire 2022	3.598.000	2.757.000	3.945.000	827.000
Raming BUIG-uitkering	-166.000	-142.000	-118.000	267.000
Totaal	3.432.000	2.615.000	3.827.000	1.094.000

Dividend

Onder algemene dividenden vallen dividenden vanuit deelnemingen die niet tot één van de programma's behoren. De dividend inkomsten vloeien voort uit de aandelen die de gemeente in Stedin en de BNG houdt en worden verder toegelicht in de paragraaf verbonden partijen.

Saldo van de financieringsfunctie

Het saldo van de financieringsfunctie bestaat geheel uit het renteresultaat zijnde het saldo van de kostenplaats kapitaallasten. Het renteresultaat bestaat uit het verschil tussen enerzijds de werkelijke rentelasten over 2023 en anderzijds de rente die we doorbelasten naar de verschillende taakvelden. De paragraaf Financiering vermeldt de systematiek met betrekking tot het renteresultaat.

Algemene stelposten en post onvoorzien

Post Onvoorzien (€ 66.000)

Jaarlijks wordt op begrotingsniveau een bedrag geraamd voor onvoorziene kosten. Hiermee worden in het begrotingsjaar onvoorzienbare en onontkoombare (dus niet te begroten) uitgaven opgevangen. Met ingang van begrotingsjaar 2022 wordt de stelpost Onvoorzien begroot met als vuistregel €1 per inwoner van de gemeente. De stelpost laat een stijgende lijn zien van € 65.000 in 2022 oplopend tot € 69.000 in 2025 in lijn met de prognoses van de bevolkingsgroei.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroot 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	4.462	4.774	4.779	4.465	5.136	4.591
Baten	98.302	104.527	110.223	112.089	115.318	109.797
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	93.839	99.754	105.444	107.624	110.183	105.206
Onttrekkingen	46.286	14.469	4.457	1.614	668	668
Toevoegingen	40.371	10.828	2.500	0	0	0
Mutaties reserves	5.915	3.641	1.957	1.614	668	668
Geraamde resultaat	99.754	103.394	107.401	109.237	110.851	105.875

Overzicht Overhead

Inleiding

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat de baten en lasten van overhead niet onder de afzonderlijke programma's worden opgenomen. Daarom begroten we op een centrale begrotingspost het 'overzicht overhead'. Overhead is hier gedefinieerd als 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces'. Om inzichtelijk te maken waar de overhead uit bestaat, is deze verdeeld in vijf onderdelen: personeel, uitbestede bedrijfsvoering, huisvesting, automatisering en grondexploitaties.

Overzicht Overhead

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroet 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	16.456	18.423	18.264	18.677	18.833	19.014
Baten	10	20	20	20	20	20
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-16.445	-18.403	-18.244	-18.657	-18.812	-18.994
Onttrekkingen	1.339	714	45	45	45	45
Toevoegingen	291	55	55	55	55	55
Mutaties reserves	1.049	659	-11	-11	-11	-11
Geraamde resultaat	-15.397	-17.744	-18.254	-18.667	-18.823	-19.005

Onderdelen Overhead

Doorontwikkeling bedrijfsvoering

In de paragraaf bedrijfsvoering worden de ontwikkelingen op het gebied van bedrijfsvoering uitvoerig beschreven. In dit onderdeel van de begroting gaan we in op wat de doorontwikkeling voor effect heeft op de financiën van de bedrijfsvoering welke binnen de overhead valt. Het door ontwikkelen van bedrijfsvoering is een continu proces waardoor eerder opgestarte ontwikkelingen zijn afgerond en nieuwe ontwikkelingen opgestart worden.

In 2023 werken we verder aan de kwaliteitsslag rondom informatievoorziening en digitale dienstverlening. Dit blijft een belangrijke randvoorwaarde voor de gehele organisatie om efficiënt te kunnen werken, opgaven kwalitatief op te pakken en te voldoen aan wettelijke opdrachten rondom archiefzaken, basisregistraties en beveiliging. Hiervoor zal er vanaf 2023 €220.000 extra structureel worden ingezet. Om de doorontwikkeling van het team extra kracht bij te zetten zal er vanaf 2023 €270.000 extra structureel worden ingezet ten behoeve van personeel. Dit bedrag loopt tot 2026 elke jaar verder op.

Ook op het gebied van Financiën en Control gaan we in 2023 verder met doorontwikkelen. Denk hierbij aan het verder doorontwikkelen van de P&C-cyclus en het upgraden van de P&C-producten zoals de begroting en de jaarrekening.

In 2023 zal de Wet Open Overheid verder worden geïmplementeerd. Voor de implementatie en uitvoering van deze wet hebben ontvangen wij (via de Algemene uitkering) van de rijksoverheid jaarlijks ongeveer €170.000 (2023) tot €229.000 (2026) ontvangen welke ingezet worden voor de uitvoering.

In 2023 gaan we verder met inzetten op het wendbaar en toekomstbestendig maken van onze organisatie o.a. op basis van de uitkomsten van strategische personeelsplanning.

Daarnaast werken wij verder aan het doorontwikkelen van onze recruitmentorganisatie. Hiervoor wordt vanaf 2023 €231.000 structureel budget ingezet.

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroot 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	11.734	12.569	13.387	13.971	14.131	14.148
Baten	3	20	20	20	20	20
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-11.731	-12.549	-13.367	-13.951	-14.110	-14.127
Geraamde resultaat	-11.731	-12.549	-13.367	-13.951	-14.110	-14.127

Uitbestede bedrijfsvoering

Onder uitbestede bedrijfsvoering vallen werkzaamheden die tot de overhead worden gerekend volgens de BBV, maar die de gemeente Lansingerland heeft uitbesteed aan derden. Het gaat om kosten voor de catering voor zowel het bedrijfsrestaurant alsook voor de catering tijdens commissie- en raadsvergaderingen. Ook behoren de kosten voor schoonmaak, onderhoud van de elektrische fietsen en scooters, onderhoud van de planten in het gemeentekantoor en de beveiliging tot de uitbestede bedrijfsvoering.

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroot 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	554	691	736	736	736	736
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-554	-691	-736	-736	-736	-736
Geraamde resultaat	-554	-691	-736	-736	-736	-736

Huisvesting

De huisvestingskosten bestaan uit alle kosten gerelateerd aan het gemeentekantoor. Dit zijn onder andere de kapitaallasten, onderhoudskosten, diverse belastingen en heffingen, gas-, water- en elektriciteitskosten en verzekeringspremies. De daling van de kosten wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere kapitaallasten (€ 245.000, reeds afgeschreven inventaris), lagere energielasten (€ 243.000, vanwege de onzekerheid zijn de kosten incidenteel in 2022 opgehoogd) en minder groot onderhoud dat volgens het vastgestelde MJOP wordt uitgevoerd (€195.000).

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroot 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	2.385	2.814	2.034	2.030	2.026	2.022
Baten	8	0	0	0	0	0
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-2.378	-2.814	-2.034	-2.030	-2.026	-2.022
Geraamde resultaat	-2.378	-2.814	-2.034	-2.030	-2.026	-2.022

Automatisering

Tot de automatiseringskosten behoren de kosten voor het algemeen gebruik van hard- en software (bijvoorbeeld Corsa en intranet). Hier worden ook de kosten voor het (externe) archief verantwoord. De kosten voor hard- en software van ondersteunende afdelingen vallen hier ook onder (bijvoorbeeld Key2Financiën en Pepperflow). De stijging van de lasten betreft de hogere kapitaallasten en licentiekosten door de invoering van het tijd en plaats-onafhankelijk werken (project TOP-werken). De hele ICT-infrastructuur is vernieuwd inclusief werkplekken en informatieveiligheid. Er zijn in 2022 (langlopende) projecten afgesloten. Dit leidt tot € 266.000 hogere kapitaallasten in 2023 (ten opzichte van 2022).

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroot 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	2.437	2.729	2.994	2.822	2.825	3.012
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	-2.437	-2.729	-2.994	-2.822	-2.825	-3.012
Onttrekkingen	1.301	481	0	0	0	0
Toevoegingen	225	55	55	55	55	55
Mutaties reserves	1.076	426	-55	-55	-55	-55
Geraamde resultaat	-1.361	-2.302	-3.049	-2.877	-2.880	-3.067

Grondexploitaties

Jaarlijks vindt de doorberekening van overheadkosten naar grondexploitaties en anterieure overeenkomsten plaats via het overzicht overhead. Deze doorbelasting wordt bepaald op basis van het overheadstarief per uur en het aantal uren op de grondexploitaties en anterieure overeenkomsten.

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2021	Begroot 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Lasten	-1.274	-1.419	-1.870	-1.876	-1.879	-1.897
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	1.274	1.419	1.870	1.876	1.879	1.897
Geraamde resultaat	1.274	1.419	1.870	1.876	1.879	1.897

Paragrafen

Inleiding

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) stelt dat een aantal verplichte paragrafen moet worden opgenomen in de programmabegroting. Zij geven, als een dwarsdoorsnede door de programma's, inzicht in een aantal bedrijfsvoeringsaspecten van de gemeente. De paragrafen zijn:

1. Lokale heffingen
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid
8. Interbestuurlijk toezicht

De paragraaf Interbestuurlijk toezicht is toegevoegd naar aanleiding van de wet revitalisering generiek toezicht.

Paragraaf Lokale heffingen

Inleiding

De lokale heffingen vormen een belangrijke bron van inkomsten voor de gemeente. Het beleid voor deze heffingen is door de gemeenteraad vastgesteld en vastgelegd in verschillende gemeentelijke verordeningen. In deze paragraaf presenteren wij de lokale heffingen en de ontwikkelingen daarin voor 2023.

We onderscheiden twee soorten lokale heffingen: belastingen die als algemeen dekkingsmiddel mogen worden ingezet, en rechten waarvan de opbrengsten direct dienen ter dekking van gemaakte kosten. Tot de eerste categorie behoren de onroerendezaakbelastingen, hondenbelasting en de precariobelasting. Tot de tweede categorie, de zogenaamde bestemmingsheffingen, behoren de rioolheffing, afvalstoffenheffing, lijkbezorgingsrechten, marktgelden en leges. Voor deze categorie worden de tarieven dusdanig vastgesteld dat de geraamde baten van de rechten gelijk zijn aan de geraamde lasten.

De tarieven 2023 maken deel uit van deze paragraaf, maar zijn nog voorlopig. De gemeenteraad stelt de belastingverordeningen en legesverordening, en daarmee de tarieven 2023, definitief vast in de raadsvergadering van december 2022. De tarieven zijn derhalve geen onderdeel van de besluitvorming van deze begroting. In verband met de invoering van Diftar zijn de tarieven voor afvalstoffenheffing bij totstandkoming van dit stuk nog niet bekend en vooralsnog in de tabellen in deze paragraaf als PM opgenomen. Omdat inzicht in en vergelijking van de tarieven wel gewenst is, zullen de definitieve tabellen als bijlage bij het raadsvoorstel van de belastingverordeningen worden opgenomen.

Uitvoering WOZ-taken en heffingen gemeentelijke belastingen

De uitvoering van de WOZ-taken en heffing van gemeentelijke belastingen (opleggen en inning van de aanslag) zijn sinds 1 januari 2013 uitbesteed aan SVHW (Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffingen en Waardebepaling) te Klaaswaal.

Overzicht opbrengst lokale heffingen

Bedragen x € 1.000						
Opbrengst lokale heffingen	Realisatie 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
OZB woningen	8.802	8.954	9.392	9.667	9.989	10.370
OZB niet-woningen	6.701	8.442	10.151	10.261	10.334	10.406
Afvalstoffenheffing	7.039	7.175	7.117	7.057	7.079	7.049
Rioolheffing	6.782	6.825	7.056	7.225	7.363	7.644
Lijkbezorgingsrechten	307	240	240	240	240	240
Leges burgerzaken	590	482	556	556	556	556
Leges bouw	2.971	2.465	2.355	2.000	2.000	2.000
Hondenbelasting	307	299	299	299	299	299
Marktgelden	48	71	71	71	71	71
Precariobelasting, uitstallingen	40	45	45	45	45	45
Precariobelasting, kabels en leidingen	201	0	0	0	0	0
Totaal	33.788	34.998	37.282	37.421	37.976	38.680
Stijging t.o.v. jaar t-1			2.284	139	555	704

De grootste mutatie op het gebied van inkomsten uit lokale heffingen in de Meerjarenraming 2023 ten opzichte van de Meerjarenbegroting 2022 betreft de OZB niet-woningen (€ 1,7 miljoen). Het toegenomen areaal op niet-woningen levert een structurele meevaller op doordat de heffingsgrondslag is gegroeid. Daarnaast worden de OZB-niet woningen tarieven in lijn gebracht met het landelijk gemiddelde. De opbrengsten uit de OZB-woningen stijgen licht in verband met de areaal uitbreiding en het toepassen van de inflatiecorrectie. Afgezien van deze ontwikkelingen wordt er voor de woningen geen verhoging ingeboekt. In het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) is opgenomen dat de rioolheffing jaarlijks zal stijgen met 1,25%. De leges voor burgerzaken laten een forse stijging zien door een verwachte toename in de vraag naar reisdocumenten. Deze baten waren in 2022 lager begroot in verband met teruggelopen vraag door Corona.

Gemeentelijke woonlasten 2022 en (concept) 2023

In onderstaande tabellen staan de bedragen van de gemeentelijke woonlasten 2022 en 2023. De woonlasten bestaan uit de gemeentelijke belastingaanslag. Deze wordt opgelegd door SVHW en bestaat uit de OZB, de afvalstoffen- en rioolheffing (overeenkomstig de publicatie van COELO).

Hieronder staan de woonlasten voor een meerpersoonshuishouden met (1) een eigen woning of (2) een huurwoning voor het jaar 2023. De WOZ-waarde voor de eigenaar van een woning is gebaseerd op fictieve WOZ-waarde gegevens voor het belastingjaar 2022. In onderstaande tabel lijkt hierdoor sprake van een daling van de OZB, terwijl daar als gevolg van de waardestijging van de WOZ, geen sprake van zal zijn. Zie voor een nadere toelichting op dit effect de tabel met 'waardeontwikkeling en OZB-tarief'.

(1) Meerpersoonshuishouden met eigen pand en een (fictieve) WOZ-waarde van € 406.000

Bedragen x € 1,-

Lokale lasten Lansingerland	Aanslag 2022	Aanslag 2023	Verschil in €	Verschil in %
OZB	363,78	322,77	-41,01	-11,27%
Afvalstoffenheffing	309,40	PM	PM	PM
Rioolheffing	256,76	259,97	3,21	1,25%
Aanslag gemeentelijke belastingen (via SVHW)	929,94	PM	PM	PM

(2) Meerpersoonshuishouden met een huurwoning

Bedragen x € 1,-

Lokale lasten Lansingerland	Aanslag 2022	Aanslag 2023	Verschil in €	Verschil in %
Afvalstoffenheffing	309,40	PM	PM	PM
Rioolheffing	256,76	259,97	3,21	1,25%
Aanslag gemeentelijke belastingen (via SVHW)	566,16	PM	PM	PM

(3) Detailhandel met eigen pand met een (fictieve) WOZ-waarde van € 450.000

Bedragen x € 1,-

Lokale lasten Lansingerland	Aanslag 2022	Aanslag 2023	Verschil in €	Verschil in %
OZB	2.081,25	2.302,65	221,40	10,64%
Rioolheffing	256,76	259,97	3,21	1,25%
Aanslag gemeentelijke belastingen (via SVHW)	2.338,01	2.562,62	224,61	9,61%

Bedragen x € 1,-

Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar ervoor	Realisatie 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
A) OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde*	386,92	363,78	322,77	322,77	322,77	322,77
B) Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	253,59	256,76	259,97	263,22	266,51	269,84
C) Afvalstoffenheffing voor een gezin	305,58	309,40	PM	PM	PM	PM
D) Eventuele heffingskorting	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
E) Totale woonlasten gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	946,09	929,94	PM	PM	PM	PM
F) Landelijke gemiddelde jaar ervoor	776,00	811,00	904,00	904,00	904,00	904,00
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar ervoor (E/F) x 100%	121,92%	114,67%	PM	PM	PM	PM

*De OZB wordt telkens berekend voor het komende begrotingsjaar (nu:2023)

COELO 2022 en woonlasten en tarieven regio

Het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) publiceert jaarlijks de zogeheten 'Atlas van de lokale lasten'. In deze atlas staat een overzicht van de gemeentelijke woonlasten. De woonlasten hebben betrekking op een meerpersoonshuishouden met een eigen woning en bestaan uit de OZB, het rioolrecht en de afvalstoffenheffing. De WOZ-waarde van een woning is gebaseerd op de gemiddelde WOZ-waarde van alle woningen in de betreffende gemeenten.

Het COELO publiceert in de atlas ook een tarievenoverzicht. Het tarievenoverzicht voor 2022 is hieronder opgenomen, aangevuld met de gegevens van onze gemeente. Lansingerland staat in 2022 met het bedrag van € 977,10 aan woonlasten op plek 251 van de 352 gemeenten.

Bedragen x € 1,-

COELO - 2022	Laagste	Landelijk gemiddelde	Hoogste	Lansingerland 2022	Lansingerland 2023 concept
OZB woningen (eigenaar)	0,0342%	0,0978%	0,2393%	0,0896%	0,0795%
OZB niet-woningen (eigenaar + gebruiker)	0,1212%	0,5209%	1,2791%	0,4625%	0,5117%
Afvalstoffenheffing MPH	39,00	317,00	491,00	309,40	PM
Rioolheffing 0-500 m3	91,00	207,00	500,00	256,76	259,79
Hondenbelasting (1ste hond)	25,00	40,00	129,00	84,10	85,78
Woonlasten meerpersoonshuishouden	598,00	811,00	1.517,00	977,10	PM

Woonlasten en de tarieven in de regio

Voor de vergelijking van de woonlasten van Lansingerland met die van andere gemeenten is gebruikgemaakt van de gegevens, die zijn gepubliceerd in de Atlas van de lokale lasten 2022 van COELO.

In onderstaand overzicht zijn de gemiddelde woonlasten 2022 weergegeven voor eigenaren van een eenpersoons huishouden (EPH) en voor een meerpersoonshuishouden (MPH) in Lansingerland en in andere gemeenten. In de berekening van de woonlasten zijn meegenomen de onroerende zaakbelastingen, afvalstoffenheffing en rioolheffing. De gemiddelde WOZ-waarde is gebaseerd op peildatum 1 januari 2021.

Bedragen x € 1,-

Woonlasten in de regio 2022	Gemiddelde WOZ-waarde	Gemiddelde woonlasten EPH	Gemiddelde woonlasten MPH	Vergelijking Lansingerland MPH
Lansingerland	406.000	915,22	977,10	100,00%
Delft	288.000	900,36	1.045,20	106,97%
Pijnacker-Nootdorp*	PM	869,01	971,49	99,43%
Zoetermeer	291.000	874,63	922,13	94,37%
Zuidplas	342.000	915,94	939,68	96,17%

* Voor Pijnacker-Nootdorp is bij het CBS geen gemiddelde WOZ-waarde 2022 beschikbaar.

Bedragen x
€ 1,-

Tarieven 2022 in de regio	Lansingerland	Delft	Pijnacker-Nootdorp	Zoetermeer	Zuidplas
OZB					
Eigendom woningen	0,0896%	0,0967%	0,0843%	0,1388%	0,1082%
Eigendom niet-woningen	0,4625%	0,3041%	0,2353%	0,4876%	0,2057%
Gebruik niet-woningen	-	0,2474%	0,1674%	0,3532%	0,1514%
Totaal niet-woningen	0,4625%	0,5515%	0,4027%	0,8408%	0,3571%
OZB-aanslag woningen (a)	410,94	396,34	365,13	485,36	431,26
Afvalstoffenheffing					
Eenpersoonshuishouden	247,52	255,66	275,52	264,27	292,53
Meerpersoonshuishouden (b)	309,40	400,50	378,00	311,77	316,27
Rioolheffing (c)	256,76	248,36	228,36	125,00	192,15
Gemiddelde woonlasten MPH (a+b+c)	977,10	1.045,20	971,49	922,13	939,68

OZB en woonlasten 2022 in relatie tot de WOZ-waarde 2022

In lijn met toezegging T2020.034 is in deze paragraaf een tabel opgenomen waarin de hoogte van de lokale woonlasten zijn afgezet tegen de WOZ-waarde. In onderstaand overzicht (OZB-aanslag t.o.v. WOZ-waarde) zijn de gemiddelde WOZ-waarden 2022 afgezet tegen de gemiddelde OZB-aanslag 2022 in Lansingerland en in andere gemeenten. De WOZ-waarden in Lansingerland liggen 29% boven het landelijk gemiddelde, de OZB-aanslag ligt in Lansingerland 18% boven het landelijke gemiddelde. De verhouding van de OZB-aanslag is hiermee 0,92 ten opzichte van de WOZ-waarde. Deze ligt in Lansingerland dus afgerond 8% onder het landelijk gemiddelde. Het OZB-woningen tarief lag in Lansingerland in 2021 op 0,0896%, landelijk was dat 0,0978%. In de regio is de OZB-aanslag ten opzichte van de WOZ-waarden in Lansingerland als laag te kwalificeren.

In onderstaand overzicht (Woonlasten t.o.v. WOZ-waarde) zijn de gemiddelde WOZ-waarden 2022 en gemiddelde woonlasten 2022 weergegeven voor eigenaren van een meerpersoonshuishouden in Lansingerland en in andere gemeenten. De WOZ-waarden in Lansingerland liggen 29% boven het landelijk gemiddelde, de woonlasten in Lansingerland liggen 8% boven het landelijk gemiddelde. De verhouding van de woonlasten is hiermee 0,84 ten opzichte van de WOZ-waarde. In de regio zijn de woonlasten ten opzichte van de WOZ-waarden in Lansingerland als laag te kwalificeren.

OZB-aanslag tov WOZ-waarde 2022	Gemiddelde WOZ-waarde	WOZ-waarde t.o.v. landelijk gemiddelde	OZB-tarief	Gemiddelde OZB aanslag	OZB-aanslag t.o.v. landelijk gemiddelde	Verhouding WOZ-waarde OZB-aanslag
Lansingerland	406.000	129%	0,0896%	410,94	118%	0,92
Delft	288.000	91%	0,0967%	396,34	92%	1,01
Pijnacker-Nootdorp	PM	PM	0,0843%	365,13	106%	PM
Zoetermeer	291.000	92%	0,1388%	485,36	125%	1,35
Zuidplas	342.000	109%	0,1082%	431,26	102%	0,94
Nederland	315.000	100%	0,0978%	380,00	100%	1,00

Woonlasten tov WOZ-waarde 2022	Gemiddelde WOZ-waarde	WOZ-waarde t.o.v. landelijk gemiddelde	Gemiddelde woonlasten MPH	MPH t.o.v. landelijk gemiddelde	Verhouding WOZ-waarde woonlasten
Lansingerland	406.000	129%	977,10	108%	0,84
Delft	288.000	91%	1.045,20	116%	1,26
Pijnacker-Nootdorp	PM	PM	971,49	107%	PM
Zoetermeer	291.000	92%	922,13	102%	1,10
Zuidplas	342.000	109%	939,68	104%	0,96
Nederland	315.000	100%	904,00	100%	1,00

Onroerend zaakbelastingen (ozb)

De OZB bestaat uit een belasting voor de eigenaar en een belasting voor de gebruiker van een opstal, waarbij verschil gemaakt wordt tussen woningen en niet-woningen.

Belastingplichtig voor de eigenarenbelasting is de genothebbende krachtens eigendom, bezit of beperkt recht. Dat is degene die bij het kadaster staat ingeschreven met het meest verstrekkende genotsrecht. Voor de gebruikersbelasting is belastingplichtig degene die de onroerende zaak gebruikt (bijvoorbeeld een huurder), al dan niet krachtens persoonlijk recht.

De OZB is een algemeen dekkingsmiddel, wat betekent dat deze vrij besteedbaar is. De belasting wordt berekend naar een percentage van de WOZ- waarde. De WOZ-waarde wordt jaarlijks vastgesteld. Voor 2023 worden de onroerende zaken gewaardeerd naar de peildatum op 1 januari 2022.

Lansingerland kent een tariefdifferentiatie voor woningen en niet-woningen. Tariefdifferentiatie tussen woningen en niet - woningen wordt in heel Nederland toegepast. De tarieven voor niet-woningen liggen hoger dan voor de woningen. De tarieven voor woningen en niet-woningen lagen in 2022 beiden onder het landelijk gemiddelde.

Voorheen betaalden zowel de eigenaar als de gebruiker van een niet-woning betaalt OZB. De OZB voor gebruikers kan echter alleen worden geïnd als er een gebruiker van het pand is. Voor kantoren en bedrijven die leeg staan werd derhalve geen OZB-gebruikers betaald. De effecten van deze leegstand op de belastingrealisatie waren onvoorspelbaar, en kenden een toenemend effect. Om de belastingheffing te versimpelen en misgelopen realisatie op leegstaande onroerende zaken te voorkomen, is gekozen om per 2022 de OZB-gebruikers voor niet-woningen te verleggen naar de OZB-eigenaren.

Tarieven 2022

Het tarief voor 2022 wordt gecorrigeerd voor de verwachte waardemutatie in 2022 (een stijging van 15%, voor woningen, daling van 1,8% voor niet-woningen) en verwachte inflatie (2%). Daarnaast zal het tarief voor de OZB niet-woningen worden verhoogd richting het landelijk gemiddelde. In de raadsvergadering van december 2022 staat de vaststelling van de ozb-tarieven 2023 geagendeerd.

Ozb - tarieven	2021	2022	Concept 2023	% verschil t.o.v. 2022
Eigenaar (woning)	0,0953%	0,0896%	0,0795%	-11,27%
Eigenaar (niet-woning)	0,2332%	0,4625%	0,5117%	10,64%
Gebruiker (niet-woning)	0,1895%	-	-	-
Gecombineerd (niet-woning)	0,4227%	0,4625%	0,5117%	10,64%

Waardeontwikkeling en gevolgen ozb-tarief vanaf 2021

De tabel hieronder geeft aan wat het effect is van de waardeontwikkelingen van woningen en niet-woningen op het OZB-tarief in de afgelopen jaren.

Waardeontwikkeling en gevolgen ozb-tarief	2021	2022	2023
<u>Waardeontwikkeling t.o.v. 1 januari jaar t-1</u>			
Woningen	6,50%	8,10%	15,00%
Niet-woningen	3,30%	-0,30%	1,80%
Inflatiecorrectie	1,70%	1,60%	2,00%
Extra (korting op inkomsten)	0,00%	0,00%	0,00%
<u>Gevolgen voor tarief</u>			
Eigenaar (woningen)	-4,80%	-6,50%	-13,00%
Eigenaar (niet-woningen)	-1,60%	1,90%	0,20%

Effect stijging OZB-tarieven niet-woningen

De OZB-tarieven niet-woningen worden met ingang van Begrotingsjaar 2021 stapsgewijs meer in lijn gebracht met het landelijk gemiddelde. De tarieven voor 2023 zullen om deze reden wederom een stijging laten zien. Omdat er verschillende typen onroerende zaken bestaan die in de categorie niet-woningen vallen (van winkelpanden tot distributiecentra), is in onderstaand vergelijkend overzicht weergegeven wat de effecten van de genoemde tariefstijging zullen zijn voor de OZB-aanslag in euro's voor eigenaren/gebruikers met verschillende WOZ-waarden. Het gecombineerde eigenaren/gebruikers tarief was 0,4625% in 2022. Het OZB niet-woningen tarief voor 2023 bedraagt 0,5117%

WOZ-waarde niet-woning	OZB-aanslag 2022	OZB-aanslag 2023	Stijging OZB-aanslag
250.000	1.156,25	1.279,25	123,00
450.000	2.081,25	2.302,65	221,40
1.000.000	4.625,00	5.117,00	492,00
5.000.000	23.125,00	25.585,00	2.460,00

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing bekostigt de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. De belasting wordt geheven van degene die in de gemeente naar de omstandigheden al dan niet krachtens eigendom, bezit, beperkt recht of persoonlijk recht gebruikmaakt van een perceel ten aanzien waarvan ingevolge de artikelen 10.21 en 10.22 van de Wet milieubeheer een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt.

De geraamde baten mogen niet boven de geraamde kosten uitstijgen. De opbrengst mag dus maximaal 100% kostendekkend zijn in de begroting. Nu en in de toekomst blijft de afvalstoffenheffing een aparte geldstroom, los van de algemene middelen.

Tarieven 2023

In verband met de invoering van Diftar zijn de tarieven voor afvalstoffenheffing bij totstandkoming van dit stuk nog niet bekend en vooralsnog in de tabellen in deze paragraaf als PM opgenomen. Omdat inzicht in en vergelijking van de tarieven wel gewenst is, zullen de definitieve tabellen als bijlage bij het raadsvoorstel van de belastingverordeningen worden opgenomen.

Tarieven afvalstoffenheffing	2021	2022	2023	Bedragen x € 1,-
				% verschil t.o.v. 2022
Eenpersoonshuishoudens	244,47	247,52	PM	0,00%
Meerpersoonshuishoudens	305,58	309,40	PM	0,00%

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven op grond van artikel 228a van de Gemeentewet. Rioolheffing is een bestemmingsbelasting en dient ter bekostiging van de gemeentelijke watertaken. Deze watertaken zijn het inzamelen, zuiveren en transporteren van huishoudelijk afvalwater; het verzamelen en transporteren van bedrijfsafvalwater en het inzamelen en verwerken van hemelwater. De kosten hiervoor verhalen we met de rioolheffing op de gebruiker.

Tarieven 2023

Het tarief is een vast bedrag voor maximaal 500 m3 afgevoerd afvalwater voor huishoudens. Voor de zogenaamde grootverbruikers geldt dat boven de 500 m3 voor iedere volgende 500 m3 afgevoerd afvalwater of een gedeelte daarvan een opslag wordt geheven.

Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)

De gemeente kiest voor doelmatig en risico gestuurd werken. Er wordt zoveel mogelijk integraal en wijkgericht gewerkt. . Om de kosten als gevolg van de activiteiten te kunnen dekken, stijgt de rioolheffing vanaf 2022 geleidelijk met 1,25% per jaar tot een kostendekkend niveau in 2041. Dit is conform Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). De tarieven voor de rioolheffing 2023 zijn gebaseerd op bovenstaande uitgangspunten.

Bedragen x € 1,-

Tarieven rioolheffing	2021	2022	2023	% verschil t.o.v. 2022
Eenpersoonshuishoudens	253,59	256,76	259,97	1,25%
Meerpersoonshuishoudens	253,59	256,76	259,97	1,25%

Lijkbezorgingrechten

De gemeente Lansingerland heeft het gebruik van gemeentelijke begraafplaatsen vastgelegd in een beheerverordening. Deze verordening is door de raad van de gemeente Lansingerland vastgesteld op 27 november 2008 en in december 2008 in werking getreden. Hierin is onder meer bepaald welk type grafrechten worden verleend en onder welke voorwaarden. Daarnaast staat erin welke voorwaarden gelden alvorens iemand te begraven.

Leges Bouwvergunningen

In aanloop naar de Begroting 2023-2026 is de raming van de bouwleges geactualiseerd. Deze prognose is gebaseerd op meerjarige gemiddeldes en wordt hierbij afgestemd op de woningbouwplanning en de planning van de uitgifte van bedrijventerreinen.

De leges worden geheven naar de maatstaven en tarieven, opgenomen in tarieventabel behorend bij de legesverordening. Deze verordening en tarieventabel wordt eind 2022 geactualiseerd. De tarieven voor bouwleges zijn afhankelijk van de hoogte van de bouwsom. De hoogte van de bouwsom bepaalt in welke tariefcategorie de aanvraag behoort. Per categorie geldt een vast en een variabel (percentage van de bouwsom) deel. Voor de berekening van de leges wordt een gedeelte van een in de tarieventabel genoemde eenheid als een volle eenheid aangemerkt. We houden in de berekening nog geen rekening met de effecten van de nieuwe Omgevingswet.

De categorie excessief grote aanvragen drukt relatief zwaar op de inkomsten doordat de geheven bouwleges afhankelijk zijn van de voor deze categorie vaak hoge bouwsom. De afgelopen jaren ontvingen we steeds twee a drie van dit type aanvragen per jaar.

Bedragen x € 1,-	
Inschatting bouwleges	2023
Basisinkomsten o.b.v. meerjarig gemiddelde	2.355.000
Raming legesinkomsten bouwaanvragen	2.355.000

Hondenbelasting

De gemeente Lansingerland heft hondenbelasting. De tarieven daarvoor zijn iets gestegen ten opzichte van 2022 doordat deze met het inflatiepercentage van 2% zijn verhoogd. Dit houdt in dat het tarief voor het houden van één hond in 2023 €85,78 bedraagt, voor iedere volgende hond is dat €181,37. De aanslag voor een geregistreerde kennel is €257,62.

Marktgelden en precariobelasting (uitstallingen)

De berekening van het marktgeld hangt af van het aantal gebuikte meters frontbreedte en het gebruik van elektriciteit. Er is in principe iedere week markt. Het college stelt jaarlijks de tarieven voor de marktgelden vast. Deze tarieven kunnen verhoogd worden met maximaal het inflatiecijfer dat wordt toegepast in de begroting.

Precario op kabels en leidingen

Sinds 1 juli 2017 is de precariobelasting voor nutsnetwerken afgeschaft, maar kon de gemeente Lansingerland gebruik maken van een overgangsregeling. Hierdoor heeft de gemeente tot en met 2021 precario kunnen blijven heffen op ondergrondse energieleidingen. Deze belasting werd geheven op Dunea en leverde ons €200.000 inkomsten per jaar op. Met ingang van het begrotingsjaar 2022 is het niet langer mogelijk deze belasting te heffen.

Kwijtscheldingen

In Lansingerland kan kwijtschelding worden verleend voor afvalstoffenheffing en rioolheffing, als een belastingschuldige (particulieren) financieel niet in staat is om de belastingaanslag te betalen. Of een belastingschuldige in aanmerking komt voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding, wordt beoordeeld aan de hand van een inkomens- en vermogenstoets. Deze toets is gebaseerd op door het Rijk vastgestelde normen. De daarbij te hanteren kosten van bestaan (de zgn. betalingscapaciteit) worden vastgesteld op 100% van de bijstandsnorm.

Aan belastingschuldigen die op 31 december voorafgaand aan het belastingjaar een bijstandsuitkering en minimaal twee jaar gehele kwijtschelding hebben ontvangen, wordt automatisch kwijtschelding verleend. De kosten voor kwijtschelding worden bij de afvalstoffenheffing en de rioolheffing meegenomen in de berekening van de kostendekking.

De werkelijke en geraamde lasten van kwijtscheldingen staan in onderstaand overzicht.

Bedragen x € 1,-				
Kwijtscheldingen	Realisatie 2021	Begr 2022	Begr 2023	Verschil t.o.v. 2022
Afvalstoffenheffing	193.312	209.205	209.205	0
Rioolheffing	175.893	208.604	208.604	0
Hondenbelasting	0	0	0	0
OZB woningen	1.128	0	0	0
OZB (niet-)woningen	358	0	0	0
Totaal	370.691	417.809	417.809	0

Verordening Bedrijven Investeringszone (BIZ) Bedrijvenpark Rodenrijs

De BIZ-bijdrage is een bestemmingsbelasting die op verzoek van ondernemers wordt geheven. Met de opbrengst worden activiteiten gerealiseerd van en voor deze ondernemers. In 2023 int de gemeente twee heffingen in de vorm van een BIZ-bijdrage: (1) BIZ Bedrijvenpark Rodenrijs en (2) BIZ Centrum Bergschenhoek.

Overzicht kostendekkendheid rechten en leges

Vanaf de Begroting 2017 moet de gemeente in de paragraaf lokale heffingen een overzicht van baten en lasten opnemen voor de heffingen, waarbij sprake is van het verhalen van kosten. De verplichting is bij besluit van 5 maart 2016 in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) opgenomen. In artikel 10, onderdeel c van het BBV is vastgelegd dat de paragraaf lokale heffingen in ieder geval bevat:

“Een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd.”

Hieronder staat de mate van kostendekkenheid voor de verschillende rechten en leges.

Bedragen x € 1.000

Kostendekkendheid tarieven rechten	Afvalstoffenheffing	Rioolheffing	Lijkbezorgingsrechten	Marktgelden
Directe kosten	6.230	5.604	258	59
Directe inkomsten, exclusief heffingen	689	13		
Netto directe kosten	5.541	5.591	258	59
<u>Toe te rekenen kosten:</u>				
Overhead incl. (omslag)rente	399	775	102	56
BTW	1.177	690		
Totaal toe te rekenen kosten	7.117	7.056	360	115
Opbrengst heffingen	7.117	7.056	240	71
Dekking	100,00%	100,00%	66,67%	61,74%

In de tabel hieronder is de kostendekkendheid op hoofdstukniveau weergegeven. De gepresenteerde kostendekkendheid sluit aan bij de vernieuwde BBV-voorschriften, die sinds de Begroting 2017 van kracht zijn. Deze kostendekkendheid wordt in de komende periode nader bezien. Indien nodig of gewenst worden de tarieven op basis van deze bevindingen aangepast bij de Legesverordening 2023. De Raad stelt in december 2022 deze legesverordening en de tarieventabel definitief vast.

Onderbouwing kostendekkendheid leges

Bedragen x € 1,-

Hfd	Omschrijving	Lasten	Overhead	Totaal lasten	Baten	Kostendekkendheid
1.1	Burgerlijke stand	92.081	54.970	147.051	120.617	82,02%
1.2	Reisdocumenten	142.386	125.078	267.464	190.030	71,05%
1.3	Rijbewijzen	151.048	99.268	250.316	215.000	85,89%
1.4	Verstrekkings uit de Wet basisregistratie personen	20.572	10.795	31.367	24.274	77,39%
1.5	Verstrekkings uit het Kiezersregister	0	0	0	0	-
1.6	Verstrekkings op grond van Wet bescherming persoonsgegevens	0	0	0	0	-
1.7	Bestuursstukken	0	0	0	0	-
1.8	Vastgoed informatie	2.022	1.454	3.476	2.676	76,99%
1.9	Overige publiekszaken	6.910	6.270	13.180	14.597	110,75%
1.10	Gemeentearchief	0	0	0	0	-
1.11	Huisvestingswet	0	0	0	0	-
1.12	Leegstandwet	0	0	0	0	-
1.13	Gemeentegarantie	0	0	0	0	-
1.14	Marktstandplaatsen	0	0	0	0	-
1.15	Winkeltijdenwet	0	0	0	0	-
1.16	Kansspelen	672	562	1.234	692	56,07%
1.17	Kinderopvang en peuterspeelzalen	0	0	0	0	-
1.18	Telecommunicatie	148.587	87.917	236.504	170.000	71,88%
1.19	Verkeer en vervoer	20.443	15.017	35.460	20.037	56,51%
1.20	Diversen	52.182	43.764	95.946	65.586	68,36%
1.21	In deze titel niet benoemde beschikking	0	0	0	0	-
1	Subtotaal titel 1	636.903	445.095	1.081.998	823.509	76,11%
2.1	Begripsomschrijvingen	0	0	0	0	-
2.2	Vooroverleg / beoordelen conceptaanvraag	0	0	0	0	-
2.3	Omgevingsvergunning	2.182.307	930.483	3.112.790	2.355.000	75,66%
2.4	Vermindering	0	0	0	0	-
2.5	Teruggaaf	0	0	0	0	-
2.6	Wijziging omgevingsvergunning als gevolg van wijziging project	0	0	0	0	-
2.7	Bestemmingswijzigingen zonder activiteiten	0	0	0	0	-
2.8	Slopmelding	0	0	0	0	-
2.9	Openstellingsvergunning	0	0	0	0	-
2.10	In deze titel niet benoemde beschikking	0	0	0	0	-
2	Subtotaal titel 2	2.182.307	930.483	3.112.790	2.355.000	75,66%
3.1	Horeca	7.076	5.089	12.165	9.430	77,52%
3.2	Organiseren van evenementen of markten	27.630	19.870	47.500	19.394	40,83%
3.3	Prostitutiebedrijven	0	0	0	0	-
3.4	Splitsingsvergunning woonruimte	0	0	0	0	-
3.5	Marktstandplaatsen	1.213	872	2.085	924	44,32%
3.6	Winkeltijdenwet	1.887	1.357	3.244	2.112	65,10%
3.7	Niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	0	0	0	0	-
3	Subtotaal titel 3	37.806	27.188	64.994	31.860	49,02%
	Totaal legesverordening	2.857.016	1.402.766	4.259.782	3.210.369	75,36%

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft aan in hoeverre de gemeente Lansingerland in staat is om haar financiële risico's op te vangen en welke methode gebruikt wordt voor het bepalen van het risicoprofiel. Daarnaast beschrijft de paragraaf op hoofdlijnen op welke wijze 'risicobeheersing' onderdeel is van de bedrijfsvoering van de gemeente. Op basis van het BBV nemen gemeenten een aantal verplichte financiële kengetallen op in de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting en het jaarverslag. Dit om de leden van provinciale staten en de gemeenteraad gemakkelijker inzicht te geven in de financiële positie van hun provincie of gemeente.

Risicobeheersing in de gemeente Lansingerland

De nota risicomanagement en weerstandsvermogen 2020-2023 beschrijft op welke wijze Lansingerland haar risico's beheerst en hier verantwoording over af legt. De nota beschrijft o.a. welke informatie we in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing opnemen.

Op basis van de huidige inzichten loopt Lansingerland haar grootste incidentele financiële risico's bij de grondexploitaties. Het risico op de grondexploitaties houdt verband met de hoge boekwaarde van reeds gedane investeringen in grond en de marktomstandigheden. Het risico is dat grond niet, later, of voor een lagere prijs wordt verkocht dan nu voorzien. Om dit risico te 'beheersen' moeten we vooral inspelen op de marktontwikkelingen en het onderscheidende vermogen van de gemeente als toekomstige woongemeente of vestigingsplaats voor een bedrijf. Dit is daarom ook een speerpunt van het college. Om de boekwaarde op de huidige grondexploitaties niet (verder) op te laten lopen is de gemeente terughoudend met het doen van nieuwe uitgaven. Uitgaven doen we pas als deze noodzakelijk zijn om 'inkomsten' te genereren. Waar mogelijk benutten we schaalvoordelen om werkzaamheden te clusteren. In de begroting 2023-2026 (prognose balans) is zichtbaar dat het geïnvesteerde bedrag in de grondexploitaties de komende jaren verder terugloopt. We verwachten meer inkomsten dan uitgaven. Voor een verdere toelichting op de risico's van de grondexploitaties wordt verwezen naar Paragraaf Grondbeleid.

De grootste risico's op structurele tegenvallers zijn er binnen het sociaal domein en de hoogte van de Algemene Uitkering. In de begroting 2023-2026 zijn de lasten sociaal domein (WMO, Jeugd en Participatie) op basis van de inzichten medio 2022 zo realistisch mogelijk geraamd. Het betreft open-einden regelingen waarbij niet of nauwelijks financiële plafonds zijn in te bouwen. De afgelopen jaren laten zien dat o.a. door besluiten van het Rijk (bijvoorbeeld abonnementstarief Wmo) de lasten in een korte periode zeer snel kunnen groeien en het tempo van de groei ook steeds sneller toeneemt. Voor de Jeugdwet werken we langs de lijn van de landelijke hervormingsagenda die middels maatregelen moet leiden tot een afvlakking c.q. stabilisering van de stijging van de lasten (los van de groei van het aantal inwoners). Deze uitgangspunten zijn in de meerjarenraming verwerkt. Risico is dat we deze besparingen uiteindelijk niet (kunnen) realiseren en er structurele tegenvallers ontstaan. In de paragraaf over de mogelijke impact van structurele tegenvallers lichten we dit verder (cijfermatig) toe.

Inventarisatie risico's

Op basis van het risicoprofiel van de gemeente Lansingerland kan worden bepaald hoeveel middelen nodig zijn om alle risico's te kunnen opvangen. Daarbij maken we onderscheid tussen 'incidentele risico's' en het risico op structurele tegenvallers. Incidentele risico's dienen te worden afgedekt door het beschikbare weerstandsvermogen en voor het opvangen van structurele risico's zal voldoende 'flexibiliteit' in de begroting aanwezig moeten zijn. Dit laatste maken we inzichtelijk door in de paragraaf weerstandsvermogen een aantal scenario's te schetsen die zich voor kunnen doen en daarbij aan te geven wat de financiële impact is op de saldi van de meerjarenbegroting.

De benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend op basis van een risicosimulatie. Uitgangspunt hierbij is een statistische benadering die ervan uitgaat dat nooit alle risico's zich tegelijk én in hun maximale omvang zullen voordoen. Indien dat wel het geval is, zou op basis van de in beeld gebrachte risico's, hiermee een bedrag gemoeid zijn van € 76,9 miljoen (feitelijk het absoluut maximum aan financieel gevolg van de in beeld gebrachte risico's).

Dit is als volgt te verdelen over de algemene dienst en de grondexploitaties:

- Algemene dienst: € 17,0 miljoen
- Grondexploitaties: € 59,9 miljoen

Top 10 risico's gemeente Lansingerland

De top 10 aan risico's zijn op basis van hun aandeel in het totaal benodigde weerstandsvermogen:

Bedragen x € 1.000

Nr.	Risico	Kans	Maximaal bedrag
1	Ontwikkeling Wilderszijde o.b.v. bestemmingsplan	N.v.t., zie toelichting	€20.000
2	Fiscale optimalisatie Westpolder wordt niet gerealiseerd.	30%	€12.500
3	Vraag naar bedrijventerrein Oudeland komt onder druk.	30%	€3.500
4	Lagere dekking Rijk inkomensdeel BUIG	30%	€4.000
5	Kavels niet verkoopbaar planologisch	50%	€1.400
6	Verwachte versnelling eind exploitatie Groenzoom vindt niet plaats	30%	€2.000
7	Kavels worden niet meer ontwikkeld	30%	€830
8	Verkoop vrije kavels blijft achter bij tempo afdracht aan Provincie	50%	€630
9	Ramp en schade aan gemeentehuis dat (deels) niet verzekerd is	10%	€3.000
10	Eisen duurzaamheid heden zijn strenger dan 'oude' planontwikkeling	30%	€500

Uit het voorgaande tabel blijkt dat onze grootste risico's betrekking hebben op de grondexploitaties, waarvan Oudeland, Westpolder en Wilderszijde de grootste invloed hebben. De genoemde bedragen zijn de mogelijke verdere verliezen op de grondexploitaties als de ontwikkelingen niet lopen zoals we nu inschatten op basis van de huidige marktomstandigheden. Naast bovenstaande incidentele effecten zijn er, als het risico zich voordoet, ook structurele effecten omdat schulden niet of minder snel kunnen worden afgelost. Op basis van de huidige rekenrente grondexploitaties van 1,1% betekent elke € 10 miljoen verdere verlies name op de grondexploitatie een toename van de structurele rentelast op de begroting van € 0,11 miljoen.

Ten opzichte van het laatste P&C-document (jaarrekening 2021) deed zich één belangrijke wijziging voor in de top 10 van belangrijkste incidentele risico's. De Hoge Raad deed in juni 2022 uitspraak in de kwestie REMU. De conclusie is dat het eerdere arrest van het Gerechtshof niet wordt vernietigd. Daarmee vervalt het risico voor o.a. de gemeente Lansingerland. De huidige economische toestand (met name hoge inflatie) is wel reden tot zorg voor de grondexploitaties. De kosten voor bouw- en woonrijpmaken kunnen sneller stijgen dan nu voorzien in het MPG2022. Vooralsnog bieden de verwachte (merendeels positieve resultaten) nog voldoende buffer om kostenstijgingen op te vangen. Bij de herziening van het MPG2023 maken we opnieuw de balans op. Zie verder naar de paragraaf grondexploitatie voor dit risico.

Het grootste risicobedrag is gerelateerd aan de gebiedsontwikkeling Wilderszijde (risico nummer 1). Eind 2021 stelde de gemeenteraad het bestemmingsplan vast en is het hele gebied een 'actieve' grondexploitatie geworden. Dit betekent dat we ook een specifieke risicoanalyse maken voor het gebied. De gebied specifieke risico's tellen op tot een benodigd risicobedrag van circa € 5,5 miljoen. Naast deze risico's is het financiële resultaat van Wilderszijde ook afhankelijk van algemene ontwikkelingen, zoals de eventuele (snellere) stijging van kosten en ontwikkelingen van vrij op naam (VON)-prijzen. In dat kader zijn heel veel scenario's mogelijk, zowel in positieve als negatieve zin. Voor het weerstandsvermogen is een zwaarder weer scenario doorgerekend waarbij de kosten 2% per jaar sneller stijgen dan nu doorgerekend in de gebiedsexploitatie en de grondprijzen/woningprijzen 2% per jaar minder stijgen (dat komt nagenoeg overeen met geen prijsstijging over de hele looptijd van de exploitatie). Dit scenario levert een circa € 30 miljoen nadeliger resultaat op dan het resultaat op basis van de huidige uitgangspunten. Het resultaat op basis van de huidige uitgangspunten is circa € 20 miljoen positief, een daling met € 30 miljoen betekent dus in zo'n situatie een tekort van circa € 10 miljoen. Daarbij opgeteld de € 5,5 miljoen voor de gebied specifieke risico's, leidt tot een benodigd weerstandsvermogen van € 15,5 miljoen voor Wilderszijde.

Uitgaande van de vorige ‘reservering’ van € 26 miljoen (zie begroting 2022) zou dat een verlaging met € 10,5 miljoen zijn. Gezien het beginstadium van het project is het wenselijk een robuuste ‘buffer’ aan te houden. Als alternatieve (of toetsende) methode is via de methode van de Rekenkamer (zie ook de nota Weerstandsvermogen voor een nadere toelichting hierop) een berekening gemaakt. Uitgaande van 10% van de nog te realiseren opbrengsten en 10% van de boekwaarde per 1/1/2022 is dan een weerstandsvermogen nodig van € 18 miljoen. Wij stellen voor dit bedrag te hanteren als risicobuffer voor Wilderszijde en dit naar boven af te ronden naar € 20 miljoen. De weerstandsratio verbetert dan, maar er is ook oog voor enige mate van voorzichtigheid in relatie tot het project Wilderszijde.

Van het Rijk ontvangt de gemeente jaarlijks geld voor de uitvoering van het inkomensdeel van de Participatiewet, de zogenoemde BUIG-uitkering. Indien de werkelijke lasten voor de uitkeringen hoger liggen dan geldt eerst een eigen risico, daarboven kan de gemeente een aanvraag indienen voor een aanvullende uitkering. Met het oog op de mogelijke economische nasleep van Corona en de oorlog in Oekraïne gaan we in de meerjarenraming uit van een stijging van de uitkeringslasten, maar ook een stijging van de BUIG-uitkering. Mocht deze laatste ontoereikend zijn dan komt een eventueel nadeel tot de drempel voor een aanvullende uitkering ten laste van de gemeente. Het risico baseren we op elk jaar van de meerjarenraming een tekort van maximaal € 1 miljoen. De kans achten we beperkt omdat we enerzijds zelf deels kunnen sturen op het aantal bijstandsgerechtigden, via re-integratie, en anderzijds het Rijk de BUIG laat meebewegen met de macro-economische situatie.

Risico's verbonden partijen

De gemeente Lansingerland neemt deel in diverse gemeenschappelijke regelingen en verbonden partijen. In de paragraaf verbonden partijen van deze begroting is een overzicht hiervan opgenomen en is per partij ook inzicht gegeven in de risico's bij de verbonden partij.

Uit de grondexploitaties en risico inventarisaties die ten grondslag liggen aan de jaarrekeningen 2021 (en begrotingen 2023) van de gemeenschappelijke regeling Hoefweg en Bleizo blijkt dat de risico's die deze partijen lopen nog opgevangen kunnen worden binnen de eigen grondexploitaties (de grondexploitatie bevat zelf nog voldoende weerstandscapaciteit). De gemeente zelf hoeft op basis van de huidige inzichten geen weerstandscapaciteit voor Hoefweg en Bleizo aan te houden.

Voor Bleizo-Oost, het deel ten oosten van de HSL, is inmiddels het bestemmingsplan definitief vastgesteld. De economische groei en vraag naar logistieke kavels in de Corridor A12 maakt dat er ruimte is voor logistieke bedrijventerreinen. Partijen in de Corridor A12 hebben hierover met elkaar afspraken gemaakt, waardoor het bestemmingsplan voor Bleizo-Oost vastgesteld kon worden. Voor Bleizo-West doen we onderzoek naar een alternatief ontwikkelprogramma. Hiervoor is een eerste stedenbouwkundige verkenning uitgevoerd. De vaststelling van het bestemmingsplan voor Bleizo-West is opgeschort totdat er meer duidelijkheid is over de uitkomsten van het onderzoek.

Risico's als gevolg van Corona en Oekraïne

Het COVID-19 (Corona) virus had en heeft direct en indirect invloed op onze financiën. Op dit moment lijkt COVID-19 onder controle, maar nieuwe uitbraken zijn niet uit te sluiten. Daarnaast stoppen nu diverse vangnetregelingen voor ondernemers. Een deel van hen zal het, naar verwachting, zonder deze vangnetregelingen niet redden. De oorlog in Oekraïne, de hieraan gerelateerde sancties voor Rusland en de tegenreactie hierop t.a.v. de gasvoorziening aan Europa versterkt dit effect. De kosten voor energie stijgen heel snel en ondernemers en grote groepen particulieren kunnen dit niet meer betalen. Hoe groot de financiële impact is in 2023 en de daarop volgende jaren is nu onmogelijk volledig te bepalen. We monitoren onze risico's en die van onze partners voortdurend. De VNG stelde een aantal handreikingen beschikbaar om de risico's Corona in beeld te brengen. Een aantal van deze risico's zijn ook van toepassing op de gevolgen van de oorlog in Oekraïne. In zijn algemeenheid geldt dat de risico's op dit moment wel kwalitatief zijn te duiden, maar nog zeer moeilijk kwantitatief. Deze risico beschouwing is daarom ook vooral kwalitatief van aard en geeft de grootste financiële risico's weer die het college op dit moment ziet.

De lijst is, in willekeurige volgorde, als volgt:

- Toename van het aantal bijstandsgerechtigden; als gevolg van Corona en de oorlog in Oekraïne krijgt de economie en daarmee de werkgelegenheid mogelijk forse klappen (met name in het MKB). In eerste instantie vallen 'ontslagen' medewerkers terug op de WW. Afhankelijk van de duur van de WW valt een deel van deze personen uiteindelijk ook terug op de bijstand. Ons huidige bestand is ongeveer 600 bijstandsgerechtigden. Een stijging van dit aantal is een reëel risico. Daarom hielden we in de begrotingscijfers 2023-2026 rekening met een stijging. Risico is dat zich een nog negatiever scenario voordoet en de lasten nog sneller gaan stijgen. Het Rijk compenseert deze lasten (op termijn) mogelijk, maar uitgaande van de huidige systematiek voor financiering zal dat veelal met enige vertraging gaan (voordat de Rijksbijdrage om hoog gaat). De stijging van bijstandsgerechtigden betekent ook dat de ambtelijke organisatie meer inzet zal moeten plegen op participatie en rechtmatigheid en dus (tijdelijk) meer formatie nodig heeft.
- Toename van het aantal schuldhulpverleningstrajecten; als gevolg van Corona krijgt de economie en daarmee de werkgelegenheid forse klappen. Ondernemers en (ontslagen) werknemers kunnen in de financiële problemen komen en te maken krijgen met (toenemende) schulden. De gemeente is verantwoordelijk voor de schuldhulpverlening. Dus een toenemend beroep betekent meer werk en meer lasten voor de gemeente. Vanaf de begroting 2022 is reeds rekening gehouden met een stijging van het budget voor formele en informele schulddienstverlening van 5% per jaar tot aan 2026.
- Effecten op woningmarkt; diverse partijen voorspellen zwaar(der) weer voor de woningmarkt (ook omdat de rente en de inflatie stijgen, waardoor huishoudens minder geld over hebben voor hypotheeklasten). Op de korte termijn zijn de effecten nog beperkt, maar het valt niet uit te sluiten dat de economische teruggang door sijpelt naar de woningmarkt. Naast het economische risico is door Corona en oorlog Oekraïne ook een risico dat productieketens voor grond- en hulpstoffen voor de bouw stil vallen. Risico voor de gemeente is dat projecten vertraging oplopen of stilvallen en inkomsten later of niet binnen komen. Denk hierbij aan inkomsten uit grondverkoop en bouwleges. Op dit moment zijn daar nog geen indicaties van, of goede inschattingen van te maken, maar het college is zich wel bewust van dit risico en we monitoren dit risico nauwlettend. Het college merkt wel op dat de impact van een terugval op de huizenmarkt in financiële zin waarschijnlijk minder impact op Lansingerland zal hebben dan in de vorige crisis. De grondposities van de gemeente zijn fors kleiner, de schuldenlast lager en de rente is ook lager dan destijds (en de gemeente beschikt over eigen geld in de vorm van de opbrengst Eneco).
- Effecten op bedrijventerreinen; door de Corona-crisis en de oorlog in Oekraïne kunnen investeerders voorzichtiger worden c.q. investeren bedrijven minder. Dit kan gevolgen hebben voor de nog uit te geven bedrijventerreinen (minder opbrengst, latere opbrengst, etc.).
- Gemeentefonds; de inkomsten van de gemeente komen voor zo'n 50% uit het gemeentefonds. Het gemeentefonds volgt de 'trap-op-trap-af' systematiek. Als het Rijk meer uitgeeft gaat er ook meer naar de gemeenten. Het Rijk betaalt nu het crisis maatregelen pakket. Hierdoor zal de Staatsschuld oplopen. Het risico c.q. de verwachting is dat dit op termijn Rijksbezuinigingen nodig maakt. Ook gemeenten zullen dan worden geraakt. Met welke omvang is nog onbekend.
- Toename beroep op voorzieningen Wmo en Jeugdwet; de Corona crisis (en energiecrisis) legde en legt op heel veel mensen ook een psychische en fysieke wissel. Met name op ouderen (eenzaamheid), volwassenen met een laag inkomen en jongeren (leerlingen/scholieren). Een reëel risico is dat meer mensen uit deze doelgroepen in de problemen komen en zij extra hulp of ondersteuning nodig hebben. De gemeente is, als er geen vangnetten zijn in de eigen omgeving, verantwoordelijk voor deze hulp. Dit betekent een potentiële toename van de lasten in het sociaal domein voor de voorzieningen en ook extra formatie die nodig is voor de goede uitvoering hiervan.
- Door de sterk stijgende energiekosten moet de gemeente (mogelijk) op termijn meer gaan betalen voor energie en kunnen ook andere prijzen nog verder gaan stijgen (omdat leveranciers de gestegen energiekosten doorberekenen).

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit betreft de middelen die de gemeente heeft of ter beschikking kan krijgen om de financiële gevolgen van risico's op te vangen. Het uitgangspunt daarbij is dat structurele risico's opgevangen moeten worden door structurele 'weerstandscapaciteit' en incidentele risico's opgevangen worden door incidentele 'weerstandscapaciteit'. Dit onderscheid is ook van belang met het oog op het 'structureel evenwicht' in de begroting en de toets van de Provincie hierop.

Incidentele weerstandscapaciteit

De gemeente Lansingerland rekent alleen de algemene reserve tot de incidentele weerstandscapaciteit. De overige reserves rekenen wij niet tot de beschikbare weerstandscapaciteit. Dit zijn de bestemmingsreserves en de stille reserves. Bestemmingsreserves worden niet meegenomen, omdat hier al een bestemming aan is toegekend. Stille reserves (ontstaan wanneer de boekwaarde van de activa lager is dan de verkoopwaarde) worden niet meegenomen, omdat deze pas geïncasseerd kunnen worden als de activa verkocht wordt. Echter, als er expliciete besluiten worden genomen om stille reserves te gelden te maken, dan worden deze toegevoegd aan de weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit betreft de flexibiliteit die er in de begroting is. Dit betreft de mate waarin lasten verder zijn terug te brengen (door bezuinigingen), inkomsten te verhogen en de inzet van de post onvoorzien. Zodoende bestaat structurele weerstandscapaciteit uit:

- Onbenutte belastingcapaciteit;
- Post onvoorzien;
- Bezuinigingspotentieel lastenniveau tot wettelijke taken.

De onbenutte belastingcapaciteit is in theorie niet gemaximeerd. Er zijn geen maximum tarieven voor de OZB. Wel zijn er landelijk afspraken over de maximale jaarlijkse stijging van de OZB (macro-norm) en geldt voor het doen van een aanvraag tot artikel 12 dat de OZB boven de drempelpercentages ligt (gebaseerd op 120% van het landelijk gemiddelde OZB-percentage).

De post onvoorzien bedroeg in de begroting 2018-2021 nog structureel € 250.000. Op grond van de financiële verordening 2017 bepaalt het college jaarlijks opnieuw de omvang van de post onvoorzien en motiveert de omvang in de begroting. Vanaf de begroting 2022 leggen we een relatie met het aantal inwoners en bedraagt de post onvoorzien € 1 per inwoner en dus circa € 65.000 voor begrotingsjaar 2023. Ten behoeve van de kadernota 2015 is het bezuinigingspotentieel in beeld gebracht indien de gemeente alleen de wettelijke taken zou uitvoeren en op taken met een inspanningsverplichting het minimale zou doen. In dat geval zou de gemeente nog enkele miljoenen kunnen bezuinigen. Dit zou dan wel gepaard gaan met veel maatschappelijke onrust en de bezuinigingen zijn veelal niet direct in het eerstvolgende begrotingsjaar in te voeren. De flexibiliteit op dit punt is beperkt.

Risicobuffer in grondexploitaties en projecten

In de grondexploitaties en kredieten is meestal ook een post 'onvoorzien' opgenomen. Binnen de grondexploitaties en projecten zelf is dus ook enige mate van weerstandscapaciteit aanwezig. Bij het bepalen van het weerstandsvermogen op gemeenteniveau houden we geen rekening met deze posten 'onvoorzien'.

Benodigde weerstandscapaciteit

De grootte van risico's zijn na identificatie ingeschat middels het benoemen van een kans en een gevolg (kwantificering). Op basis van de ingevoerde risico's is de risicosimulatie uitgevoerd. Op basis van deze simulatie kan (met een zekerheidspercentage van 90%) gesteld worden dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 39,0 miljoen.

De benodigde weerstandscapaciteit is als volgt te verdelen:

- Algemene dienst € 3,2 miljoen
- Grondexploitaties € 35,8 miljoen

De Rekenkamer Lansingerland gaat als ‘benchmark’ voor de risico’s op grondexploitaties uit van een benodigde weerstandscapaciteit van 10% van de boekwaarde van de grondexploitaties in exploitatie en 10% van de nog te realiseren opbrengsten. Op basis van de jaarrekening 2021 en de onderliggende grondexploitaties is dan € 40 miljoen nodig voor de gemeentelijke grondexploitaties (inclusief Wilderszijde niet in exploitatie genomen deel). Voor Hoefweg is dit € 2 miljoen en voor Bleizo € 12 miljoen. Totaal dus circa € 54 miljoen. Deze berekeningswijze van de Rekenkamer is sterk genormeerd en houdt geen rekening met de specifieke omstandigheden. Enige afwijking tussen deze berekening en de eigen berekening is dus logisch. De eigen berekening van circa € 36 miljoen is circa € 18 miljoen lager dan de € 54 miljoen op basis van de methode Rekenkamer. De afwijking zit voor € 14 miljoen in het feit dat op basis van ons eigen risicobeleid we geen weerstandsvermogen hoeven aan te houden voor Hoefweg en Bleizo (de risico’s van Hoefweg en Bleizo zijn nog op te vangen binnen de verwachte positieve resultaten van deze grondexploitaties, als de risico’s optreden wordt het resultaat lager, maar blijven de grondexploitaties wel positief). Voor de gemeentelijke grondexploitaties is op basis van de methode Rekenkamer € 40 miljoen nodig. In de benodigde weerstandscapaciteit is dit € 36 miljoen (en dus iets lager dan berekend door de Rekenkamer, maar geen grote afwijking). Belangrijke oorzaak van deze lagere inschatting is dat voor bijvoorbeeld project Westpolder nagenoeg alle toekomstige opbrengsten als contractueel zijn vastgelegd en het risicoprofiel daarmee minder hoog is dan een bepaald percentage van de verwachte (maar nog niet gecontracteerde) opbrengsten. Op basis hiervan is er geen reden het risicoprofiel van de gemeente bij te stellen voor de bepaling van het weerstandsvermogen.

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico’s in financiële zin af te dekken. Op basis van de begroting 2023-2026 ontwikkelt het weerstandsvermogen zich als volgt:

Bedragen x € 1.000					
Stand per 31 december	2022	2023	2024	2025	2026
Algemene reserve	70.499	64.384	59.717	57.265	48.158
Totale weerstandscapaciteit	70.499	64.384	59.717	57.265	48.158
Benodigde weerstandscapaciteit	39.000	39.000	39.000	39.000	39.000
Ratio weerstandsvermogen	1,8	1,7	1,5	1,5	1,2

Het weerstandsvermogen geeft aan of de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen zonder de noodzaak om direct te bezuinigen en/of de lokale lasten te verhogen. Met een ratio weerstandsvermogen van 1,8 in 2022, 1,7 eind 2023 en 1,5 eind 2023/2024 is Lansingerland ruimschoots in staat om financiële tegenvallers op te vangen. De ratio ligt dan nog binnen de bandbreedte van de door de raad gewenste marge ‘ruim voldoende’ (tussen de 1,4 en 2,0), waarbij de raad streeft naar een ratio van 1,7. Vanaf 2026 ligt de ratio buiten (onder) de door de Raad gewenste marge ‘ruim voldoende’. Er is een bedrag van circa € 6,5 miljoen nog nodig om ook eind 2026 op de ondergrens van 1,4 te zitten van de score ‘ruim voldoende’. Opgemerkt wordt dat in de bepaling van de weerstandscapaciteit, conform de nota risicomanagement en weerstandsvermogen, nog geen rekening wordt gehouden met toekomstige positieve resultaten op de grondexploitatie. Op basis van de cijfers van het MPG 2021 verwachten we de komende jaren nog wel positieve resultaten die op moment van realisatie (bij de jaarstukken) in de algemene reserve worden gestort.

De algemene reserve neemt de komende jaren met name af door de (nu nog) nadelige verwachte saldi van de toekomstige begrotingen. Uitgaande van het feit dat de gemeente jaarlijks een structureel sluitende begroting aan de Provincie dient aan te bieden zal deze afname zich de komende jaren waarschijnlijk niet voordoen.

In oktober 2022 bespreekt de gemeenteraad een voorstel van het college inzake het Cultuurhuis. Daar is vanuit de algemene reserve aanvullende dekking nodig om in de reserve kapitaallasten te storten. Aangezien dit nog geen besluit is van de Raad is dit nog niet in bovenstaande cijfers verwerkt.

Scenario's risico op structurele tegenvallers - mogelijke impact onzekere gebeurtenissen

Met ingang van de begroting 2017 geeft de paragraaf weerstandsvermogen inzicht in scenario's (onzekere gebeurtenissen) die zich kunnen voordoen en het mogelijke effect hiervan op het saldo van de begroting. Er zijn vele honderden scenario's/gebeurtenissen denkbaar. De kern van deze paragraaf is vooral te laten zien wat de effecten kunnen zijn van een aantal nadelige scenario's en in welke mate de begroting in staat is deze risico's op te vangen. Het gaat hier om onzekere ontwikkelingen die zich mogelijk kunnen voordoen. Het zijn dus geen scenario's die we verwachten. Als dat wel het geval was geweest waren deze effecten in de begroting zelf opgenomen.

In de nieuwe nota Risicomanagement en weerstandsvermogen staat dat we deze risico's in het vervolg uitgebreider toelichten en ook hier een top 10 opnemen. Het blijft hier gaan om risico's en we ramen deze dan ook op hoofdlijnen. In onderstaande tabel noemen we de top 10. We nemen daarbij geen totaal in de tabel op, omdat het lang niet zeker is dat (al) deze risico's zich gaan voor doen en al dan niet gelijktijdig. Wel is duidelijk dat sommige risico's een behoorlijke impact op de saldi van de begroting kunnen hebben, ook risico's waar we als gemeente niet of nauwelijks invloed op hebben (bijvoorbeeld de hoogte van het gemeentefonds). De scenario's worden gepresenteerd op basis van de saldi van de vast te stellen begroting 2023-2026.

Bedragen x € 1.000.000				
Effect op exploitatie saldo	2023	2024	2025	2026
Saldo begroting 2023-2026	0	0	0	0
1. Structureel effect verslechtering grondexploitaties	-0,11	-0,22	-0,33	-0,44
2. Risico Vennootschapsbelasting	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
3. Risico van 10% overschrijding op WMO budgetten	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2
4. Risico van 10% overschrijding op Jeugd budgetten	-1,6	-1,6	-1,6	-1,6
5. Risico gemeentefonds (AU) - minder snelle groei etc.	-0,3	-0,6	-0,9	-1,2
6. Risico op hogere stijging CAO dan begroot (4% i.p.v. 3%)	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
7. Rente risico	PM	PM	PM	PM
8. Snellere stijging bijstandsuitkeringen dan begroot	-1	-1	-1,1	-1,2
9. Hogere inflatie 2022/2023 (10% in plaats van 6%)	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9
10. Hogere bijdragen verbonden partijen	PM	PM	PM	PM
Saldo begroting 2023-2026	-6,01	-6,42	-6,93	-7,44

Toelichting risico's op structurele tegenvallers:

1. In het weerstandsvermogen houden we rekening met een risico op de grondexploitaties van rond de € 40 miljoen. Stel dat dit risico (in fasen van € 10 miljoen afboeken per jaar) optreedt, dan moeten we ook rekening houden met een structureel nadeel op de rentelasten van circa € 110.000 per € 10 miljoen aanvullend tekort op de grondexploitatie. Cumulatief loopt dit dan op naar € 0,52 miljoen structureel.
2. Risico Vennootschapsbelasting. Tot nu toe voldeed ons grondbedrijf niet aan de eisen om door de 'poort' te gaan voor wat betreft de belastingplicht voor de Vennootschapsbelasting. Daar liggen een aantal aannames aan ten grondslag. Risico is dat door gewijzigde marktomstandigheden het grondbedrijf alsnog winstgevend wordt en we dan belasting moeten gaan betalen over de resultaten van het grondbedrijf. Grofweg wordt dit risico, net als in voorgaande begrotingen, op € 0,5 miljoen structureel geschat.
3. De afgelopen jaren zien we de WMO uitgaven sneller groeien dan begroot. Ondanks het realistisch ramen blijft het risico bestaan op overschrijdingen van deze budgetten. Deze reeks laat zien wat het risico is van 10% overschrijding van het WMO-budget voor maatwerk en vrij toegankelijke voorzieningen.

4. De afgelopen jaren is via de veranderopgave jeugd ingezet op afvlakking van de groei uitgaven aan jeugdhulp. We voeren komende jaren nog maatregelen door in lijn met de landelijke hervormingsagenda, om gebruik, zorgzwaarte en duur van behandelingen waar mogelijk terug te dringen. In de begroting 2023 en meerjarenramingen zijn de verwachte effecten hiervan verwerkt. Het risico bestaat dat deze afvlakking niet doorzet en gebruik meer groeit dan de bevolkingstoename. Deze reeks laat zien wat het risico is van 10% overschrijding van de budgetten voor maatwerkvoorzieningen jeugd.

5. Bij de meerjarenraming van het gemeentefonds baseren we ons op een aantal uitgangspunten, bijvoorbeeld de groei van het aantal inwoners. Als de groei achterblijft heeft dit ook invloed op de hoogte van de algemene uitkering. Door de aanpassing van het verdeelmodel van de Algemene Uitkering (minder maatstaven) is de invloed van de individuele 'maatstaven' (zoals het aantal inwoners) groter geworden. Blijft de werkelijke groei achter bij de huidige prognoses voor de komende begrotingsjaren dan ontstaat er een nadeel in de begroting. Per 500 inwoners is dat circa € 300.000 minder Algemene Uitkering. Dus als komende jaren elk jaar de groei per jaar 500 inwoners achterblijft bij de prognose loopt dit bedrag op.

6. De CAO gemeenten loopt per 1 januari 2023 af. Er is nog geen nieuwe CAO. In de begroting rekenen we met 3% CAO-stijging. Per procent hogere loonstijging stijgen de loonkosten met circa € 0,4 miljoen. Dus indien 4% CAO i.p.v. 3% stijgen de loonkosten met € 0,4 miljoen.

7. Door de huidige liquiditeitspositie loopt Lansingerland geen (grote) renterisico's als de rente gaat stijgen.

8. In de begroting is voor de raming van de bijstandsuitkeringen (BUIG) rekening gehouden met een totale stijging van het aantal bijstandsuitkeringen van 3,5% in 2023. Risico is dat dit scenario te optimistisch is en de uitkeringen sneller gaan stijgen en die stijging de komende jaren ook aanhoudt en de BUIG uitkering inclusief de aanvullende uitkering niet de hogere lasten (direct) dekken in het begrotingsjaar. Bij de kwantificering van dit risico is uitgegaan van 10% van het in de begroting 2023-2026 opgenomen bijstandsbudget.

9. In de begroting 2023-2026 rekenen we met een inflatie van circa 6%. Op dit moment ligt de inflatie hoger en met name de prijsstijging voor energie (gas). Risico is dat de inflatie voor langere tijd zo hoog blijft. Per procent inflatie CPI stijgen de inflatie gerelateerde uitgaven met ongeveer € 230.000. Dus stel dat de inflatie op 10% uitkomt dan nemen de structurele lasten vanaf 2023 met 4x € 230.000 toe is € 920.000.

10. Net als de gemeente zullen ook verbonden partijen te maken kunnen krijgen met stijgende CAO-lasten. Deze zullen waarschijnlijk niet direct in 2023 nog worden doorberekend, maar wel vanaf 2024. Vooralsnog zetten we dit risico op PM.

Financiële kengetallen

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Door de ontvangst van de opbrengst die voortvloeit uit de verkoop van de Eneco aandelen in 2020 is onze schuldquote sterk verbeterd. In de aankomende jaren worden deze liquide middelen ingezet om onze langlopende schulden af te bouwen. Daarbij realiseren we de aankomende jaren een positieve cashflow vanuit de grondexploitaties, waardoor wij verder kunnen werken aan het verbeteren van onze schuldquote.

Bedragen x € 1.000

Netto schuldquote	Realisatie 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
A) Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	138.097	121.851	52.653	40.454	28.254	22.054
B) Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	5.026	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000
C) Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	20.247	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
D) Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	376	376	376	376	376	376
E) Uitzetting < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	117.108	12.000	12.000	12.000	12.000	12.000
F) Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	209	113.616	5.092	9.231	7.039	5.508
G) Overlopende activa (cf. art. 49 BBV)	5.218	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
H) Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV)	190.847	172.441	197.577	203.338	181.535	171.390
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	21%	9%	27%	19%	15%	14%

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Omdat er bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden te berekenen. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dat betekent voor de schuldenlast. Bij beide berekeningen worden bij de financiële activa de verstrekte leningen opgenomen.

Gezien wij een beperkte hoeveelheid aan uitgezette gelden hebben wijkt dit kengetal zeer beperkt af van de berekende schuldquote.

Bedragen x € 1.000

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	Realisatie 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
A) Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	138.097	121.851	52.653	40.454	28.254	22.054
B) Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	5.026	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000
C) Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	20.247	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
D) Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	2.187	1.227	1.196	1.163	1.130	1.096
E) Uitzetting < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	117.108	12.000	12.000	12.000	12.000	12.000
F) Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	209	113.616	5.092	9.231	7.039	5.508
G) Overlopende activa (cf. art. 49 BBV)	5.218	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
H) Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV)	190.847	172.441	197.577	203.338	181.535	171.390
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	20%	8%	27%	18%	15%	13%

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

Door de ontvangst van de Eneco-gelden in 2020 is onze liquiditeit toegenomen met ongeveer 137 miljoen. Dit leidt er ook toe dat onze solvabiliteit flink is gestegen en zeer positief is. In deze begroting hebben wij deze ontvangen gelden met name ingezet om onze schuldpositie af te lossen en daarmee de rentelasten te verlagen. Na het vaststellen van de begroting zal worden onderzocht of en op welke andere wijze de Eneco gelden kunnen worden ingezet, waarbij ook het door de Raad vastgestelde toetsingskader wordt gebruikt.

Bedragen x € 1.000

Solvabiliteit	Realisatie 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
A) Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	248.498	231.794	224.768	216.235	210.052	198.450
B) Balanstotaal	433.319	404.333	350.345	350.006	354.091	375.868
Solvabiliteit (A/B) x 100%	57%	57%	64%	62%	59%	53%

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft het structurele en reële evenwicht van de begroting weer. Thans wordt er onderscheid gemaakt tussen de structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaren voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen.

Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

Op basis van deze begroting hebben wij een structureel exploitatieruimte van ongeveer 2%.

Bedragen x € 1.000

Structurele exploitatieruimte	Realisatie 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
A) Totaal structurele lasten	141.037	136.691	149.563	150.406	154.800	156.631
B) Totaal structurele baten	136.198	134.333	149.722	149.122	152.463	147.350
C) Totaal structurele toevoegingen aan de reserves	718	22	-3.085	-4.942	-1.380	-190
D) Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	901	2.717	768	263	2.113	1.770
E) Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV)	190.847	172.441	197.577	203.338	181.535	171.390
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E x 100%	-2%	0%	2%	2%	1%	-4%

Belastingdruk

De belastingcapaciteit van de gemeente geeft de belastingdruk voor een gezin bij een gemiddelde WOZ-waarde ten opzichte van het landelijk gemiddelde (t-1) weer. Een percentage > 100% geeft weer dat de belastingdruk van de gemeente hoger is dan het landelijk gemiddelde.

Uit onderstaande overzichten blijkt dat onze belastingdruk hoger ligt dan het landelijk gemiddelde. Dit wordt met name veroorzaakt door de hoge WOZ-waarde van de woningen in onze gemeente. Ons tarief ligt lager dan het landelijk gemiddelde. Dit is in overeenstemming met de doelstellingen uit het collegeprogramma. Een nadere toelichting op de belastingdruk is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.

De woonlasten voor 2023 en verder zijn bij totstandkoming van dit stuk nog onbekend in verband met de invoering van Diftar en de nog vast te stellen tarieven voor de afvalstoffenheffing.

Bedragen x € 1,-

Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar ervoor	Realisatie 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
A) OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	386,92	363,78	322,77	322,77	322,77	322,77
B) Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	253,59	256,76	259,97	263,22	266,51	269,84
C) Afvalstoffenheffing voor een gezin	305,58	309,40	PM	PM	PM	PM
D) Eventuele heffingskorting	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
E) Totale woonlasten gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	946,09	929,94	PM	PM	PM	PM
F) Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	776,00	811,00	904,00	904,00	904,00	904,00
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar ervoor (E/F) x 100%	122%	115%	PM	PM	PM	PM

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft een indicatie van risico's van de boekwaarde van de bouwgronden op de totale baten van de gemeente. De boekwaarde van de bouwgronden moet terugverdiend worden via de totale baten. Het betreft de verhouding tussen de boekwaarde van de bouwgronden en de totale baten. > 100% betekent dat de boekwaarde hoger is dan de totale baten in enig jaar. Dit betekent een verhoogd risico voor de gemeente.

De afgelopen jaren heeft Lansingerland veel geïnvesteerd in de grondexploitaties. Hierbij zijn de kosten voornamelijk voor de baten uitgelopen, waardoor wij een relatief hoge boekwaarde voor de grondexploitaties hebben. In deze begrotingsperiode worden de nog lopende projecten verder afgerond en dus ook verkocht. Hierdoor zien wij een dalende boekwaarde van de grondexploitaties. Dit leidt dan ook tot een positieve cashflow in de aankomende jaren op basis van de huidige projectportefeuille. Hiermee neemt het risico voor onze gemeente ook verder af.

Bedragen x € 1.000

Grondexploitatie	Realisatie 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
A) Niet in exploitatie genomen gronden (cf. art. 38 lid a punt 1 BBV)						
B) Bouwgronden in exploitatie (cf. art. 38 lid b BBV)	89.777	57.664	57.346	25.899	17.014	24.922
C) Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV)	190.847	199.132	197.577	203.338	181.535	171.390
Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	47%	29%	29%	13%	9%	15%

Beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie

Door de Provincie zijn een aantal signaleringswaarden geformuleerd voor de kengetallen. Samengevat ziet het beeld voor Lansingerland er op basis van de Begroting 2023 als volgt uit:

Kengetal	Categorie A: minst risicovol	Categorie B: neutraal	Categorie C: meest risicovol
1. Netto schuldquote			
a. zonder correctie doorgeleende gelden	< 90%	90-130%	> 130%
b. met correctie doorgeleende gelden	< 90%	90-130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20-50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20-35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	Begr > 0%	Begr = 0%	Begr < 0%
5. Belastingcapaciteit	< 95%	95-105%	> 105%

Kengetal	Realisatie 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
1. Netto schuldquote						
a. zonder correctie doorgeleende gelden	21%	9%	27%	19%	15%	14%
b. met correctie doorgeleende gelden	20%	8%	27%	18%	15%	13%
2. Solvabiliteitsratio	57%	57%	64%	62%	59%	53%
3. Grondexploitatie	47%	29%	29%	13%	9%	15%
4. Structurele exploitatieruimte	-2%	0%	2%	2%	1%	-4%
5. Belastingcapaciteit	122%	115%	PM	PM	PM	PM

Meerjarige ontwikkeling balans 2023-2026

De ontwikkeling van de balans is opgenomen in hoofdstuk 4 van de begroting.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Kapitaalgoederen zijn eigendommen van de gemeente zoals wegen, riolering, bruggen, bomen en gebouwen die we duurzaam in stand houden. In onderstaande tabel geven we de kerncijfers weer van de belangrijkste kapitaalgoederen conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Het beheer en onderhoud is gebaseerd op door de gemeenteraad vastgestelde Beheerplannen. In de Beheerplannen is opgenomen hoe het reguliere en periodieke onderhoud plaatsvindt. Voor alle Beheerplannen geldt dat het vastgestelde onderhoudsniveau minimaal B is. Randvoorwaarden daarbij zijn: het waarborgen van de veiligheid en het voorkomen van kapitaalvernietiging. In de centra en stationsgebieden onderhouden we op onderhoudsniveau A. De kapitaalgoederen kennen geen structurele onderhoudsachterstanden.

Het Integraal Beheerplan (IBP) Openbare ruimte 2017-2024 vormt een belangrijk kader voor al onze beheer- en onderhoudsactiviteiten in de openbare ruimte. Voor riolering en gebouwen hebben we een apart onderhoudsplan. In onderstaande tabel is een overzicht van deze beheerplannen opgenomen.

Omschrijving Beheerplan	Vastgesteld door de raad	Financiële vertaling in de begroting	Achterstallig onderhoud	Reserves en Voorzieningen
Integraal Beheerplan Openbare Ruimte 2017-2024	27 oktober 2016	Ja	Nee	Reserve Baggeren
Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025	26 november 2020	Ja	Nee	Voorziening Riolering
Beheerplan Gebouwen 2017-2024	27 oktober 2016	Ja	Nee	Reserve Groot onderhoud gemeentelijke gebouwen

Groen

Het beheer en onderhoud van Groen voeren we uit volgens het deelbeheerplan Groen dat onderdeel is van het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBP) 2017-2024. De onderhoudswerkzaamheden vallen uiteen in klein onderhoud, groot onderhoud en vervangingsinvesteringen. Voor het klein en groot onderhoud is voor elke woonkern een raamcontract afgesloten met een aannemer. Het groot onderhoud baseren we op de resultaten van jaarlijkse schouwen die de technische kwaliteit van het groen in beeld brengen.

Het boomonderhoud volgt uit de boomveiligheidscontrole. Bij vervanging van groen zetten we in op het verduurzamen van de groene buitenruimte. Meerdere keren per jaar vindt monitoring van het onderhoudsniveau plaats via schouwen. Hierdoor kunnen we bijsturen wanneer het onderhoud van het afgesproken onderhoudsniveau afwijkt.

Vanuit Groen zetten we in 2023 op klimaatadaptatie, biodiversiteit en participatie. In het door het Rijk vastgestelde Deltaplan Klimaatadaptatie, worden gemeenten gevraagd passende maatregelen te nemen. De klimaatopgave heeft raakvlakken met onze doelstellingen op het gebied van biodiversiteit. Door de aanleg van meer groen en daarin specifieke keuzes te maken dragen we als gemeente bij aan een hogere biodiversiteit. Ons groenbeheer is zo vormgegeven dat het de biodiversiteit ten goede komt.

Binnen de gemeente zijn er de afgelopen jaren meerdere zelfbeheerinitiatieven ontstaan waarbij bewoners een stuk gemeentelijk groen geadopteerd hebben. Zelfbeheer geeft bewoners de gelegenheid om de onderhoudskwaliteit van het groen te verhogen, bovenop de kwaliteit die de gemeente kan leveren binnen het budget voor onderhoud. Naast de zelfbeheerprojecten laten we waar mogelijk ook bewoners participeren bij groot onderhoud en herinrichtingen.

Civiele Kunstwerken (water)

Het beheer en onderhoud van Civiele Kunstwerken voeren we uit volgens het deelbeheerplan Civiele Kunstwerken dat onderdeel uitmaakt van het IBP 2017-2024. Uitgangspunt voor Civiele Kunstwerken is minimaal onderhoudsniveau C, mits de veiligheid in het openbaar gebied niet in het geding komt en er geen kapitaalvernietiging plaatsvindt.

De belangrijkste beheerstrategie is het uitvoeren van onderhoud op basis van planmatige inspecties. Aan de hand van inspecties en kwaliteitsonderzoeken stellen wij de feitelijk uit te voeren onderhoudsmaatregelen en het onderhoudsprogramma op.

De maatregelen bestaan uit het uitvoeren van klein en groot onderhoud en het vervangen van kunstwerken. Hierbij streven wij naar een integrale aanpak. In het cyclisch onderhoud stemmen wij af met de verschillende beheerdisciplines om zoveel mogelijk in één werkgang de benodigde werkzaamheden uit te voeren in de openbare ruimte. Deze gezamenlijke aanpak zorgt voor minder kosten in de uitvoering en minder overlast voor de omgeving tijdens de uitvoering van werkzaamheden. Onderhoudswerkzaamheden voeren we zoveel mogelijk duurzaam uit. Bij het vervangen van kunstwerken passen we onderhoudsarme en duurzame materialen toe en waar mogelijk vormen we beschoeiingen om naar natuurvriendelijke oevers om de waterkwaliteit te verbeteren.

Wegen

Het beheer en onderhoud van wegen voeren we uit volgens het deelbeheerplan Wegen dat onderdeel uitmaakt van het IBP 2017-2024. Uitgangspunt voor wegen is minimaal onderhoudsniveau C, mits de veiligheid in het openbaar gebied niet in het geding komt en er geen kapitaalvernietiging plaatsvindt.

De belangrijkste beheerstrategie is het uitvoeren van onderhoud op basis van tweejaarlijkse inspecties. Aan de hand van inspecties en kwaliteitsonderzoeken stellen wij de feitelijk uit te voeren onderhoudsmaatregelen en het onderhoudsprogramma op.

Bij het opstellen van het onderhoudsprogramma staat het effect op de levensduur van de verharding centraal in onderhoudskeuzes. Hierdoor zorgen we voor het economisch meest voordelige onderhoud. Hierbij streven wij naar een integrale aanpak met de verschillende beheerdisciplines, om zoveel mogelijk in één werkgang de benodigde werkzaamheden uit te kunnen voeren in de openbare ruimte. Deze gezamenlijke aanpak zorgt voor minder kosten in de uitvoering en minder overlast voor de omgeving tijdens de uitvoering van werkzaamheden. Onderhoudswerkzaamheden voeren we zoveel mogelijk duurzaam uit.

Riolering

In tegenstelling tot andere kapitaalgoederen, heeft Riolering geen beeldkwaliteitscriterium waaraan het moet voldoen. Voor Riolering geldt dat we aan de wettelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater moeten voldoen. De invulling hiervan is beschreven in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2021-2025, dat door de gemeenteraad is vastgesteld. Het GRP is het huidige kader voor beheer- en onderhoudsactiviteiten voor het kapitaalgoed Riolering.

Daarnaast zijn in het GRP enkele thema's benoemd, die we belangrijk vinden en waar we de afgelopen jaren maar zeker ook in de toekomst aandacht aan beste(d)d(en). Klimaatadaptatie en aandacht voor duurzaamheid is een gemeentebreed thema waar Riolering actief aan deelneemt. Bij de voorbereiding van werkzaamheden nemen we maatregelen om eventuele toekomstige problemen - als gevolg van klimaatverandering - op te lossen en zo wateroverlast of droogteproblemen te voorkomen.

Om het beheer en onderhoud optimaal uit te voeren is meten, monitoren en op orde brengen en houden van gegevens noodzakelijk. Afgelopen jaren hebben we stappen gezet en daar gaan we de komende jaren in verder. Een belangrijk onderdeel is het Basisrioleringsplan (BRP), ook informatiedrager voor het GRP. We hebben recent de BRP's vernieuwd. De maatregelen hieruit worden in de komende jaren opgepakt.

Daarnaast investeren we extra om de gemalen en drukriolering te optimaliseren. Hiermee streven we naar het terugdringen van het aantal storingen van drukrioleringsgemalen.

Gebouwen

De gemeente is juridisch eigenaar van circa 62 vastgoedobjecten. De vastgoedportefeuille bestaat onder andere uit het gemeentehuis, gemeentewerf, afvalbrengstation, sporthallen, maatschappelijke accommodaties, kinderdagopvang, strategische objecten en onderwijsgebouwen. Van deze laatste groep (onderwijsgebouwen) zijn 20 stuks overgedragen aan schoolbesturen voor primair onderwijs. Van 2 onderwijsgebouwen is de gemeente vooralsnog eigenaar en zijn wij in onderhandeling met schoolbesturen over het formeel in gebruik geven of in eigendom overdragen van deze schoolgebouwen.

Wij streven naar sociaal en financieel rendement van ons vastgoed. Uitgangspunt is dat er alleen sprake is van eigendom en/of exploitatie daar waar dat noodzakelijk is voor de uitoefening van een publieke taak. We pakken mogelijkheden om niet essentieel vastgoed van de hand te doen op. De komende jaren zullen nog enkele verkopen volgen welke in het verleden zijn ingezet. Ons vastgoedbezit is wat dat betreft op orde.

Het beheer en de exploitatie van een groot aantal gebouwen is door de gemeente bij een externe partij belegd. Vanaf 2018 is dit ondergebracht bij Sportfondsen. Het groot onderhoud voert de gemeente uit, conform het Beheerplan Gebouwen en het bijbehorende Meerjaren-Onderhoudsplan (MJOP). De kosten voor het groot onderhoud worden gedekt door de bestemmingsreserve Gebouwen.

Daar waar sprake is van vervanging kijken we of er mogelijkheden zijn om de producten te verduurzamen. Het verduurzamen van ons vastgoed zal onderdeel worden van het MJOP van de gebouwen om zo kapitaalvernietiging te voorkomen en op natuurlijke momenten verduurzaming te kunnen toepassen. Een aantal zaken zijn uitgesteld om investeringen af te kunnen stemmen op het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed.

Paragraaf Financiering

Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie (treasury). Hoofddoel van deze functie is dat er tijdig voldoende geld aanwezig is om aan alle financiële verplichtingen te voldoen.

Met betrekking tot treasury is wet- en regelgeving van toepassing die zowel extern als intern van aard is.

De belangrijkste externe wet- en regelgeving omvat:

- Wet Financiering Decentrale Overheden (FiDo)
- Regeling Uitzetting Derivaten Decentrale Overheden (Ruddo)
- Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof)
- Regeling Schatkistbankieren
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)
- Gemeentewet (toezichthoudende rol Provincie)
- Financiële-verhoudingswet (toezichthoudende rol Provincie)

De belangrijkste interne regelgeving omvat:

- Treasurystatuut 2020
- Financiële Verordening Gemeente Lansingerland 2017

Treasurybeleid

De gemeente onderscheidt een viertal subdoelstellingen van de treasuryfunctie:

1. Het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities.
2. Het beschermen van gemeentelijke vermogens- en (rente-)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals met name renterisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's en valutarisico's.
3. Het streven, binnen de kaders van wet- en regelgeving en binnen de bepalingen van het Treasurystatuut, naar een optimale financieringsstructuur en beheersing van de daarmee gemoeide kosten.
4. Het intern ondersteunen en adviseren met betrekking tot financieringsaspecten.

Om deze doelstellingen te realiseren richt de treasuryfunctie zich op het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de huidige en toekomstige financiële inkomende en uitgaande geldstromen, financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Binnen de wettelijke kaders is het doel om tegen zo laag mogelijke kosten te financieren.

Daarbij is het van belang om de financiële inkomende en uitgaande geldstromen adequaat te administreren en betrouwbare prognoses te hebben van toekomstige geldstromen. Onze liquiditeitsprognoses worden derhalve in beginsel op weekbasis geactualiseerd.

Toegang tot financiële markten

Gezien de kredietwaardigheid van de overheden is, volgens onze geldverstrekkers, het risico verwaarloosbaar dat op enig moment geen geld beschikbaar zou zijn.

Rentevisie

Onze rentevisie houdt in dat wij een inschatting maken van het rentepercentage dat komende jaren moet worden betaald voor nieuw aan te trekken leningen op de kapitaalmarkt. Voorzichtigheidshalve schatten wij deze herfinancieringsrente conservatief in. De herfinancieringsrente is ingeschat op 1,5 procent. Door de instroom van de Eneco-middelen en verwachte positieve liquiditeitsbijdrage vanuit de GREX, is er geen herfinanciering voorzien in de Begroting 2023-2026.

Schatkistbankieren

Gemeenten dienen verplicht eventuele financiële tegoeden, boven een drempelbedrag, aan te houden bij het Ministerie van Financiën, het zogenaamde schatkistbankieren. Het drempelbedrag bedraagt 0,75 procent van het begrotingstotaal. Voor Lansingerland is het drempelbedrag voor 2023 ruim € 1,0 miljoen. Wij maken gebruik van het schatkistbankieren. Ter voorkoming van de negatieve rente die de BNG heft over tegoeden > €0,5 miljoen wordt de lopende rekening dagelijks afgeroomd tot een kernsaldo €0,25 miljoen.

Financiële risico's

Rente risico's

Kasgeldlimiet

Om een grens te stellen aan korte financiering (rentetypische looptijd tot één jaar) is in de Wet FiDo de kasgeldlimiet opgenomen. Het doel van de kasgeldlimiet is het voorkomen dat fluctuaties in korte rente (schulden < 1 jaar) direct een grote impact hebben op de rentelasten in het exploitatiejaar. De kasgeldlimiet voor gemeenten bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. Deze wordt gedefinieerd als alle lasten op de begroting vóór verdeling van de reserves. De hoogte van de kasgeldlimiet is voor 2026 berekend op € 17,6 miljoen (2022: € 16,3 miljoen):

Bedragen x € 1.000				
Kasgeldlimiet	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Omvang begroting 2022-2025	207.208	210.897	188.127	183.401
1. Toegestane kasgeldlimiet				
In procenten van de grondslag	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
In bedragen	17.613	17.926	15.991	15.589
Renterisico's afgedekt met CAP	0	0	0	0
Totaal kasgeldlimiet	17.613	17.926	15.991	15.589
2. Omvang vlottende schuld				
Opgenomen gelden < 1 jaar	12.000	12.000	12.000	12.000
Schuld in rekening courant	0	0	0	0
Gestorte gelden door derden < 1 jaar	0	0	0	0
Overige geldleningen (geen vaste schuld)	0	0	0	0
Totaal omvang vlottende schuld	12.000	12.000	12.000	12.000
3. Vlottende middelen				
Contante gelden in kas	5.092	9.231	7.039	5.508
Tegoeden in rekening courant	0	0	0	0
Overige uitstaande gelden < 1 jaar	12.000	12.000	12.000	12.000
Totaal vlottende middelen	17.092	21.231	19.039	17.508
Toets kasgeldlimiet				
4. Totaal netto vlottende schuld (2-3)	-5.092	-9.231	-7.039	-5.508
Ruimte(+)/Overschrijding(-); (1-4)	22.705	27.157	23.030	21.097

Renterisiconorm

In het kader van de wet FiDo wordt jaarlijks de renterisiconorm vastgesteld. Het doel van het beheersen van de renterisiconorm is spreiding in de aflossing en/ of renteherziening in de leningenportefeuille waardoor mogelijke renterisico's worden beperkt. Door deze spreiding wordt voorkomen dat op een bepaald moment veel leningen op hetzelfde moment moeten worden afgelost of de rente herzien wordt waardoor sterk afwijkende markttrentes grote gevolgen hebben op de begrotingsaldi.

De renterisiconorm is wettelijk bepaald op 20% van de op 1 januari bestaande omvang van het begrotingstotaal. De hoogte van de renterisiconorm bedraagt voor 2023 € 41,5 miljoen (voor 2022: € 38,5 miljoen):

Bedragen x € 1.000

Renterisico's vaste schuld	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Renterisico's				
Renteherziening op vaste schuld o/g	0	0	0	0
Renteherziening op vaste schuld u/g	0	0	0	0
1. Saldo renteherziening op vaste schuld	0	0	0	0
2. Aflossingen	69.198	12.167	12.167	6.167
3. Renterisico op vaste schuld (1+2)	69.198	12.167	12.167	6.167
4. Renterisiconorm (4)	41.487	42.456	37.625	36.680
5. Ruimte renterisiconorm				
5.a. Ruimte onder renterisiconorm	0	30.289	25.458	30.513
5.b. Overschrijding renterisiconorm	-27.711	0	0	0
Berekening renterisiconorm				
Begrotingstotaal	207.437	212.281	188.127	183.401
Vastgelegd percentage (bij min. regeling)	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	41.487	42.456	37.625	36.680

Lansingerland overschrijdt in 2023 de renterisiconorm. Bij de provincie wordt een ontheffingsverzoek ingediend. Dit is in voorgaande jaren ook gedaan en daar hebben wij goedkeuring op ontvangen. Omdat Lansingerland weliswaar in 2023 een fors bedrag aan leningen moet aflossen maar op basis van de huidige liquiditeitsprognoses zich niet hoeft te herfinancieren, loopt de gemeente nauwelijks financieel risico. Wanneer herfinanciering aan de orde is, zal bij het afsluiten van nieuwe leningen de renterisiconorm in acht worden genomen.

Kredietrisico's

Het kredietrisico is het risico op een waardedaling van een uitstaande vordering ten gevolge van het (tijdig) kunne nakomen van de verplichtingen door de tegenpartij als gevolg van insolventie of deficit. De gemeente Lansingerland kent garantieleningen en garantstellingen.

Garatieleningen

De gemeente Lansingerland heeft enkele garantieleningen lopen die in de jaren '80 en '90 van de vorige eeuw zijn verstrekt aan de woningcorporatie 3B Wonen. Het betreffen leningen waarbij de aflossingen en de rentebetalingen één op één worden doorgezet naar de corporatie en wij als garantsteller fungeren. Ultimo 2022 bedragen deze leningen in totaal € 0,8 miljoen. Het betreffen annuïtaire leningen en deze zijn contractueel geheel afgelost in 2043.

Garantstellingen en borgstellingen

De gemeente heeft aan verschillende partijen garantstellingen en waarborgen afgegeven. Er zijn achtereenvolgende overeenkomsten afgesloten met de stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Deze borgstellingen hebben betrekking op het aantrekken van vaste langlopende leningen door woningstichtingen voor (her)financiering van al bestaande gewaarborgde geldleningen.

Ook zijn er garantstelling afgesloten met de Stichting Waarborgfonds Sport (SWS). Aan particulieren zijn gemeentegaranties afgegeven onder de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW). Deze stichting is in 1995 verzelfstandigd onder de naam Nationale Hypotheek Garantie (NHG). Er komen geen gemeentegaranties meer bij en het totale bedrag aan gewaarborgde geldleningen neemt af met de door particulieren gedane aflossingen.

Voor de WSW, SWS en de particuliere hypotheekleningen is het gemeentelijk aandeel beperkt tot 50%. De garantie inzake de hypotheekleningen van personeel betreffen een tweetal hypotheekleningen afgesloten bij het Hypotheekfonds voor Overheidspersoneel (HvO). Er worden geen nieuwe hypotheekgaranties voor overheidspersoneel meer afgegeven.

Per 31 december 2021 bedraagt het totaal van gewaarborgde geldleningen € 233 miljoen:

Bedragen x € 1.000				
Waarborgsommen en garantieleningen	Primaire zekerheid	Secundaire zekerheid	Tertiaire zekerheid	Oorpronkelijk bedrag
				31-12-2021
Garantiefonds WSW	woningbouwver.	WSW	gem.(50%)	204.312
Garantiefonds SWS	sportver.	SWS	gem.(50%)	243
Hypotheekleningen particulieren	particulier	WEW	gem.(50%)	1.516
Hypotheekleningen personeel	personeel	gem.(100%)	-	225
Onderwijsinstellingen	instelling	gem.(100%)	-	53.439
<i>Stichting BOOR</i>				21.239
<i>Ver. Chr. Voortg.Ondw.Rd</i>				32.200
Overige instellingen	instelling	gem.(100%)	-	1.605
Totaal				261.340
				233.068

De verwachting is dat in 2023 het totaalbedrag van de gewaarborgde leningen rond de € 225 miljoen beweegt.

Liquiditeitsrisico's

Het liquiditeitsrisico is het risico dat een gemeente over onvoldoende middelen beschikt om aan onze directe verplichtingen te voldoen. In onze liquiditeitsprognose wordt onze geldbehoefte gevolgd en tijdig afgedekt. Gezien de kredietwaardigheid van de overheden is, volgens onze geldverstrekkers, het risico verwaarloosbaar dat op enig moment geen geld beschikbaar zou zijn.

Rentelasten

De totale rentelasten worden op jaarbasis geheel toegerekend aan de taakvelden, de zogenaamde renteomslag. Het volgende renteschema geeft inzicht in de rentelasten externe financiering, de wijze van toerekening en het renteresultaat. De Commissie BBV adviseert vanwege het verlangde inzicht, de eenvoud en transparantie geen bespaarde rente meer toe te rekenen aan eigen vermogen en voorzieningen. Lansingerland volgt dit advies sinds 2016.

Dit voorgeschreven renteschema is voor Lansingerland als volgt:

Bedragen x € 1.000

Schema rentetoerekening 2023	
De externe rentelasten over de korte en lange financiering	1.517
De externe rentebaten	20
Saldo externe rentelasten en rentebaten	1.497
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-500
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	-500
Saldo door te rekenen externe rente	997
Rente over eigen vermogen	0
Rente over voorzieningen (die gewaardeerd zijn op contante waarde)	0
Totaal rentetoerekening intern	0
De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toe te rekenen rente (renteomslag)	997
Boekwaarde vaste activa die integraal zijn gefinancierd per 1 januari 2022	255.226
Berekende omslagrentepercentage	0,39%
Gekozen renteomslagpercentage (mag 0,5% afwijken van berekend)	0,75%
De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	1.914
Renteresultaat op het taakveld treasury	917

Externe rentelasten

De rentelasten voor 2023 bedragen naar verwachting € 1,5 miljoen voor langlopende leningen. In 2023 zijn geen kosten voor kortlopende (< 1 jaar) financiering geraamd. De rentelasten met betrekking tot de leningen van de woningcorporatie worden weer geheel doorbelast aan deze woningcorporatie.

Rente grondexploitatie

In 2023 wordt naar verwachting € 0,5 miljoen rentelasten toegerekend aan de grondexploitaties. Deze toerekeningsmethodiek is dwingend voorgeschreven. Omdat de verwachte boekwaarde van de grondexploitaties 2022 ten opzichte van voorgaand jaar afneemt, daalt ook de financieringsbehoefte en daarmee de verwachte rentelasten. Deze trend zet zich de komende jaren verder voort.

Renteomslagpercentage

Voor 2023 bedraagt het renteomslagpercentage 0,75%. Op basis van dit renteomslagpercentage worden de rentelasten toegerekend aan de verschillende taakvelden.

Financiering

De gemeente voert een veelheid aan activiteiten uit, doet investeringen in bijvoorbeeld riolen en gebouwen en voert grondexploitaties uit. Al deze zaken leiden tot een financieringsbehoefte. Deze financieringsbehoefte is meerjarig. Op basis van deze meerjarige liquiditeitsprognoses stemmen wij onze leningportefeuille op de lange termijn en op de korte termijn af.

Financieringsbehoefte

Op basis van deze programmabegroting is de verwachte financieringsbehoefte voor de komende jaren:

Bedragen x € 1,-

Jaar	Bedrag herfinanciering	Rentepercentage	Rentekosten nieuwe leningen
2023	0	1,50%	0
2024	0	1,50%	0
2025	0	1,50%	0
2026	0	1,50%	0

Leningenportefeuille

Gebaseerd op de afgesloten leningsovereenkomsten dienen de komende jaren de volgende aflossingen plaats te vinden op de langlopende leningen:

		Bedragen x € 1.000
Jaar	Contractuele aflossingen op langlopende leningen	
2023		69.198
2024		12.167
2025		12.167
2026		6.167
Totaal		99.699

In totaal bedragen de aflossingen op langlopende leningen over de jaren 2023-2026 € 99,7 miljoen.

Langlopende leningen 2023 - 2026

Op basis van deze programmabegroting is de verwachting dat er in de periode 2023 - 2026 geen aanvullende financiering plaatsvindt. Het totaalbedrag van de langlopende leningen ultimo boekjaar, bedraagt daarmee:

		Bedragen x € 1.000
Jaar	Saldo langlopende leningen ultimo boekjaar	
2023		52.653
2024		40.454
2025		28.254
2026		22.054

Netto schuldquote en vaste schulden

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en wordt de 'netto schuldquote' genoemd. Deze netto schuldquote bestaat uit de totale schulden ultimo boekjaar gedeeld door de totale baten van de gemeente in datzelfde jaar. De netto schuldquote geeft daarmee een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Door de Provincie is als toezichthouder op de financiën van de gemeenten een signaleringswaarde geformuleerd voor dit kengetal:

Kengetal	Categorie A: minst risicovol	Categorie B: neutraal	Categorie C: meest risicovol
Netto schuldquote	< 90%	90-130%	> 130%

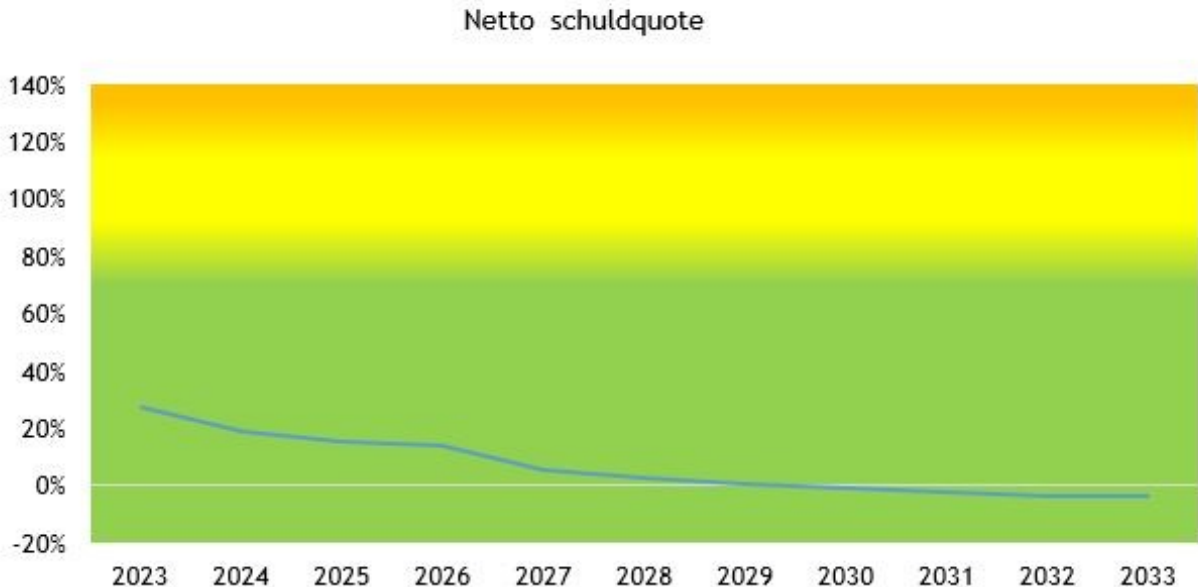
In het coalitieakkoord is aangegeven dat 'de netto schuldquote wordt teruggebracht naar de categorie neutraal (90-130%), waarbij wij ons richten op een percentage van 110%'.

Het effect van de programmabegroting op de netto schuldquotes van onze gemeente voor de komende 11 jaar geeft het volgende beeld:

Bedragen x € 1.000.000

Netto schuldquote	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026	Begr 2027	Begr 2028	Begr 2029	Begr 2030	Begr 2031	Begr 2032	Begr 2033
A) Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	53	40	28	22	16	11	8	5	3	1	0
B) Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
C) Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
D) Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
E) Uitzetting < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
F) Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	5	9	7	6	14	14	14	14	14	14	14
G) Overlopende activa (cf. art. 49 BBV)	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
<i>Netto schuld ultimo jaar</i>	54	38	28	23	9	4	1	-2	-4	-6	-7
H) Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV)	198	203	182	171	171	171	171	171	171	171	171
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	27%	19%	15%	14%	5%	2%	1%	-1%	-2%	-4%	-4%

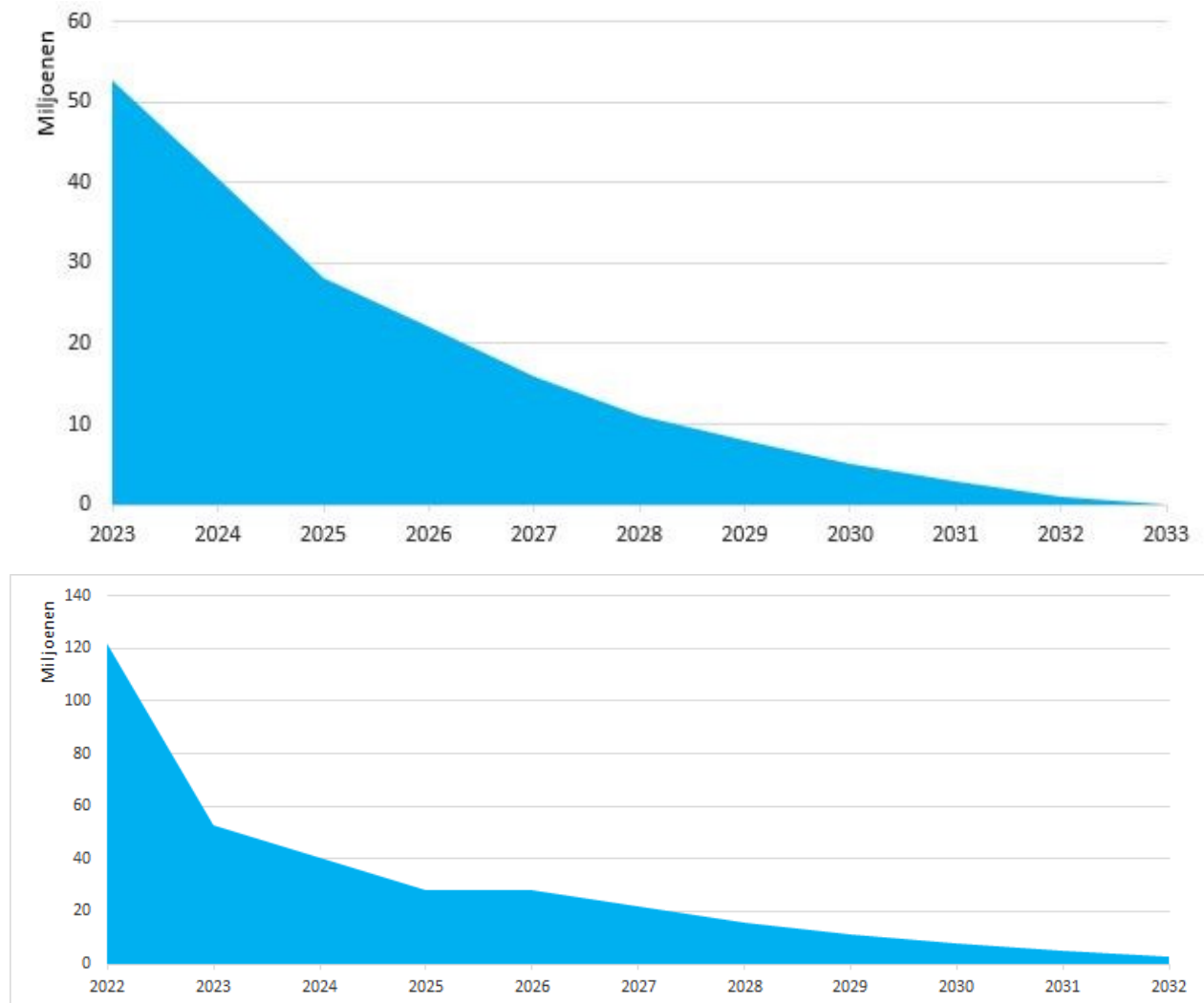
In de volgende grafiek zijn vorenstaande meerjarige netto schuldquotes afgezet tegen de drie categorieën signaleringswaarden:

Door de substantiële instroom van liquide middelen als gevolg van de verkoop van de aandelen in Eneco, heeft de netto schuldquote zich sterk verbeterd. De grafiek laat zien dat de netto schuldquote zich de komende jaren volledig in de categorie “minst risicovol” bevindt. Hiermee is de doelstelling uit het coalitieakkoord om rond de 110% uit te komen ruimschoots behaald. De berekening van de netto schuldquote is berekend op basis van een aantal aannames en op basis van nu bekende ontwikkelingen. Met name het al dan niet realiseren van de grondverkopen en de ‘timing’ van de grondverkopen in de jaren bepaalt in belangrijke mate hoe de schuldquote zich ontwikkelt. Des te verder in de tijd des te groter de onzekerheid is dat deze aannames ook precies zo uitkomen.

Vaste schulden

De onderstaande grafiek toont het verloop van de vaste schulden (conform artikel 46 BBV) in de komende 11 jaar. De grafiek laat zien dat de vaste schulden naar verwachting afnemen tot nihil in 2033 bij de huidige investeringsniveaus. De verwachting is wel dat de investeringen over circa 10 jaar zullen toenemen wanneer de huidige Vinex wijken gerenoveerd worden.

EMU-saldo

Nederland maakt deel uit van de Europese Monetaire Unie. Voor landen die deelnemen aan de Europese Monetaire Unie gelden Europese begrotingsvoorschriften waaronder de zogenaamde EMU-normen. De EMU-normen stellen een grens aan het nationale begrotingstekort van 3% van het bruto binnenlands product (BBP) en de overheidsschuld mag niet meer dan 60% van het BBP bedragen. In Nederland zijn de Europese afspraken over de begrotingsdiscipline opgenomen in de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof). Er kunnen sancties worden opgelegd bij van overschrijding van de tekortnorm.

De BBV schrijft voor dat de gemeente het EMU-saldo van het voorgaande jaar, het actuele begrotingsjaar en drie daaropvolgende jaren opneemt in de begroting.

De EMU-saldi van Lansingerland op basis van deze begroting zijn als volgt:

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
	Actuele begroting	Actuele begroting	Meerjarenraming	Meerjarenraming	Meerjarenraming
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-13.159	-6.981	-8.488	-6.138	-11.557
2 Mutatie (im)materiële vaste activa	37.136	29.824	26.999	15.193	15.430
3 Mutatie voorzieningen	-144	676	711	691	863
4 Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-32.113	-318	-31.447	-8.885	7.908
5 Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-Saldo	-18.326	-35.811	-3.329	-11.755	-34.032

De Begroting 2023 heeft een negatief EMU-saldo van € 35,8 miljoen en heeft daarmee een negatieve invloed op de gezamenlijke Nederlandse tekortnorm.

Paragraaf Bedrijfsvoering

Inleiding

Om de ambities van Lansingerland te realiseren zijn ondersteunde processen van belang. Binnen onze bedrijfsvoering komen verschillende aspecten aan de orde.

Onze kernwaarden zijn daarbij: duidelijk, daadkracht en dienstbaar. Medewerkers van bedrijfsvoering adviseren op basis van integrale afwegingen. In deze paragraaf geven we per bedrijfsvoeringsonderdeel inzicht in de ontwikkelingen voor 2023 en verder.

Personeel en Organisatie

De gemeente van vandaag is in beweging. Dat moet ook wel: ontwikkelingen in de samenleving, digitalisering, steeds complexere opgaven, inwoners die mondiger worden én beperkte middelen vragen om een andere manier van werken. Een manier van werken waarbij samenwerken vrijwel altijd de kern vormt.

Het coalitieakkoord 'Samen verantwoord verder' spreekt o.a. over grote kansen en uitdagingen op het gebied van werk, duurzaamheid, wonen, bereikbaarheid en samen leven. Dat vraagt om een ambtelijke organisatie die zich soepel organiseert rondom die opgaven. Daarvoor is een slagvaardige en flexibele organisatie nodig, die maximaal gebruik maakt van de aanwezige kennis en kunde in de ambtelijke organisatie, de samenleving en die duurzaam met middelen omgaat en kostenefficiënt werkt. Dit is een permanent proces van doorontwikkeling. Om deze uitdaging het hoofd te kunnen bieden, is in 2019 gestart met een organisatie-ontwikkelingstraject. Nu is het moment gekomen om te focussen op en structuur te geven aan het vervolg daarvan.

We zetten in op de kernwaarden (daadkracht, dienstbaar en duidelijk) en de drie principes 'van buiten naar binnen', 'rolvastheid' en 'eigenaarschap'. Met als belangrijkste doel: het bouwen aan een ambtelijke organisatie die doelmatig, doeltreffend, wendbaar en toekomstbestendig is. Om daar te komen wordt een routekaart ontwikkeld, die in praktische stappen beschrijft welke acties de organisatie concreet onderneemt op de korte-, middellange- en lange termijn.

De organisatie wordt versterkt door het in balans brengen van de ambtelijke formatie met de huidige en verwachte werkvoorraad, in kwantitatieve en kwalitatieve zin. Strategische personeelsplanning vormt een belangrijke basis, net als het investeren in het leren en ontwikkelen van medewerkers. We stellen onszelf de vragen A: wat zijn onze ambities en (toekomstige) uitdagingen? B: hoe ziet ons personeelsbestand eruit? En C: wat is er nog nodig om A te realiseren als we B in huis hebben? We brengen daarvoor in kaart wat de (toekomstige) personeelsbehoefte is en investeren in de medewerkers als belangrijkste kapitaal van onze organisatie.

We groeien verder naar een organisatie waarin medewerkers met plezier en respect hun werk kunnen doen, waarbij duurzame inzetbaarheid een belangrijk speerpunt vormt. We kiezen voor een brede aanpak die inzet op de vitaliteit en het binden en boeien van onze medewerkers met aandacht voor werkplezier en ontwikkelmogelijkheden. En ook ons introductieprogramma wordt verbeterd zodat nieuwe collega's zich welkom voelen, snel en productief kunnen meedraaien en over de juiste informatie kunnen beschikken.

De arbeidsmarkt blijft naar verwachting ook de komende jaren gespannen. In diverse functiegroepen merken we dat het steeds moeilijker is om medewerkers aan te trekken. Een krappe arbeidsmarkt maakt het aantrekken én behouden van het juiste personeel een uitdaging op zich die vraagt om creativiteit, maar ook om een investering in tijd én geld. Er wordt extra budget ingezet ten behoeve van (tijdelijke) maatregelen om de gevolgen van de krappe arbeidsmarkt op te vangen. Voorbeelden hiervan zijn het opvangen van werkzaamheden tijdens het wervingsproces bij een vacature of het investeren in het bieden van kansen aan jonge mensen zonder of met weinig relevante werkervaring die op termijn kunnen instromen.

Het sterk neerzetten van onze organisatie en ambities in de arbeidsmarkt vormt daarbij een noodzakelijke basis. Ook in 2023 zetten we hier stevig op in. De arbeidsmarktcampagne en de 'werkenvoorlansingerland-website' zijn belangrijke instrumenten die in ook 2023 worden doorgezet en verder uitgebreid. We zetten steeds de meest passende vormen van werving en selectie in om de juiste kandidaten uit de markt te halen. Dat betekent dat we niet alleen de klassieke wervingskanalen inzetten, maar steeds meer zoeken en werven in netwerken en op andere plekken (Mbo's, hogescholen, universiteit, bijeenkomsten).

Financiën en planning & control

De aanloop naar de Begroting 2023 is anders geweest dan gebruikelijk vanwege de gemeenteraadverkiezingen in het voorjaar van 2022 en de gesprekken die nadien zijn gevoerd om te komen tot een nieuwe coalitie. Een meerjarige doorkijk van de gemeentelijke financiën bij ongewijzigd beleid, dat wil zeggen ramingen van de autonome ontwikkelingen vanuit een behoedzaam perspectief, vormde de basis voor een kadernota. Die was naar zijn aard niet volledig omdat (beleidsmatige) keuzes op dat moment nog niet mogelijk waren.

Op basis van de inzichten op dat moment, waaronder de berichtgeving vanuit het Rijk over de ontwikkelingen in het Gemeentefonds (raadsbrief: Effecten Maartbrief 2022 over Gemeentefonds U22.02205), zou er sprake zijn van een aanzienlijk structureel tekort vanaf 2023. Om geprepareerd te zijn op mogelijke oplossingsrichtingen zijn daarom al indicatieve taakstellingen in kaart gebracht. Bij de behandeling van de Kadernota 2023-2026 (T22.03834) heeft het college toegezegd deze informatie integraal met de raad te delen. Een niet volledige kadernota omdat óók ten tijde van de raadsbehandeling de precieze effecten van de Meicirculaire 2022 nog niet bekend waren; naar hun aard complex omdat de effecten van de herijking voor het eerst in 2023 spelen. Analyse en verificatie van de meerjarencijfers bleek lastiger dan voorzien. Het was al wel bekend dat Lansingerland bij de herijkingsoperatie een 'nadeel' gemeente zou zijn.

De beleidsmatige keuzes die nodig zijn voor een in 2023 structureel sluitende Begroting 2023-2026 kon het nieuwe college op dat moment nog niet maken. Daarom is ook toegezegd de raad vóór publicatie van de begroting over deze keuzes apart te informeren. Het college zal met uw raad in gesprek gaan over het instrument 'kadernota'. Het is daarbij de vraag of de raad het college nog wel voldoende richting kan geven voor het opstellen van de begroting, als op dat moment er nog wezenlijke informatie ontbreekt, zoals de ontwikkeling van de algemene uitkering van het Gemeentefonds. Aan de andere kant deed zich in 2022 een niet-gebruikelijk situatie voor, met zowel gemeentelijke verkiezingen (coalitievorming kost tijd) als de herijkingsoperatie van het gemeentefonds (gewijzigde maatstaven waarbij aansluiting op historische cijfers nauwelijks mogelijk was). Dat laatste effect zal naar verwachting komend jaar 'uitgekristalliseerd' zijn.

Audit en AO/IC

Een deugdelijke administratieve organisatie en interne controle zijn belangrijke randvoorwaarden om betrouwbare cijfers te rapporteren en rechtmatig te handelen. Door middel van audits stellen we periodiek vast of interne procedures en afspraken zijn nageleefd en de te rapporteren cijfers betrouwbaar zijn. Het gaat daarbij niet alleen om financiële cijfers maar ook niet-financiële cijfers, zoals indicatoren en kengetallen. Door middel van onderzoeken en benchmarking vergelijken we onze gemeente met andere gemeenten en formuleren we waar nodig acties en voeren deze uit. We voeren een doelmatigheidsonderzoek ex artikel 213a van de Gemeentewet uit en verstrekken een afschrift van de onderzoeksresultaten en de actiepunten naar aanleiding van het onderzoek aan de gemeenteraad.

Vanaf het begrotingsjaar 2023 treedt naar verwachting een wijziging op in de manier waarop de gemeente verantwoording aflegt over de rechtmatigheid. Waar tot en met 2022 de externe accountant een oordeel geeft over de rechtmatigheid, legt met ingang van de jaarstukken 2023 het college zelf expliciet verantwoording af over de rechtmatigheid. Deze verantwoording komt tot uitdrukking in de jaarstukken. Ook het accent van de controle verschuift daarmee meer naar intern. De accountant geeft wel een oordeel af bij de verantwoording die het college aflegt in de jaarstukken (geeft die verantwoording een juist beeld over de rechtmatige totstandkoming van de baten en lasten in de jaarstukken). In 2022 en 2023 bereiden we ons voor op deze ontwikkeling door te inventariseren welke aanvullende (controle)maatregelen nog nodig zijn om te voldoen aan de gewijzigde regels.

Informatievoorziening en automatisering

Een stabiele, beschikbare en veilige ICT-omgeving is in 2023 wederom een belangrijk doel van het team Informatievoorziening en Digitalisering. De rol van ICT en informatievoorziening voor de ambtelijke organisatie, het bestuur en de raad blijft groeien. Binnen dienstverlening, het sociaal domein, ruimte & economie en onze interne bedrijfsvoering zorgen wettelijke verplichtingen (zoals de omgevingswet, wet open overheid e.d.) en interne initiatieven voor veel ontwikkelingen. De toegekende en lopende aanvraag in de formatiegroei wordt in 2023 verder ingevuld. Hiermee is het mogelijk in de wettelijke vereisten te faciliteren en de gewenste doelen van de organisatie te behalen. Ook het monitoren en voorkomen van cyberaanvallen en het optimaliseren van de informatieveiligheid is voor 2023 en verder een belangrijk en noodzakelijk doel.

De corona pandemie heeft het hybride werken een boost gegeven. Ambtenaren, het bestuur en de raad zijn inmiddels gewend op kantoor, thuis of elders te werken en zien kansen op het gebied van flexibel werken en de dienstverlening. Om hybride werken mogelijk te houden investeren we dit jaar in noodzakelijke vervangingen. Daarnaast zijn we een groei- en ontwikkelgemeente waarbij naast het inwoneraantal ook onze opgaven en ambtelijke organisatie groeit. Dit heeft gevolgen voor het op orde houden van de basisvoorzieningen rondom informatievoorziening en automatisering.

Binnen het gebied van GEO zitten een aantal van onze basisregistraties. Het op orde houden van de deze basisregistraties is een wettelijke taak. Aflopende contracten en aanbestedingswetgeving verplichten ons hier om een vervanging te doen.

Er zijn daarnaast in 2022 stappen gemaakt met het bewerken van archieven van rechtsvoorgangers ten behoeve van overbrenging naar de archiefbewaarplaats. We gaan hier in 2023 mee verder.

Juridische zaken

De afgelopen drie jaar zagen we een stijging in het aantal klachten, bezwaren en overige juridische procedures. Een deel hiervan is te verklaren door aan COVID-19 gerelateerde zaken, zoals de ToZo-bezwaren, een ander deel is autonome groei (aantal inwoners en bedrijven stijgen en daarmee ook het aantal klachten en bezwaren). Deze toename vangen we vooralsnog op binnen de eigen formatie, inhuur waar nodig of uitbesteding van juridische advisering. Er is in 2022 ingezet op meer ondersteuning van de interne processen bij bezwaar en klachtafhandeling. De nadruk zal in 2023 meer komen te liggen op de juridische kwaliteitszorg binnen de hele organisatie.

De Wet open overheid ('Woo') en de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer zijn op 1 mei 2022 van kracht geworden. De Woo verplicht gemeenten om actief informatie te verstrekken en te delen. Er zijn in 2022 stappen gezet om de eerste acties uit de wet te implementeren.

Op de actieve openbaarmaking wordt in 2023 ingezet en daarvoor wordt een project gestart. De bepaling uit de Archiefwet, dat gemeenten documenten in een goed, geordende en toegankelijke staat moeten bewaren, wordt herhaald in de Woo. Met dit laatste is een aanzienlijke doorlooptijd gemoeid, de Memorie van Toelichting noemt een termijn van acht jaar. Deze wetten hebben (grote) gevolgen voor de werkwijzen binnen de gemeente en kennen ook een belangrijke 'ICT'-component en vergen een toename van structurele capaciteit en middelen binnen onder andere het team Informatisering en Digitalisering. Voor een nadere toelichting hierop zie de toelichting op het programma 'Overhead'. Juridische Zaken schrijft sinds 2019 een jaarverslag waarin de aandachtsgebieden op een toegankelijke, eenduidige en aansprekende manier worden aangeboden aan onder andere de gemeenteraad en onze inwoners. Deze lijn zetten we voor 2023 door.

Dienstverlening

De gemeente is er voor ons allemaal. Iedereen moet mee kunnen doen in Lansingerland. We luisteren en kijken goed van buiten naar binnen om onze dienstverlening voortdurend te laten aansluiten op de behoeften van mensen. Wij zorgen ervoor dat we onze fysieke en digitale dienstverlening zo goed mogelijk hierop inrichten en uitvoeren. En we gaan met de tijd mee. We bieden mensen de keuze om via elk gewenst apparaat en via elk gewenst kanaal contact met ons hebben. Wie dat wil kan 24/7 onze producten en diensten aanvragen via onze website. We zijn continu bezig om onze digitale processen verder uit te breiden. We maken het mensen steeds makkelijker om online hun zaken met ons te regelen. Maar we houden ook rekening met mensen die veel minder makkelijk in de digitale wereld mee kunnen komen. Liever telefonisch contact? Onze collega's van het Service Contact Center helpen iedereen graag verder. Wie liever een afspraak maakt om langs te komen bij de publieksbalie, is vanzelfsprekend ook van harte welkom. Uitgangspunt is dat wij onze dienstverlening waar mogelijk digitaal aanbieden en fysiek waar nodig. Naast al deze mogelijkheden verlenen we steeds meer maatwerk aan mensen die ons nodig hebben. Inwoners die bijvoorbeeld minder mobiel zijn of om welke reden dan ook niet naar het gemeentehuis kunnen komen. We werken aan een flexibele, mobiele service waarbij we naar deze inwoners toe kunnen komen. Inclusiviteit is en blijft een belangrijk onderwerp. We willen dat iedereen zonder drempels contact met ons kan hebben. Of iemand nu een beperking heeft, moeite heeft met lezen en/of schrijven, het lastig vindt om met een computer te werken of een andere culturele achtergrond heeft, maakt niet uit. We zorgen ervoor dat we onze dienstverlening toegankelijk en begrijpelijk maken voor iedereen.

Inkoop

Op het gebied van inkoop hebben we als hoofddoelstellingen: blijven voldoen aan de rechtmatigheidseisen, inkopen tegen de meest optimale (integrale) prijs-kwaliteit verhouding en het optimaal functioneren van de inkoopfunctie in de organisatie. Voor 2023 komt daar de implementatie van het Manifest Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen bij. In 2020 evalueerden we de juridische inkoopfunctie het decentrale uitvoerende inkoopmodel. Hierbij bevestigden we de werkwijze van een decentraal gecoördineerd model. In 2022 verwachten we de evaluatie van het Inkoop- en Aanbestedingsbeleid af te ronden. De domeinen en teams blijven hierbij zelf verantwoordelijk voor het realiseren van de twee hiervoor genoemde hoofddoelstellingen. Het teamcluster inkoop ondersteunt de teams met advisering, (contract)modellen, marktanalyses en waar nodig juridische geschillen. Daarnaast is het teamcluster inkoop verantwoordelijk voor het centraal actueel houden van het inkoop- en aanbestedingsbeleid, beleidsregels voor 'maatschappelijk verantwoord inkopen', spend-analyses en het opstellen en publiceren van de jaarlijkse inkoop- en aanbestedingskalender.

Communicatie

Inwoners, ondernemers, verenigingen en instellingen zo goed mogelijk te betrekken en informeren over beleid, uitvoeringsplannen, dienstverlening en samenwerking. Het cluster Communicatie werkt aan actieve, duidelijke en tijdige communicatie. Uiteraard geldt dit ook voor de interne medewerkers in de organisatie.

Het cluster is er allereerst om het college van B&W en de organisatie te ondersteunen. Of het nu gaat om communicatie over afvalverwerking, opvang van mensen of een bezoek van de commissaris van de Koning: het cluster regelt het. Dit doen ze uiteraard niet alleen. Samen met de collega-ambtenaren, ketenpartners of stakeholders in het veld worden beleidsstukken of strategieën vertaald naar communicatieboodschappen. Waarbij de adviseurs scherp zijn op begrijpelijkheid, consistentie en uniformiteit voor de medewerkers en de 'buitenwereld'. De 'geluiden van buiten' brengen zij naar 'binnen', om de activiteiten en uitingen beter af te stemmen op vraag van bijvoorbeeld inwoners. Dienstverlenend, professioneel en pro-actief zijn enkele kernwaarden die het cluster hoog in het vaandel heeft. Zij zijn aanspreekbaar op hun vakgebied en spreken anderen ook aan op dat van hun.

Er is in 2022 gestart met de verdere professionalisering van het cluster. Er is een missie en visie opgesteld, de werkwijze is gericht op ondersteuning van het bestuur en de social media strategie en het mediabeleid zijn gemaakt. Met een standaard procedure worden opdrachten getoetst op tijd, capaciteit, haalbaarheid en geld.

Het cluster communicatie levert adviezen (tactisch, strategisch, operationeel), (media) analyses, bewaakt de huisstijl en reputatie van de gemeente, en verbindt inhoud met vorm en beeld. Met altijd in het achterhoofd: voor wie doen we het? Daarnaast produceert het interne en externe communicatiemiddelen, zoals de gemeentelijke website, content voor sociale media en verschillende digitale nieuwsbrieven. Ook ondersteunt het cluster de organisatie bij het 'communicatiever worden', bijvoorbeeld via toolkits of brievenhulp.

Het communicatievak is volop in ontwikkeling. De technologische ontwikkelingen gaan snel, de burger wordt steeds mondiger (iedereen is journalist!) en het vertrouwen in de overheid neemt af. Vooral voor het laatste punt is er werk aan de winkel. Dit lossen we niet op met alleen communicatie. Van een kritische samenleving kunnen we leren en daar onze communicatie op aanscherpen. Er ligt ook een steeds grotere vraag naar 'inclusieve communicatie'. Het cluster geeft de komende tijd hier handen en voeten aan. Communicatie heeft als uitgangspunt: we communiceren tijdig, duidelijk en helder. Foute aannames van anderen zetten we recht of we leggen het beter uit. Voorbeelden hierbij zijn de pagina over Tijdelijke opvang Asielzoeker (2021/2022) en Opvang Oekraïne (2022). Door transparant te zijn, en ook te zeggen wat we nog niet weten, en informatie te delen op de website van de gemeente neemt het aantal calls in het callcenter af en verwijzen social media gebruikers elkaar naar de gemeentelijke webpagina! De komende jaren wordt verder ingezet op deze wijze van communiceren.

Ook voor de komende jaren richt cluster communicatie zich op:

1. het bewaken van de reputatie (bijv. bij crisis en issues)
2. het werken aan vertrouwen en legitimatie (bij inwoners, ondernemers en stakeholders) door inclusieve communicatie
3. Inzetten op relatie los van inhoud (zowel intern als extern)
4. het faciliteren van communicatiever maken van de organisatie.

Privacy en informatiebeveiliging

Privacy

We merken de afgelopen periode dat privacy een steeds belangrijkere stempel drukt op de activiteiten die we doen of voornemens zijn te doen. Op diverse plekken in de organisatie is nog sprake van plekken waar ‘werk aan de winkel’ nodig is om (blijvend) te voldoen aan de AVG. Kritische werkgebieden in deze zijn het beleidsveld ‘Veiligheid en handhaving’ en het ‘Sociaal domein’. In deze beleidsvelden is veel beweging. Zo moeten nieuwe wetten worden uitgevoerd (denk aan de Inburgeringswet) en worden geregeld nieuwe gegevensverwerkingen gestart (of voornemens hiertoe). Al deze ontwikkelingen moeten worden bekeken op privacyaspecten en waar nodig moeten maatregelen worden genomen om de privacy in voldoende mate te waarborgen.

Ook zijn gemeenten, bijvoorbeeld als werkgevers van boa's, vanaf 2022 verplicht om volgens de Wet Politiegegevens (WPG), iedere 4 jaar een externe audit te laten uitvoeren en de resultaten hiervan te delen met de Autoriteit Persoonsgegevens. De eerste externe audit dient hierbij over 2021 plaats te vinden, de interne audit over 2022. De WPG-audit richt zich op hoe het verwerken van politiegegevens is georganiseerd, de maatregelen en procedures die daarop van toepassing zijn én de werking daarvan. Jaarlijks maken we een plan voor de activiteiten die nodig zijn op het gebied van privacy (om het systeem van privacy waarborgen in de gemeente verder vorm te geven en te onderhouden). Voor wat betreft de privacy ligt ook komend jaar de focus op het verhogen van de bewustwording van medewerkers, het uitvoeren van risicoanalyses met betrekking tot werkprocessen met een hoog privacy risico (DPIA's), het afsluiten van verwerkersovereenkomsten conform de AVG en het adviseren en informeren van de organisatie over privacy aangelegenheden. Daarnaast is in 2021 gestart met het actualiseren van het verwerkingsregister. Dit loopt door in 2022. Ook blijft er doorlopend aandacht voor het waarborgen van de privacy bij aanbestedingstrajecten en de implementatie van nieuwe systemen en gegevensverwerkingen. Waar nodig voeren we een DPIA uit (het afgelopen jaar hebben binnen team Veiligheid en Sociaal Domein diverse DPIA's plaatsgevonden). Tevens worden voorkomende datalekken afgehandeld conform de hiervoor geldende procedure en worden datalekken gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens indien de ernst daartoe aanleiding geeft. Ook worden verzoeken van betrokkenen op basis van de AVG (artikel 15 e.v.) tijdig afgehandeld. Het betreft hier onder meer verzoeken om inzage en wissing van persoonsgegevens.

Om privacy binnen een organisatie te kunnen waarborgen, is informatieveiligheid een voorwaarde. Bescherming van persoonsgegevens vereist immers informatiebeveiliging. Er bestaat dan ook een sterke samenhang tussen privacy enerzijds en informatiebeveiliging anderzijds. Dit is in het bijzonder het geval bij het uitvoeren van risicoanalyses bij Data Protection Impact Assessments (DPIA's) en activiteiten in het kader van bewustwording van medewerkers.

Informatiebeveiliging

Bij informatiebeveiliging draait het om de beschikbaarheid (continuïteit), de integriteit (betrouwbaarheid) en de vertrouwelijkheid (exclusiviteit) van informatie en systemen. Informatiebeveiliging is een cyclisch proces dat telkens moet inhaken op nieuwe ontwikkelingen, dreigingen en kwetsbaarheden. We werken op basis van de Plan do check act cyclus, waarbij risicomanagement centraal staat. Voor het bepalen van onze focus maken we gebruik van de uitkomsten van audits, trends en ontwikkelingen zoals meldingen en incidenten, het Cybersecurity Beeld Nederland, bevindingen uit grootschalige incidenten zoals het Hof van Twente of de gemeente Buren, input vanuit de Informatiebeveiligingsdienst en onze eigen uitgevoerde risicoanalyses. Continu nemen we zowel technische als organisatorische maatregelen om de veiligheid binnen onze organisatie zo groot mogelijk te houden. Doordat dit werkveld continu in beweging is en de ontwikkelingen op dit vlak ontzettend snel gaan kan 100% veiligheid echter nooit gegarandeerd worden hierbij.

ENSIA en audits DigiD en Suwinet

Elk jaar verantwoorden we ons over de kwaliteit van de informatieveiligheid van diverse informatiesystemen via de audit systematiek: de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). Verantwoording wordt horizontaal afgelegd aan de gemeenteraad. Daarnaast wordt op basis van de zelfevaluatie verticale verantwoording afgelegd aan (de toezichthouders van) het rijk. Hierbij gaat het om verantwoording over de DigiD-aansluitingen, de Suwinet-services, de Basisregistratie Personen, de Reisdocumenten, de geobasisregistraties (BAG, BGT en BRO) en de WOZ.

Voor het komende jaar ligt onze focus met name op de volgende punten:

- Vergroting van de bewustwording van medewerkers (dit is een continu proces)
- Verdere implementatie van het normenkader BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid). We voldoen momenteel in opzet voor 67% aan de BIO. Hierbij moet worden opgemerkt dat een aantal belangrijke maatregelen nog moeten worden ingevoerd (waaronder SIEM-SOC) en dat blijvende aandacht en middelen (geld en formatie) nodig zijn om dit percentage stabiel te houden of te vergroten.
- SIEM-SOC implementatie: hierbij gaat het om het systematisch in de gaten houden wat er gebeurt binnen de gemeentelijke systemen. Het inrichten van een Security Information & Event Management (SIEM) en Security Operation Centre (SOC) en het inzetten hiervan kan ervoor zorgen dat de gevolgen van aanvallen worden verminderd of in sommige gevallen worden voorkomen. Daarnaast leeft de behoefte om retrospectief terug te kunnen kijken naar eerdere gebeurtenissen om hiervan te leren, in te grijpen en nog beter te voorkomen. Ook hiervoor kan een SIEM worden ingezet.
- Uitvoeren van securitytesten zoals pentesten, phishingtesten, inlooptesten en vulnerability scans
- Risico gebaseerd maatregelen nemen. Door het continu afwegen van risico's trachten wij de juiste maatregelen te nemen op het juiste moment. Grootschalige incidenten zoals bij de gemeente Buren worden zorgvuldig door ons geëvalueerd en geven aanleiding tot het ondernemen van (nieuwe) acties.

Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

Inleiding

De gemeente Lansingerland is partner in 14 verbonden partijen. Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Van een financieel belang is sprake als de gemeente risico loopt met aan deze partijen beschikbaar gestelde middelen, of als de gemeente aangesproken kan worden als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente zeggenschap heeft over de aanpak van de maatschappelijke opgave waartoe de verbonden partij is opgericht, vanwege vertegenwoordiging in het bestuur of vanwege het hebben van stemrecht.

Door de toenemende uitbreiding en complexiteit van maatschappelijke opgaven kan de gemeente Lansingerland niet al haar taken zelfstandig meer uitvoeren. Samenwerken met andere partners, waaronder andere overheden, biedt hierbij een oplossing. Vanuit deze gedachte is Lansingerland actief in de diverse verbonden partijen.

Nota Verbonden Partijen 2021 - 2024

De raad stelde in 2021 de nieuwe 'Nota verbonden partijen 2021 - 2024' vast (Corsa-nummer T21.04396). Deze nota geeft een beeld van onze visie op en beleidsvoornemens voor verbonden partijen. Daarbij wordt tevens aandacht besteed aan het (wettelijk) kader en geeft het afwegingskader een handvat voor het toe- en uittreden bij verbonden partijen. De focus van de nota ligt bij de rol van de raad in relatie tot de verbonden partijen. In een extra paragraaf is de nieuwe functie van raadsrapporteur geïntroduceerd, die de informatievoorziening naar de raad bevordert en de raad beter in positie stelt om tijdig invloed uit te oefenen.

Elk jaar bespreekt de raad in een speciale raadsvergadering de factsheets van de verbonden partijen tegelijkertijd met de zienswijzen op de begrotingen van verbonden partijen. In lijn met de twee primaire belangen die de gemeente in een verbonden partij heeft, zijn de factsheets voorzien van een bestuurlijke en een financiële risicoanalyse

Overzicht

In onderstaand overzicht staat de meest essentiële financiële informatie van de verbonden partijen. In de daarop volgende overzichten staat per verbonden partij de informatie die op grond van artikel 15 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht is, inclusief bij welk programma uit de begroting het hoort en op welke wijze de verbonden partij bijdraagt aan de realisatie van de doelstelling van het programma. Artikel 15 BBV schrijft bovendien voor dat de lijst van verbonden partijen wordt onderverdeeld in:

1. gemeenschappelijke regelingen;
2. vennootschappen en coöperaties;
3. stichtingen en verenigingen;
4. overige verbonden partijen.

De uitgebreidere informatie per verbonden partij is in de factsheets opgenomen. Deze zijn 16 juni 2022 door de gemeenteraad vastgesteld (T22.03152).

Gemeenschappelijke regelingen	Programma	Bijdrage 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Bedrijvenschap Hoefweg	6. Lansingerland Ontwikkelt	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Bleizo	6. Lansingerland Ontwikkelt	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
DCMR Milieudienst Rijnmond	6. Lansingerland Ontwikkelt	1.506.115	1.567.144	1.642.367
Jeugdhulp Rijnmond	4. Maatschappelijke ondersteuning	8.940.479	9.644.403	9.283.640
MRDH (Metropoolregio Rotterdam-Den Haag)	6. Lansingerland Ontwikkelt	165.134	175.446	180.813
Openbare Gezondheidszorg Rotterdam-Rijnmond	4. Maatschappelijke ondersteuning	456.282	490.387	559.344
Recreatieschap Rottemeren	3. Sport, cultuur en onderwijs	196.400	201.500	207.000
Schadevergoedingsschap HSL-Zuid	6. Lansingerland Ontwikkelt	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
SVHW (Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffingen en Waardebepaling)	8. Algemene dekkingsmiddelen	547.000	583.000	622.000
Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond	2. Openbare orde en veiligheid	3.706.532	3.853.581 waarvan: 3.825.129 basiszorg 2.452 IOV gelden 26.000 Individuele taken en bijdragen (FLO)	

Vennootschappen en coöperaties	Programma	Realisatie 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Dunea (vh Duinwater-bedrijf Zuid-Holland)	8. Algemene dekkingsmiddelen	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Stedin Holding N.V.	8. Algemene dekkingsmiddelen	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing

Vennootschappen en coöperaties	Programma	Bijdrage 2020	Begroot 2022	Begroot 2023
BNG (Bank Nederlandse Gemeenten)	8. Algemene dekkingsmiddelen	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing

Bedrijvenschap Hoefweg

Naam verbonden partij	Bedrijvenschap Hoefweg
Vestigingsplaats	Bleiswijk
Deelnemende partijen	Gemeente Zoetermeer en Gemeente Lansingerland
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	Ontwikkeling van het bedrijventerrein Hoefweg (Hoefweg Noord) voor vestigingsmogelijkheden voor bedrijven. Met de ontwikkeling van dit gebied wil de gemeente een gunstig economisch klimaat en daarmee indirect een interessant werk- en woongebied creëren voor de inwoners. Een deel van de gronden van Bedrijvenschap Hoefweg maakt onderdeel uit van de bestuurlijke opdracht Bleizo-West om te komen tot een ontwikkelperspectief. De uitkomst van deze bestuurlijk opdracht heeft invloed op deze gemeenschappelijke regeling.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	Geen structurele bijdrage aan of van het Bedrijvenschap. Art. 24 en 25 van de GR: de gemeente levert een financiële bijdrage aan het startkapitaal, de gemeenten zorgen voor voldoende middelen zodat de GR aan verplichtingen aan derden kan voldoen. De inbreng en risicoverdeling is op 50%- 50% voor elke gemeente vastgesteld. De GR neemt voor 30% deel aan de CV Prisma en voor 31% in de BV Prisma.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2023 (Uit: Begroting 2023)	Per 1-1-2023: € 10,0 mln. Per 31-12-2023: € 10,0 mln.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2023 (Uit: Begroting 2023)	Per 1-1-2023: € 11,0 mln. Per 31-12-2023: € 11,4 mln.
Begroot financieel resultaat 2023 (Uit: Begroting 2023)	€ 0,4 mln.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2021 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Geen. Het financiële belang blijft gelijk.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	De gemeenten Lansingerland en Zoetermeer nemen beiden voor 50% deel in deze gemeenschappelijke regeling. De grondexploitatie van Bedrijvenschap Hoefweg per 1-1-2022 is positief: € 12,2 mln. op eindwaarde. De Monte Carlo-simulatie van de huidige grondexploitatie resulteert in een bandbreedte van € 11,2 mln. (NCW) tot € 12,4 mln. (NCW) bij een zekerheidspercentage van 95%. De grondexploitatie Hoefweg bevat nog voldoende weerstandscapaciteit om de risico's zelf op te vangen.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Nagenoeg alle resterende gronden van Bedrijvenschap Hoefweg zijn onderdeel van de bestuurlijke opdracht Bleizo-West om te komen tot een ontwikkelperspectief. De uitgifte van deze gronden hangt samen met de uitkomst van het ontwikkelperspectief. In dat kader wordt ook gekeken of de gronden uit het onderzoeksgebied samengebracht kunnen worden met de gronden van GR Bleizo. Dit ook in lijn met amendement A2020-08 over het zo spoedig mogelijk afbouwen en opheffen van Bedrijvenschap Hoefweg. De opheffing van de CV/BV Prisma is vanwege contractuele verplichtingen afhankelijk van de opheffing van CV/BV Prisma. Pas als dit gebeurd is, kan Bedrijvenschap Hoefweg opgeheven worden. De opheffing van Prisma CV/BV is afhankelijk van de afhandeling van de CEO fraude. De duur van de rechtszaak of een eventuele schikking bepalen het tempo waarmee dit kan gaan plaatsvinden.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Financiële analyse: Laag Bestuurlijke analyse: Laag De grondexploitatie van Bedrijvenschap Hoefweg loopt tot 2026. De verwachting is dat Bedrijvenschap Hoefweg eerder opgeheven gaat worden. In deze periode is bijsturing nog goed mogelijk. Bestuurlijk hebben we (indirecte) invloed. De grex is ruim positief.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	De ontwikkeling van het bedrijventerrein Hoefweg stimuleert de vestigingsmogelijkheden voor bedrijven en een gunstig economisch klimaat.

BLEIZO

Naam verbonden partij	BLEIZO
Vestigingsplaats	Bleiswijk
Deelnemende partijen	Gemeente Zoetermeer en Gemeente Lansingerland
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	Het doel van deze GR is het ontwikkelen van het gebied rondom het OV knooppunt Bleizo (station Lansingerland-Zoetermeer), gericht op het realiseren van een nieuw economisch knooppunt met een eigen identiteit. Met de ontwikkeling van een OV-knooppunt en het gebied daarom heen wil de gemeente een gunstig economisch klimaat en een interessant werk- en woongebied creëren voor de inwoners. De resterende gronden van GR Bleizo zijn onderdeel van het gebied van de bestuurlijke opdracht Bleizo-West om te komen tot een ontwikkelperspectief. De uitkomst van deze bestuurlijk opdracht gaat invloed hebben op deze gemeenschappelijke regeling.

Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	(art. 32 GR Bleizo) Beide gemeenten staan ervoor in dat de GR Bleizo altijd over voldoende middelen beschikt om verplichtingen aan derden te voldoen. De inbreng en risicoverdeling is op 50%- 50% voor elke gemeente vastgesteld.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2023 (Uit: Begroting 2023)	Per 1-1-2023: € 4,9 mln. Per 31-12-2023: € 5,0 mln.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2023 (Uit Begroting 2023)	Per 1-1-2023: € 45,2 mln. Per 31-12-2023: € 46,6 mln.
Begroot financieel resultaat 2023 (Uit Begroting 2023)	€ 84.000
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2023 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Het financiële belang van Lansingerland blijft ongewijzigd.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	De gemeenten Lansingerland en Zoetermeer nemen beiden voor 50% deel in deze gemeenschappelijke regeling. De grondexploitatie van GR Bleizo per 1-1-2022 is positief € 15,1 mln. op eindwaarde. De ondergrens van de bandbreedte van de risicoanalyse bedraagt € 5,8 mln. Deze is positief. Om die reden is, op basis van de huidige inzichten geen risicovoorziening noodzakelijk.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Alle resterende gronden van GR Bleizo zijn onderdeel van het gebied voor de bestuurlijke opdracht Bleizo-West om te komen tot een ontwikkelperspectief. De uitkomst van deze opdracht is van invloed op deze gemeenschappelijke regeling.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Financiële analyse: Laag Bestuurlijke analyse: Laag De GR Bleizo kent nog een behoorlijke looptijd. Ondanks dat de belangen aanzienlijk zijn, maakt dit dat bijsturing mogelijk is. Bestuurlijk hebben we (indirecte) invloed. De grex is ruim positief.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	De realisatie van vervoersknooppunt Bleizo (station Lansingerland-Zoetermeer) en de ontwikkeling van het gebied rondom het knooppunt dragen bij aan de ontwikkeling van Lansingerland als gemeente waarin aantrekkelijk en op duurzame wijze kan worden gewerkt en gewoond.

DCMR Milieudienst Rijnmond

Naam verbonden partij	DCMR Milieudienst Rijnmond
Vestigingsplaats	Schiedam
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	Uitvoeren van de Wet Milieubeheer (Wm), de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en de Wet bodembescherming (Wbb) voor de Gemeente Lansingerland en advisering op het gebied van milieu en ruimtelijke ordening. Het publieke belang is het bereiken van een goed leefmilieu voor burgers en bedrijven.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	2023: € 1.642.367 2022: € 1.567.144
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2021 (Uit: jaarrekening 2021)	Per 1-1-2021: € 6.038.000 Per 31-12-2021: € 4.866.000
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2021 (Uit: jaarrekening 2021)	Per 1-1-2021: € 10.511.000 Per 31-12-2021: € 12.724.000
Financieel resultaat 2021 (Uit: jaarrekening 2021)	Het financieel resultaat over 2021 na bestemming bedraagt minus € 954.000
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2021 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Er zijn geen wijzigingen in het financiële belang dat de gemeente in de DCMR heeft.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	De benoemde risico's uit 2020-2021 die samenhangen met het op orde krijgen van de bedrijfsvoeringssystemen, vormen nauwelijks tot geen risico meer. De nu begrote en vanuit de eigen exploitatie van de DCMR gedekte bedragen zijn zo realistisch mogelijk geraamd. Voor de overdracht van diverse bodemtaken vanuit de provincie naar de gemeente (wijziging bevoegd gezag per inwerkingtreding van de Omgevingswet) stellen we bij de begroting 2023 voor extra middelen te reserveren.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	De overdracht van de Bodemtaken van de Provincie naar de gemeente heeft financiële consequenties. Onduidelijk is vooralsnog hoeveel middelen vanuit het Rijk voor de uitvoering van deze taak beschikbaar worden gesteld.

Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Het financiële risico is gemiddeld tot laag. Dit heeft te maken met het feit dat in de Gemeenschappelijke Regeling een garantstelling voor de deelnemende gemeenten is opgenomen en ook het weerstandsvermogen is nog steeds voldoende. Het bestuurlijke (inhoudelijke) risico is laag, omdat de belangen van DCMR hetzelfde zijn als onze belangen, er duidelijke afspraken met de DCMR zijn gemaakt die we regelmatig monitoren en we veel vertrouwen in deze verbonden partij hebben.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	De DCMR Milieudienst Rijnmond levert met inzet van wettelijke instrumenten en vanuit zijn specifieke deskundigheid een bijdrage aan het verlagen van de milieubelasting van bedrijven en aan het verhogen van de milieukwaliteit en veiligheid in het Rijnmondgebied. Hiermee draagt het bij aan de ontwikkeling van Lansingerland als gemeente waarin aantrekkelijk kan worden gewoond, gewerkt en gerecreëerd.

Jeugdhulp Rijnmond

Naam verbonden partij	Jeugdhulp Rotterdam
Vestigingsplaats	Rotterdam
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	1. Uitvoering geven aan de (wettelijke verplichtingen tot) regionale samenwerking in het kader van de Jeugdwet en in het kader van Veilig Thuis, jeugdbescherming en jeugdreclassering. 2. Het uitvoeren van bovenlokale taken door middel van het contracteren en/of subsidiëren van aanbieders van jeugdhulp, -reclassering en -beschermingsmaatregelen in het kader van de Jeugdwet. 3. Realiseren van overleg, kennisontwikkeling- en overdracht tussen de aangesloten gemeenten.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	De GR Jeugdhulp is opgericht voor de inkoop van verschillende vormen van jeugdhulp waar gemeenten verantwoordelijk voor zijn. De inleg van de gemeente Lansingerland bedraagt voor 2023 € 9.283.640 (inclusief organisatiekosten). Dit is exclusief eventuele toekomstige begrotingswijzigingen.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2023 (Uit: Begroting 2023)	Per 1-1-2023: € 0 Per 31-12-2023: € 0
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2023 (Uit: Begroting 2023)	Het vreemd vermogen en de overlopende passiva heeft de GRJR niet beschikbaar.
Begroot financieel resultaat 2022 (Uit Begroting 2022)	€ 0 Voor de deelnemende gemeenten geldt dat eventuele overschrijdingen in het budget lopende het begrotingsjaar, of bij jaarrekening, door de gemeenten moeten worden vergoed (zie financiële risico-analyse).
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2022 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Op dit moment zijn geen veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2023 bekend. Bij de tweede bestuursrapportage wordt indien nodig een eerste begrotingswijziging 2023 voorgelegd. Per 2023 is in de GRJR de vlaktaks niet meer van toepassing. Door middel van de zogenaamde 'vlaktaks' werden afwijkingen ten opzichte van de geraamde productie in twee jaar verrekend in onze jaarlijkse bijdrage. Daarnaast wordt niet meer gewerkt met budgetplafonds. Per 2023 is er een meer realistische begroting. Dit sluit aan bij zero based budgetting, waarbij niet de begroting van het voorgaande jaar als startpunt wordt genomen, maar het startpunt op nul komt te liggen. De budgetten worden dan beschikbaar gesteld op basis van bewuste aannames over de te maken kosten om de doelen te bereiken.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	De jeugdwet is een open einde regeling. De afgelopen jaren stegen de kosten binnen de jeugdregio Rijnmond en lijkt er sprake van een toename en verzwarende van het zorggebruik in de jeugdregio Rijnmond. Dit levert een financieel risico op. We zetten in op het versterken van de grip op het gebruik en de kosten van de jeugdhulp.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	1. In het licht van de (financiële) ontwikkelingen in de specialistische jeugdhulp zetten wij in op de realisatie van de veranderopgave jeugdhulp. Dat betekent dat wij waar mogelijk sturen op vermindering van het gebruik van specialistische jeugdhulp. 2. Op lokaal en regionaal verband werken aan de (verbeterpunten uit de) regiovisie ter versterking van de jeugdhulp. Waaraan de ontwikkelingen van de landelijke hervormingsagenda synchroon lopen. 3. Doorontwikkeling van de informatievoorziening zodat inzicht verkregen wordt op betrouwbare basisinformatie voor onder andere cliëntstromen en wachttijden. 4. Borging van de zorgcontinuïteit als gevolg van de implementatie van de regionale- en lokale inkoopcontracten die per 1 januari 2023 ingaan.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Risicobeleid GR (bron: begroting 2023 GRJR) De begroting 2023 is gebaseerd op veel aannames die samen met de deelnemende gemeenten zijn gekozen. De risico's op overschrijding liggen direct bij de deelnemende gemeenten. Er vindt geen verevening van risico's (voorheen door middel van de vlaktaks) meer plaats. De GRJR houdt zelf geen weerstandsvermogen aan. De risicobeheersing is een samenspel tussen GRJR en gemeenten. De GRJR stuurt op tijdige, juiste en volledige data-aanleveringen van gemeenten en zorgaanbieders om een actueel beeld te kunnen geven van de ontwikkeling van zorggebruik en -kosten. Contractmanagement richt zich op de nakomen van verantwoordelijkheden van aanbieders in het proces. De gemeenten versterken hun casusregie en daarmee hun grip op de inzet aan het door de GRJR beschikbaar gestelde aanbod van

	jeugdhulp. In het verleden werd een budget Risico's jeugdhulp begroot. Vanaf 2023 is dat vervallen vanwege de gewijzigde samenwerking tussen GRJR en gemeenten. Voor de deelnemende gemeenten geldt daarbij dat eventuele overschrijdingen lopende het begrotingsjaar, of bij de jaarrekening, door de gemeenten moeten worden vergoed. De extra inbreng vindt plaats op basis van de weging van het betreffende jaar. De verrekening van het daadwerkelijk gebruik van individuele gemeenten vindt plaats bij de berekening van de vlaktaks. Gemeentelijk risicobeleid Op basis van de financiële analyse is er een hoog risico verbonden aan de GR Jeugdhulp. De gemeente heeft een hoge jaarlijkse financiële bijdrage, de begroting van de GRJR neemt toe en Lansingerland heeft een groeiend aandeel in de begroting van de GRJR. Bij de oprichting van de GRJR is besloten dat eventuele tekorten door de deelnemende gemeenten worden gedekt waardoor het risico bij de deelnemende gemeenten ligt (naar evenredigheid met hun inbreng in het betreffende jaar). Op basis van de bestuurlijke analyse is er een gemiddeld risico verbonden aan de GR. De ontwikkelingen op regionaal niveau zijn van invloed op de gemeentelijke doelstellingen. Lansingerland is vertegenwoordigd in het AB. Omdat Rotterdam een grote invloed heeft op de besluitvorming brengt dit een zeker risico met zich mee.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	De Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond heeft tot taak de gemeenschappelijke inkoop zodanig vorm te geven dat lokale ambities kunnen worden gerealiseerd en dat zorgcontinuïteit is geboden. Met de in 2021 vastgestelde regiovisie 'Nabij en Passend' en de aangescherpte inkoopstrategie '23 is een beweging naar meer lokale sturing tot stand gebracht. Wij organiseren de zorg voor onze jeugdigen zo veel als mogelijk lokaal. Voor dusdanig specialistische zorg die niet lokaal kan worden georganiseerd schalen we op naar de GRJR. Zo draagt de GRJR bij aan onze doelstelling probleemsituaties van jongeren te verbeteren of stabiliseren.

Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)

Naam verbonden partij	Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)
Vestigingsplaats	Rotterdam
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	Het versterken van de internationale concurrentiepositie van de regio.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	De Brede Doeluitkering (BDU) voor verkeer en vervoer is de belangrijkste dekking voor de kosten van de twee programma's exploitatie verkeer en openbaar vervoer, infrastructuur verkeer en openbaar vervoer. De gemeentelijke inwonerbijdrage bedraagt € 2,82 per inwoner voor het programma economisch vestigingsklimaat voor 2023; voor 2023 is dat een totaalbedrag van € 6.819.230. Uitgaande van het inwoneraantal van Lansingerland op 1 januari 2022 van 64.118 bedraagt dit voor Lansingerland in 2023 € 180.813. De BDU-gelden dekken ca. 94,5 procent van de begroting 2023. Voor de pijler Economisch Vestigingsklimaat komen de inkomsten uit de bijdrage per inwoner van de deelnemende gemeenten (1,2%). Het aandeel "overige inkomsten" is nog steeds gering (1,0%) en blijft stabiel. We zien echter een ontwikkeling dat voor de bekostiging van projecten veelal ook externe financieringsbronnen nodig zijn. De MRDH kan dit minder vrijblijvend maken door een concrete doelstelling hierover op te nemen. De 23 gemeenten en de provincie Zuid-Holland moeten in hun begrotingen zeker ook rekening houden met financiële bijdragen aan projecten waarvan zij zelf (bestuurlijk en mede-) eigenaar zijn. De coronacrisis heeft ook gevolgen voor de MRDH, in het bijzonder voor het openbaar vervoer. Hiervoor is het Transitieprogramma OV en corona opgesteld. Dit heeft geen gevolgen voor de bijdrage van Lansingerland.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2023 (Uit Begroting 2023)	Per 1-1-2023: € 33.097.490 Per 31-12-2023: € 32.597.490
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2023 (Uit Begroting 2023)	Per 1-1-2023: € 1.313.805.129 Per 31-12-2023: € 1.353.381.469
Begroot financieel resultaat 2023 (Uit Begroting 2023)	-/- € 0
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2023 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	De inwonerbijdrage stijgt ten opzichte van de Begroting 2022 met € 0,05 naar € 2,82 per inwoner. De bijdrage voor Economisch Vestigingsklimaat is gebaseerd op het inwoneraantal op 1-1-2022.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	De MRDH heeft de komende jaren niet meer te maken met een tekort (overbesteding) op de BDU-middelen. Overbesteding houdt in dat het saldo van beschikbare middelen en bestedingen in een

	gegeven jaar negatief is. De MRDH dient zich voor wat betreft de termijn van overbesteding te houden aan de uitgangspunten voor structureel begrotingsevenwicht die de provincie Zuid-Holland als toezichthouder hiervoor hanteert. De wettelijke termijn van overbesteding is daarmee bepaald op een maximale periode van drie achtereenvolgende kalenderjaren. Hierbij geldt ook dat de begroting in de drie jaar na het inlopen van het tekort geen tekort mag laten zien. Het saldo van de BDU verkeer en vervoer daalt komende jaren licht, terwijl de kosten van beheer en onderhoud van de railinfrastructuur stijgen. Er is dus effectief minder geld om nieuwe investeringen te doen terwijl de opgaven waar deze regio voor staat steeds groter worden. De coronacrisis heeft gevolgen voor de financiën, in het bijzonder in het openbaar vervoer. Reizigersinkomsten zijn teruggelopen, terwijl veel kosten gewoon doorlopen.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	De Regionale Groeiagenda is opgesteld door het bedrijfsleven, onderwijs en de overheid. Het dient als leidraad voor een scherpe lobby van de regionale opgaven: een sterke economie en een duurzame bereikbaarheid. De lobby is in het bijzonder gericht op het Rijk en de landelijke politiek in het kader van een mogelijke Nationaal Groeifonds en de komende Tweede Kamerverkiezingen. De genoemde regionale doelen dragen onder andere bij aan de bevindingen uit het Lansingerlandse Toekomstperspectief. Daarnaast zijn de financiële en vervoerkundige gevolgen van de coronacrisis nog niet uitgekristalliseerd. Ingrepen in de OV-dienstverlening zijn ook in Lansingerland niet uit te sluiten.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Uit de financiële analyse blijkt dat het risico gemiddeld is. Dit is met name gelegen in het beperkte weerstandsvermogen van de MRDH enerzijds en de afdekking van de risico's door de MRDH anderzijds zoals ook opgenomen in het treasurystatuut. De wettelijke termijn van overbesteding is bepaald op een maximale periode van drie achtereenvolgende kalenderjaren. Om in de toekomst meer duidelijkheid te hebben over de (financiële) risico's van grote infrastructurele projecten heeft de MRDH de beleidsnota risicomangement en weerstandsvermogen opgesteld. Het bestuurlijk risico is laag. Lansingerland onderschrijft het belang van de MRDH en staat achter de missie en de visie. De uitwerking van de programma's vindt in goed overleg met alle gremia plaats.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	De 23 gemeenten van de MRDH hebben hun gezamenlijke ambities in 2019 vastgelegd in de Strategische Agenda, en wordt er daarnaast gewerkt met de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid. Deze dienen als leidraad voor de concrete activiteiten die de MRDH onderneemt: samen met de 23 gemeenten stemt de MRDH hierop projecten af. De MRDH meldt de voortgang van de activiteiten via de jaarstukken en de bestuursrapportages. De MRDH werkt momenteel vanuit de Strategische Agenda aan de projecten onder de twee pijlers Economisch Vestigingsklimaat en Verkeer en Vervoer. In 2022 wordt de Strategische Agenda herijkt. De voortgang van alle projecten staat op www.investeringsprogramma.nl.

Gemeenschappelijke Regeling GGD Rotterdam-Rijnmond

Naam verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling GGD Rotterdam-Rijnmond
Vestigingsplaats	Rotterdam
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	Artikel 3 van de GR: Het lichaam heeft tot doel: • het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de bevolking of van specifieke groepen daarbinnen, in het rechtsgebied van het lichaam; • het voorkómen en het vroegtijdig opsporen van ziekten onder de bevolking; • alles wat met het bovenstaande in de ruimste zin verband houdt. De regeling regelt de deelnemersbijdrage van de deelnemende gemeente voor de inkoop van het basispakket. De GGD is leverancier en uitvoerder van het basispakket. Het publieke belang is de openbare gezondheid.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	De gemeenschappelijke regeling van de GGD-RR kent geen balans en andere financiële staten om in de begroting op te nemen aangezien alleen de gemeente Rotterdam eigenaar is van de organisatie. Personeel en eventuele risico's zijn daarmee voor rekening van de gemeente Rotterdam. De gemeenschappelijke regeling GGD-RR regelt in materiële zin slechts de inkoop van producten. Lansingerland draagt in 2023 € 559.344 bij, bestaande uit € 399.429 voor de inkoop van het algemene basistakenpakket en € 159.915 voor de inspecties kinderopvang. Het bedrag voor de inspecties kinderopvang zijn indicatief. Alleen de daadwerkelijk uitgevoerde inspecties die in 2023 plaatsvinden worden in rekening gebracht.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2021 (Uit Begroting 2021)	De gemeenschappelijke regeling van de GGD-RR kent geen balans en andere financiële staten om in de begroting op te nemen aangezien alleen de gemeente Rotterdam eigenaar is van de organisatie. Personeel en eventuele risico's zijn daarmee voor rekening van de gemeente Rotterdam. De gemeenschappelijke regeling GGD-RR regelt in materiële zin slechts de inkoop van producten. Daarmee is de gemeenschappelijke regeling financieel "leeg", dus zonder bezittingen, waardoor er ook geen balans is. Het financiële risico voor deelname aan de regeling is voor regiogemeenten dus ook niet aanwezig.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2021 (Uit Begroting 2021)	Niet van toepassing, zie tekst bij 'Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2023'.

Begroot financieel resultaat 2021 (Uit Begroting 2021)	Niet van toepassing, zie tekst bij 'Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2023'.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2021 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Niet van toepassing, zie tekst bij 'Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2023'.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	Geen. De gemeente Rotterdam is risicodragers. De meerkosten door de coronacrisis worden gecompenseerd door het Rijk.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	De Wet publieke gezondheid (Wpg) is het kader waarbinnen de GGD namens de gemeenschappelijke regeling de basistaken uitvoert voor de deelnemende gemeenten. De omvang van het basispakket wordt steeds voor vier jaar vastgesteld. Aanpassingen in het basispakket vinden slechts plaats indien alle gemeenten hiermee akkoord gaan. In 2019 startte een cyclus van vier jaren tot en met 2022. In 2023 wordt er eenmalig een éénjarige begroting vastgesteld i.v.m. de verkiezingen en andere ontwikkelingen. Vanaf 2024 wordt bekeken wat de gevolgen van de coronacrisis voor de begroting voor de GGD en gemeenten betekenen en wordt er wederom een meerjarenbegroting vastgesteld. Ook de opname van de basistaak 'col-lectieve advisering gezonde leefomgeving' in de gemeenschappelijke regeling vraagt goede monitoring komende jaren.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Er is zowel financieel als bestuurlijk een beperkt risico. De gemeente Rotterdam is financieel risicodragers. Daarnaast dragen de activiteiten van de verbonden partij bij aan het oorspronkelijke doel van de verbonden partij.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	De Gemeentelijke Gezondheidsdienst Rotterdam-Rijnmond zet zich in voor een goede en voor iedereen toegankelijke gezondheidszorg. Daarnaast zet de GGD zich in om ziekten en andere problemen te voorkomen. Hiermee draagt het bij aan Lansingerland als gezonde samenleving.

Recreatieschap Rottemeren

Naam verbonden partij	Recreatieschap Rottemeren
Vestigingsplaats	Rotterdam
Deelnemende partijen	Gemeente Rotterdam, Gemeente Zuidplas en Gemeente Lansingerland
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	In stand houden, ontsluiten en exploiteren van recreatiegebied Rottemeren. Openlucht recreatie, natuurbescherming en natuur- en landschapsschoon bewaren en bevorderen.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	Deelnemers: Zuidplas 4%, Rotterdam 91%, en Lansingerland 5%, bijdrage in 2023 € 207.000.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2023 (Uit Begroting 2023)	Per 1-1-2023: € 9,21 mln Per 31-12-2023: € 8,26 mln
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2023 (Uit Gepronosticeerde balans behorende bij Begroting 2023)	Per 1-1-2023: € 7,58 mln Per 31-12-2023: € 6,09 mln
Begroot financieel resultaat 2023 (Uit Begroting 2023)	€ 0
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2023 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Geen veranderingen in het financiële belang van 5%.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	Concrete risico's, overigens van een laag en middel gehalte, worden genoemd bij de weerstandsparaagraaf in de begroting van het recreatieschap: • Invoering VPB; • Locatie asfaltfabriek; • Nazorg grondwaterverontreiniging stortplaats Hoge Bergse Bos; • Ezelsbruggetje. In het in vastgestelde Ontwikkelplan en bijbehorende uitvoeringsagenda komen projecten te staan die bijdragen aan het versterken van de doelen van het Recreatieschap Rottemeren zoals opgenomen in het Kader 'Ruimte voor een groenblauwe toekomst; kader en koers voor recreatief landschapspark Rottemeren'. Om deze ambities (zoals beschreven in dit kader) van het Recreatieschap uit te voeren zijn veel financiële middelen nodig. Het is niet uitgesloten dat het Recreatieschap zich hiervoor richt tot de deelnemende partijen met het verzoek tot een incidentele of structurele bijdrage. Daarnaast zijn er financiële risico's op de langere termijn. De meerjarenbegroting laat een structureel tekort zien op de exploitatiebegroting. Op termijn zullen de reserves en voorzieningen onvoldoende zijn om dit te dekken. Ook de kasgelden lopen af en zullen, zonder extra kapitaalinjectie, op de langere duur negatief worden. Hiervoor zal het Recreatieschap zich dan wenden tot de deelnemende

partijen.

Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Met de vaststelling van het Kader voor het Recreatieschap Rottemeren worden de recreatiekaders gesteld waaraan het Recreatieschap uitvoering geeft. Dit is uitgewerkt in een ontwikkelplan met uitvoeringsacties. Dit gaat om aanzienlijke financiële middelen vragen. Conform onze zienswijze maakt het Recreatieschap Rottemeren de financiële ontwikkeling voor de komende jaren inzichtelijk. Hieruit komt mogelijk ook een aanvullend verzoek richting de deelnemende gemeenten. Dit kan zowel structureel als incidenteel van aard zijn.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Het financiële risico is gemiddeld. Er is sprake van een redelijke Algemene reserve en bestemmingsreserve. De genoemde risico's zijn dusdanig beperkt van aard, dat er sprake is van een uitstekende weerstandratio. Wel staat de financiële positie onder druk als gevolg van het belang van het gebied als groene buffer, maatschappelijke ontwikkelingen, ambities en impuls aan de (recreatieve) functie van het gebied. Bestuurlijk risico is laag vanwege (indirecte) invloed via AB en DB.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	In stand houden, ontsluiten en exploiteren van recreatiegebied Rottemeren. Openluchtrecreatie, natuurbescherming en natuur- en landschapsschoon bewaren en bevorderen.

Schadevergoedingsschap HSL-Zuid, A16 en A4

Naam verbonden partij	Schadevergoedingsschap HSL-Zuid, A16 en A4
Vestigingsplaats	Rotterdam
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	Rotterdam
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	In artikel 2 van de gemeenschappelijke regeling staat opgenomen; "Het doel van de regeling is het bevorderen dat de behandeling van verzoeken om schadevergoeding die verband houden met de aanleg van de HSL-Zuid en de verbreding, verlegging en reconstructie van de A-16 (...) respectievelijk de A-4, zoals bedoeld in artikel 1 onder f, en de beslissingen op die verzoeken doelmatig, deskundig en op gelijke wijze plaatsvinden. Door deze regeling wordt tevens voor de burgers duidelijkheid geschapen over de ter zake bevoegde instantie."
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2022 (Uit Begroting 2022)	Alle kosten van het Schap en van de door het Schap toegekende schadevergoedingen worden betaald door de Rijksoverheid.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2022 (Uit Begroting 2022)	Er is geen sprake van eigen vermogen.
Begroot financieel resultaat 2022 (Uit Begroting 2022)	Er is geen sprake van vreemd vermogen.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2022 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	-/- € 565.000
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	Vanwege het feit dat alle kosten voor rekening komen van het Ministerie van I&W is er geen sprake van een financieel belang voor de gemeente.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Er zijn thans geen financiële risico's bekend. Het Schap heeft met de accountmanager van het Ministerie de afspraak gemaakt dat wanneer er een schadeverzoek met een aanmerkelijk belang wordt ingediend dat deze, met het oog op risicomanagement, direct bij het Ministerie kenbaar wordt gemaakt.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Het maatregelenpakket dat is aangekondigd om de geluidsbelasting van de HSL te verminderen, wordt in twee delen aanbesteed en uitgevoerd. Het 1e pakket aan maatregelen is eind 2020 vastgesteld en de realisatie van deze maatregelen is begonnen in 2021. Het traject voor het 2e pakket aan maatregelen is nog niet afgerond waardoor het nog niet duidelijk is welke maatregelen wanneer getroffen gaan worden. ProRail coördineert de uitvoering van het maatregelenpakket. Nieuwe en aanvullende aanvragen tot schadevergoeding kunnen worden afgehandeld als vast staat welke maatregelen er getroffen worden en wat het effect is op de geluidsbelasting van het object van de aanvrager. Besluitvorming door het Schap vindt plaats sinds de verlenging van de Gemeenschappelijke Regeling (verlengd tot 2026). Vanwege doorlooptijden van advisering, besluit, bezwaar en beroep en hoger beroep verdient het de voorkeur dat belanghebbenden die menen in aanmerking te komen voor schadevergoeding, daartoe tijdig een verzoek indienen.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	Er is geen sprake van een financieel risico omdat alle kosten voor rekening komen van het Ministerie van I&W. In bestuurlijke zin is geen risico te verwachten omdat het Algemeen bestuur van het Schap bevoegd is te beslissen op de aanvragen. Het doelmatig, deskundig en gelijkmatig behandelen van alle verzoeken om schadevergoeding in verband met de aanleg van de HSL-Zuid draagt bij aan het minimaliseren van de negatieve impact.

SVHW (Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffingen en Waardebepaling)

Naam verbonden partij	SVHW (Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffingen en Waardebepaling)
Vestigingsplaats	Klaaswaal
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	(art 3 GR) Een zo doelmatig mogelijke uitvoering van werkzaamheden met betrekking tot: - De heffing en invordering van belastingen; - De uitvoering van Wet waardering onroerende zaken (woz); - De administratie van vastgoedgegevens; - Het verstrekken van vastgoedgegevens aan deelnemers en derden.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	De bijdrage van Lansingerland voor 2023 is begroot op €622.000 en in 2022 begroot op € 583.000. In 2021 was deze bijdrage € 547.000,-.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2021 (Uit: jaarrekening 2021)	Per 1-1-2021: € 693.000 Per 31-12-2021: € 849.000
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2021 (Uit: jaarrekening 2021)	Per 1-1-2021: € 7.193.000 Per 31-12-2021: € 6.159.000
Financieel resultaat 2021 (Uit: jaarrekening 2021)	In 2021 is een positief resultaat van € 228.000,- gerealiseerd (2021: €102.000,- negatief)
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2021 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Geen.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	SVHW is een belangrijke organisatie voor haar deelnemers, continuïteit van de bedrijfsvoering is daarom essentieel. Bij het opvangen van de gevolgen van calamiteiten is het onwenselijk dat de organisatie afhankelijk zou zijn van de besluitvorming van deelnemers. Dit dient op het niveau van directie en Dagelijks Bestuur te kunnen worden beslist. Gelet op de behoefte aan continuïteit van de bedrijfsvoering is er een financiële buffer van minimaal 400.000 en maximaal 700.000 euro ingesteld. Er doen zich geen juridische procedures voor die aanleiding kunnen geven tot enig financieel nadeel. SVHW heeft binnen haar mogelijkheden maatregelen getroffen om de economische gevolgen voor de ondernemers te beperken, onder andere door het aanbieden van uitstel van betaling. Er kan druk komen te staan op de cashflow, doordat de continuïteit van ondernemingen die geraakt worden door de Coronacrisis onder druk komt te staan. Hierdoor is de kans aanwezig, dat als gevolg van faillissementen het aantal afboekingen van oninbare posten zal toenemen. SVHW heeft intern technische en organisatorische maatregelen genomen om uitval van bedrijfskritieke processen te voorkomen.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Door gemeentelijke herindelingen (samenvoeging) zijn er deelnemers uitgetreden en nieuwe toegetreden. Het aantal deelnemers is daardoor gewijzigd naar 14. De uitgetredende deelnemers betalen een uittredingsvergoeding die de frictiekosten van dit proces dekken. Mogelijk treden er op de korte termijn nieuwe deelnemers toe, de mogelijke financiële gevolgen hiervan zijn (nog) niet bekend.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Op basis van de financiële en bestuurlijke analyse kan worden vastgesteld dat het risicoprofiel gemiddeld is. De jaarlijkse bijdrage is gemiddeld en de gemeente is deels financieel aansprakelijk. Het weerstandsvermogen van SVHW is op peil en de bedrijfsvoering en kwaliteit van het risicomanagement zijn toereikend. Uit de financiële analyse komt derhalve de score gemiddeld. De bestuurlijke analyse geeft tevens een score van gemiddeld. Lansingerland is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur, er zijn duidelijke afspraken over de informatievoorziening welke naar tevredenheid worden gehonoreerd en het belang van het SVHW komt volledig overeen met het belang van Lansingerland. De te leveren prestaties door het SVHW zijn echter maximaal van invloed.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	De uitbesteding van de werkzaamheden m.b.t. belastingen past in het streven van de gemeente om waar mogelijk in regie te werken en een kostenbesparing te realiseren.

Veiligheidsregio Rotterdam - Rijnmond

Naam verbonden partij	Veiligheidsregio Rotterdam - Rijnmond
Vestigingsplaats	Rotterdam
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	De VRR behartigt ons publieke belang door het voorkomen, beperken en bestrijden van rampen en crises.
Wat draagt LL financieel bij aan	Bijdrage 2023 is € 3.951.291 . Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?) Bijdrage na 1e stap herverdeling (1e jaartranche van 25% van de nieuwe kostenverdeelsleutel) € 3.666.311. Toegepast accres ontwikkelagenda 3,4% € 130.000. Verhoging basisbijdrage met accres van 4,8% € 154.980.

Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2020 (Uit Begroting 2020) Per 1-1-2021: € 13.067.221
Per 31-12-2021: € 5.085.215

Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2020 (Uit Begroting 2020) Per 1-1-2021: € 70.887.141
Per 31-12-2021: € 96.224.925

Begroet financieel resultaat 2020 (Uit Begroting 2020) € -196.000

Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2021 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft De gemeentelijke bijdrage basiszorg is aangepast aan de actuele inwonersaantallen per 1 januari 2010.

Welke financiële risico's zijn er nu bekend? In de begroting 2023 zijn de volgende risico's opgenomen:

- Effecten en kosten als gevolg van grote crises (zoals de griep пандеміе);
- Vrijwaring van gemeenten voor aansprakelijkheid niet verzekerbare risico's. Het gaat hier om juridische gevolgen, zoals claims;
- De dekking van de brandweezorg staat onder druk bij gebrek aan vrijwilligers die overdag beschikbaar zijn. Er loopt een pilot met het structureel inzetten van beroepspersoneel in dagdiensten. Inzetten beroepspersoneel brengt extra kosten met zich mee;
- De positie van brandweervrijwilligers op grond van de deeltijdrichtlijn is juridisch niet houdbaar meer. Dit betekent dat niet meer gewerkt kan worden met geconsigneerde en gekazerneerde vrijwilligheid. Uitgangspunt is dat de extra kosten door het Rijk worden vergoed, maar dit staat nog niet vast;
- Spreiding en beschikbaarheid ambulancezorg. Jaarlijks onderhandeld de VRR met zorgverzekeraars. Er bestaat een risico op straffortkering wanneer de ambulancezorg de gemaakte afspraken over spreiding en beschikbaarheid niet nakomt;
- Alarmering bevolking. Uitfasen luchtalarm is uitgesteld, zolang NL-Alert nog niet goed werkt. De VRR overlegt met de Minister om sirenes in de buurt van chemisch-industriële complexen over te nemen.

Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?

- Effecten en kosten als gevolg van grote crises;
- Premies verzekeringen zijn gestegen en er bestaat een kans dat niet alle risico's verzekeraar blijven. In 2021 richtte het Veiligheidsberaad de 'Stichting expertisebureau risicobeheer en verzekeringen veiligheidsregio's' op, die de Veiligheidsregio's gaat adviseren, verzekeringen afsluit en een waarborgfonds opricht voor niet verzekerbare risico's. De Stichting koopt ongevallenverzekeringen voor alle Veiligheidsregio's in. Vanaf 2024 doet zich het risico voor dat het waarborgfonds onvoldoende middelen heeft om schade van niet verzekerbare risico's te dekken. In 2022 en 2023 doet zich dit risico niet voor omdat de verzekeringen nog door de VRR zelf afgesloten worden;

Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting De omvang van de jaarlijkse financiële bijdrage aan de VRR is hoog. Ondanks dat de jaarlijkse financiële bijdrage hoog is, is het financiële risico gemiddeld. Dit heeft ermee te maken dat VRR vaste taken heeft. De in kaart gebrachte negatieve risico's zijn laag. Het risico wordt verspreid doordat 13 gemeenten* deelnemen aan deze Gemeenschappelijke regeling.
*In 2022 was er nog sprake van 15 regiogemeenten, maar per 1 januari 2023 zijn 3 gemeenten samengevoegd tot 1 gemeente (gemeente Voorne aan Zee). Het bestuurlijke inhoudelijke risico is laag. Er zijn duidelijke afspraken gemaakt met de VRR die we regelmatig monitoren. De gemeente Lansingerland is in het Dagelijks Bestuur vertegenwoordigd door de burgemeester, met de portefeuille 'Bedrijfsvoering'.

Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma? De Veiligheidsregio voert taken uit op het gebied van rampenbestrijding, crisisbeheersing, risicobeheersing, brandweezorg, ambulancezorg en geneeskundige hulpverlening. Daarmee draagt het bij aan Lansingerland als een veilige en leefbare gemeente.

NV Duinwaterbedrijf Zuid-Holland Handelsnaam Dunea

Naam verbonden partij	NV Duinwaterbedrijf Zuid-Holland Handelsnaam Dunea
Vestigingsplaats	Zoetermeer
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	Het publieke belang bestaat uit de gewaarborgde levering van drinkwater aan onze inwoners. Zo zijn alle 17 gemeenten in het leveringsgebied aandeelhouders. Dunea wil een vitale organisatie zijn die toekomstbestendige producten en diensten levert en daarbij duidelijk zichtbaar is als maatschappelijke onderneming. Het nieuwe strategisch kader "Koers 2020" is eind 2020 van kracht geworden en heeft vier accenten: • Klantaccent, onderscheidend in dienstverlening en kwaliteit; • Beter voorbereid op de toekomst door verbreding producten & diensten; • Het zijn van duinbeheerder van wereldklasse; • Strijden voor het drinkwaterbelang van de Lek en de Maas.

Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	Lansingerland bezit 186.584 aandelen (na de periodieke herverdeling in 2018) van de in totaal 4.000.000 uitgegeven aandelen. Het aandelenkapitaal in Dunea vertegenwoordigt een waarde van €0,- op onze balans. Statutair mag Dunea geen dividend uitkeren.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2021 (jaarrekening 2021)	Per 1-1-2021: € 236.8 mln. Per 31-12-2021: € 245.3 mln
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2021 (jaarrekening 2021)	Per 1-1-2021: € 364.2 mln. Per 31-12-2021: € 366.9 mln.
Financieel resultaat 2021 (jaarrekening 2021)	Het nettoresultaat over boekjaar 2021 bedraagt EUR 8.5 mln (2020: 7.0 mln).
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2021 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Geen.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	Lansingerland is aandeelhouder en loopt daardoor in principe geen of een beperkt financieel of bestuurlijk risico.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	De aandachtspunten blijven het verzorgen van een goede drinkwatervoorziening en beheer van het duingebied. In de aandeelhoudersvergadering van November 2019 is daarnaast besloten tot een statutenwijziging en oprichting van een dochtervennootschap opdat Dunea NV in een later stadium kan beschikken over een vergunde warmtedochter die een rol kan spelen bij projecten op het gebied van Aquathermie binnen het leveringsgebied van Dunea. Deze activiteiten zijn in 2020 gefinancierd met vanuit de winst over boekjaar 2019 (winsttoewijzing). In 2021 hebben de eerste investeringen in aquathermie projecten vanuit de nieuwe dochtervennootschap plaatsgevonden.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Op basis van de financiële en bestuurlijke analyse kan worden vastgesteld dat het risicoprofiel laag is. Lansingerland is aandeelhouder en loopt daardoor in principe geen of een beperkt financieel of bestuurlijk risico.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	Dunea beheert de natuur (duinlandschap) en het water in Zuid-Holland. Dunea zorgt voor schoon drinkwater in Lansingerland.

Stedin Holding N.V.

Naam verbonden partij	Stedin Holding N.V.
Vestigingsplaats	Rotterdam
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	De waarborging van levering van energie aan de klanten binnen het verzorgingsgebied door middel van netbeheer als bedoeld in de Electriciteitswet en de Gaswet. Stedin maakt hierdoor de energietransitie mogelijk.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	Lansingerland draagt niet structureel financieel bij aan deze Verbonden Partij maar ontvangt juist een dividend. Het geprognoseerde dividend is in de meerjarenbegroting opgenomen als algemeen structureel dekkingsmiddel. Lansingerland is de vijfde aandeelhouder met een totaal aandelenbelang van 3,62%. Dit is onderverdeeld in 3,38% van het reguliere aandelenkapitaal en 6,43% van het cumulatief preferent aandelenkapitaal. Het dividend over boekjaar 2021 bedraagt € 0,4 miljoen en het geprognoseerde dividend op de reguliere aandelen over boekjaar 2022 bedraagt € 0,6 miljoen. De cumulatief preferente aandelen kennen een vastgesteld rendement van 3%, resulterend in een dividend van € 385.000 per jaar. De boekwaarde van de reguliere aandelen Stedin is € 0,6 miljoen. De boekwaarde van de cumulatief preferente aandelen Stedin is € 12,9 mln.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2021 (Uit: jaarrekening 2021)	Per 1-1-2021: € 2.891 mln. Per 31-12-2021: € 3.270 mln.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2021 (Uit: jaarrekening 2021)	Per 1-1-2021: € 4.681 mln. Per 31-12-2021: € 4.912 mln.
Financieel resultaat 2021 (Uit: jaarrekening 2021)	Het nettoresultaat over boekjaar 2021 bedraagt EUR 21 mln (2020: 42 mln).
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2022 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Op dit moment onderzoekt Stedin met de AHC de aard en omvang van lange termijn financiering (LTF) en wijze waarop deze ingevuld wordt.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	De dividenduitkering is een vast dekkingsmiddel in onze begroting. De omvang van het uit te keren dividend is afhankelijk van de nettowinst in enig jaar en de solvabiliteit. De solvabiliteit is mede afhankelijk van de hoogte van het investeringsprogramma uit hoofde van de energietransitie. De mogelijke tegenvallers in de nettowinst van de onderneming én een verslechtering van de solvabiliteit

	zijn een financieel risico. Op dit moment is de wetgeving vanuit het Rijk omtrent warmtenetten nog niet uitgekristalliseerd. Een mogelijkheid is dat het beheer van de warmtenetten bij de regionale netbeheerders belegd zal worden. Mocht dit gebeuren zal dit voor Stedin mogelijk een forse impact op haar financiële parameters hebben.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Stedin zorgt dat de energietransitie mogelijk is. Dat gaat gepaard met aanzienlijke investeringen. Aandachtspunten zijn met name de vereiste operationele snelheid ten opzichte van de aard en omvang van de energietransitie en de beschikbare financiële investeringsruimte, solvabiliteit en credit rating. Met betrekking tot het laatste aspect onderzoekt Stedin met de AHC de aard en omvang van lange termijn financiering (LTF) en wijze waarop deze ingevuld wordt.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Uitkomst van de financiële analyse is dat het financieel risicoprofiel gemiddeld is. Stedin opereert in een gereguleerde markt waarbij de verwachte investeringen uit hoofde van de energietransitie aanzienlijk zijn hetgeen financiële druk legt op de solvabiliteit en de credit rating. Het dividend zal daarom de komende beperkt zijn ten opzichte van het recente verleden. Uitkomst van de bestuurlijke analyse is dat het bestuurlijke risicoprofiel laag is. Enerzijds is Stedin een zogenaamde structuurvennootschap waarbij de rechtstreekse invloed van aandeelhouder(s) op de raad van commissarissen en de raad van bestuur beperkt is. Anderzijds zijn er met Stedin eenduidige afspraken gemaakt over ondermeer het goedkeuringsrecht van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders met betrekking tot (des-)investeringsbeslissingen en een adviesrecht ten aanzien van de vaststelling van het meerjarig strategisch plan alsmede een herziening daarvan, alsmede een daarop aansluitend jaarplan en de herziening daarvan, voor zover de inhoud daarvan ziet op het gereguleerde domein. Als onderdeel van het traject LTF is het door Stedin en de aandeelhouderscommissie wenselijk gevonden bij een kapitaalinjectie ook de governance te actualiseren en te optimaliseren, wat zich concreet heeft vertaalt in aanpassingen van de statuten en het aandeelhoudersconvenant op de aandeelhoudersvergadering van 25 juni 2021.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	De waarborging van levering van energie aan de klanten binnen het verzorgingsgebied door middel van netbeheer als bedoeld in de Elektriciteitswet en de Gaswet. Vanuit deze wettelijke verantwoordelijkheid neemt Stedin een cruciale rol in het realiseren van de energietransitie.

Stichting Parkmanagement Bedrijvenpark Oudeland (PMBO)

Naam verbonden partij	Stichting Parkmanagement Bedrijvenpark Oudeland (PMBO)
Vestigingsplaats	Berkel en Rodenrijs
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	De stichting heeft ten doel: a. Het uitvoeren of doen uitvoeren van het algemeen management voor de dienstverlening met als doel het initiële kwaliteitsniveau van en het verblijfsklimaat op bedrijvenpark Oudeland te behouden en waar mogelijk te verhogen, een en ander overeenkomstig de daartoe in het parkmanagementplan opgenomen prestatie-eisen; b. Het uitvoeren of doen uitvoeren van terreinbeveiliging op bedrijvenpark Oudeland overeenkomstig de daartoe in het parkmanagementplan opgenomen prestatie-eisen; c. Het doen realiseren, beheren en onderhouden van bedrijfsverwijzingen op bedrijvenpark Oudeland overeenkomstig de daartoe in het parkmanagementplan opgenomen prestatie-eisen; d. Het beheren en onderhouden of doen beheren en onderhouden van de openbare ruimte op bedrijvenpark Oudeland overeenkomstig het daartoe opgestelde beheerplan; en voorts al hetgeen met een en ander verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn. Het publieke belang is het creëren van een gunstig economisch klimaat. Daarnaast is de taak van de stichting PMBO het organiseren, in stand houden en daar waar mogelijk verbeteren van het kwaliteitsniveau (ruimtelijk, technisch en voor veiligheid) op bedrijvenpark Oudeland.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	De gemeente Lansingerland is per 31 december 2021 uit het bestuur van PMBO.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2021 (Uit Begroting 2021)	De gemeente Lansingerland is per 31 december 2021 uit het bestuur van PMBO.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2021 (Uit Begroting 2021)	De gemeente Lansingerland is per 31 december 2021 uit het bestuur van PMBO.
Begroot financieel resultaat 2021 (Uit Begroting 2021)	De gemeente Lansingerland is per 31 december 2021 uit het bestuur van PMBO.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2021 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden	De gemeente Lansingerland is per 31 december 2021 uit het bestuur van PMBO.

partij heeft

Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	De gemeente Lansingerland is per 31 december 2021 uit het bestuur van PMBO.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	In 2021 hebben we als gemeente onze rol in de stichting geëvalueerd. Als gevolg daarvan trekt de gemeente zich vanaf 1 januari 2022 terug uit het bestuur PMBO om een zuivere en duidelijke rolverdeling tussen beide partijen te creëren.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	De gemeente Lansingerland is per 31 december 2021 uit het bestuur van PMBO.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	De gemeente Lansingerland is per 31 december 2021 uit het bestuur van PMBO.

Bank Nederlandse Gemeenten

Naam verbonden partij	Bank Nederlandse Gemeenten
Vestigingsplaats	's Gravenhage
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Veranderingen in 2021 en 2022 in het bestuurlijke en publieke belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft.	Er worden geen veranderingen verwacht.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	Wij dragen financieel niets bij. Als aandeelhouder van 15.015 van de totaal circa 56 mln. aandelen ontvangen wij dividend. Het aandelenkapitaal in BNG vertegenwoordigt een waarde van €7.694,- op onze balans
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2021 (Uit: jaarrekening 2021)	Per 1-1-2021: € 5.097 mln. Per 31-12-2021: € 5.062 mln.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2021 (Uit: jaarrekening 2021)	Per 1-1-2021: € 155.262 mln. Per 31-12-2021: € 143.995 mln.
Financieel resultaat 2021 (Uit: jaarrekening 2021)	De netto winst 2021 bedraagt € 211 mln. (in 2020: € 202 mln). Per aandeel zal € 2,28 worden uitgekeerd aan dividend (in 2020 €1,81). De reguliere uitkeringspercentage bedraagt 50% van de winst per aandeel. Over de winst in 2021 wordt eenmalig 60% van de winst per aandeel uitgekeerd om te compenseren voor de niet-toegekende rentekorting over het eerste tijdvak van de Targeted Longer-Term Refinancing Operation (TLTRO).
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2020 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Niet van toepassing.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	Lansingerland is aandeelhouder en loopt daardoor in principe geen of een beperkt financieel of bestuurlijk risico.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Niet van toepassing.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Op basis van de financiële en bestuurlijke analyse kan worden vastgesteld dat het risicoprofiel laag is. Lansingerland is aandeelhouder en loopt daardoor in principe geen of een beperkt financieel of bestuurlijk risico.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	Lansingerland is aandeelhouder. De dividenduitkering is een vast dekkingsmiddel in onze begroting.

Paragraaf Grondbeleid

Grondbeleid

Het Lansingerlands grondbeleid draagt bij aan de realisatie van onze ruimtelijke doelstellingen op het gebied van wonen, werken en recreëren. De nota Grondbeleid 2019-2022 geeft aan hoe wij het grondbeleid de komende jaren invullen. De nota stelt kaders en geeft richting, waarbij er ook ruimte is voor maatwerk indien de ruimtelijke opgave hierom vraagt. Het grond(prijs)beleid voor woningbouw is met name voor de categorieën sociaal en starters nader uitgewerkt, waarbij we niet alleen kwantitatief sturen op het te realiseren programma, maar ook kwalitatief. Dit geldt voor zowel onze eigen grondexploitaties als de private ontwikkelingen.

In de nieuwe Nota Grondbeleid, die we in 2023 willen opstellen, houden we rekening met de verschillende nieuwe beleidsvisies en nota's binnen de gemeente, zoals de Woonvisie en Omgevingsvisie. Daarbij houden we ook rekening met algemene maatschappelijke ontwikkelingen, bijvoorbeeld de nadrukkelijke maatschappelijke wens om sociale woningbouw zo lang mogelijk sociaal te houden.

Strategische gronden

Lansingerland heeft meerdere gronden in bezit die ooit zijn aangekocht met het doel deze te ontwikkelen. De gronden gelegen in Bleiswijk, bij de locaties Merenweg en Langevaart zijn gewaardeerd tegen de huidige bestemming.

Grondexploitaties, risico's en weerstandsvermogen (MPG 2022)

De raad heeft op 30 juni 2022 ingestemd met de Meerjaren Prognose Grondexploitatie (MPG) 2022. Het MPG 2022 vormt de basis voor deze Begroting 2023-2026. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij dan ook naar het MPG 2022.

Het MPG en daarmee de jaarlijkse actualisatie van alle grondexploitaties is gekoppeld aan de jaarrekening. Daarnaast geven we in, of gelijktijdig met bestuurlijke besluitvorming van, de begroting inzicht in grote afwijkingen ten opzichte van het MPG en een globale doorkijk naar de eerstvolgende actualisatie.

In het MPG 2022 zijn de volgende grondexploitaties opgenomen:

Kern	Woningbouw	Bedrijventerreinen	Centrum-ontwikkeling	Overig
Berkel en Rodenrijs	Meerpolder	Oudeland	Berkel Centrum	
	Westpolder/Bolwerk			
	RvR Groenzoom Noordeinde			
Bergschenhoek	Wilderszijde	Leeuwenhoekweg		Landscheidingspark Horeca

Programma en planning

Woningbouw

Er is qua programma sprake van een mix van woningen in verschillende woningbouwcategorieën en typologieën. Zowel het programma als de planning (fasering) worden regionaal afgestemd. De categorieën sociaal en starterswoningen hebben nadrukkelijk onze aandacht. Doelstelling is het voorzien in voldoende woningbouw voor deze doelgroepen, op de korte én lange termijn. Naast het realiseren van nieuwe woningen is het dus ook van belang dat deze woningen in de toekomst behouden blijven voor de doelgroep. Via ons grondbeleid sturen wij hierop.

Bedrijventerreinen

Binnen Lansingerland heeft de gemeente twee terreinen in eigen ontwikkeling: Oudeland en Leeuwenhoekweg. Elk terrein heeft zijn eigen kenmerken en de terreinen liggen verspreid over Lansingerland.

In het MPG 2022 gaan we uit van onderstaande uitgifteplanning:

Verwachte uitgifte bedrijfsterrein in hectare (ha)	2022	2023	2024	2025	2026
Oudeland	6,49	1,85	5,67	1,85	1,85
Leeuwenhoekweg	0,60	0,00	0,00	0,00	0,00

Looptijd projecten

De looptijd verschilt per project. Daarbij is het goed om te motiveren, vooral voor projecten met een langere looptijd, waarom ervoor gekozen is deze als “gronden in exploitatie” te beschouwen. Ook de commissie BBV schrijft dit voor. Lansingerland kent op dit moment één grondexploitatie met een looptijd langer dan 10 jaar: Wilderszijde. De grondexploitatie Wilderszijde heeft op dit moment een looptijd tot en met 31-12-2032 en overschrijdt daarmee de richttermijn van 10 jaar. Om de risico's van de (lange termijn) ontwikkeling van Wilderszijde te beheersen heeft de gemeente beheersmaatregelen getroffen.

Prijzen

De wijze waarop de gemeente haar gronden verkoopt, is neergelegd in de Nota Grondbeleid 2019-2022. Jaarlijks stellen we in de Kaderbrief Grondprijzen richtinggevende gronduitgifteprijsen vast waartegen we grond verkopen. De gronduitgifteprijsen in de grondexploitaties sluiten aan op de Kaderbrief Grondprijzen 2022 en de Nota Grondbeleid 2019-2022.

Parameters

Jaarlijks worden de te hanteren parameters voor de rente, kosten- en opbrengstenstijging vastgesteld, zie onderstaande tabel.

		MPG 2022			
		2022	2023-2024	2025 t/m 2031	vanaf 2032*
Prijsonwikkeling kosten					
Kosten		4,00%	3,00%	2,00%	2,00%
Prijsonwikkeling grondopbrengsten					
Woningbouw		4,00%	3,00%	2,00%	0,00%
Bedrijventerreinen		2,00%	2,00%	2,00%	0,00%
Lopende contracten	conform overeenkomsten	conform overeenkomsten	conform overeenkomsten	conform overeenkomsten	0,00%
Rente**		1,10%	1,10%	1,10%	1,10%
Disconteringsvoet		2,00%	2,00%	2,00%	2,00%

* Conform het BBV mogen we de opbrengsten na een termijn van 10 jaar niet meer indexeren. Dit is op dit moment enkel van toepassing op de grondexploitatie Wilderszijde.

** De werkelijke rente die aan de grondexploitaties wordt doorbelast is gebaseerd op de daadwerkelijk betaalde rente over de lopende leningenportefeuille van de gemeente. Dit percentage kan afwijken van het voorcalculatorisch berekende percentage.

Plankosten

Jaarlijks herzien we bij de actualisatie ook de plankosten voor de resterende looptijd van een project. Daarbij maken we een inschatting van de tijdsbesteding in uren op basis van cijfers uit het verleden en verwachtingen voor de toekomst. Daarnaast ramen we kosten voor concrete producten die vallen onder de post planontwikkelingskosten, zoals bijvoorbeeld bestemmingsplannen en onderzoekskosten. Deze plankosten (en de raming hiervan) monitoren we periodiek.

Uitgangspunt voor de raming van de plankosten bij de grondexploitatie herziening zijn de uurtarieven, zoals vastgesteld bij de Begroting 2022-2025. Bij de herziening van de grondexploitaties in 2023 zullen de uurtarieven van de Begroting 2023-2026 worden verwerkt.

Resultaten

Het MPG 2022 kent het volgende resultaat:

Bedragen x € 1.000.000

	A= MPG 2021 / JR 2020	B= MPG 2022 / JR 2021	C= Verschil B t.o.v. A
<i>prijspeil</i>	<i>1-1-2021</i>	<i>1-1-2022</i>	
Totaal negatieve grexen op NCW	-33,21	-35,44	-2,23
Totaal positieve grexen op NCW	36,30	47,08	10,78
Totaal op NCW	3,09	11,64	8,55

Voor het totaal te verwachten negatieve resultaat van circa € 35,44 miljoen is een verliesvoorziening gevormd. Voor een toelichting op de resultaten per grondexploitatie verwijzen we naar het MPG 2022.

Tussentijdse winstnemingen

Het BBV schrijft een tussentijdse winstneming voor bij winstgevendende projecten, naar rato van de voortgang. Op grond van de regelgeving vanuit de BBV dient dit te geschieden tegen het resultaat op Eindwaarde (het beoogde resultaat bij het afsluiten van het project inclusief prijsstijgingen en rente). Deze methodiek van de winstbepaling wordt landelijk toegepast en wij sluiten hierop aan.

Voor het tussentijds winstnemen gelden drie voorwaarden:

- Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
- De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
- De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

De hoogte van de tussentijdse winstneming bepalen we jaarlijks per project op basis van het zogenaamde percentage of completion (POC) en de geactualiseerde grondexploitaties. Eventuele project specifieke risico's (onzekerheden) mogen hierop in mindering worden gebracht. De hoogte van de tussentijdse winstneming bepalen we jaarlijks opnieuw en verrekenen we met eerder genomen winsten. Het kan hierbij ook voorkomen dat op basis van de geactualiseerde grondexploitaties een deel van de eerder genomen tussentijdse winst wordt teruggeboekt.

Op basis van bovenstaande namen we bij de jaarrekening 2021 in totaal ca. € 4,39 mln. aan tussentijdse winst. Dit bedrag komt bovenop de in 2017 t/m 2020 genomen tussentijdse winst van € 17,4 mln. In onderstaande tabel is de winstneming per grondexploitatie weergegeven:

Bedragen x € 1.000.000

Winstneming Project	Reeds genomen winst t/m 2020	Winstneming 2021	Totaal winstneming
Meerpolder	0,47	(0,25)	0,21
Oudeland	12,24	2,49	14,73
Wilderszijde	-	1,27	1,27
Rodenrijse Zoom	0,81	0,12	0,94
Parkzoom	3,54	1,03	4,57
RvR Groenzoom Noordeinde	0,34	(0,28)	0,06
Totaal grondexploitaties	17,40	4,39	21,79

Risico's

Ondanks dat we de ramingen binnen de grondexploitaties met de grootst mogelijke zorgvuldigheid opstellen, blijven er risico's bestaan. Niemand kan de toekomst voorspellen en de berekeningen zijn gebaseerd op aannames en uitgangspunten, die in de praktijk zowel positief als negatief kunnen uitvallen. De belangrijkste risico's die samenhangen met de grondexploitaties hebben betrekking op de planning, de prijs en het programma.

Voor de komende vier jaar (2023 t/m 2026) zijn de opbrengsten geraamd op een totaal van ruim € 135,32 miljoen, gemiddeld zo'n € 33,75 miljoen per jaar. Het college stuurt dan ook waar mogelijk op de realisatie van deze opbrengsten. Gezien deze risico's en de impact die dit kan hebben op de realisatie van de winsten in de grondexploitaties begroten wij vanuit het voorzichtigheidsbeginsel geen winst in de begroting 2023-2026.

Bij de actualisatie van de grondexploitaties actualiseren wij ook de risicoprofielen. Op totaalniveau is het risicoprofiel gekoppeld aan de benodigde weerstandscapaciteit, zie paragraaf Weerstandscapaciteit. In onderstaande tabel worden de risicoprofielen per project weergegeven. Voor een gedetailleerder overzicht van de risico's per project wordt verwezen naar het MPG 2022.

Risicoprofielen	MPG 2022
Wilderszijde	Hoog
Leeuwenhoekweg	Laag
Meerpolder	Laag
Berkel Centrum West	Laag
Westpolder-Bolwerk	Hoog
Oudeland	Laag
RvR Groenzoom Noordeinde	Midden
Landscheidingspark Horeca	Laag

Tussenstand en doorkijk grondexploitaties en risico's (t-MPG 2021)

Het MPG 2022 vormt de basis voor de Begroting 2023-2026, zowel cijfermatig als qua toelichting. In de paragraaf grondbeleid lichten we daarnaast - op hoofdlijnen - de verwachte bijstelling (op basis van realisatie én prognose) tekstueel toe. Indicatief wordt, waar mogelijk, ook het financiële effect vermeld, dit wordt echter niet cijfermatig verwerkt. Voor de tussenrapportage zijn alle grondexploitaties op hoofdlijnen doorgenomen. Dit betreft nadrukkelijk geen algehele actualisatie. De actualisatie van alle grondexploitaties vindt éénmaal per jaar plaats, gelijktijdig met de Jaarrekening, en bevat veel méér dan alleen een bijstelling van de ramingen op basis van realisatie en prognose.

Tussentijds MPG

De meeste grondexploitaties lopen volgens planning en kennen op dit moment geen grote afwijkingen ten opzichte van het MPG 2022. Voor een aantal grondexploitaties zal, voor zover wij nu in kunnen schatten, een verschuiving plaatsvinden, van zowel kosten als opbrengsten, naar achteren in de tijd. Het gaat om circa € 8,0 miljoen aan de kostenkant en circa € 11,0 miljoen aan de opbrengstenkant. Nominaal heeft dit geen effect op het resultaat van de grondexploitaties. Financieel worden de bijstellingen pas verwerkt als deze voldoende zeker zijn. Dit beoordelen wij bij de actualisatie eind dit jaar (MPG 2023 / Jaarrekening 2022). Het MPG 2023 wordt na vaststelling verwerkt in de begroting.

Risico's en kansen

De oorlog in Oekraïne en de wereldwijde gevolgen hiervan zijn niet vertaald in het MPG 2022 en onze grondexploitaties. De parameters voor kostenstijging hebben we gebaseerd op bronnen van eind 2021, waarbij geen rekening is gehouden met de gevolgen van de oorlog. Deze oorlog is van invloed op de wereldwijde (economische) stabiliteit, de Nederlandse economie en uiteindelijk ook op onze gemeentelijke grondexploitatieprojecten, in de vorm van risico's die betrekking hebben op de planning, de prijs en mogelijk zelfs het programma.

Bij het tussentijds MPG hebben we diverse bronnen geraadpleegd, met name met betrekking tot de parameters voor kosten- en opbrengstenstijging, en hier een vergelijking gemaakt met de parameters in het MPG 2022. Voor 2022 zijn we uitgegaan van een kostenstijging van 4%, en ook een opbrengstenstijging van 4%. Gezien de enorme prijsstijgingen van afgelopen tijd is het reëel dat de werkelijke kostenstijging op jaarbasis meer zal zijn dan 4%. Ook voor de jaren na 2022 zitten we mogelijk met onze parameters aan de optimistische kant hoewel diverse bronnen hierover uiteen liggen. Bij de inschatting van de opbrengstenstijging speelt mee dat, nu de von-prijzen stabiliseren en de hypotheekrente is gestegen, we wellicht de verwachte opbrengstenstijging niet realiseren.

Ter indicatie resulteert een verdubbeling van de kostenstijging in 2022 tot 8% in combinatie met een halvering van de opbrengstenstijging in 2022 tot 2% in 2022, in een verslechtering van het resultaat op contante waarde van circa € 7,0 tot € 10,0 miljoen op MPG-niveau. Voor de meeste projecten betekent dit dat de huidige 'positieve' verwachte resultaten dan naar beneden worden bijgesteld. Voor projecten die al een tekort kennen of waarbij het huidige positieve saldo dit niet kan opvangen, moet dan te zijner tijd bij het MPG 2023 mogelijk een voorziening voor een tekort worden getroffen of opgehoogd. Ook kan dit gevolgen hebben voor de reeds genomen tussentijdse winsten (alleen in lopende projecten).

Nadrukkelijk hierbij de opmerking dat dit een grove indicatie betreft op basis van een rekenkundige quickscan en dat de verschillende projecten in het MPG niet allemaal even gevoelig zijn voor marktontwikkelingen, bijvoorbeeld als gevolg van reeds gesloten contracten of de fase waarin het zich bevindt. Ook wijzigingen van parameters na 2023 en inhoudelijke wijzigingen in het project kunnen een wijziging (zowel positief en negatief) van het resultaat tot gevolg hebben. Het is momenteel nog onzeker of de eerder geraamde parameters zoals opgenomen in het MPG 2022 moeten worden bijgesteld. We monitoren de gegevens uit de markt nauwlettend en we bezien continu de consequenties voor de grondexploitaties en maken telkens de strategisch best mogelijke afweging met betrekking tot de doelstellingen van het betreffende project en de invulling van de (grond)beleidsdoelstellingen. Financieel worden de bijstellingen pas verwerkt als deze voldoende zeker zijn. Dit beoordelen wij bij de actualisatie eind dit jaar (MPG 2023 / Jaarrekening 2022). Hierbij worden ontwikkelingen en statistische bronnen gebruikt bij het opstellen van de te hanteren uitgangspunten en parameters voor de actualisatie van de grondexploitaties.

Het project wat het meest gevoelig is voor de ontwikkelingen in de markt is Wilderszijde. Dit komt door de (start)fase waarin het zich bevindt, de omvang van het project met een lange looptijd en hoge nog te realiseren kosten en opbrengsten. Specifiek voor Wilderszijde is reeds rekening gehouden met de gevolgen van marktontwikkelingen op het resultaat van de grondexploitatie in de benodigde weerstandscapaciteit, zie paragraaf Weerstandscapaciteit.

Naast het risico op verslechtering van het resultaat als gevolg van de parameters voor kosten- en opbrengstenstijging, is er ook een risico op de planning van de grondexploitatie. Tekorten aan capaciteit, zowel intern, bij onderzoeks- en adviesbureaus als in de uitvoering, resulteren in vertraging. Ook schaarste in (bouw)materialen kan resulteren in een langere looptijd van de grondexploitatie. Langere looptijd resulteert in meer plankosten, hogere kostenstijging en rentelasten.

Door het sluiten van grondverkoopovereenkomsten en een meer concrete inschatting van de nog te maken kosten, nemen de risico's van de lopende grondexploitaties (verder) af. De financiële consequenties van vertraging in de bouw liggen in de meeste gevallen bij de ontwikkelaar: contractueel is vaak een rentevergoeding afgesproken indien de grond later wordt afgenomen. Ook verwachten we dat bij het sluiten van nieuwe grondverkoopovereenkomsten nog in de grondexploitaties opgenomen risicoreserveringen verder vrijvallen.

Jaarschijf 2022

Er is op hoofdlijnen gekeken naar (verwachte) afwijkingen tussen de begroting van de jaarschijf 2022, de gerealiseerde kosten en opbrengsten tot nu toe en een prognose van de nog te maken kosten en nog te ontvangen opbrengsten. Hierbij voorzien wij een aantal afwijkingen voor zowel de kosten als de opbrengsten. Voor een aantal grondexploitaties zal, voor zover wij nu in kunnen schatten, een verschuiving plaatsvinden van zowel kosten als opbrengsten naar achteren in de tijd. Het gaat om circa € 8,0 miljoen aan de kostenkant en circa € 11,0 miljoen aan de opbrengstenkant. Het voorziene saldo voor 2022 neemt hierdoor af van + € 18,6 naar + € 15,9 miljoen.

Belangrijk is dat niet alle afwijkingen een financieel voor- of nadeel zijn. In veel gevallen betreft het een verschuiving tussen jaren en is het financiële effect op het resultaat van de grondexploitatie hiervan beperkt. Onderstaand een samenvatting op MPG-niveau (per hoofdkostensoort).

Bedragen x € 1.000.000

Kosten	Geraamd jaarschijf 2022	Gerealiseerd per 20-6-2022	%	Vershil
Verwerving	4,65	-	0%	(0,16)
Tijdelijk beheer	0,26	0,11	40%	(0,18)
Sloop	0,11	0,05	51%	(0,04)
Milieu	1,90	0,92	48%	(1,90)
Bouwrijp maken	3,73	0,48	13%	(7,64)
Woonrijp maken	10,00	1,59	16%	(7,94)
Plankosten	6,45	1,19	18%	(3,92)
Overige kosten	0,95	0,07	8%	(0,75)
Totale Kosten	28,05	4,41	16%	(22,54)

Opbrengsten	Geraamd jaarschijf 2022	Gerealiseerd per 20-6-2022	%	Vershil
Woningbouw	27,80	12,22	44%	(29,28)
Niet-Woningbouw	17,91	4,03	22%	(10,91)
Overige opbrengsten	0,92	0,00	0%	(1,49)
Totale Opbrengsten	46,64	16,25	35%	(41,67)

Saldo	18,59	10,84		19,13
--------------	--------------	--------------	--	--------------

Financiële overzichten

Bedragen x € 1.000.000,-

Verloop grondexploitaties	2023	2024	2025	2026
<u>Kostensoort:</u>				
Verwerving	0,33	-	-	-
Tijdelijk beheer	0,27	0,37	0,25	0,24
Sloop	0,03	0,01	0,01	-
Milieu	1,34	0,06	0,08	0,02
Bouwrijp maken	12,22	6,70	4,11	5,06
Woonrijp maken	9,65	8,10	4,81	7,88
Plankosten	5,67	4,56	4,24	3,72
Overige kosten	0,19	0,19	0,52	0,32
Rente	1,10	1,03	0,69	0,33
Kostenstijging	1,65	1,74	1,60	2,36
Totaal kosten	32,45	22,76	16,30	19,93
<u>Opbrengstensoort:</u>				
Grondopbrengsten	23,20	51,12	29,78	24,33
Overige opbrengsten	6,11	0,25	0,00	0,53
Opbrengstenstijging	1,08	3,10	3,08	3,19
Totaal opbrengsten	30,39	54,47	32,87	28,05
Saldo kosten en opbrengsten	-2,06	31,71	16,56	8,12
Boekwaarde per einde jaar	102,09	70,38	53,82	45,70
Boekwaarde 31-12-2021	117,32			

Bedragen x € 1.000.000,-

Project	Nog te realiseren kosten vanaf 2023	Nog te realiseren opbrengsten vanaf 2023
Meerpolder	4,13	0,63
Berkel Centrum West	9,91	0,00
Westpolder/Bolwerk	8,52	59,45
Oudeland	19,27	50,72
Leeuwenhoekweg	0,40	1,09
Wilderszijde	99,62	150,91
Groenzoom RvR Noordeinde	6,51	12,11
Landscheidingspark Horeca	0,68	0,00

Meerjarenbegroting

Overzicht van baten en lasten

Bedragen x € 1.000
op begroting

-/- is nadelig effect

	Realisatie 2021			Begr 2022			Begr 2023			Begr 2024			Begr 2025			Begr 2026		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1. Bestuur en dienstverlening	5.777	1.181	-4.596	6.332	687	-5.645	6.104	796	-5.308	5.835	796	-5.038	5.835	796	-5.038	5.835	796	-5.038
2. Openbare orde en veiligheid	6.661	121	-6.540	7.237	40	-7.197	7.213	44	-7.169	7.129	44	-7.085	6.948	44	-6.904	6.799	44	-6.755
3. Sport, cultuur en onderwijs	12.497	1.703	-10.794	12.248	1.649	-10.599	14.388	1.595	-12.794	15.592	1.487	-14.104	15.655	1.448	-14.206	14.617	1.072	-13.545
4. Sociaal Domein	52.642	12.587	-40.055	57.692	10.889	-46.803	54.392	10.023	-44.369	55.713	10.414	-45.299	56.888	10.818	-46.069	58.001	11.235	-46.766
5. Kwaliteit openbare ruimte	31.593	19.125	-12.467	31.034	18.496	-12.538	31.566	18.585	-12.980	32.851	18.576	-14.276	34.160	18.736	-15.425	35.094	18.935	-16.159
6. Lansingerland ontwikkelt	20.082	5.721	-14.361	16.591	5.647	-10.944	16.640	5.835	-10.805	14.847	4.217	-10.631	12.989	3.442	-9.547	13.137	3.679	-9.458
7. Grondzaken	48.599	52.096	3.497	57.961	57.177	-784	51.241	50.456	-785	56.746	55.695	-1.051	31.257	30.911	-347	25.888	25.812	-76
Subtotaal Programma's	177.851	92.535	-85.316	189.094	94.585	-94.509	181.543	87.334	-94.210	188.712	91.229	-97.483	163.732	66.196	-97.536	159.369	61.573	-97.797
Lokale heffingen	507	16.051	15.544	470	17.740	17.271	508	19.887	19.379	514	20.082	19.567	521	20.275	19.754	526	20.515	19.988
Algemene uitkering gemeentefonds	0	78.395	78.395	0	83.301	83.301	0	86.974	86.974	0	88.747	88.747	0	92.060	92.060	0	86.422	86.422
Dividend	5	908	903	5	446	442	5	1.002	997	5	897	892	5	728	723	5	762	757
Financieringsfuncties	3.512	2.925	-588	3.175	3.019	-155	1.517	2.341	823	1.100	2.343	1.243	881	2.236	1.354	679	2.078	1.399
Overige algemene dekkingsmiddelen	438	23	-416	1.059	20	-1.040	2.683	20	-2.664	2.778	20	-2.758	3.660	20	-3.640	3.311	20	-3.291
Subtotaal Algemene dekkingsmiddelen	4.462	98.302	93.839	4.709	104.527	99.819	4.713	110.223	105.510	4.397	112.089	107.692	5.067	115.318	110.252	4.522	109.797	105.275
Stelpost onvoorzien	0	0	0	65	0	-65	66	0	-66	68	0	-68	69	0	-69	69	0	-69
Overhead	16.456	10	-16.445	18.423	20	-18.403	18.236	20	-18.216	18.649	20	-18.629	18.805	20	-18.784	18.986	20	-18.966
Subtotaal stelpost onvoorzien en overhead	16.456	10	-16.445	18.488	20	-18.468	18.302	20	-18.282	18.717	20	-18.697	18.874	20	-18.853	19.055	20	-19.035
Geraamd Totaal saldo van baten en lasten	198.769	190.847	-7.922	212.291	199.132	-13.159	204.558	197.577	-6.981	211.826	203.338	-8.488	187.672	181.535	-6.138	182.946	171.390	-11.557

1. Bestuur en dienstverlening	86	130	44	0	145	145	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Openbare orde en veiligheid	144	33	-111	0	144	144	0	93	93	0	93	93	0	0	0	0	0	0
3. Sport, cultuur en onderwijs	6.104	6.607	503	7.458	8.933	1.475	0	1.373	1.373	0	2.281	2.281	0	2.063	2.063	0	1.056	1.056
4. Sociaal Domein	2.531	3.971	1.440	869	2.892	2.023	0	2	2	0	52	52	0	52	52	0	52	52
5. Kwaliteit openbare ruimte	5.302	1.273	-4.029	412	699	287	394	626	232	400	899	499	400	1.127	727	400	1.127	727
6. Lansingerland ontwikkelt	2.028	8.849	6.822	425	4.201	3.776	0	2.316	2.316	0	1.592	1.592	0	232	232	0	3	3
7. Grondzaken	6.541	2.831	-3.710	-71	662	733	-70	720	790	0	985	985	0	280	280	0	10	10
Algemene dekkingsmiddelen	37.677	46.286	8.609	10.828	14.469	3.641	2.500	4.457	1.957	0	1.614	1.614	0	668	668	0	668	668
Overhead	291	1.339	1.049	55	714	659	55	45	-11	55	45	-11	55	45	-11	55	45	-11
Subtotaal Mutaties reserves	60.704	71.320	10.616	19.976	32.858	12.882	2.879	9.631	6.752	455	7.559	7.104	455	4.467	4.012	455	2.960	2.505
Geraamde resultaat	259.473	262.167	2.694	232.267	231.990	-277	207.437	207.208	-230	212.281	210.897	-1.385	188.127	186.001	-2.126	183.401	174.349	-9.052

Overzicht incidentele baten en lasten

In dit overzicht worden de incidentele baten en lasten weergegeven voor de periode 2023-2026. Het opnemen van dit overzicht is relevant voor de vraag: in welke mate wordt het begrotingssaldo in de meerjarenbegroting beïnvloed door incidentele baten en lasten?

Het BBV kent geen scherpe definitie van de begrippen 'incidenteel' en 'structureel'. De Commissie BBV heeft de notitie structurele en incidentele baten en lasten gepubliceerd om dat te verhelderen. Echter, in de praktijk leidt dit nog tot verschillende interpretaties tussen gemeenten onderling en tussen de gemeenten en de toezichthouder. De provincies hebben als toezichthouders gezamenlijk een handreiking opgesteld om invulling te geven aan de notitie. Deze handreiking bevat een scherpere definitieve van de begrippen incidenteel en structureel en is van toepassing op de Begroting 2023 en verder. In onderstaand overzicht volgen wij de indeling in incidentele baten en lasten, zoals gedefinieerd in de handreiking van de provincie.

Het overzicht van de incidentele baten en lasten van de gemeente Lansingerland ziet er als volgt uit

Bedragen x € 1.000			
Overzicht Incidentele baten en lasten	2023	2024	2025
<i>Programma 1 - Bestuur en dienstverlening</i>	250	0	0
Implementatiekosten Inzet op burgerparticipatie	250	0	0
<i>Programma 2 - Openbare orde en veiligheid</i>	0	0	0
<i>Programma 3 - Sport, cultuur en onderwijs</i>	1.831	2.072	1.487
1e inrichting en OLP t.b.v. IHP	430	216	190
Combinatiefuncties Sport	268	0	0
Primair onderwijs; verhuiskosten en tijdelijke huisvesting	259	169	205
Primair onderwijs; huur tijdelijke huisvesting	486	1.089	716
Nationaal Programma Onderwijs (NPO)	376	376	376
Primair onderwijs; vrijval boekwaarden cf IHP (via MIP)	12	222	0
<i>Programma 4 - Sociaal domein</i>	0	0	0
<i>Programma 5 - Kwaliteit openbare ruimte</i>	535	400	400
Toevoegingen reserve groot onderhoud gebouwen	400	400	400
Communicatiekosten invoering Diftar	125	0	0
Aanschaf en vervanging software Riolering	16	0	0
Lagere toevoeging i.v.m. opheffen reserve	-6	0	0
<i>Programma 6 - Lansingerland ontwikkelt</i>	2.819	1.589	229
Kosten A13/A16	135	135	0
Horti Science	1.205	1.205	0
Implementatiekosten omgevingswet	350	0	0
Kaderrichtlijn Water	50	0	0
Laadpalen niet-eigen terrein	182	0	0
Mobiliteitsplan	60	0	0
FoodE	13	0	0
Fonds Duurzaam Funderingsherstel	20	20	0
Investeringsfonds Duurzaamheid	309	229	229
Aanpak energiearmoede	495	0	0
<i>Programma 7 - Grondzaken</i>	51.236	56.670	31.182
Grondexploitaties	50.456	55.695	30.911
Dotatie verliesvoorziening grexen	710	575	271
Lagere onttrekking i.v.m. opheffen reserve	70	0	0
Afwaarderen pand Berkel Centrum Oost	0	400	0

<i>Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen</i>	815	816	0
Strategische personeelsplanning (ontwikkel-en traineeprogramma)	800	800	0
Aansluitingsverschil 1e BW 2022	15	16	0
<i>Overzicht Overhead</i>	388	328	28
Eenmalige afrekening FLO kosten VRR	88	0	0
Haagse Beek I en D	100	100	0
Professionaliseren communicatie vanuit de organisatie	200	200	0
Toevoeging diverse reserves i.v.m. gewijzigde kostensoort	0	28	28
Totaal incidentele lasten	57.874	61.875	33.327
<i>Programma 1 - Bestuur en dienstverlening</i>	250	0	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. implementatiekosten Inzet op burgerparticipatie	250	0	0
<i>Programma 2 - Openbare orde en veiligheid</i>	0	0	0
<i>Programma 3 - Sport, cultuur en onderwijs</i>	1.399	1.705	1.282
Onttrekking reserve onderzoekskosten t.b.v. personele capaciteit cultuur	0	0	0
Vrijval reserve Tijdelijke huisvesting PO	0	24	0
Onttrekking reserve 1e inrichting en OLP t.b.v. IHP	430	216	190
SPUK	107	0	0
Nationaal Programma Onderwijs (NPO)	376	376	376
Onttrekking reserve exploitatielasten huur PO	486	1.089	716
<i>Programma 4 - Sociaal domein</i>	2	2	0
Correctie onttrekking reserve WMO	2	2	0
<i>Programma 5 - Kwaliteit openbare ruimte</i>	635	696	704
Verrekening afvalstoffenheffing t.b.v. communicatiekosten invoering Diftar	125	0	0
Onttrekkingen reserve baggeren	200	200	200
Onttrekkingen reserve groot onderhoud gebouwen	310	496	504
Bijdrage Afvalfonds voor project Zwerfafval	0	0	0
<i>Programma 6 - Lansingerland ontwikkelt</i>	2.824	1.592	232
Onttrekking algemene reserve t.b.v. A13/A16	135	135	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. Horti Science	1.205	1.205	0
Onttrekkingen overige reserves	5	3	3
Onttrekking reserve Actieplan Omgevingswet	350	0	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. Kaderrichtlijn Water	50	0	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. Laadpalen niet-eigen terrein	182	0	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. Mobiliteitsplan	60	0	0
Subsidie FoodE	13	0	0
Onttrekking Enecoreserve t.b.v. Fonds Duurzaam Funderingsherstel	20	20	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. Investeringsfonds Duurzaamheid	309	229	229
Rijksbijdrage Aanpak energiearmoede	495	0	0
<i>Programma 7 - Grondzaken</i>	51.176	56.680	31.191
Grondexploitaties	50.456	55.695	30.911
Onttrekking algemene reserve t.b.v. actualisatie Grex en MPG 2021	720	585	280
Onttrekking algemene reserve t.b.v. afwaarderen pand Berkel Centrum Oost	0	400	0
<i>Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen</i>	800	800	129
Onttrekking algemene reserve t.b.v. strategische personeelsplanning (ontwikkel-en traineeprogramma)	800	800	0

Aansluitingsverschil 1e BW 2022	0	0	129
<i>Overzicht Overhead</i>	400	300	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. eenmalige afrekening FLO kosten VRR	60	0	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. Haagse Beek I en D	100	100	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. professionaliseren communicatie vanuit de organisatie	200	200	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. E HRM pakket	0	0	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. onderzoeks- en implementatiebudget recruitment	0	0	0
Onttrekkingen diverse reserves i.v.m. gewijzigde kostensoort	40	0	0
Totaal incidentele baten	57.486	61.775	33.538
Saldo incidenteel (lasten minus baten)	388	100	-211
Saldo Begroting 2023 - 2026, inclusief incidenteel	-230	-1.385	-2.126
Saldo Begroting 2022 - 2025, structureel	158	-1.283	-2.337

Recapitulatie begrotingsevenwicht

In onderstaande tabel staat de recapitulatie van het begrotingsevenwicht 2023-2026. Hierin zijn de totale lasten en baten van de programma's, de algemene dekkingsmiddelen, de overhead en de reservemutaties gesplitst in incidenteel en structureel. Het begrotingsevenwicht is het resultaat van de structurele baten minus de structurele lasten. In 2023 is het structurele begrotingsoverschot € 158.000. In de jaren 2024-2026 bedraagt het structurele begrotingstekort respectievelijk € 1,3 miljoen, € 2,3 miljoen en € 9,2 miljoen.

Bedragen x € 1.000

Recapitulatie begrotingsevenwicht	Begr 2023			Begr 2024			Begr 2025			Begr 2026		
	Totaal	Inc.	Str.	Totaal	Inc.	Str.	Totaal	Inc.	Str.	Totaal	Inc.	Str.
Lasten programma 1	6.104	0	6.104	5.835	0	5.835	5.835	0	5.835	5.835	0	5.835
Lasten programma 2	7.213	0	7.213	7.129	0	7.129	6.948	0	6.948	6.799	0	6.799
Lasten programma 3	14.388	915	13.473	15.592	767	14.825	15.655	581	15.074	14.617	313	14.304
Lasten programma 4	54.392	-519	54.911	55.713	-400	56.113	56.888	-400	57.288	58.001	-400	58.401
Lasten programma 5	31.566	535	31.031	32.851	400	32.451	34.160	400	33.760	35.094	400	34.694
Lasten programma 6	16.640	508	16.132	14.847	0	14.847	12.989	0	12.989	13.137	0	13.137
Lasten programma 7	51.241	50.456	785	56.746	55.695	1.051	31.257	30.911	346	25.888	25.812	76
Totaal lasten programma's	181.543	51.895	129.648	188.712	56.462	132.250	163.732	31.492	132.240	159.369	26.125	133.244
Baten programma 1	796	0	796	796	0	796	796	0	796	796	0	796
Baten programma 2	44	0	44	44	0	44	44	0	44	44	0	44
Baten programma 3	1.595	483	1.112	1.487	376	1.111	1.448	376	1.072	1.072	0	1.072
Baten programma 4	10.023	0	10.023	10.414	0	10.414	10.818	0	10.818	11.235	0	11.235
Baten programma 5	18.585	0	18.585	18.576	0	18.576	18.736	0	18.736	18.935	0	18.935
Baten programma 6	5.835	-2.316	8.151	4.217	-1.592	5.809	3.442	-232	3.674	3.679	-3	3.682
Baten programma 7	50.456	50.456	0	55.695	55.695	0	30.911	30.911	0	25.812	25.812	0
Totaal baten programma's	87.334	48.623	38.711	91.229	54.479	36.750	66.196	31.055	35.141	61.573	25.809	35.764
Saldo van baten en lasten programma's	-94.210	-3.272	-90.938	-97.483	-1.983	-95.500	-97.536	-437	-97.099	-97.797	-316	-97.481
Lasten algemene dekkingsmiddelen	4.713	15	4.698	4.397	16	4.381	5.067	0	5.067	4.522	0	4.522
Lasten overhead	18.236	0	18.236	18.649	0	18.649	18.805	0	18.805	18.986	0	18.986
Lasten vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lasten onvoorzien	66	0	66	68	0	68	69	0	69	69	0	69
Totaal lasten diverse	23.015	15	23.000	23.114	16	23.098	23.940	0	23.940	23.577	0	23.577
Baten algemene dekkingsmiddelen	110.223	0	110.223	112.089	0	112.089	115.318	129	115.189	109.797	0	109.797
Baten overhead	20	0	20	20	0	20	20	0	20	20	0	20
Baten vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Baten onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Totaal baten diverse	110.243	0	110.243	112.109	0	112.109	115.339	129	115.210	109.817	0	109.817
Saldo van diverse	87.228	-15	87.243	88.995	-16	89.011	91.398	129	91.269	86.240	0	86.240
Totale saldo van baten en lasten van de programma's en diverse	-6.981	-3.287	-3.694	-8.488	-1.999	-6.489	-6.138	-308	-5.830	-11.557	-316	-11.241
Stortingen in reserves	2.879	5.964	-3.085	455	5.397	-4.942	455	1.835	-1.380	455	645	-190
Onttrekkingen aan reserves	9.631	8.863	768	7.559	7.296	263	4.467	2.354	2.113	2.960	1.190	1.770
Geraamd resultaat	-230	-388	158	-1.385	-100	-1.284	-2.126	211	-2.337	-9.052	229	-9.281
Totaal lasten	207.437	57.874	149.563	212.281	61.875	150.406	188.127	33.327	154.800	183.401	26.770	156.631
Totaal baten	207.208	57.486	149.722	210.897	61.775	149.122	186.001	33.538	152.463	174.349	26.999	147.350
Saldo totaal, incidenteel en structureel	-230	-388	158	-1.385	-100	-1.284	-2.126	211	-2.337	-9.052	229	-9.281

Geprognoseerde balans

In deze paragraaf is, conform de actuele BBV-voorschriften, een geprognosticeerde balans opgenomen. Zie onderstaand overzicht.

Bedragen x € 1.000

Activa (per 31 december)	Realisatie 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Immateriële vaste activa	11.386	10.377	10.212	10.047	9.882	9.717
Materiële vaste activa	193.953	232.098	262.087	289.251	304.609	320.204
Financiële vaste activa	15.668	15.637	15.608	15.578	15.547	15.517
Vaste activa	221.007	258.112	287.907	314.876	330.038	345.438
Voorraad gronden in exploitatie	89.777	57.664	57.346	25.899	17.014	24.922
Voorraden	89.777	57.664	57.346	25.899	17.014	24.922
Overige activa	122.535	88.557	5.092	9.231	7.039	5.508
Kortlopende vorderingen	122.535	88.557	5.092	9.231	7.039	5.508
TOTAAL ACTIVA	433.319	404.333	350.345	350.006	354.091	375.868
Passiva (per 31 december)	Realisatie 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026
Algemene reserves	90.406	70.499	64.384	59.717	57.265	48.158
Bestemmingsreserves	158.092	161.295	160.384	156.518	152.787	150.292
Eigen vermogen (1)	248.498	231.794	224.768	216.235	210.052	198.450
Voorzieningen voor risico's (niet GREX)	4.954	4.892	4.830	4.768	4.706	4.644
Voorziening beklemd middelen	16.497	16.415	17.153	17.926	18.679	19.604
Voorzieningen	21.451	21.307	21.983	22.694	23.385	24.248
Langlopende leningen	138.097	121.000	51.833	39.667	27.500	21.333
Nog aan te trekken leningen						
Vaste schulden	138.097	121.000	51.833	39.667	27.500	21.333
Handelscrediteuren	5.026	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Overige passiva	20.247	25.232	46.761	66.410	88.154	126.837
Kortlopende schulden	25.273	30.232	51.761	71.410	93.154	131.837
TOTAAL PASSIVA (2)	433.319	404.333	350.345	350.006	354.091	375.868
Solvabiliteit (1/2)	57%	57%	64%	62%	59%	53%

Uitgangspunten Begroting 2023-2026

Inwoner- en woningaantallen / groei gerelateerde baten en lasten

De cijfers over 2022 betreffen de werkelijke aantallen inwoners en woningen per 1 januari, en het aantal leerlingen VO van schooljaar 2021-2022.

Het geraamde aantal inwoners vanaf 2023 is gebaseerd op de bevolkingsprognose van oktober 2021.

Het geraamde aantal woningen vanaf 2022 en de gemiddelde jaarlijkse toename van 450 is gebaseerd op de woningbouwplanning van oktober 2021.

Het geraamde aantal leerlingen VO vanaf 2023 is gebaseerd op leerling prognose uit 2021 uitgevoerd door Pronexus.

Hieronder worden per jaar de onderdelen genoemd waarop de hoogte van het groei gerelateerde gedeelte van de Algemene Uitkering is gebaseerd:

Aantal per 1 januari	2022	2023	2024	2025	2026
Inwoners	63.363	64.110	65.900	67.600	69.100
toename in begrotingsjaar	980	747	1.790	1.700	1.500
Woonruimten	24.686	24.936	25.386	25.836	26.286
toename in begrotingsjaar	656	450	450	450	450
Leerlingen VO	4.404	4.440	4.522	4.605	4.678

Prijscorrectie (inflatie) - en loonontwikkeling

Inflatiecorrectie

Jaarlijks indexeren we de aan inflatie gerelateerde materiële budgetten. In deze begroting gaan we uit van een verwachte prijsindexatie van 6,4% voor 2023.

Loonontwikkelingen

Deze CAO loopt van 1 januari 2021 tot en met 1 januari 2023. Op het moment van het opstellen van deze begroting is er nog geen nieuwe CAO bekend. Het is nog niet bekend wanneer deze zal worden bekrachtigd. Desondanks houden we in onze begroting rekening met een loonstijging van 3%.

Tarievenbeleid met betrekking tot belastingen

Tarievenbeleid met betrekking tot belastingen en leges

- *Belastingen*

De tarieven van de algemene belastingen, zoals de afvalstoffenheffing, rioolheffing en hondenbelasting zijn in deze begroting met 2,0% geïndexeerd. Uit de doorrekening van de kosten blijkt dat verhoging van de belastingen noodzakelijk is om kostendekkend te blijven.

- *Leges*

De tarieven van de leges worden niet standaard geïndexeerd. Slechts indien uit de doorrekening van de kosten blijkt dat in relatie tot de kostendekkendheid de leges moeten worden aangepast zullen de tarieven worden aangepast.

Rente

Rente ontwikkelingen

- *Interne Rekenrente*

De door te berekenen rente aan investeringen exclusief grondexploitaties bedraagt 0,75% vanaf 2020. De door te berekenen rente aan grondexploitaties is, conform de regels van het BBV, 1,1%.

- *Nieuwe langlopende geldleningen*

Voor nieuw af te sluiten langlopende leningen, onder andere in verband met herfinanciering van bestaande leningen wordt in de prognoses een tarief van 1,5% gehanteerd. Er zijn in de begroting 2023 - 2026 geen nieuw af te sluiten langlopende leningen voorzien.

- *Rente ontwikkeling grondexploitatie*

Conform het MPG 2022 waarin de grondexploitaties zijn bijgesteld is ook het bedrag aan toegerekende rente aangepast naar 1,10%. Dit heeft te maken met de mutaties op de kosten en opbrengsten binnen de grondexploitatie.

BBV: Begroting 2023 naar taakvelden

In onderstaande tabel wordt de gemeentebegroting van Lansingerland gepresenteerd conform de taakveldindeling vanuit de BBV-voorschriften.

Bedragen x € 1.000

(sub)taakvelden	2023		2024		2025		2026	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
0.1 Bestuur	2.767	0	2.764	0	2.764	0	2.764	0
0.2 Burgerzaken	3.161	796	2.895	796	2.895	796	2.895	796
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	154	1	154	1	153	1	152	1
0.4 Overhead	18.412	20	18.825	20	18.981	20	19.163	20
0.5 Treasury	1.522	3.343	1.105	3.240	886	2.963	684	2.840
0.61 OZB woningen	508	9.392	514	9.476	521	9.597	526	9.765
0.62 OZB niet-woningen	0	10.151	0	10.261	0	10.334	0	10.406
0.64 Belastingen overig	0	344	0	344	0	344	0	344
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	86.974	0	88.747	0	92.060	0	86.422
0.8 Overige baten en lasten	2.749	281	2.996	281	4.030	281	3.832	281
0.10 Mutaties reserves	2.879	9.631	455	7.559	455	4.467	455	2.960
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-230	0	-1.385	0	-2.126	0	-9.052	0
Hoofdtakveld: 0	31.922	120.932	28.323	120.726	28.558	120.864	21.419	113.835
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	3.974	47	3.890	47	3.798	47	3.647	47
1.2 Openbare orde en veiligheid	3.072	44	3.072	44	2.990	44	2.991	44
Hoofdtakveld: 1	7.046	91	6.962	91	6.788	91	6.639	91
2.1 Verkeer en vervoer	10.743	677	11.102	677	12.104	677	12.614	677
2.2 Parkeren	84	0	85	0	85	0	85	0
2.5 Openbaar vervoer	330	0	430	0	430	0	430	0
Hoofdtakveld: 2	11.156	677	11.616	677	12.618	677	13.128	677
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	31	86	31	86	31	86	31	86
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	243	188	243	188	240	188	240	188
3.4 Economische promotie	2.296	16	2.335	3	1.150	3	1.151	3
Hoofdtakveld: 3	2.570	290	2.610	277	1.421	277	1.421	277
4.1 Openbaar basisonderwijs	427	0	427	0	428	0	429	0
4.2 Onderwijshuisvesting	6.551	209	7.338	207	7.164	207	6.440	207
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	2.376	700	2.317	700	2.318	700	1.943	324
Hoofdtakveld: 4	9.354	909	10.082	907	9.910	907	8.812	530
5.1 Sportbeleid en activering	77	0	79	0	80	0	81	0
5.2 Sportaccommodaties	4.827	2.917	5.147	2.693	5.229	2.693	5.289	2.693
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.103	39	1.129	39	1.272	0	1.271	0
5.4 Musea	16	0	16	0	16	0	16	0
5.5 Cultureel erfgoed	56	0	35	0	35	0	35	0

5.6 Media	1.007	0	1.007	0	1.007	0	1.007	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	6.454	118	7.016	118	7.187	118	7.367	118
Hoofdtakveld: 5	13.540	3.074	14.428	2.850	14.825	2.811	15.066	2.811
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	10.699	49	11.093	49	11.112	49	11.130	49
6.2 Wijkteams	0	0	0	0	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	14.588	9.700	14.889	10.059	15.317	10.432	15.738	10.816
6.4 Begeleide participatie	131	0	131	0	131	0	132	0
6.5 Arbeidsparticipatie	2.218	0	2.315	0	2.322	0	2.325	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.782	0	2.009	0	2.121	0	2.241	0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	9.310	320	9.826	352	10.485	384	11.033	416
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	16.475	0	16.308	0	16.261	0	16.264	0
Hoofdtakveld: 6	55.203	10.068	56.571	10.460	57.750	10.864	58.863	11.281
7.1 Volksgezondheid	443	3	443	3	443	3	443	3
7.2 Riolerings	5.597	7.069	5.746	7.238	5.858	7.376	6.123	7.657
7.3 Afval	6.453	7.809	6.492	7.750	6.505	7.771	6.471	7.741
7.4 Milieubeheer	4.396	707	3.830	218	3.771	224	3.545	224
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	257	240	258	240	252	240	252	240
Hoofdtakveld: 7	17.147	15.828	16.769	15.449	16.830	15.614	16.834	15.865
8.1 Ruimtelijke ordening	4.514	2.473	3.856	1.710	3.153	931	3.389	1.167
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	51.268	50.507	56.773	55.747	31.284	30.963	25.915	25.812
8.3 Wonen en bouwen	3.486	2.357	2.905	2.002	2.863	2.002	2.863	2.002
Hoofdtakveld: 8	59.268	55.337	63.534	59.459	37.300	33.895	32.167	28.981
Eindtotaal	207.208	207.208	210.897	210.897	186.001	186.001	174.349	174.349

BBV: Beleidsindicatoren

In onderstaande tabel wordt de verplichte basisset van beleidsindicatoren getoond, conform de vernieuwde BBV-voorschriften.

#	Taakveld	Indicator	Waarde	Periode
1.	0. Bestuur en ondersteuning	Formatie	7,08 FTE per 1.000 inwoners	2021
2.	0. Bestuur en ondersteuning	Bezetting	5,90 FTE per 1.000 inwoners	2021
3.	0. Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	€ 567 per inwoner	2021
4.	0. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	24% van totale loonsom + externe inhuur	2022
5.	0. Bestuur en ondersteuning	Overhead	6,67% van de totale lasten	2021
6.	1. Veiligheid	Verwijzingen Halt	4 per 1.000 jongeren	2021
7.	1. Veiligheid	Winkeldiefstallen	0,5 per 1.000 inwoners	2021
8.	1. Veiligheid	Geweldsmisdrijven	3,3 per 1.000 inwoners	2021
9.	1. Veiligheid	Diefstallen uit woning	0,9 per 1.000 inwoners	2021
10.	1. Veiligheid	Vernieling	3,6 per 1.000 inwoners	2021
11.	3. Economie	Funcziemenging	54,00%	2021
12.	3. Economie	Vestigingen (van bedrijven)	149,5 per 1.000 inwoners (15-64 jr)	2021
13.	4. Onderwijs	Absoluut verzuim	0,7 per 1.000 leerlingen	2021
14.	4. Onderwijs	Relatief verzuim	17 per 1.000 leerlingen	2021
15.	4. Onderwijs	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	1,40%	2021
16.	5. Sport, cultuur en recreatie	Niet-sporters	43,10%	2020
17.	6. Sociaal domein	Banen	719,5 per 1.000 inwoners (15-64 jr)	2021
18.	6. Sociaal domein	Jongeren met een delict voor de rechter	1,00%	2020
19.	6. Sociaal domein	Kinderen in uitkeringsgezin	3,00%	2020
20.	6. Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	75,30%	2020
21.	6. Sociaal domein	Werkloze jongeren	1,00%	2020
22.	6. Sociaal domein	Personen met een bijstandsuitkering	218,2 per 10.000 inwoners (18 jr en ouder)	2021
23.	6. Sociaal domein	Lopende re-integratievoorzieningen	156,7 per 10.000 inwoners (15-64jr)	2020
24.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdhulp	9,4% van alle jongeren (tot 18 jr)	2021
25.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming	0,60%	2021
26.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering	0,20%	2021
27.	6. Sociaal domein	Clënten met een maatwerkarrangement WMO	420 per 10.000 inwoners	2021
28.	7. Volksgezondheid en Milieu	Omvang huishoudelijk restafval	195,0 kg per inwoner	2020
29.	7. Volksgezondheid en Milieu	Hernieuwbare elektriciteit	8,20%	2020
30.	8. Vhrosv	Gemiddelde WOZ waarde	380 x €1.000	2021
31.	8. Vhrosv	Nieuw gebouwde woningen	8,5 per 1.000 woningen	2021
32.	8. Vhrosv	Demografische druk	76,70%	2022
33.	8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	€ 915	2022
34.	8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€ 977	2022

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl (peildatum 16 september 2021)

Bijlagen

Reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen

Bedragen x € 1.000

Reserves	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 1-jan-22	Dotatie 2022	Onttrekking 2022	Vrijval 2022	Saldo 31-dec-22
Algemene reserve algemene dienst incl. resultaat	onbeperkt	onbeperkt	87.712	5.158	22.371	0	70.499
Algemene reserves			87.712	5.158	22.371	0	70.499
Reserve Rekenkamer	onbeperkt	variabel	38	0	0	0	38
Reserve Afronding Overbuurtsepolder	2021	2.142	789	125	914	0	0
Reserve Baggeren	onbeperkt	onbeperkt	1.104	0	200	0	904
Reserve (Tijdelijke) huisvesting primair onderwijs alg.	2021	1.400	43	4.090	160	0	3.973
Reserve Overdracht schoolgebouwen	2019	900	500	511	511	0	500
Reserve 1e inrichting en OLP	2036	1.000	896	817	35	0	1.678
Reserve Sociaal Domein	2021	3.000	3.039	869	1.055	0	2.853
Reserve Warmtevisie	2022	onbeperkt	260	0	0	0	260
Reserve Actieplan Omgevingswet	2024	1.500	1.794	0	1.271	0	523
Reserve NTM kosten afgesloten GREX	onbeperkt	onbeperkt	10	0	0	0	10
Reserve Kapitaallasten dekkingsreserve RvR Groenzoom	2030	onbeperkt	63	0	0	0	63
Reserve GO gemeentelijke gebouwen	onbeperkt	onbeperkt	2.610	472	828	0	2.254
Reserve Onderzoekskosten	2022	1.665	867	0	405	0	462
Reserve Kapitaallasten	onbeperkt	onbeperkt	16.110	10.703	44	0	26.769
Reserve Ombuiging	2022	1.200	774	0	136	0	638
Reserve Crisismaatregelen	2021	5.000	1.770	0	840	0	930
Reserve Enecogelden	2022	137.594	113.395	0	0	0	110.844
Reserve Kapitaallasten verduurzaming prim. onderwijs	onbeperkt	onbeperkt	4.825	0	2.551	0	2.084
Reserve Boeterente leningenportefeuille	2032	11.340	8.454	0	2.741	0	5.760
Reserve Herstelwerkzaamheden Meerpolder	2023	750	750	0	0	0	750
Bestemmingsreserves			158.092	17.587	11.690	0	161.295
Totaal Reserves			245.804	22.745	34.061	0	231.794

Voorzieningen	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 1-jan-22	Dotatie 2022	Bestedingen 2022	Vrijval 2022	Saldo 31-dec-22
Voorziening Wethouders	onbeperkt	onbeperkt	4.936	150	212	0	4.874
Voorziening Afvloeiingsregelingen personeel	onbeperkt	onbeperkt	19	0	0	0	19
Totaal verplichtingen, verliezen en risico's			4.955	150	212	0	4.893
Voorziening Afvalstoffenheffing	onbeperkt	onbeperkt	363	0	0	0	363
Voorziening Riolering	onbeperkt	onbeperkt	16.133	754	0	0	16.887
Totaal onderhoudsregalisatievoorzieningen			16.133	754	0	0	16.887
Totaal Voorzieningen			21.087	904	212	0	21.780
Voorziening BIE verliezen grondexploitaties	onbeperkt	onbeperkt	43.773	709	2.751	0	41.730

Voorzieningen grond- en hulpstoffen overig (SA)	onbeperkt	onbeperkt	1.739	0	0	0	1.739
In mindering op boekwaarde Grex en grond			45.512	709	2.751	0	43.470

Bedragen x € 1.000

Reserves	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 1-jan-23	Dotatie 2023	Onttrekking 2023	Vrijval 2023	Saldo 31-dec-23
Algemene reserve algemene dienst incl. resultaat	onbeperkt	onbeperkt	70.499	-76	6.039	0	64.384
Algemene reserves			70.499	-76	6.039	0	64.384
Reserve Rekenkamer	onbeperkt	variabel	38	0	0	0	38
Reserve Afronding Overbuurtsepolder	2021	2.142	0	0	0	0	0
Reserve Baggeren	onbeperkt	onbeperkt	904	0	200	0	704
Reserve (Tijdelijke) huisvesting primair onderwijs alg.	2021	1.400	3.973	0	802	0	3.171
Reserve Overdracht schoolgebouwen	2019	900	500	0	0	0	500
Reserve 1e inrichting en OLP	2036	1.000	1.678	0	430	0	1.248
Reserve Sociaal Domein	2021	3.000	2.853	0	0	0	2.853
Reserve Warmtevisie	2022	onbeperkt	260	0	0	0	260
Reserve Actieplan Omgevingswet	2024	1.500	523	0	350	0	173
Reserve NTM kosten afgesloten GREX	onbeperkt	onbeperkt	10	0	0	0	10
Reserve Kapitaallasten dekkingsreserve RvR Groenzoom	2030	onbeperkt	63	0	0	0	63
Reserve GO gemeentelijke gebouwen	onbeperkt	onbeperkt	2.254	455	321	0	2.388
Reserve Onderzoekskosten	2022	1.665	462	0	0	0	462
Reserve Kapitaallasten	onbeperkt	onbeperkt	26.769	2.500	195	0	29.073
Reserve Ombuiging	2022	1.200	638	0	0	0	638
Reserve Crisismaatregelen	2021	5.000	930	0	0	0	930
Reserve Enecogelden	2022	137.594	110.844	0	309	0	110.536
Reserve Kapitaallasten verduurzaming prim. onderwijs	onbeperkt	onbeperkt	2.084	0	102	0	1.982
Reserve Boeterente leningenportefeuille	2032	11.340	5.760	0	1.157	0	4.603
Reserve Herstelwerkzaamheden Meerpolder	2023	750	750	0	0	0	750
Bestemmingsreserves			161.295	2.955	3.866	0	160.384
Totaal Reserves			231.794	2.879	9.905	0	224.768

Voorzieningen	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 1-jan-23	Dotatie 2023	Bestedingen 2023	Vrijval 2023	Saldo 31-dec-23
Voorziening Wethouders	onbeperkt	onbeperkt	4.874	150	220	0	4.804
Voorziening Afvloeiingsregelingen personeel	onbeperkt	onbeperkt	19	0	0	0	19
Totaal verplichtingen, verliezen en risico's			4.893	150	220	0	4.823
Voorziening Afvalstoffenheffing	onbeperkt	onbeperkt	363	0	0	0	363
Voorziening Riolerig	onbeperkt	onbeperkt	16.887	738	0	0	17.625
Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen			17.250	738	0	0	17.988
Totaal Voorzieningen			22.143	888	220	0	22.811
Voorziening BIE verliezen grondexploitaties	onbeperkt	onbeperkt	41.730	710	0	650	41.791

Voorzieningen grond- en hulpstoffen overig (SA)	onbeperkt	onbeperkt	1.739	0	0	0	1.739
In mindering op boekwaarde Grex en grond			43.470	710	0	650	43.530

Bedragen x € 1.000

Reserves	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 1-jan-24	Dotatie 2024	Onttrekking 2024	Vrijval 2024	Saldo 31-dec-24
Algemene reserve algemene dienst incl. resultaat	onbeperkt	onbeperkt	64.384	0	4.667	0	59.717
Algemene reserves			64.384	0	4.667	0	59.717
Reserve Rekenkamer	onbeperkt	variabel	38	0	0	0	38
Reserve Afronding Overbuurtsepolder	2021	2.142	0	0	0	0	0
Reserve Baggeren	onbeperkt	onbeperkt	704	0	200	0	504
Reserve (Tijdelijke) huisvesting primair onderwijs alg.	2021	1.400	3.171	0	1.673	0	1.498
Reserve Overdracht schoolgebouwen	2019	900	500	0	0	0	500
Reserve 1e inrichting en OLP	2036	1.000	1.248	0	217	0	1.031
Reserve Sociaal Domein	2021	3.000	2.853	0	0	0	2.853
Reserve Warmtevisie	2022	onbeperkt	260	0	0	0	260
Reserve Actieplan Omgevingswet	2024	1.500	173	0	0	0	173
Reserve NTM kosten afgesloten GREX	onbeperkt	onbeperkt	10	0	0	0	10
Reserve Kapitaallasten dekkingsreserve RvR Groenzoom	2030	onbeperkt	63	0	0	0	63
Reserve GO gemeentelijke gebouwen	onbeperkt	onbeperkt	2.388	455	554	0	2.288
Reserve Onderzoekskosten	2022	1.665	462	0	0	0	462
Reserve Kapitaallasten	onbeperkt	onbeperkt	29.073	0	532	0	28.542
Reserve Ombuiging	2022	1.200	638	0	0	0	638
Reserve Crisismaatregelen	2021	5.000	930	0	0	0	930
Reserve Enecogelden	2022	137.594	110.536	0	229	0	110.307
Reserve Kapitaallasten verduurzaming prim. onderwijs	onbeperkt	onbeperkt	1.982	0	102	0	1.880
Reserve Boeterente leningenportefeuille	2032	11.340	4.603	0	814	0	3.790
Reserve Herstelwerkzaamheden Meerpolder	2023	750	750	0	0	0	750
Bestemmingsreserves			160.384	455	4.321	0	156.518
Totaal Reserves			224.768	455	8.988	0	216.235

Voorzieningen	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 1-jan-24	Dotatie 2024	Bestedingen 2024	Vrijval 2024	Saldo 31-dec-24
Voorziening Wethouders	onbeperkt	onbeperkt	4.804	0	220	0	4.584
Voorziening Afvloeiingsregelingen personeel	onbeperkt	onbeperkt	19	0	0	0	19
Totaal verplichtingen, verliezen en risico's			4.823	0	220	0	4.603
Voorziening Afvalstoffenheffing	onbeperkt	onbeperkt	363	0	0	0	363
Voorziening Riolerig	onbeperkt	onbeperkt	17.625	774	0	0	18.399
Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen			17.988	774	0	0	18.762
Totaal Voorzieningen			22.811	774	220	0	23.365
Voorziening BIE verliezen grondexploitaties	onbeperkt	onbeperkt	41.791	575	0	7.458	34.908

Voorzieningen grond- en hulpstoffen overig (SA)	onbeperkt	onbeperkt	1.739	0	0	0	1.739
In mindering op boekwaarde Grex en grond			43.530	575	0	7.458	36.647

Bedragen x € 1.000

Reserves	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 1-jan-25	Dotatie 2025	Onttrekking 2025	Vrijval 2025	Saldo 31-dec-25
Algemene reserve algemene dienst incl. resultaat	onbeperkt	onbeperkt	59.717	0	2.452	0	57.265
Algemene reserves			59.717	0	2.452	0	57.265
Reserve Rekenkamer	onbeperkt	variabel	38	0	0	0	38
Reserve Afronding Overbuurtsepolder	2021	2.142	0	0	0	0	0
Reserve Baggeren	onbeperkt	onbeperkt	504	0	200	0	304
Reserve (Tijdelijke) huisvesting primair onderwijs alg.	2021	1.400	1.498	0	1.233	0	264
Reserve Overdracht schoolgebouwen	2019	900	500	0	0	0	500
Reserve 1e inrichting en OLP	2036	1.000	1.031	0	190	0	841
Reserve Sociaal Domein	2021	3.000	2.853	0	0	0	2.853
Reserve Warmtevisie	2022	onbeperkt	260	0	0	0	260
Reserve Actieplan Omgevingswet	2024	1.500	173	0	0	0	173
Reserve NTM kosten afgesloten GREX	onbeperkt	onbeperkt	10	0	0	0	10
Reserve Kapitaallasten dekkingsreserve RvR Groenzoom	2030	onbeperkt	63	0	0	0	63
Reserve GO gemeentelijke gebouwen	onbeperkt	onbeperkt	2.288	455	554	0	2.189
Reserve Onderzoekskosten	2022	1.665	462	0	0	0	462
Reserve Kapitaallasten	onbeperkt	onbeperkt	28.542	0	1.009	0	27.533
Reserve Ombuiging	2022	1.200	638	0	0	0	638
Reserve Crisismaatregelen	2021	5.000	930	0	0	0	930
Reserve Enecogelden	2022	137.594	110.307	0	229	0	110.079
Reserve Kapitaallasten verduurzaming prim. onderwijs	onbeperkt	onbeperkt	1.880	0	102	0	1.778
Reserve Boeterente leningenportefeuille	2032	11.340	3.790	0	668	0	3.121
Reserve Herstelwerkzaamheden Meerpolder	2023	750	750	0	0	0	750
Bestemmingsreserves			156.518	455	4.186	0	152.787
Totaal Reserves			216.235	455	6.638	0	210.052

Voorzieningen	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 1-jan-25	Dotatie 2025	Bestedingen 2025	Vrijval 2025	Saldo 31-dec-25
Voorziening Wethouders	onbeperkt	onbeperkt	4.584	0	0	0	4.584
Voorziening Afvloeiingsregelingen personeel	onbeperkt	onbeperkt	19	0	0	0	19
Totaal verplichtingen, verliezen en risico's			4.603	0	0	0	4.603
Voorziening Afvalstoffenheffing	onbeperkt	onbeperkt	363	0	0	0	363
Voorziening Riolerig	onbeperkt	onbeperkt	18.399	753	0	0	19.152
Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen			18.762	753	0	0	19.515
Totaal Voorzieningen			23.365	753	0	0	24.118
Voorziening BIE verliezen grondexploitatie	onbeperkt	onbeperkt	34.908	271	0	15.792	19.387

Voorzieningen grond- en hulpstoffen overig (SA)	onbeperkt	onbeperkt	1.739	0	0	0	1.739
In mindering op boekwaarde Grex en grond			36.647	271	0	15.792	21.126

Reserves	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 1-jan-26	Dotatie 2026	Onttrekking 2026	Vrijval 2026	Saldo 31-dec-26
Algemene reserve algemene dienst incl. resultaat	onbeperkt	onbeperkt	57.265	0	9.107	0	48.158
Algemene reserves			57.265	0	9.107	0	48.158
Reserve Rekenkamer	onbeperkt	variabel	38	0	0	0	38
Reserve Afronding Overbuurtsepolder	2021	2.142	0	0	0	0	0
Reserve Baggeren	onbeperkt	onbeperkt	304	0	200	0	104
Reserve (Tijdelijke) huisvesting primair onderwijs alg.	2021	1.400	264	0	121	0	144
Reserve Overdracht schoolgebouwen	2019	900	500	0	0	0	500
Reserve 1e inrichting en OLP	2036	1.000	841	0	200	0	640
Reserve Sociaal Domein	2021	3.000	2.853	0	0	0	2.853
Reserve Warmtevisie	2022	onbeperkt	260	0	0	0	260
Reserve Actieplan Omgevingswet	2024	1.500	173	0	0	0	173
Reserve NTM kosten afgesloten GREX	onbeperkt	onbeperkt	10	0	0	0	10
Reserve Kapitaallasten dekkingsreserve RvR Groenzoom	2030	onbeperkt	63	0	0	0	63
Reserve GO gemeentelijke gebouwen	onbeperkt	onbeperkt	2.189	455	554	0	2.089
Reserve Onderzoekskosten	2022	1.665	462	0	0	0	462
Reserve Kapitaallasten	onbeperkt	onbeperkt	27.533	0	1.009	0	26.524
Reserve Ombuiging	2022	1.200	638	0	0	0	638
Reserve Crisismaatregelen	2021	5.000	930	0	0	0	930
Reserve Enecogelden	2022	137.594	110.079	0	0	0	110.079
Reserve Kapitaallasten verduurzaming prim. onderwijs	onbeperkt	onbeperkt	1.778	0	197	0	1.581
Reserve Boeterente leningenportefeuille	2032	11.340	3.121	0	668	0	2.453
Reserve Herstelwerkzaamheden Meerpolder	2023	750	750	0	0	0	750
Bestemmingsreserves			152.787	455	2.950	0	150.292
Totaal Reserves			210.052	455	12.057	0	198.451

Voorzieningen	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 1-jan-26	Dotatie 2026	Bestedingen 2026	Vrijval 2026	Saldo 31-dec-26
Voorziening Wethouders	onbeperkt	onbeperkt	4.584	0	220	0	4.364
Voorziening Afvloeiingsregelingen personeel	onbeperkt	onbeperkt	19	0	0	0	19
Totaal verplichtingen, verliezen en risico's			4.603	0	220	0	4.383
Voorziening Afvalstoffenheffing	onbeperkt	onbeperkt	363	0	0	0	363
Voorziening Riolerig	onbeperkt	onbeperkt	19.152	925	0	0	20.076
Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen			19.515	925	0	0	20.440
Totaal Voorzieningen			24.118	925	220	0	24.822
Voorziening BIE verliezen grondexploitaties	onbeperkt	onbeperkt	19.387	0	0	13.802	5.585

Voorzieningen grond- en hulpstoffen overig (SA)	onbeperkt	onbeperkt	1.739	0	0	0	1.739
In mindering op boekwaarde Grex en grond			21.126	0	0	13.802	7.324

Toelichting op het overzicht van reserves en voorzieningen

Algemene Reserve

De stand op 1 januari 2022 was € 87,7 mln. Het resultaat van de jaarrekening 2021 was € 2,7 miljoen positief. Dit bedrag is toegevoegd aan de algemene reserve. Naast deze toevoeging aan de reserve zijn er ook andere toevoegingen gedaan aan de algemene reserve, naar aanleiding van o.a. de actualisatie IHP 2022-2025 en het meerjarig effect uit de Slotwijziging 2021. Per saldo wordt er in 2022 € 5,2 miljoen toegevoegd aan de Algemene reserve.

Naast deze toevoegingen zijn er ook onttrekkingen aan de algemene reserve gedaan. Deze onttrekkingen waren grotendeels reeds vastgesteld door de raad, zoals de actualisatie grex, HortiScience en een storting in de reserve Tijdelijke huisvesting. Per saldo wordt er in 2022 € 22,4 miljoen onttrokken aan de Algemene reserve.

De stand van de algemene reserve op 1 januari 2023 bedraagt hiermee € 70,5 miljoen.

Structurele mutaties op reserves en voorzieningen

Onderdeel van het op grond van het besluit begroting en verantwoording (BBV) verplichte overzicht van baten en lasten is het overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. In de notitie structurele en incidentele baten en lasten van de commissie BBV staat vermeld dat in principe alle toevoegingen en onttrekkingen aan reserves incidenteel van aard zijn. De bestemmingsreserve dekking kapitaallasten is hierop de uitzondering, omdat de looptijd van de ingestelde reserve gelijk is aan de afschrijvingstermijn van de geactiveerde investering. Ook de onttrekking aan de reserve Boeterente leningenportefeuille mag als structureel aangemerkt.

De beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves voor de jaren 2023-2026 zijn:

Bedragen x € 1.000						
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Structurele toevoegingen						
Totaal toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Structurele onttrekkingen						
Reserve Boeterente	0	2.741	1.157	814	668	668
Reserve Kapitaallasten	6	4	195	532	1.009	1.009
Reserve kapitaallasten duurzaamheidsmaatregelen primair onderwijs	0	0	102	102	102	197
Totaal onttrekkingen	6	2.745	1.454	1.448	1.779	1.874

Investeringsen

Inleiding

De investeringen binnen de gemeente kunnen we globaal onderscheiden in twee soorten, namelijk de investeringen in de grondexploitatie en de investeringen buiten de grondexploitaties. Deze laatste soort investeringen betreffen hoofdzakelijk vervangingsinvesteringen in de kapitaalgoederen van de gemeente. Voorbeelden hiervan zijn rioleringen en wegen maar ook ICT en schoolgebouwen. De Meerjaren InvesteringsPlanning (MIP) laat de nieuwe (vervangings-)investeringen zien voor de komende jaren. Voor de investeringen beginnende in het jaar 2023 wordt expliciet, bij vaststelling van deze Begroting, toestemming gevraagd om de kredieten voor de investeringen beschikbaar te stellen. Hieronder worden deze nader toegelicht op nut en noodzaak. De investeringen die starten in het jaar 2024 en verder zijn ter illustratie opgenomen om inzicht te geven in het nieuwe investeringsvolume voor de komende jaren.

Investeringsprogramma 2023-2026

Reeds gevoterde investeringen	Oorsprong	Saldo 1-1-2023	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026	Totaal	Categorie	Afsch r. In jaren	Afschrijvi ng 2023	Afschrijvi ng 2024	Afschrijvi ng 2025	Afschrijvi ng 2026
HBR veld 4 - totaal renovatie	Accommodatieplan	31.210	411.260	0	0	0	442.470	Technisch noodzakelijk	12	0	36.873	36.873	36.873
Weidevogels (korfbal kunstgras) - Totaal renovatie	Accommodatieplan	0	33.000	417.875	0	0	450.875	Technisch noodzakelijk	16	0	0	28.180	28.180
HVB veld 2	Accommodatieplan	31.185	442.140	0	0	0	473.325	Technisch noodzakelijk	12	0	39.444	39.444	39.444
Beleidsveld 3.1 Sport		62.395	886.400	417.875	0	0	1.366.670	Beleidsveld 3.1 Sport		0	76.316	104.496	104.496
Cultuurhuis Blok B - Grond		0	0	0	0	0	0	Nieuw	99	0	0	0	0
Cultuurhuis Blok B - Bouw		0	0	0	0	0	0	Nieuw, gedekt door reserve	50	0	0	0	0
Cultuurhuis Blok B - Installaties		0	0	0	0	0	0	Nieuw, gedekt door reserve	20	0	0	0	0
Cultuurhuis Blok B - Inventaris vast		0	0	0	0	0	0	Nieuw	20	0	0	0	0
Cultuurhuis Blok B - Inventaris los		0	0	0	0	0	0	Nieuw	10	0	0	0	0
opmerking: i.v.m. vertrouwelijkheid bedragen 0													
Beleidsveld 3.2 Cultuur		0	0	0	0	0	0	Beleidsveld 3.2 Cultuur		0	0	0	0
Wiekslag Vervangende nieuwbouw	IHP	3.188.516	1.974.576	1.725.743	0	0	6.888.835	Vervanging	40	0	0	172.221	172.221
Wiekslag ENG	IHP	169.867	103.504	-55.000	0	0	218.371	Vervanging	20	0	0	10.919	10.919
Oosthoek Vervangende nieuwbouw	IHP	1.455.249	1.563.607	1.233.341	629.866	0	4.882.063	Vervanging	40	0	0	0	122.052
Oosthoek ENG	IHP	76.199	85.795	59.219	-56.000	0	165.213	Vervanging	20	0	0	0	8.261
Wilderszijde 1 Nieuwbouw	IHP	3.408	305.209	1.274.832	519.452	1.712.780	3.815.681	Nieuw	40	0	0	0	0
Wilderszijde 1 ENG	IHP	0	0	148.950	-37.206	95.163	206.907	Nieuw	20	0	0	0	0
Wilderszijde 2 Nieuwbouw	IHP	3.158	305.459	1.274.832	519.452	1.712.780	3.815.681	Nieuw	40	0	0	0	0
Wilderszijde 2 ENG	IHP	0	0	148.950	-37.206	95.163	206.907	Nieuw	20	0	0	0	0
Wilderszijde 3 Nieuwbouw	IHP	3.158	305.459	1.274.832	519.452	1.712.780	3.815.681	Nieuw	40	0	0	0	0
Wilderszijde 3 ENG	IHP	0	0	148.950	-37.206	95.163	206.907	Nieuw	20	0	0	0	0
Prins Johan Friso, locatie Orionstraat Vervangende nieuwbouw	IHP	1.203.415	670.086	777.392	0	0	2.650.893	Vervanging	40	0	0	66.272	66.272
Prins Johan Friso, locatie Orionstraat ENG	IHP	48.659	42.990	-20.786	0	0	70.863	Vervanging	20	0	0	3.543	3.543

Parel Vervangende nieuwbouw	IHP	1.553.796	1.041.508	859.483	0	0	3.454.787	Vervanging	40	0	0	86.370	86.370
Parel ENG	IHP	62.617	55.321	-26.749	0	0	91.189	Vervanging	20	0	0	4.559	4.559
Klimophoeve Vervangende nieuwbouw	IHP	242.107	1.176.400	1.436.171	1.257.194	244.772	4.356.644	Vervanging	40	0	0	0	0
Wilgenhoek verduurzaamheidsmaatregelen	IHP	-10.523	259.851	231.696	-38.677	0	442.347	Vervanging, gedekt door reserve	15	0	0	0	29.490
Prinses Maxima, locatie Gouden Uillaan vervangende nieuwbouw	IHP	317.795	1.402.776	1.398.766	0	0	3.119.337	Vervanging	40	0	0	77.983	77.983
Gouden Griffel, TheodŦrsingel, Vervangende nieuwbouw	IHP	79.187	350.568	350.466	0	0	780.221	Vervanging	40	0	0	19.506	19.506
Tijdelijke huisvesting Gouden Uillaan Fase 2	IHP	0	53.475	0	0	0	53.475	Nieuw, gedekt door reserve	2	0	26.738	26.738	0
Tijdelijke huisvesting Klimophoeve	IHP	0	302.604	0	0	0	302.604	Nieuw, gedekt door reserve	4	0	75.651	75.651	75.651
Restant kredieten tijdelijke huisvesting onverdeeld	IHP	0	283.421	0	0	0	283.421	Nieuw, gedekt door reserve	3	0	94.474	94.474	94.474
Beleidsveld 3.3 Onderwijs en kinderopvang		8.396.608	10.282.608	12.241.088	3.239.121	5.668.601	39.828.025	Beleidsveld 3.3 5 Onderwijs en kinderopvang		0	196.862	638.235	771.300
Totaal programma 3		8.459.003	11.169.008	12.658.963	3.239.121	5.668.601	41.194.695	Categorie		0	273.178	742.731	875.796
Reconstructie Vogelbuurt - IBP Groen	IBP	501.493	43.110	0	0	0	544.603	Vervanging	25	0	21.784	21.784	21.784
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Groenvoorziening		501.493	43.110	0	0	0	544.603	Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Groenvoorziening		0	21.784	21.784	21.784
Vervangen speeltoestellen 2022	IBP	1.256.982	20.000	0	0	0	1.276.982	Technisch noodzakelijk	10	0	127.698	127.698	127.698
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Spelen		1.256.982	20.000	0	0	0	1.276.982	Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Spelen		0	127.698	127.698	127.698
Vervangen duikers	IBP	614.725	34.451	0	0	0	649.176	Technisch noodzakelijk	20	0	32.459	32.459	32.459
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Kunstwerken		614.725	34.451	0	0	0	649.176	Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Kunstwerken		0	32.459	32.459	32.459
Reconstructie Vogelbuurt (br) - OVL	IBP	314.350	4.000	0	0	0	318.350	Technisch noodzakelijk	20	0	15.918	15.918	15.918
Reconstructie Oosteindseweg (bg) - OVL	IBP	46.600	17.800	21.000	124.000	109.000	318.400	Technisch noodzakelijk	20	0	0	0	0

Reconstructie Bloemenbuurt (br) - OVL	IBP	84.370	70.935	65.935	65.935	0	287.175	Technisch noodzakelijk	20	0	0	0	14.359
Reconstructie Schildersbuurt (bl) - OVL	IBP	120.920	112.960	35.000	0	0	268.880	Technisch noodzakelijk	20	0	0	13.444	13.444
Renovatie OVL installaties 2022	IBP	608.176	31.000	0	0	0	639.176	Technisch noodzakelijk	20	0	31.959	31.959	31.959
Reconstructie Julianalaan/Hoeksekade - OVL	IBP	26.200	70.200	61.700	0	0	158.100	Technisch noodzakelijk	20	0	0	7.905	7.905
Reconstructie Bergweg-zuid (bg) - OVL	IBP	31.150	121.150	31.150	0	0	183.450	Technisch noodzakelijk	20	0	0	9.173	9.173
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Openbare Verlichting		1.231.766	428.045	214.785	189.935	109.000	2.173.531	Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Openbare Verlichting		0	47.876	78.398	92.757
Reconstructie Vogelbuurt (br) - vervangen wegverhardingen	IBP	2.938.858	25.000	0	0	0	2.963.858	Technisch noodzakelijk	30	0	98.795	98.795	98.795
Reconstructie Bloemenbuurt (br) - vervangen wegverhardingen	IBP	632.258	1.011.825	1.444.825	1.444.825	0	4.533.733	Technisch noodzakelijk	30	0	0	0	151.124
Fietspad Gerberasingel		64.078	75.000	0	0	0	139.078	Technisch noodzakelijk	30	0	4.636	4.636	4.636
Aanleg Calamiteitenweg Klappolder		2.565.622	1.349.824	933.288	0	0	4.848.734	Nieuw, gedekt door reserve	30	0	0	161.624	161.624
Fietsvoorziening ZORO		0	70.400	165.375	0	0	235.775	Nieuw, gedekt door reserve	30	0	0	7.859	7.859
Metropolitane fietsroutes(K)		501	-2.629.125	3.146.200	3.090.000	-800.000	2.807.576	Nieuw, gedekt door reserve	30	0	0	0	0
Infrastructuur Bosland(K)		27.223	679.718	300.000	0	0	1.006.941	Technisch noodzakelijk, gedekt door reserve	20	0	50.347	50.347	50.347
De Kruin Bergschenhoek		2.206.000	82.838	0	0	0	2.288.838	Technisch noodzakelijk	20	0	114.442	114.442	114.442
Reconstructie Zuidersingel	IBP	963.850	30.000	0	0	0	993.850	Technisch noodzakelijk	20	0	49.692	49.692	49.692
Reconstructie Julianalaan (dl Beethovenln-N209)	IBP	128.426	333.963	458.463	0	0	920.852	Technisch noodzakelijk	30	0	0	30.695	30.695
Reconstructie Schildersbuurt (bl) - vervangen wegverhardingen	IBP	671.608	954.825	7.041	0	0	1.633.474	Technisch noodzakelijk	30	0	0	54.449	54.449
Reconstructie Oosteindseweg (bg)	IBP	96.455	31.115	170.000	234.975	428.975	961.520	Technisch noodzakelijk	20	0	0	0	0
Reconstructie Bergweg-zuid (bg) -	IBP	158.648	645.765	122.882	0	0	927.295	Technisch noodzakelijk	20	0	0	46.365	46.365

vervangen wegverhardingen														
Reconstructie rondom Berkel Centrum West	IBP	644.842	456.123	728.021	0	0	1.828.986	Technisch noodzakelijk	30	0	0	60.966	60.966	
Reconstructie Hoeksekade - vervangen wegverhardingen	IBP	257.926	663.963	213.963	0	0	1.135.852	Technisch noodzakelijk	30	0	0	37.862	37.862	
Parkeren Berkel Centrum Oost		1.034.034	659.202	3.049.525	0	0	4.742.762	Technisch noodzakelijk	20	0	0	237.138	237.138	
Reconstructie Sterrenbuurt - vervangen wegverhardingen	IBP	87.925	107.925	747.925	847.925	848.225	2.639.925	Technisch noodzakelijk	30	0	0	0	0	
Reconstructie Weidebloemwijk (br) - vervangen wegverhardingen	IBP	91.040	586.065	233.040	0	0	910.145	Technisch noodzakelijk	15	0	0	60.676	60.676	
Wijkaanpak Dorp Zuid - vervangen wegverhardingen	IBP	16.015	89.580	89.580	839.580	979.580	2.014.335	Technisch noodzakelijk	30	0	0	0	0	
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Wegen, straten en pleinen		12.585.3 10	5.224.00 6	11.810.1 28	6.457.30 5	1.456.78 0	37.533.52	Beleidsveld 5.1 9 Beheer Openbare Ruimte; Wegen, straten en pleinen		0	317.913	1.015.548	1.166.672	
Afvalbrengstation		1.419.855	746.540	0	0	0	2.166.395	Gedekt door reserve	25	0	86.656	86.656	86.656	
Beleidsveld 5.2 Afval		1.419.85 5	746.540	0	0	0	2.166.395	Beleidsveld 5.2 Afval		0	86.656	86.656	86.656	
Reconstructie Vogelbuurt (br) - riool	GRP	4.298.313	170.146	0	0	0	4.468.459	Gedekt door heffing	60	0	74.474	74.474	74.474	
Reconstructie Bloemenbuurt (br) - riool	GRP	2.711.504	1.600.959	0	0	0	4.312.463	Gedekt door heffing	60	0	71.874	71.874	71.874	
Reconstructie Hoeksekade-Julianalaan - riool	GRP	2.349.473	1.237.237	0	0	0	3.586.710	Gedekt door heffing	60	0	59.779	59.779	59.779	
Reconstructie Schildersbuurt (bl) - riool	GRP	1.968.501	14.050	0	0	0	1.982.551	Gedekt door heffing	60	0	33.043	33.043	33.043	
Reconstructie Weidebloembuurt - riool	GRP	88.920	169.025	64.050	0	0	321.995	Gedekt door heffing	60	0	0	5.367	5.367	
Reconstructie rondom Berkel Centrum West - riool	GRP	181.518	90.759	0	0	0	272.277	Gedekt door heffing	60	0	4.538	4.538	4.538	
Vervangen en rioolrenovaties Rottekade	GRP	320.336	1.658.430	0	0	0	1.978.766	Gedekt door heffing	60	0	32.979	32.979	32.979	
Reconstructie Sterrenbuurt - riool	GRP	181.317	1.081.317	881.317	281.317	0	2.425.268	Gedekt door heffing	60	0	0	0	40.421	
Reconstructie Dorp-Zuid - riool	GRP	10.000	26.884	63.769	2.982.170	2.982.170	6.064.992	Gedekt door heffing	60	0	0	0	0	

Beleidsveld 5.2 Riolering	12.109.883	6.048.807	1.009.136	3.263.487	2.982.170	25.413.482	Beleidsveld 5.2 Riolering	0	276.687	282.054	322.475	
Herontwikkeling De Snip	64.241	67.880	67.879	0	0	200.000	Vervanging, gedekt door reserve	25	0	0	8.000	8.000
Zonnepanelen zwembad de BR2100038 Windas	277.000	558.000	0	0	0	835.000	Nieuw	20	0	41.750	41.750	41.750
Woonwagens (bg)	1.034.503	353.823	102.193	0	0	1.490.519	Nieuw	40	0	0	37.263	37.263
Beleidsveld 5.3 Vastgoed	1.375.745	979.703	170.072	0	0	2.525.520	Beleidsveld 5.3 Vastgoed	0	41.750	87.013	87.013	
Totaal programma 5	31.095.758	13.524.663	13.204.121	9.910.727	4.547.950	72.283.218	Categorie	0	952.823	1.731.609	1.937.513	
IVA VBK woningbouwloc Langevaart Bleiswijk(K)	798.892	147.104	0	0	0	945.996	Nieuw	0	0	0	0	0
IVA VBK woningbouwloc Merenweg Bleiswijk(K)	791.173	147.104	0	0	0	938.277	Nieuw	0	0	0	0	0
IVA VBK de Wildert(K)	35.264	24.737	0	0	0	60.001	Nieuw	0	0	0	0	0
	1.625.329	318.945	0	0	0	1.944.274	Beleidsveld 7.1 Gebiedsontwikkeling	0	0	0	0	0
Totaal programma 7	1.625.329	318.945	0	0	0	1.944.274	Categorie	0	0	0	0	0
Totaal gevoteerde investeringsopgave	41.180.089	25.012.615	25.863.083	13.149.848	10.216.551	115.422.186		0	1.226.001	2.474.340	2.813.309	

Nog te voteren investeringen	Oorsprong	Saldo 1-1-2023	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026	Totaal	Categorie	Afsch r. In jaren	Afschrijvi ng 2023	Afschrijvi ng 2024	Afschrijvi ng 2025	Afschrijvi ng 2026
TOGB veld 3 ombouw	Accommodatieplan	0	699.375	0	0	0	699.375	Nieuw	12	0	58.281	58.281	58.281
HBR veld 6 (zandveld)	Accommodatieplan	0	26.400	827.875	0	0	854.275	Nieuw	12	0	0	71.190	71.190
TOGB Handbal	Accommodatieplan	0	130.200	0	0	0	130.200	Technisch noodzakelijk	20	0	6.510	6.510	6.510
CVV veld 1 ombouw inclusief verlichting	Accommodatieplan	0	880.875	0	0	0	880.875	Technisch noodzakelijk	12	0	53.997	53.997	53.997
CVV veld 6	Accommodatieplan	0	0	750	131.375	0	132.125	Technisch noodzakelijk	14	0	0	0	9.438
Jeu de Boules	Accommodatieplan	0	0	750	83.250	0	84.000	Technisch noodzakelijk	12	0	0	0	7.000
CVV veld 3	Accommodatieplan	0	0	0	23.250	817.875	841.125	Technisch noodzakelijk	12	0	0	0	0
HBR veld 1	Accommodatieplan	0	0	0	23.250	402.875	426.125	Technisch noodzakelijk	10	0	0	0	0
Triomf baan 1 t/m 9	Accommodatieplan	0	0	23.250	644.375	0	667.625	Technisch noodzakelijk	12	0	0	0	55.635
Soccer Boys veld 5	Accommodatieplan	0	0	0	23.250	740.875	764.125	Technisch	12	0	0	0	0

Soccer Boys veld 6	an Accommodatiepl an	0	0	0	23.250	262.875	286.125	noodzakelijk Technisch noodzakelijk	12	0	0	0	0
Beleidsveld 3.1 Sport		0	1.736.850	852.625	952.000	2.224.500	5.765.975	Beleidsveld 3.1 Sport		0	118.788	189.978	262.051
Upgrade evenementterrein	Evenementenbel eid	0	2.500.000	0	0	0	2.500.000	Nieuw, gedekt door reserve	10	0	250.000	250.000	250.000
Beleidsveld 3.2 Cultuur		0	2.500.000	0	0	0	2.500.000	Beleidsveld 3.2 Cultuur		0	250.000	250.000	250.000
Klimophoeve ENG	IHP	0	42.000	55.000	46.000	0	143.000	Vervanging	20	0	0	0	7.150
Groenehoek locatie Stampioenndreef verduurzaamheidsmaatreg elen	IHP	0	-28.300	160.550	142.550	0	274.800	Vervanging, gedekt door reserve	15	0	0	0	18.320
Acker locatie Stampioenndreef verduurzaamheidsmaatreg elen	IHP	0	-36.300	199.550	178.550	0	341.800	Vervanging, gedekt door reserve	15	0	0	0	22.787
Willibrord locatie Stampioenndreef verduurzaamheidsmaatreg elen	IHP	0	-32.300	177.550	158.550	0	303.800	Vervanging, gedekt door reserve	15	0	0	0	20.253
Vuurvogel verduurzaamheidsmaatreg elen	IHP	0	-37.050	241.900	214.900	-64.050	355.700	Vervanging, gedekt door reserve	15	0	0	0	0
Boterdorp verduurzaamheidsmaatreg elen	IHP	0	-37.050	241.900	214.900	-64.050	355.700	Vervanging, gedekt door reserve	15	0	0	0	0
Acker, locatie Groeneweg verduurzaamheidsmaatreg elen	IHP	0	-13.356	79.369	70.834	-21.892	114.955	Vervanging, gedekt door reserve	15	0	0	0	0
Groenehoek, locatie Groeneweg verduurzaamheidsmaatreg elen	IHP	0	-14.351	84.567	75.454	-23.464	122.206	Vervanging, gedekt door reserve	15	0	0	0	0
Willibrord, locatie Groeneweg verduurzaamheidsmaatreg elen	IHP	0	-14.331	84.463	75.361	-23.433	122.060	Vervanging, gedekt door reserve	15	0	0	0	0
Pius X, locatie Goudwinde Vervangende nieuwbouw	IHP	0	0	328.900	1.048.700	1.292.700	2.670.300	Vervanging	40	0	0	0	0
Pius X, locatie Goudwinde ENG	IHP	0	0	0	63.000	80.000	143.000	Vervanging	20	0	0	0	0
Poolster Vervangende nieuwbouw	IHP	0	0	0	380.900	1.213.700	1.594.600	Vervanging	40	0	0	0	0
Anne Frank verduurzaamheidsmaatreg	IHP	0	0	0	-28.435	194.374	165.939	Vervanging, gedekt door reserve	15	0	0	0	0

elen													
Poolster ENG	IHP	0	0	0	0	74.000	74.000	Vervanging	20	0	0	0	0
Pius X, locatie Goudwinde	IHP	0	0	0	0	50.900	50.900	Vervanging, gedekt door reserve	15	0	0	0	0
verduurzaamheidsmaatregelen													
Regenboog, verduurzaamheidsmaatregelen	IHP	0	0	0	0	-11.607	-11.607	Vervanging, gedekt door reserve	15	0	0	0	0
Poolster, verduurzaamheidsmaatregelen	IHP	0	0	0	0	33.550	33.550	Vervanging, gedekt door reserve	15	0	0	0	0
Beleidsveld 3.3 Onderwijs en kinderopvang		0	-171.038	1.653.749	2.641.264	2.730.728	6.854.703	Beleidsveld 3.3 Onderwijs en kinderopvang		0	0	0	68.510
Totaal programma 3		0	4.065.812	2.506.374	3.593.264	4.955.228	15.120.678	Categorie		0	368.788	439.978	580.561
Vervangen BBS 2023	IBP	0	333.125	0	0	0	333.125	Vervanging	10	0	33.313	33.313	33.313
Vervangen BBS 2024	IBP	0	0	333.125	0	0	333.125	Vervanging	10	0	0	33.313	33.313
Vervangen BBS 2025	IBP	0	0	0	333.125	0	333.125	Vervanging	10	0	0	0	33.313
Vervangen BBS 2026	IBP	0	0	0	0	333.125	333.125	Vervanging	10	0	0	0	0
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Bebording, bestrating en straatmeubilair		0	333.125	333.125	333.125	333.125	1.332.500	Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Bebording, bestrating en straatmeubilair		0	33.313	66.625	99.938
Groen investering 2023	IBP	0	178.625	0	0	0	178.625	Vervanging	25	0	7.145	7.145	7.145
Groen investering 2024	IBP	0	0	178.625	0	0	178.625	Vervanging	25	0	0	7.145	7.145
Groen investering 2025	IBP	0	0	0	178.625	0	178.625	Vervanging	25	0	0	0	7.145
Groen investering 2026	IBP	0	0	0	0	178.625	178.625	Vervanging	25	0	0	0	0
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Groenvoorziening		0	178.625	178.625	178.625	178.625	714.500	Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Groenvoorziening		0	7.145	14.290	21.435
Vervangen speeltoestellen 2023	IBP	0	958.178	0	0	0	958.178	Technisch noodzakelijk	10	0	95.818	95.818	95.818
Vervangen speeltoestellen 2024	IBP	0	0	994.577	0	0	994.577	Technisch noodzakelijk	10	0	0	99.458	99.458
Vervangen speeltoestellen 2025	IBP	0	0	0	988.750	0	988.750	Technisch noodzakelijk	10	0	0	0	98.875
Vervangen speeltoestellen 2026	IBP	0	0	0	0	597.500	597.500	Technisch noodzakelijk	10	0	0	0	0
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Spelen		0	958.178	994.577	988.750	597.500	3.539.005	Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Spelen		0	95.818	195.276	294.151
Vervangen	IBP	0	512.700	427.525	0	0	940.225	Technisch	20	0	0	47.011	47.011

oeverbescherming 2023/2024								noodzakelijk					
Vervangen oeverbescherming 2024/2025	IBP	0	0	376.850	55.550	0	432.400	Technisch noodzakelijk	20	0	0	0	21.620
Vervangen oeverbescherming 2025	IBP	0	0	0	932.400	0	932.400	Technisch noodzakelijk	20	0	0	0	46.620
Vervangen oeverbescherming 2026	IBP	0	0	0	0	432.400	432.400	Technisch noodzakelijk	20	0	0	0	0
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Waterkering		0	512.700	804.375	987.950	432.400	2.737.425	Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Waterkering		0	0	47.011	115.251
Vervangen 5 houten bruggen	IBP	0	0	72.800	311.300	0	384.100	Technisch noodzakelijk	20	0	0	0	19.205
Vervangen brug Koetsveldstr/Raadhuislaan BR-HB010	IBP	0	0	35.900	135.250	0	171.150	Technisch noodzakelijk	20	0	0	0	8.558
Investerings 2024/2025 - Kunstwerken	IBP	0	0	145.950	920.025	0	1.065.975	Technisch noodzakelijk	20	0	0	0	53.299
Vervangen brug Klapwijkseweg BR-HB009	IBP	0	0	0	49.300	0	49.300	Technisch noodzakelijk	20	0	0	0	2.465
Investerings 2025/2026 - Kunstwerken	IBP	0	0	0	204.250	601.075	805.325	Technisch noodzakelijk	20	0	0	0	0
Investerings 2026/2027 - Kunstwerken	IBP	0	0	0	0	204.250	204.250	Technisch noodzakelijk	20	0	0	0	0
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Kunstwerken		0	0	254.650	1.620.125	805.325	2.680.100	Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Kunstwerken		0	0	0	83.526
Renovatie OVL installaties 2023	IBP	0	80.775	0	0	0	80.775	Technisch noodzakelijk	20	0	4.039	4.039	4.039
Reconstructie Sterrenbuurt - OVL	IBP	0	32.550	117.550	117.550	117.550	385.200	Technisch noodzakelijk	20	0	0	0	19.260
Reconstructie Dorp Zuid - OVL	IBP	0	0	30.525	215.525	240.525	486.575	Technisch noodzakelijk	20	0	0	0	0
Reconstructie Bergweg-Noord (bg) - OVL	IBP	0	0	0	60.815	205.815	266.630	Technisch noodzakelijk	20	0	0	0	0
Renovatie OVL installaties 2024/2025	IBP	0	0	70.550	230.704	0	301.254	Technisch noodzakelijk	20	0	0	0	15.063
Renovatie OVL installaties 2025/2026	IBP	0	0	0	89.775	23.000	112.775	Technisch noodzakelijk	20	0	0	0	0
Renovatie OVL installaties 2026/2027	IBP	0	0	0	0	382.025	382.025	Technisch noodzakelijk	20	0	0	0	0
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Openbare Verlichting		0	113.325	218.625	714.369	968.915	2.015.234	Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Openbare		0	4.039	4.039	23.299

Verlichting													
Investerings 2023 - Wegen	IBP	0	737.325	122.475	0	0	859.800	Technisch noodzakelijk	20	0	0	42.990	42.990
Reconstructie Bergweg-noord (bg) vervangen wegverhardingen	IBP	0	0	0	44.425	656.025	700.450	Technisch noodzakelijk	20	0	0	0	0
Heropenstelling Noordeindseweg		0	0	13.500	619.875	0	633.375	Technisch noodzakelijk	20	0	0	0	31.669
Klapwijkseweg Boterdorpseweg - vervangen wegverhardingen		0	73.025	83.025	1.658.805	224.805	2.039.660	Technisch noodzakelijk, gedekt door reserve	20	0	0	0	0
Wijkaanpak bomen en struikenbuurt (br) - vervangen wegverhardingen	IBP	0	0	85.000	95.000	693.416	873.416	Technisch noodzakelijk	20	0	0	0	0
Investerings 2024 - wegen	IBP	0	0	727.368	0	0	727.368	Technisch noodzakelijk	20	0	0	36.368	36.368
Wijkaanpak vogelbuurt oost (bl) - vervangen wegverhardingen	IBP	0	0	65.025	85.025	85.025	235.075	Technisch noodzakelijk	20	0	0	0	0
Investerings 2025 - wegen	IBP	0	0	0	769.100	0	769.100	Technisch noodzakelijk	20	0	0	0	38.455
Investerings 2026 - wegen	IBP	0	0	0	0	1.689.620	1.689.620	Technisch noodzakelijk	20	0	0	0	0
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Wegen, straten en pleinen		0	810.350	1.096.393	3.272.230	3.348.891	8.527.864	Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Wegen, straten en pleinen		0	0	79.358	149.482
Verzamelcontainers 2023		0	213.850	0	0	0	213.850	Gedekt door heffing	10	0	21.385	21.385	21.385
Verzamelcontainers 2024		0	0	174.475	0	0	174.475	Gedekt door heffing	10	0	0	17.448	17.448
Verzamelcontainers 2025		0	0	0	174.475	0	174.475	Gedekt door heffing	10	0	0	0	17.448
Beleidsveld 5.2 Afval		0	213.850	174.475	174.475	0	562.800	Beleidsveld 5.2 Afval		0	21.385	38.833	56.280
Vervangen persleidingen 2023	GRP	0	533.825	0	0	0	533.825	Gedekt door heffing	60	0	8.897	8.897	8.897
Vervangen en vrijval riool 2024	GRP	0	0	2.050.875	0	0	2.050.875	Gedekt door heffing	60	0	0	34.181	34.181
Vervangen persleidingen 2024	GRP	0	0	533.825	0	0	533.825	Gedekt door heffing	60	0	0	8.897	8.897
Vervangen persleidingen 2025	GRP	0	0	0	533.825	0	533.825	Gedekt door heffing	60	0	0	0	8.897
Vervangen en vrijval riool 2026	GRP	0	0	0	0	2.506.875	2.506.875	Gedekt door heffing	60	0	0	0	0
Vervangen persleidingen 2026	GRP	0	0	0	0	533.825	533.825	Gedekt door heffing	60	0	0	0	0

Beleidsveld 5.2 Riolering		0	533.825	2.584.700	533.825	3.040.700	6.693.050	Beleidsveld 5.2 Riolering		0	8.897	51.975	60.873
Renovatie hoofd- en gebiedsrioolgemaal 2023	GRP	0	333.825	0	0	0	333.825	Gedekt door heffing	15	0	22.255	22.255	22.255
Vervangen pompen en datatransm drukriolering 2023	GRP	0	357.825	0	0	0	357.825	Gedekt door heffing	15	0	23.855	23.855	23.855
Renovatie elektro-/mechanische bergbezinkbassins 2023	GRP	0	101.500	0	0	0	101.500	Gedekt door heffing	15	0	6.767	6.767	6.767
Renovatie hoofd- en gebiedsrioolgemaal 2024	GRP	0	0	333.825	0	0	333.825	Gedekt door heffing	15	0	0	22.255	22.255
Vervangen pompen en datatransm drukriolering 2024	GRP	0	0	357.825	0	0	357.825	Gedekt door heffing	15	0	0	23.855	23.855
Renovatie hoofd- en gebiedsrioolgemaal 2025	GRP	0	0	0	333.825	0	333.825	Gedekt door heffing	15	0	0	0	22.255
Vervangen pompen en datatransm drukriolering 2025	GRP	0	0	0	357.825	0	357.825	Gedekt door heffing	15	0	0	0	23.855
Renovatie hoofd- en gebiedsrioolgemaal 2026	GRP	0	0	0	0	333.825	333.825	Gedekt door heffing	15	0	0	0	0
Vervangen pompen en datatransm drukriolering 2026	GRP	0	0	0	0	357.825	357.825	Gedekt door heffing	15	0	0	0	0
Beleidsveld 5.2 Rioolgemalen		0	793.150	691.650	691.650	691.650	2.868.100	Beleidsveld 5.2 Rioolgemalen		0	52.877	98.987	145.097
Sporthal Wilderszijde		0	0	340.603	536.937	3.342.703	4.220.243	Nieuw	50	0	0	0	0
Beleidsveld 5.3 Vastgoed		0	0	340.603	536.937	3.342.703	4.220.243	Beleidsveld 5.3 Vastgoed		0	0	0	0
Totaal programma 5		0	4.447.128	7.671.798	10.032.061	13.739.834	35.890.821	Categorie		0	223.473	596.393	1.049.331
Investeringen voertuigen 2023		0	140.000	0	0	0	140.000	Technisch noodzakelijk	8	0	17.500	17.500	17.500
Investeringen voertuigen 2024		0	0	150.000	0	0	150.000	Technisch noodzakelijk	8	0	0	18.750	18.750
Beleidsveld 9.1 Afdelingskostenplaatsen		0	140.000	150.000	0	0	290.000	Beleidsveld 9.1 Afdelingskostenplaatsen		0	17.500	36.250	36.250
Totaal programma 9		0	140.000	150.000	0	0	290.000	Categorie		0	17.500	36.250	36.250
Investeringen ICT 2023 Hardware		0	495.000	0	0	0	495.000	Vervanging	4	0	123.750	123.750	123.750
Investeringen ICT 2024 Hardware		0	0	575.000	0	0	575.000	Vervanging	4	0	0	143.750	143.750
Investeringen ICT 2024 Software		0	0	80.000	0	0	80.000	Vervanging	4	0	0	20.000	20.000

Investeringen ICT 2024 Overig	0	0	50.000	0	0	50.000	Vervanging	5	0	0	10.000	10.000
Investeringen ICT 2025 Hardware	0	0	0	400.000	0	400.000	Vervanging	4	0	0	0	100.000
Investeringen ICT 2025 Software	0	0	0	615.000	0	615.000	Vervanging	5	0	0	0	123.000
Beleidsveld 10.1 Overhead	0	495.000	705.000	1.015.000	0	2.215.000	Beleidsveld 10.1 Overhead	0	123.750	297.500	520.500	
Totaal programma 10	0	495.000	705.000	1.015.000	0	2.215.000		0	123.750	297.500	520.500	
Totaal nog te voteren investeringsprogramma	0	9.147.940	11.033.172	14.640.325	18.695.062	53.516.499		0	733.511	1.370.121	2.186.641	
Totaal gevoteerde investeringsopgave	41.180.089	25.012.615	25.863.083	13.149.848	10.216.551	115.422.186		0	1.226.001	2.474.340	2.813.309	
Totaal nog te voteren investeringsopgave	0	9.147.940	11.033.172	14.640.325	18.695.062	53.516.499		0	733.511	1.370.121	2.186.641	
Totale investeringsopgave	41.180.089	34.160.555	36.896.255	27.790.173	28.911.613	168.938.685		0	1.959.512	3.844.461	4.999.950	

Investeringsvolume

Ten opzichte van de begroting 2022 is het totale investeringsvolume op de nieuwe investeringen in 2023 en verder gestegen.

	Bedragen x € 1.000			
	2023	2024	2025	2026
Begroting 2022 (excl. investeringen 2022)	18.488	15.889	19.825	0
Begroting 2023	9.148	11.033	14.640	18.695
Verschil	-9.340	-4.856	-5.185	18.695

Investerings 2023

Beleidsveld	Investering	Oorsprong	Omschrijving/Toelichting	Categorie	Totaal investeringskrediet in €
Beleidsveld 3.1 Sport	TOGB veld 3 ombouw	Accommodatieplan	Op 30 september 2021 nam de gemeenteraad het amendement A2021-024 aan. Met het amendement droeg de raad het college op de geplande ombouw van een natuurgrasveld tot wetrasveld te schrappen en in plaats daar van bij zowel CVV als TOGB een natuurgrasveld om te bouwen tot kunstgrasveld. Op die manier vullen we de veldbehoefte van beide verenigingen optimaal in.	Nieuw	€ 699.375
Beleidsveld 3.1 Sport	HBR veld 6 (zandveld)	Accommodatieplan	Bij het opstellen van het Accommodatieplan sport is in 2021 onderzoek gedaan naar de huidige en toekomstige behoefte aan sportaccommodaties in de gemeente. De conclusie van het onderzoek was onder meer dat het noodzakelijk is om een extra hockeyveld te realiseren om te kunnen voorzien in de (toekomstige) behoefte binnen de hockeysport in Lansingerland. De grootste vraag en daarmee gepaard gaande capaciteitsbehoefte lijkt in Berkel en Rodenrijs/bij HBR te liggen. Daarom is in de meerjarenplanning de realisatie van een extra zandveld op sportpark Het Hoge Land opgenomen. Het veld realiseren we in 2024, de voorbereidingen hiervoor starten in 2023.	Nieuw	€ 854.275
Beleidsveld 3.1 Sport	TOGB Handbal	Accommodatieplan	Het handbal veld wordt gerenoveerd. Dit is een jaar eerder dan oorspronkelijk gepland. Reden hiervoor is omdat we dit combineren met de werkzaamheden bij de ombouw van de velden bij TOGB en CVV.	Technisch noodzakelijk	€ 130.200
Beleidsveld 3.1 Sport	CVV veld 1 ombouw inclusief verlichting	Accommodatieplan	Op 30 september 2021 nam de gemeenteraad het amendement A2021-024 aan. Met het amendement droeg de raad het college op de geplande ombouw van een natuurgrasveld tot wetrasveld te schrappen en in plaats daar van bij zowel CVV als TOGB een natuurgrasveld om te bouwen tot kunstgrasveld. Op die manier vullen we de veldbehoefte van beide verenigingen optimaal in.	Technisch noodzakelijk	€ 880.875
Beleidsveld 3.2 Cultuur	Upgrade evenemententerrein	Evenementenbeleid	De aanpassing van het evenemententerrein is onderdeel van het op te stellen nieuwe evenementenbeleid. Dit beleid wordt in 2023 vastgesteld. Over eventuele consequenties voor het investeringskrediet informeren we de raad in 2023	Nieuw, gedekt door reserve	€ 2.500.000
Beleidsveld 3.3 Onderwijs en kinderopvang	Klimophoeve ENG	IHP	In het IHP is vervangende nieuwbouw opgenomen voor in totaal zeven schoolgebouwen. Voor de vervangende nieuwbouw van de zeven schoolgebouwen en de overige bestaande schoollocaties zetten wij in op duurzaamheidsingrepen. Nieuwe schoolgebouwen bouwen we ENG (Energie Neutraal Gebouw). Bij bestaande schoolgebouwen worden aanpassingen gedaan die nodig zijn om de schoolgebouwen zoveel mogelijk te verduurzamen	Vervanging	€ 143.000
Beleidsveld 3.3 Onderwijs en kinderopvang	Groenehoek locatie Stampioenreef verduurzamingsmaatregelen	IHP	In het IHP is vervangende nieuwbouw opgenomen voor in totaal zeven schoolgebouwen. Voor de vervangende nieuwbouw van de zeven schoolgebouwen en de overige bestaande schoollocaties zetten wij in op duurzaamheidsingrepen. Nieuwe schoolgebouwen bouwen we ENG (Energie Neutraal Gebouw). Bij bestaande schoolgebouwen worden aanpassingen gedaan die nodig zijn om de	Vervanging, gedekt door reserve	€ 274.800

schoolgebouwen zoveel mogelijk te verduurzamen

Beleidsveld 3.3 Onderwijs en kinderopvang	Acker locatie Stampioenreed verduurzaamheidsmaatregelen	IHP	In het IHP is vervangende nieuwbouw opgenomen voor in totaal zeven schoolgebouwen. Voor de vervangende nieuwbouw van de zeven schoolgebouwen en de overige bestaande schoollocaties zetten wij in op duurzaamheidsingrepen. Nieuwe schoolgebouwen bouwen we ENG (Energie Neutraal Gebouw). Bij bestaande schoolgebouwen worden aanpassingen gedaan die nodig zijn om de schoolgebouwen zoveel mogelijk te verduurzamen	Vervanging, gedekt door reserve	€ 341.800
Beleidsveld 3.3 Onderwijs en kinderopvang	Willibrord locatie Stampioenreed verduurzaamheidsmaatregelen	IHP	In het IHP is vervangende nieuwbouw opgenomen voor in totaal zeven schoolgebouwen. Voor de vervangende nieuwbouw van de zeven schoolgebouwen en de overige bestaande schoollocaties zetten wij in op duurzaamheidsingrepen. Nieuwe schoolgebouwen bouwen we ENG (Energie Neutraal Gebouw). Bij bestaande schoolgebouwen worden aanpassingen gedaan die nodig zijn om de schoolgebouwen zoveel mogelijk te verduurzamen	Vervanging, gedekt door reserve	€ 303.800
Beleidsveld 3.3 Onderwijs en kinderopvang	Vuurvogel verduurzaamheidsmaatregelen	IHP	In het IHP is vervangende nieuwbouw opgenomen voor in totaal zeven schoolgebouwen. Voor de vervangende nieuwbouw van de zeven schoolgebouwen en de overige bestaande schoollocaties zetten wij in op duurzaamheidsingrepen. Nieuwe schoolgebouwen bouwen we ENG (Energie Neutraal Gebouw). Bij bestaande schoolgebouwen worden aanpassingen gedaan die nodig zijn om de schoolgebouwen zoveel mogelijk te verduurzamen	Vervanging, gedekt door reserve	€ 355.700
Beleidsveld 3.3 Onderwijs en kinderopvang	Boterdorp verduurzaamheidsmaatregelen	IHP	In het IHP is vervangende nieuwbouw opgenomen voor in totaal zeven schoolgebouwen. Voor de vervangende nieuwbouw van de zeven schoolgebouwen en de overige bestaande schoollocaties zetten wij in op duurzaamheidsingrepen. Nieuwe schoolgebouwen bouwen we ENG (Energie Neutraal Gebouw). Bij bestaande schoolgebouwen worden aanpassingen gedaan die nodig zijn om de schoolgebouwen zoveel mogelijk te verduurzamen	Vervanging, gedekt door reserve	€ 355.700
Beleidsveld 3.3 Onderwijs en kinderopvang	Acker, locatie Groeneweg verduurzaamheidsmaatregelen	IHP	In het IHP is vervangende nieuwbouw opgenomen voor in totaal zeven schoolgebouwen. Voor de vervangende nieuwbouw van de zeven schoolgebouwen en de overige bestaande schoollocaties zetten wij in op duurzaamheidsingrepen. Nieuwe schoolgebouwen bouwen we ENG (Energie Neutraal Gebouw). Bij bestaande schoolgebouwen worden aanpassingen gedaan die nodig zijn om de schoolgebouwen zoveel mogelijk te verduurzamen	Vervanging, gedekt door reserve	€ 114.955
Beleidsveld 3.3 Onderwijs en kinderopvang	Groenehoek, locatie Groeneweg verduurzaamheidsmaatregelen	IHP	In het IHP is vervangende nieuwbouw opgenomen voor in totaal zeven schoolgebouwen en de overige bestaande schoollocaties zetten wij in op duurzaamheidsingrepen. Nieuwe schoolgebouwen bouwen we ENG (Energie Neutraal Gebouw). Bij bestaande schoolgebouwen worden aanpassingen gedaan die nodig zijn om de schoolgebouwen zoveel mogelijk te verduurzamen	Vervanging, gedekt door reserve	€ 122.206
Beleidsveld 3.3 Onderwijs en kinderopvang	Willibrord, locatie Groeneweg verduurzaamheidsmaatregelen	IHP	In het IHP is vervangende nieuwbouw opgenomen voor in totaal zeven schoolgebouwen. Voor de vervangende nieuwbouw van de zeven schoolgebouwen en de overige bestaande schoollocaties zetten wij in op duurzaamheidsingrepen. Nieuwe schoolgebouwen bouwen we ENG (Energie Neutraal Gebouw). Bij bestaande schoolgebouwen worden aanpassingen gedaan die nodig zijn om de schoolgebouwen zoveel mogelijk te verduurzamen	Vervanging, gedekt door reserve	€ 122.060

Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Bebording, bestrating en straatmeubilair	Vervangen BBS 2023	IBP	Deze investering is conform het beheerplan. Het betreft de vervanging van bebording en straatmeubilair en een verkeerslichten.	Vervanging	€ 333.125
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Groenvoorziening	Groen investering 2023	IBP	De investering is conform het beheerplan. In 2023 worden er groen werkzaamheden gestart voor de Sterrenbuurt in Berkel en Rodenrijs en Juliananlaan/Hoeksekade in Bergschenhoek uitgevoerd als onderdeel van een meerjarige aanpak. Deze werkzaamheden zullen doorlopen tot 2024/2025.	Vervanging	€ 178.625
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Spelen	Vervangen speeltoestellen 2023	IBP	De investering is conform het beheerplan. In 2023 gaan wij op basis van de inspectiegegevens speelvoorzieningen vervangen. Grotere projecten zijn Streepvaren in Bergschenhoek, Eemsplantsoen in Berkel en Rodenrijs, Spireadreef in Bleiswijk.	Technisch noodzakelijk	€ 958.178
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Waterkering	Vervangen oeverbescherming 2023/2024	IBP	Deze investering is conform het beheerplan. Oude oeverbescherming wordt vervangen en waar mogelijk natuurvriendelijk aangelegd.	Technisch noodzakelijk	€ 940.225
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Openbare Verlichting	Renovatie OVL installaties 2023	IBP	Deze investering is conform het Beheerplan. Inspecties tonen aan dat vervanging van masten en armaturen noodzakelijk is. De technische levensduur is verstreken, waardoor de betrouwbaarheid van de installaties afneemt. Gelijktijdig voeren we energiebesparende aanpassingen door, waardoor het energieverbruik daalt.	Technisch noodzakelijk	€ 80.775
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Openbare Verlichting	Reconstructie Sterrenbuurt - OVL	IBP	Deze investering is conform het Beheerplan. Het betreft een integrale aanpak van de sterrenbuurt.	Technisch noodzakelijk	€ 412.750
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Wegen, straten en pleinen	Investeringen 2023 - Wegen	IBP	Deze investering is conform het Beheerplan. Van diverse wegen wordt de asfaltverharding vervangen.	Technisch noodzakelijk	€ 859.800
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Wegen, straten en pleinen	Klapwijkseweg Boterdorpseweg - vervangen wegverhardingen	IBP	Deze investering is het geplande onderhoud na de overname van de wegen van Provincie Zuid-Holland. De kosten worden gedekt uit de reserve kapitaallasten.	Technisch noodzakelijk, gedekt door reserve	€ 2.039.660
Beleidsveld 5.2 Afval	Verzamelcontainers 2023		In 2023 plaatsten wij ondergrondse verzamelvoorzieningen voor diverse afvalstromen. Dit zijn extra plaatsingen in bestaande wijken waar meer capaciteit nodig is en uitbreiding door nieuwbouw. Daarnaast vervangen wij diverse containers die op basis van plaatsingsjaar en inspecties toe zijn aan vervanging.	Gedekt door heffing	€ 213.850
Beleidsveld 5.2 Riolering	Vervangen persleidingen 2023	GRP	In Bergschenhoek worden op 3 verschillende locaties de persleiding vervangen. Deze leidingen zijn aan het einde van hun levensduur en uit inspectie is gebleken dat vervanging noodzakelijk is.	Gedekt door heffing	€ 533.825
Beleidsveld 5.2 Rioolgemalen	Renovatie hoofd- en gebiedsrioolgemaal 2023	GRP	In 2023 worden volgens planning 5 hoofdgemalen vervangen/gerenoveerd. Gebaseerd op de levenscyclus van de hoofdgemalen van 15 jaar conform het GRP 2021-2025.	Gedekt door heffing	€ 333.825
Beleidsveld 5.2 Rioolgemalen	Vervangen pompen en datatransm drukriolering 2023	GRP	In 2023 worden 50 à 60 mini-gemalen vervangen/gerenoveerd. Gebaseerd op de levenscyclus van de mini-gemalen van 15 jaar conform het GRP 2021-2025.	Gedekt door heffing	€ 357.825
Beleidsveld 5.2 Rioolgemalen	Renovatie elektro-/mechanische bergbezinkbassins 2023	GRP	In 2023 worden elektrische en mechanische delen van diverse bergbezinkbassins gerenoveerd. De investering is conform het GRP.	Gedekt door heffing	€ 101.500

Beleidsveld 9.1 Afdelingskostenplaatsen	Investeringen voertuigen 2023	In 2023 worden conform planning 2 voertuigen ontvangen	Technisch noodzakelijk	€ 140.000
Beleidsveld 10.1 Overhead	Investeringen ICT 2023 Hardware	In 2023 wordt er geïnvesteerd in de vervanging van de mobiele telefoons, hybride werkplek en het vervangen van de firewall.	Vervanging	€ 495.000
				€ 15.177.709